

PLAN UPRAVLJANJA DESTINACIJOM SAVSKO - SUTLANSKA DOLINA I BRIGI za razdoblje 2025. – 2028.

KLASA:

URBROJ:

Brdovec, xx._____ 2025.

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	9
1.1.	Metodološki okvir.....	11
1.2.	Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom	13
1.3.	Profil odredišta	18
1.4.	Institucionalni okvir djelovanja Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi.....	25
1.4.1.	Članovi tijela turističke zajednice i članovi lokalne turističke zajednice	26
1.4.2.	Zadaće lokalne turističke zajednice.....	27
1.4.3.	Suradnja jedinice lokalne samouprave i turističke zajednice	27
2.	ANALIZA STANJA.....	29
2.1.	Analiza turističkih proizvoda i usluga	34
2.1.1.	Smještaj.....	34
3.1.1.1.	Kvantitativna obilježja	35
3.1.1.2.	Kvalitativna obilježja	37
3.1.1.3.	Turistički promet.....	40
2.1.2.	Ugostiteljstvo.....	47
2.1.3.	Turističke atrakcije.....	48
2.1.4.	Turističke usluge.....	53
2.2.	Analiza resursne osnove.....	56
2.2.1.	Kultura i baština	57
2.2.2.	Priroda i okoliš.....	59
2.3.	Analiza javne turističke infrastrukture.....	61
2.3.1.	Primarna turistička infrastruktura	61
2.3.2.	Sekundarna turistička infrastruktura	62
2.4.	Analiza komunalne infrastrukture	63
2.4.1.	Energetska infrastruktura.....	64
2.4.2.	Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta.....	66
2.4.3.	Vodoopskrba i odvodnja	67
2.4.4.	Gospodarenje otpadom	69
2.5.	Analiza prometne infrastrukture.....	70
2.6.	Analiza stanja digitalizacije.....	72
2.7.	Analiza pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom	74
2.8.	Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji	76
2.9.	Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala	77
2.9.1.	Trenutne potrebe poslodavaca u turizmu i ugostiteljstvu.....	78
2.9.2.	Istraživanje potreba međunarodnih dionika	79

2.9.3. Potreba za razvojem radne snage.....	79
2.10. Analiza komunikacijskih aktivnosti.....	80
2.11. Analiza konkurencije.....	82
2.11.1. Identifikacija konkurentskih destinacija.....	83
2.11.2. Benchmarking – Usporedba ključnih pokazatelja	84
2.12. Izrada izvješća o analizi stanja.....	86
2.12.1. Izvješće o analizi turističkih proizvoda i usluga	87
2.12.2. Izvješće o analizi resursne osnove.....	88
2.12.3. Izvješće o analizi javne turističke infrastrukture	90
2.12.4. Izvješće o analizi komunalne infrastrukture	92
2.12.5. Izvješće o analizi prometne infrastrukture	94
2.12.6. Izvješće o analizi stanja digitalizacije	96
2.12.7. Izvješće o analizi pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom.....	98
2.12.8. Izvješće o analizi organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji.....	100
2.12.9. Izvješće o analizi stanja i potreba ljudskih potencijala	102
2.12.10. Izvješće o analizi komunikacijskih aktivnosti.....	104
2.12.11. Izvješće o analizi konkurencije.....	106
3. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	109
3.1. Metodološki okvir procjene potencijala turističkih proizvoda.....	110
3.2. Procjena razvojnog potencijala.....	111
3.2.1. Potencijal proizvoda i usluga	111
3.2.1.1. Smještajni kapaciteti (privatni smještaj, kuće za odmor, manji objekti)	112
3.2.1.2. Gastronomija i lokalni proizvodi.....	112
3.2.1.3. Outdoor i aktivni turizam (pješačenje, biciklizam, boravak u prirodi).....	112
3.2.1.4. Kulturni i interpretativni turizam.....	113
3.2.1.5. Manifestacije i događanja.....	113
3.2.1.6. Rekreativni i mirni boravišni turizam (obiteljski, prirodni odmor)	114
3.2.2. Potencijal resursa i atrakcija	114
3.2.2.1. Kultura i baština	114
3.2.2.2. Priroda i okoliš.....	116
3.2.3. Potencijal javne turističke infrastrukture.....	117
3.2.3.1. Primarna turistička infrastruktura	118
3.2.3.2. Sekundarna turistička infrastruktura	119
3.2.4. Zaključak razvojnih i marketinških potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda.....	120
4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE.....	127
4.1. Definiranje i mjerenje pokazatelja održivosti destinacije.....	127

4.2.	<i>Metodološki okvir obveznih pokazatelja</i>	128
4.3.	<i>Izvori podataka potrebni za praćenje i izračun pokazatelja održivosti</i>	130
4.4.	<i>Izračun pokazatelja održivosti</i>	130
4.5.	<i>Procjena trenutnog stanja održivosti</i>	140
4.5.1.	<i>Gospodarski aspekti.....</i>	140
4.5.2.	<i>Društveni aspekti.....</i>	141
4.5.3.	<i>Okolišni aspekti</i>	142
4.5.4.	<i>Prostorni aspekti.....</i>	144
4.5.5.	<i>Zaključak o trenutnom stanju održivosti</i>	145
4.6.	<i>Praćenje održivosti.....</i>	146
5.	<i>RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA</i>	150
5.1.	<i>SWOT analiza</i>	150
5.2.	<i>Identifikacija općih načela i ciljeva turizma</i>	153
5.3.	<i>Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta.....</i>	155
5.4.	<i>Identificiranje ciljeva.....</i>	157
5.5.	<i>Mjere i aktivnosti.....</i>	159
5.5.1.	<i>Mjere i aktivnosti SP1 – Očuvanje prostora, okoliša i resursa kroz održivo upravljanje 162</i>	
5.5.2.	<i>Mjere i aktivnosti SP2 – Diverzifikacija ponude i produljenje turističke sezone.....</i>	164
5.5.3.	<i>Mjere i aktivnosti SP3 – Podizanje kvalitete i održivosti turističkih proizvoda i usluga 165</i>	
5.5.4.	<i>Mjere i aktivnosti SP4 – Jačanje upravljanja, digitalizacije i otpornosti destinacije ...</i>	166
5.5.5.	<i>Mjere i aktivnosti SP5 – Integracija turizma s lokalnom zajednicom i gospodarstvom 167</i>	
6.	<i>SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA</i>	171
6.1.	<i>Smjernice i preporuke za jedinice lokalne samouprave.....</i>	173
6.2.	<i>Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu Savsko - Sutlanska dolina i brigi.....</i>	173
6.3.	<i>Privatni sektor (iznajmljivači, ugostitelji, OPG-ovi).....</i>	174
6.4.	<i>Udruge, sport, kultura i lokalna zajednica</i>	174
6.5.	<i>Obrazovne institucije i mladi</i>	174
7.	<i>POPIS PROJEKATA</i>	175
7.1.	<i>Popis projekata koji pridonose provedbi mjera i postizanju pokazatelja održivosti</i>	175
7.2.	<i>Projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije</i>	175
7.3.	<i>Način prikaza projekata</i>	176
8.	<i>MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI.....</i>	186
8.1.	<i>Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom.....</i>	186
8.2.	<i>Izvješće o provedbi Plana upravljanja destinacijom</i>	187

9. ZAKL JUČAK.....	188
10. LITERATURA	190

POPIS TABLICA

Tablica 1. Profil odredišta – baza osnovnih podataka o destinaciji.....	19
Tablica 2. Turistički kapacitet po vrstama objekata u 2023. i 2024. godini	35
Tablica 3. Struktura komercijalnog smještaja (2023.–2025.).....	36
Tablica 4. Struktura komercijalnog smještaja prema vrstama	36
Tablica 5. Nekomercijalni smještaj (stalni kapacitet)	37
Tablica 6. Odnos duljine boravka i turističkog prometa (2024.) prema mjestu dolaska/noćenja ..	37
Tablica 7. Smještajni objekti prema kategorizaciji.....	38
Tablica 8. Turistički dolasci i noćenja u 2024. godini	40
Tablica 9. Struktura dolazaka prema vrsti posjetitelja (2024. godina).....	40
Tablica 10. Struktura noćenja prema vrsti posjetitelja (2024. godina)	41
Tablica 11. Pregled turističkih usluga i pratećih sadržaja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi.....	55
Tablica 12. Popis zaštićenih kulturnih dobara.....	58
Tablica 13. Popis zaštićenih prirodnih područja.....	61
Tablica 14. Pregled primarne turističke infrastrukture.....	62
Tablica 15. Pregled sekundarne turističke infrastrukture.....	63
Tablica 16. Digitalizacija i pametni razvoj prema elementima i trenutnom stanju.....	73
Tablica 17. Digitalizacija i pametni razvoj prema elementima i trenutnom stanju.....	85
Tablica 18. Izazovi i potencijali razvoja turističkih proizvoda i usluga.....	88
Tablica 19. Izazovi i potencijali razvoja resursne osnove	89
Tablica 20. Izazovi i potencijali razvoja javne turističke infrastrukture.....	91
Tablica 21. Izazovi i potencijali razvoja komunalne infrastrukture	93
Tablica 22. Izazovi i potencijali razvoja prometne infrastrukture.....	95
Tablica 23. Izazovi i potencijali razvoja digitalizacije.....	97
Tablica 24. Izazovi i potencijali razvoja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom	99
Tablica 25. Izazovi i potencijali razvoja organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji	101
Tablica 26. Izazovi i potencijali razvoja potreba ljudskih potencijala	103
Tablica 27. Izazovi i potencijali razvoja komunikacijskih aktivnosti.....	105
Tablica 28. Izazovi i potencijali destinacije u odnosu na konkurentske destinacije	107
Tablica 29. Procjena potencijala turističkih proizvoda.....	122
Tablica 30. Metodološka tablica pokazatelja održivosti destinacije	131
Tablica 31. Interpretacija pokazatelja održivosti	145
Tablica 32. Praćenje održivosti obveznih pokazatelja.....	147
Tablica 33. SWOT analiza destinacije.....	152
Tablica 34. Identifikacija glavnih ciljeva	158
Tablica 35. Definiranje mjera i aktivnosti.....	160
Tablica 36. Smjernice i preporuke po skupinama dionika	171
Tablica 37. Popis projekata	177

POPIS KRATICA

TZ	Turistička zajednica
ZŽ	Zagrebačka županija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
RH	Republika Hrvatska
NN	Narodne novine
TZ	Turistička zajednica
eVisitor	Nacionalni informacijski sustav za prijavu i odjavu turista
DZS	Državni zavod za statistiku
PPUO	Prostorni plan uređenja Općine
UPU	Urbanistički plan uređenja
ZOP	Zaštićeno obalno područje mora
NATURA 2000	Europska ekološka mreža zaštićenih područja
HEP	Hrvatska elektroprivreda
CBA	Cost-Benefit Analysis (analiza troškova i koristi)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
UNWTO / UN TOURISM	Svjetska turistička organizacija Ujedinjenih naroda
MST	Measuring Sustainable Tourism – međunarodni okvir za mjerenje održivosti turizma
GSTC	Global Sustainable Tourism Council (standard za održivi turizam)
WCAG	(Web Content Accessibility Guidelines) su međunarodno priznati standardi za pristupačnost digitalnog sadržaja, koje razvija W3C. Cilj im je učiniti web stranice, aplikacije i dokumente pristupačnijim osobama s invaliditetom kroz četiri glavna načela
ITR	Indeks turističke razvijenosti
SP	Strateški prioritet
KPI	Key Performance Indicators (ključni pokazatelji uspješnosti)

UVOD

Zakonski i metodološki okvir

Dionici

1. UVOD

Plan upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanske doline i brigi za razdoblje 2025. – 2028. godine (u daljnjem tekstu: Plan) predstavlja temeljni strateško-plansko-upravljački dokument kojim se usmjerava održivi razvoj turizma na području destinacije Savsko - Sutlanske doline i brigi u razdoblju 2025.–2028. godine.

Destinacija Savsko - Sutlanske doline i brigi obuhvaća područje četiriju jedinica lokalne samouprave – Općine Brdovec, Općine Dubravica, Općine Pušća i Općine Marija Gorica, koje zajednički čine prostorno, krajobrazno, funkcionalno i identitetski povezanu cjelinu. Upravljanje razvojem destinacije provodi Turistička zajednica Savsko - Sutlanske doline i brigi, u suradnji s uključenim jedinicama lokalne samouprave i ostalim relevantnim dionicima destinacijskog turističkog sustava.

Svrha Plana jest uspostava cjelovitog i integriranog okvira za upravljanje razvojem destinacije, koji objedinjuje analizu tržišnih trendova, prostorne razvojne mogućnosti i ograničenja, okolišne značajke te socioekonomske potrebe lokalnih zajednica na području destinacije.

Plan je izrađen primjenom multidisciplinarnog i analitičkog pristupa te se temelji na sintezi relevantnih statističkih, prostorno-planskih i razvojnih podataka, stručnim analizama te indikativnim nalazima provedenih anketnih istraživanja među lokalnim stanovništvom, posjetiteljima i jednodnevnim izletnicima. Posebna pažnja posvećena je participativnom pristupu, kroz uključivanje ključnih dionika destinacijskog turističkog sustava, predstavnika uključenih jedinica lokalne samouprave, turističkog i poduzetničkog sektora, komunalnih službi te šire lokalne zajednice.

Plan upravljanja destinacijom izrađen je u skladu s važećim strateškim i regulatornim okvirom na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, čime se osigurava metodološka dosljednost, zakonitost i stručna utemeljenost procesa planiranja.

Nacionalna razina:

- Zakon o turizmu (NN 156/23)
- Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (NN 112/24)
- Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (NN 112/24)
- Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13, 65/17, 114/18, 39/19, 98/19, 67/23)
- Zakon o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19)
- Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13, 73/17, 14/19)
- Zakon o zaštiti zraka (NN 130/11, 47/14, 61/17, 118/18)
- Zakon o zaštiti od buke (NN 30/09, 55/13, 153/13, 41/16)

Regionalna razina:

- Razvojni i prostorno-planski dokumenti Zagrebačke županije

Lokalna razina:

- Prostorni planovi uređenja Općine Brdovec, Općine Dubravica, Općine Pušća i Općine Marija Gorica

Plan je strukturno organiziran u sljedeće cjeline:

1. Uvod
2. Analiza stanja
3. Potencijal za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda
4. Pokazatelji održivosti na razini destinacije
5. Razvojni smjer s mjerama i aktivnostima
6. Smjernice i preporuke za dionike razvoja
7. Popis projekata
8. Praćenje provedbe i izvješćivanje

Plan upravljanja destinacijom predstavlja instrument strateškog i operativnog usmjeravanja razvoja turizma na razini destinacije te osigurava međusektorsku koordinaciju i usklađivanje aktivnosti između Turističke zajednice Savsko - Sutlanske doline i brigi, jedinica lokalne samouprave i ostalih relevantnih dionika. Dokument služi kao smjernica za donošenje odluka, planiranje razvojnih intervencija i usklađivanje aktivnosti u cilju održivog razvoja turizma.

Plan promiče:

- razvoj turizma u skladu s nosivim kapacitetima prostora,
- očuvanje prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti Savsko - Sutlanske doline i brigi,
- zaštitu kvalitete života stanovnika destinacije,
- unapređenje kvalitete boravka i doživljaja posjetitelja,
- razvoj selektivnih, inovativnih i održivih turističkih proizvoda.

U procesu izrade Plana primijenjeno je načelo sudioničkog planiranja, kroz provedbu strukturiranih dijaloga s ključnim dionicima destinacije. U postupku donošenja Plana bit će provedeno javno savjetovanje, u skladu s odredbama Zakona o turizmu i Zakona o pravu na pristup informacijama.

Plan donosi nadležno tijelo Turističke zajednice Savsko - Sutlanske doline i brigi, uz suradnju i usklađivanje s uključenim jedinicama lokalne samouprave. Nakon donošenja, Plan će biti javno objavljen putem službenih kanala turističke zajednice.

Donošenjem i provedbom Plana upravljanja destinacijom za razdoblje 2025.–2028. godine uspostavljaju se temelji za dugoročno održiv, uravnotežen i odgovorno upravljan razvoj turizma na razini destinacije. Vizija razvoja polazi od načela da se turizmom mora upravljati na temelju provjerenih podataka, jasno definiranih prihvatnih kapaciteta i integriranog pristupa, čime se

osigurava očuvanje prostora, društvena prihvatljivost razvoja, konkurentnost destinacije i otpornost na buduće razvojne izazove.

Plan uspostavlja okvir za proaktivan i koordiniran razvoj turizma kroz racionalno upravljanje resursima, jačanje destinacijskog upravljanja, unaprjeđenje sustava praćenja pokazatelja i aktivno uključivanje dionika, s ciljem postizanja ravnoteže između gospodarskih učinaka turizma i očuvanja lokalnog identiteta i prostora.

1.1. Metodološki okvir

Za izradu Plana upravljanja destinacijom koristi se standardizirani metodološki okvir propisan od Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske. Metodologija obuhvaća istraživačke, analitičke i interpretativne postupke, prikupljanje podataka iz primarnih i sekundarnih izvora, njihovu analitičku obradu te terenske i kontekstualne provjere. Proces izrade Plana temelji se na multidisciplinarnom pristupu te je usklađen s prostorno-planskim dokumentima jedinica lokalne samouprave uključenih u destinaciju Savsko - Sutlanske doline i brigi, strateško-razvojnim dokumentima Republike Hrvatske te smjernicama za održivi razvoj turizma.

Faze metodološkog procesa:

a) Desk istraživanja

Provedena su detaljna istraživanja uz korištenje:

- prostorno-planskih dokumenata Općine Brdovec, Općine Dubravica, Općine Pušća i Općine Marija Gorica (prostorni planovi, izmjene i dopune),
- relevantnih statističkih i administrativnih baza podataka (DZS, eVisitor, javni isporučitelji komunalnih i energetske usluga),
- strateških i razvojnih dokumenata na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini,
- dostupnih razvojnih analiza, stručnih studija i prethodnih planskih dokumenata,
- rezultata anketnih i drugih istraživanja dostupnih za područje destinacije.

Poseban naglasak stavljen je na:

- procjenu turističkog potencijala i resursno-atraksijske osnove destinacije,
- analizu prostorne strukture turističke ponude i sezonskih obrazaca korištenja prostora,
- identifikaciju infrastrukturnih i organizacijskih ograničenja razvoja turizma,
- usporedbu razvojnih trendova s prostorno i sadržajno usporedivim kontinentalnim i prigradskim destinacijama.

b) Suradnja s ključnim dionicima

Izrada Plana temeljila se na kontinuiranoj suradnji Turističke zajednice Savsko - Sutlanske doline i brigi s relevantnim dionicima na području destinacije. U proces su, kroz redovite oblike komunikacije i razmjene informacija, bili uključeni predstavnici:

- jedinica lokalne samouprave uključenih u destinaciju,
- turističkog i poduzetničkog sektora (pružatelji smještaja, ugostitelji, nositelji turističkih sadržaja),
- javnih i komunalnih službi,
- udruga civilnog društva i predstavnici lokalne zajednice.

Ovakav pristup omogućio je uvažavanje potreba, iskustava i razvojnih prioriteta ključnih dionika u oblikovanju ciljeva, smjernica i mjera Plana.

c) Uključenost jedinica lokalne samouprave i partnerskih institucija

Plan upravljanja destinacijom izrađen je uz aktivnu uključenost jedinica lokalne samouprave uključenih u destinaciju Savsko - Sutlanske doline i brigi te partnerskih institucija, u skladu s odredbama Zakona o turizmu. Suradnja je ostvarena kroz koordinacijske i radne aktivnosti u okviru redovitih oblika komunikacije, čime je osigurana integracija sektorskih politika i usklađeno planiranje razvoja destinacije.

d) Primarna istraživanja – ankete lokalnog stanovništva i posjetitelja

U okviru izrade Plana provedena su online anketna istraživanja među lokalnim stanovništvom i posjetiteljima destinacije. Iako uzorak nije bio metodološki reprezentativan, rezultati anketa korišteni su kao orijentacijski pokazatelji percepcije utjecaja turizma, zadovoljstva boravkom te stavova prema daljnjem razvoju destinacije.

Metodološki okvir izrade Plana temelji se na sljedećim načelima:

- sudjelovanje dionika, kroz aktivno uključivanje lokalne zajednice, javnog i privatnog sektora te organizacija civilnog društva,
- utemeljenost na podacima, kroz sustavno korištenje dostupnih statističkih, prostorno-planskih i analitičkih podloga,
- praktična orijentacija, uz definiranje provedivih ciljeva, mjera i preporuka primjenjivih u praksi,
- multisektorski pristup, kojim se turizam promatra u povezanosti s prostornim planiranjem, komunalnom infrastrukturuom, zaštitom okoliša i kvalitetom života stanovništva.

Ovakav metodološki okvir omogućuje cjelovito sagledavanje razvoja turizma u destinaciji Savsko - Sutlanske doline i brigi, kroz integrirano razumijevanje prostornih, društvenih, infrastrukturnih i tržišnih aspekata. Umjesto parcijalnog promatranja pojedinih elemenata, metodologija omogućuje povezivanje razvojnih trendova, prostornih ograničenja i lokalnih prioriteta, čime se stvara realna i uravnotežena osnova za upravljanje razvojem turizma u razdoblju 2025.–2028. godine.

Primjenom ovakvog pristupa stvaraju se preduvjeti za sustavno praćenje razvoja destinacije, jačanje koordinacije dionika i donošenje odluka utemeljenih na podacima, uz jasno usmjerenje prema odgovornom, planskom i održivom razvoju turizma.

1.2. Dionici uključeni u izradu Plana upravljanja destinacijom

Proces izrade Plana upravljanja destinacijom temelji se na multidisciplinarnom i participativnom pristupu, kojim se osigurava cjelovito sagledavanje razvoja turizma u TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Uključivanje dionika omogućuje usklađenje interesa lokalne zajednice, gospodarskog sektora, javnih institucija i organizacija civilnog društva. Time se osigurava da Plan bude realističan, provediv i usmjeren na postizanje održivog turističkog razvoja. Dionici su od ključne važnosti za:

- identifikaciju izazova i potreba destinacije,
- definiranje razvojnih prioriteta,
- procjenu nosivosti prostora i zajednice,
- razvoj mjera koje su prihvatljive i provedive,
- osiguranje legitimnosti i dugoročne podrške za provedbu Plana.

Sudjelovanje dionika provedeno je kroz stručne konzultacije, dostavu podataka, sudjelovanje u radnim sastancima i pružanje povratnih informacija o predloženim mjerama. Njihova uključenost ključna je u svakom koraku – od analize početnog stanja i interpretacije pokazatelja do definiranja razvojnih scenarija i mjera upravljanja.

Dionici uključeni u proces:

1. Jedinice lokalne samouprave

- Općina Brdovec
 - Branimir Gregurić
- Općina Dubravica
 - Jelena Pleić Župančić
 - Silvana Kostanjšek
 - Mario Čuk – predstavnik Općinskog vijeća
- Općina Pušća
 - Ivica Kozlek
- Općina Marija Gorica
 - Marica Jančić

Uloga:

Jedinice lokalne samouprave sudjeluju u oblikovanju strateških smjernica razvoja turizma, osiguravaju zakonodavni, institucionalni i administrativni okvir za provedbu Plana te sudjeluju u usklađivanju mjera s prostorno-planskom dokumentacijom, razvojnim programima i komunalnom infrastrukturom.

2. Turistička zajednica

- Vladimir Šinko – direktor, Turistička zajednica Savsko - Sutlanske doline i brigi
- Ana Kuk – predstavnik Turističke zajednice - Sutlanske doline i brigi
- Elizabeta Ferara – predstavnik Turističke zajednice Savsko - Sutlanske doline i brigi

Uloga:

Turistička zajednica Savsko - Sutlanske doline i brigi nositelj je izrade Plana, koordinator procesa uključivanja dionika te ključno tijelo za strateško usmjeravanje, promociju i upravljanje razvojem destinacije.

3. Privatni sektor

- Općina Brdovec
 - Štefica Čorko – pružateljica usluge smještaja u domaćinstvu
 - Štefica Garcia Mayo – vlasnica objekta Vila Drenje
 - Tomislav Preglej – predstavnik objekta Secret Place
 - Marija Perica – vlasnica objekta Vedra kuća
 - Mario Soldo – vlasnik kuće za odmor „Kućica“
 - Stjepan Jakševac – izletište i restoran Stara preša
 - Jadranka Martinčević – ugostiteljski obrt Bolje tu nek tam
 - Borna Ayrton Hudeček – Roko Family Pizzeria Prigorje Brdovečko
 - Aleksandar Majetić – Wedding Resort Corberon
 - Vladimir Jurman – Apolonia svadbe
 - Dario Huljić – Catering Ivić
- Općina Dubravica
 - Diana Horvat – Jacika j.d.o.o. za ugostiteljstvo i trgovinu
- Općina Pušća
 - Dario Vugec – OPG Dario Vugec
 - Vedran Šinko – OPG Šinko
- Općina Marija Gorica
 - Zlatko Jančić – Izletište i restoran Ladanjski raj
 - Lucija Ibrahimović – Kuća za odmor Heaven Hill

Uloga:

Privatni sektor sudjeluje u razvoju turističke ponude i proizvoda, osigurava tržišnu provedivost mjera te doprinosi usklađivanju poduzetničkih aktivnosti s ciljevima održivog razvoja destinacije.

4. Lokalno stanovništvo

—

Uloga:

Lokalno stanovništvo ima ključnu ulogu u očuvanju identiteta destinacije i procjeni društvene prihvatljivosti razvoja turizma. Njihovi stavovi i iskustva koriste se kao važan input u oblikovanju mjera usmjerenih na kvalitetu života zajednice.

5. Organizacije civilnog društva (NVO)

- Općina Brdovec
 - Jasna Horvat – Udruga Ivan Perkovac
 - Karmen Luketić – KUD Mihovil Krušlin
 - Štefica Ćubela – KUD Januševec
 - Helena Marušćak – Centar za djecu i mlade Brdovec „Mikser“
 - Đurđica Haladi – Udruga Vladimir Maleković
 - Stela Margetić – Udruga solidarnosti mladih SOMA
- Općina Dubravica
 - Jelena Šoštarec Barbić – Puhački orkestar Rozga
 - Matija Knežić – Lovačko društvo Vidra Dubravica
 - Ivana Levak – udruga Žene Dubravica
- Općina Pušća
 - DVD Marija Magdalena – Anđelko Mihok
- Općina Marija Gorica
 - Ivan Štritof - LD Vidra Dubravica

Uloga:

Organizacije civilnog društva doprinose očuvanju kulturne i društvene baštine, razvoju lokalnih inicijativa i manifestacija te jačanju sudioničkog pristupa u razvoju turizma.

6. Javne i obrazovne ustanove

- Općina Brdovec
 - Silvija Limani – Muzej Brdovec
 - Nataša Kolić – tajnica, Dječji vrtić Videk
 - Snježana Smrkulj – Osnovna škola Pavao Belas
 - Maja Bokunić – Osnovna škola Ivane Brlić Mažuranić
 - Marina Valenćak – Osnovna škola Ivana Perkovca
 - Marina Jurilj – Srednja škola Ban Josip Jelačić
- Općina Dubravica
 - Kruno Stiperski – Mjesni odbor Bobovec Rozganski

- Općina Pušća
 - Dječji vrtić Mali Jurek – Kristina Balić
- Općina Marija Gorica
 - Dječji vrtić „Bambi“ Trstenik
 - OŠ Ante Kovačića – Jasna Horvat

Uloga:

Javne i obrazovne ustanove sudjeluju u očuvanju i interpretaciji kulturne i prirodne baštine, razvoju obrazovnih i edukativnih programa te jačanju društvenog kapitala i lokalnih kompetencija u funkciji održivog razvoja turizma

Uključivanje širokog spektra dionika omogućilo je sveobuhvatnu analizu i oblikovanje mjera usklađenih s potrebama destinacije.

PROFIL ODREDIŠTA

1.3. *Profil odredišta*

Savsko - Sutlanska dolina i brigi destinacija je autentičnog kontinentalnog doživljaja, smještena u zelenom zagrljaju rijeka Save i Sutle, među brežuljcima, vinogradima, šumama i mirnim ruralnim naseljima. Ovo je prostor u kojem priroda, tradicija i svakodnevni život lokalne zajednice još uvijek čine neraskidivu cjelinu – prostor koji se ne obilazi na brzinu, nego se doživljava polako.

Identitet destinacije temelji se na očuvanim krajolicima, bogatoj kulturno-povijesnoj baštini, lokalnim običajima i gostoljubivosti ljudi koji ovdje žive. Savsko - Sutlanska dolina i brigi nude odmak od masovnog turizma i užurbanog ritma, pozivajući posjetitelje da uspore, udahnu i ponovno se povežu s prirodom, lokalnom kulturom i jednostavnim zadovoljstvima.

Destinacija je idealna za aktivni boravak u prirodi, obiteljski odmor, izlete, biciklizam, šetnje, eno-gastro doživljaje i kulturna istraživanja. Tradicionalna kuhinja, lokalni proizvodi, vinske i poljoprivredne priče, manifestacije i mali autentični sadržaji stvaraju doživljaj mjesta koje je istodobno blisko, toplo i drugačije.

Zahvaljujući dobroj prometnoj dostupnosti i blizini urbanih središta, Savsko - Sutlanska dolina i brigi prirodan su izbor za vikend-boravke, kratke odmore i jednodnevne bjegove iz grada, ali i za posjetitelje koji traže mirnije, sadržajno bogate destinacije s osobnošću.

Ono što ovu destinaciju izdvaja jest ravnoteža – između prirode i čovjeka, tradicije i suvremenih potreba, razvoja i očuvanja prostora. Turizam se ovdje ne gradi na masovnosti, nego na kvaliteti doživljaja, autentičnosti i poštovanju lokalnog identiteta.

Savsko - Sutlanska dolina i brigi namijenjena je onima koji žele više od klasičnog putovanja: više tišine, više prirode, više stvarnog kontakta s mjestom i ljudima.

U budućnosti, destinacija se pozicionira kao prepoznatljivo, održivo i mirno kontinentalno turističko područje, koje njeguje sporiji ritam boravka, selektivne oblike turizma i iskustva koja ostaju zapamćena – upravo zato što su iskrena i nenametljiva.

Tablica 1. Profil odredišta – baza osnovnih podataka o destinaciji

Element	Sažeti opis
Geografski položaj	Savsko - Sutlanska dolina i brigi smještena je u zapadnom dijelu Republike Hrvatske, u okviru Zagrebačke županije, na prostoru dodira rijeka Save i Sutle. Geografski položaj destinacije obilježen je prijelazom između nizinskog savskog područja i brežuljkastog sutlanskog kraja, što prostoru daje izraženu krajobraznu raznolikost i prepoznatljiv identitet. Destinacija obuhvaća područje Općine Brdovec, Općine Dubravica, Općine Pušća i Općine Marija Gorica, koje zajedno čine prostorno povezanu i funkcionalnu cjelinu. Područje se nalazi u neposrednoj blizini državne granice s Republikom Slovenijom, što mu daje dodatni prekogranični potencijal, osobito u kontekstu izletničkog, rekreacijskog i kulturnog turizma.
Prirodne karakteristike	Savsko - Sutlanska dolina i brigi odlikuje se izraženom krajobraznom raznolikošću koja proizlazi iz susreta dvaju velikih prirodno-geografskih sustava – savske nizine i sutlanskog brežuljkastog područja. Upravo ta kombinacija nizinskih, brežuljkastih i prijelaznih krajobraza predstavlja temeljnu prirodnu vrijednost destinacije i važan resurs za razvoj održivog turizma. Uz rijeku Savu razvija se prostrano nizinsko područje s aluvijalnim tlima, poljoprivrednim površinama, livadama i šumskim fragmentima, koje ima značajnu ekološku i krajobraznu vrijednost. Ovaj prostor obilježen je otvorenim vidicima, blizinom vodotoka i mirnim ambijentom, pogodnim za rekreaciju, boravak u prirodi i izletničke aktivnosti. Savski pojas ujedno predstavlja osjetljiv ekosustav koji zahtijeva pažljivo upravljanje i očuvanje prirodne ravnoteže. Sutlanski dio destinacije karakteriziraju valoviti brežuljci, vinogradi, voćnjaci, šumske cjeline i raspršena ruralna naselja. Ovaj krajobraz nosi snažan identitetski pečat, oblikovan dugotrajnim suživotom čovjeka i prirode. Mozaik poljoprivrednih površina, tradicijskih gospodarstava i prirodnih elemenata stvara vizualno prepoznatljiv i doživljajno bogat prostor, osobito pogodan za razvoj ruralnog, eno-gastro, pješačkog i biciklističkog turizma. Posebnu vrijednost čine šumske površine i prirodni koridori koji povezuju nizinske i brežuljkaste dijelove destinacije. Oni imaju važnu ekološku funkciju, doprinose očuvanju biološke raznolikosti te istodobno nude potencijal za rekreacijske i edukativne sadržaje u prirodi. Očuvanost tih prostora jedan je od ključnih preduvjeta za dugoročnu održivost turističkog razvoja.

Klimatska obilježja	Savsko - Sutlanska dolina i brigi nalazi se u području umjereno kontinentalne klime, s izraženim godišnjim dobima, toplim ljetima i hladnijim zimama. Klimatski uvjeti uvelike određuju prirodne značajke prostora, način korištenja krajolika i sezonalnost turističkih aktivnosti. Proljeće i jesen obilježavaju umjerene temperature i stabilniji vremenski uvjeti, što stvara povoljne okolnosti za boravak u prirodi, aktivni i izletnički turizam, manifestacije te eno-gastro i kulturne sadržaje. Ljetni mjeseci omogućuju razvoj aktivnosti na otvorenom, dok šumoviti i brežuljkasti dijelovi prostora pružaju prirodnu zaštitu od visokih temperatura. Zimsko razdoblje karakteriziraju niže temperature, povremeni snijeg i magla, osobito u nizinskim dijelovima, što ograničava dio aktivnosti na otvorenom, ali istodobno otvara mogućnosti za razvoj mirnijih, tematskih i lokalno usmjerenih turističkih sadržaja
Prometna povezanost	Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi dobro je prometno povezana s urbanim središtima Zagrebačke županije i gradom Zagrebom cestovnom i željezničkom mrežom. Blizina glavnih prometnih pravaca omogućuje laku dostupnost za kratke boravke, vikend-turizam i jednodnevne posjete. Povoljan prometni položaj povećava izletnički potencijal destinacije, uz potrebu usklađivanja razvoja s prostornim ograničenjima. • Zagreb: približno 25–35 km • Zaprešić: približno 5–10 km • Autocesta A2 (Zagreb – Macelj): oko 5–10 km • Autocesta A3 (Bregana – Zagreb – Lipovac): oko 15–20 km • Granični prijelaz Bregana (HR–SI): oko 15 km • Zračna luka Franjo Tuđman (Zagreb): približno 35–40 km • Željeznička pruga Zaprešić – Zagreb: izravna dostupnost putem lokalnih kolodvora
Stanovništvo	Savsko - Sutlanska dolina i brigi obuhvaća područje četiriju općina s ukupno 16.587 stanovnika (Popis 2021.). Najveći udio stanovništva ima Općina Brdovec, dok su ostale općine pretežito ruralnog karaktera s manjim i disperziranim naseljima. • Općina Brdovec: 10.737 stanovnika • Općina Pušća: 2.564 stanovnika • Općina Marija Gorica: 2.094 stanovnika • Općina Dubravica: 1.192 stanovnika Struktura stanovništva odražava obilježja prigradskog i ruralnog prostora, uz snažnu povezanost lokalne zajednice s prostorom, tradicijom i svakodnevnim životom, što predstavlja važan temelj za razvoj održivog i zajednici prihvatljivog turizma.

Turističke zone i površine	Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi nema prostorno koncentrirane, masovne turističke zone, već se turističke aktivnosti razvijaju disperzirano unutar naselja, ruralnih prostora i krajobraznih cjelina. Turističke površine obuhvaćaju zone namijenjene smještaju u domaćinstvima, ruralnom i izletničkom turizmu, ugostiteljskim i rekreacijskim sadržajima, u skladu s važećim prostorno-planskim dokumentima uključenih općina. Razvoj turizma temelji se na niskointenzivnom korištenju prostora, očuvanju krajobraza i integraciji turističkih sadržaja u postojeću prostornu strukturu, bez stvaranja velikih, izdvojenih turističkih kompleksa
Turistička resursna osnova	Turistička resursna osnova destinacije Savsko - Sutlanske doline i brigi temelji se na očuvanim prirodnim krajolicima, ruralnom ambijentu te bogatoj kulturno-povijesnoj baštini. Obuhvaća trekking i biciklističke rute, interpretacijske i edukativne sadržaje, arheološke lokalitete, tradicijske manifestacije te razvijene outdoor, sportske i lokalno utemeljene vrijednosti.
	Prirodne atrakcije • Botanički posebni rezervat Dubravica • Stalnjak – prirodni izvor pitke vode u šumarku kod Pušće, uređen i dostupan za posjetitelje. • Biciklistička staza Pušća koja povezuje Pušću s gradom Zaprešić i prolazi kroz prirodne krajolike destinacije (npr. poljoprivredne površine, šumske rubove). • RIDE&BIKE staze – sustav konjičkih i biciklističkih putova koji kroz prostor destinacije povezuju prirodne i kulturne sadržaje, potičući aktivni boravak u prirodi i interpretaciju krajolika. • Riječna korita i okoliš Sutle i Save (vidikovci, šumske i poljoprivredne površine) kao integralni dijelovi prirodnog ambijenta destinacije (prikazano na interaktivnoj karti TZ-a).
	Kulturna baština Općina Brdovec • Župna crkva sv. Vida Mučenika • Kapela sv. Križa • Dvorac Januševac • Dvorac Vranyczany-Dobrinović • Narodna baština i tradicijski običaji (kulturne udruge) Općina Dubravica • Crkva sv. Ane u Rozgi • Župni dvor (farof) u Rozgi • Kapela Blažene Djevice Marije u Luškama • Kapelica Majke Božje Lurdske u Lugarskom Bregu • Kapelica sv. Antuna u Bobovcu • Kapelica sv. Vida u Merenju • Tradicionalne stare hiže (ruralna arhitektura)

	Manifestacije	Općina Marija Gorica • Župna crkva Blažene Djevice Marije od Pohodenja • Kapela Sv. Križa • Praslon iz Marija Gorice • Kapelica Celine Majke Božje Stalne Općina Pušća • Kurija Rauch • Kapela Majke Božje Vinske • Zgrada stare škole u Pušći • Kip sv. Florijana	
		• Kak su brali naši stari • Kosci kosiju • Susret muzikaša • Štruklijada, štrudlijada i kestenijada • Brdovečka jesen • Dani Općine Brdovec • Dani Općine Dubravica • Dani Općine Pušća • Dani Općine Marija Gorica • Advent u Savsko - Sutlanskoj dolini i brigi	
		Primarna infrastruktura	Sekundarna infrastruktura
		Odmorište-vidikovac: • Prudnice • Pologi • Trstenik • Piknik zona Sava • Piknik zona Sutla 1 • Piknik zona Sutla 2 • Piknik zona Zeleni gaj Biciklističke rute: • Rail Ride Brdovec • Crvena ruta	Sportski objekti: • Brdovec • Zdenci Brdovečki • Laduč • Ključ Brdovečki • Savski Marof • Drenje Brdovečko • Kraj Donji • Pušća Rodne kuće poznate osobe: • Rodna kuća Ante Kovačića

Turistički kapaciteti i tržišni pokazatelji	Broj turističkih dolazaka i noćenja (2024.)	• Smeđa ruta • Biciklistička staza Marija Gorica • Biciklistička staza Pušća Dvorci, kurije i utvrde: • Dvorac Laduč • Dvorac Januševac • Kurija Rauch		Parkirališta: • Parkiralište HŽ (Brdovec, Šenkovec, Harmica, Savski Marof) Arheološka nalazišta: • Arheološko nalazište Sv. Križ • Arheološko nalazište antičkog ladanjsko-gospodarskog kompleksa Laduč – Drenje Povijesni spomenici: • Spomenik Pavlu Štoosu • Spomenik Pavlu Štoosu • Spomenik poginulim braniteljima Domovinskog rata • Kip sv. Florijana
		Ugostiteljska ponuda destinacije Savsko - Sutlanske doline i brigi temelji se na manjim, lokalno utemeljenim objektima koji njeguju tradicijsku kontinentalnu kuhinju i domaće namirnice. Izdvajaju se izletišta i restoran Ladanjski raj (Marija Gorica), izletišta i restoran Stara preša (Brdovec) te manji ugostiteljski objekti poput Bistrea Bolje tu nek tam i Buffeta Piccolo (Pušća). Gastro ponuda usmjerena je na autentičnost, lokalni karakter i potporu izletničkom, aktivnom i vikend-turizmu.		
		Dolasci	Noćenja	U 2024. godini u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi ostvareno je 1.441 dolazaka i 4.448 noćenja, pri čemu strani gosti čine većinu, osobito u strukturi noćenja (oko 73 %). Struktura prometa potvrđuje da domaći gosti pretežito ostvaruju kraće boravke, dok strani gosti predstavljaju ključni segment za generiranje noćenja i turističke potrošnje.
		1.441	4.448	

		Vrsta	2023.			2024.		
			Broj objekata	Broj glavnih ležajeva	Broj pomoćnih ležajeva	Broj objekata	Broj glavnih ležajeva	Broj pomoćnih ležajeva
		Objekti u domaćinstvu / kuće za odmor	18	67	14	23	90	16
		Ostali ugostiteljski objekti za smještaj / Apartman	3	7	3	4	13	3
		Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1	3	1	1	3	1
	Prosječna duljina boravka (u danima)	3 dana						

1.4. Institucionalni okvir djelovanja Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi

Turističke zajednice su organizacije koje djeluju prema načelima destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske te gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju usluge u turizmu ili obavljaju druge djelatnosti neposredno povezane s turizmom. Njihova temeljna uloga jest upravljanje razvojem destinacije na razini za koju su osnovane, uz koordinaciju dionika i usklađivanje razvojnih aktivnosti.

Turistička zajednica Savsko - Sutlanska dolina i brigi osnovana je kao lokalna turistička zajednica zajedničkog područja više jedinica lokalne samouprave, a obuhvaća područje Općine Brdovec, Općine Dubravica, Općine Pušća i Općine Marija Gorica. Postupak osnivanja proveden je u skladu sa Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, uz suradnju nadležnih jedinica lokalne samouprave i regionalne turističke zajednice.

Turistička zajednica je pravna osoba te započinje s djelovanjem stjecanjem pravne osobnosti. Prava, obveze i način rada turističke zajednice uređeni su Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/19, 42/20) te Statutom Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Statut turističke zajednice uređuje osobito:

- opće odredbe i pravni status zajednice,
- zadaće i djelokrug rada,
- članstvo, prava, obveze i odgovornosti članova,
- tijela turističke zajednice i njihove nadležnosti,
- predstavljanje i zastupanje,
- obavljanje stručnih i administrativnih poslova,
- turističko-informativnu djelatnost,
- financijsko poslovanje i gospodarenje sredstvima,
- javnost rada, poslovnu tajnu i zaštitu okoliša,
- prestanak rada zajednice te prijelazne i završne odredbe.

Tijela Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi su:

- Skupština,
- Turističko vijeće,
- Predsjednik Turističke zajednice.

Regulativni i službeni dokumenti Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi uključuju:

- Statut Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi,
- Pravilnik o radu Turističke zajednice,
- Poslovnik o radu Skupštine,
- Poslovnik o radu Turističkog vijeća,
- tematske i operativne razvojne dokumente vezane uz turističke proizvode destinacije.

Izvještajni akti Turističke zajednice obuhvaćaju:

- godišnje programe rada i financijske planove,
- izmjene i dopune (rebalanse) programa rada i financijskog plana,
- izvješća o ostvarenju programa rada za prethodne godine,
- izvješća i materijale za Skupštinu Turističke zajednice.

1.4.1. Članovi tijela turističke zajednice i članovi lokalne turističke zajednice

Članovi tijela turističke zajednice i predsjednik turističke zajednice osobno su odgovorni za zakonito i savjesno obavljanje svojih dužnosti. Mandat članova tijela turističke zajednice traje četiri godine, a članovi mogu biti ponovno birani ili imenovani.

Članovi lokalne turističke zajednice mogu biti obvezni i dragovoljni. Obvezni članovi lokalne turističke zajednice su sve pravne i fizičke osobe koje na području za koje se osniva lokalna turistička zajednica imaju sjedište, podružnicu, pogon, objekt u kojem se pružaju usluge, ili prebivalište, te koje trajno ili sezonski ostvaruju prihod pružanjem ugostiteljskih usluga i usluga u turizmu ili obavljaju djelatnost koja ima korist od turizma, odnosno na čije prihode turizam ima utjecaj.

Članovi lokalne turističke zajednice plaćaju članarinu turističkoj zajednici. Članstvo u lokalnoj turističkoj zajednici počinje danom osnivanja turističke zajednice ili danom početka obavljanja djelatnosti pravne i fizičke osobe na području za koje se osniva lokalna turistička zajednica.

Obvezni članovi lokalne turističke zajednice, odnosno njihovi predstavnici, mogu birati i biti birani u tijela turističke zajednice.

Direktor TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi je Vladimir Šinko.

Direktora turističke zajednice imenuje turističko vijeće na razdoblje od četiri godine. Direktor zastupa turističku zajednicu, organizira i rukovodi radom i poslovanjem turističke zajednice, te provodi odluke turističkog vijeća. U granicama svojih ovlasti, odgovoran je za poslovanje turističke zajednice i zakonitost rada. Za svoj rad direktor odgovara turističkom

vijeću i predsjedniku turističke zajednice. Također, direktor i djelatnici koji obavljaju stručne poslove u turističkoj zajednici moraju imati položen stručni ispit za rad u turističkoj zajednici.

1.4.2. Zadaće lokalne turističke zajednice

Lokalna turistička zajednica djeluje kao destinacijska menadžment organizacija (DMO) i ima za cilj razvoj, upravljanje i promicanje turističke ponude na području destinacije. U skladu s važećim propisima i ulogom u sustavu upravljanja turizmom, osnovne zadaće lokalne turističke zajednice obuhvaćaju:

- ✓ Razvoj turističkih proizvoda – poticanje oblikovanja, unapređenja i diversifikacije turističkih proizvoda u skladu s prirodnim, kulturnim i društvenim vrijednostima destinacije, uključujući razvoj selektivnih oblika turizma i poticanje održivog razvoja.
- ✓ Informacije i istraživanja – prikupljanje, analiza i obrada podataka o turističkim kretanjima i potrebama tržišta, provođenje istraživanja, upravljanje informacijskim sustavom destinacije te osiguravanje dostupnosti informacija turistima i dionicima u turizmu.
- ✓ Distribucija – promicanje destinacije putem komunikacijskih kanala, upravljanje informacijskim centrima, razvoj distribucijskih kanala i komunikacijske strategije, te podrška plasmanu turističkih proizvoda.

1.4.3. Suradnja jedinice lokalne samouprave i turističke zajednice

Jedinica lokalne samouprave u okviru svog samoupravnog djelokruga posebno vodi brigu o osiguranju uvjeta za razvoj turizma, a osobito o uređenju naselja, javnoj turističkoj infrastrukturi, zaštiti okoliša, prirodnoj i kulturnoj baštini i slično. Lokalne turističke zajednice surađuju s tijelima jedinica lokalne samouprave u sljedećim aktivnostima:

- dogovaraju zajedničko korištenje sredstava turističke pristojbe koja se doznačuju jedinici/jedinicama lokalne samouprave za poboljšanje uvjeta boravka turista,
- surađuju u izradi planova razvoja turizma u jedinici lokalne samouprave, najkasnije do roka utvrđenog posebnim propisima za donošenje proračuna jedinice lokalne samouprave,
- prate turistički promet te prijavu i odjavu turista,
- surađuju pri odlučivanju o radnom vremenu ugostiteljskih objekata sukladno posebnim propisima koji uređuju ugostiteljsku djelatnost,
- surađuju u drugim pitanjima vezanim uz razvoj turizma.

ANALIZA STANJA

Popis turističkih proizvoda i usluga

Resursna osnova

Javna turistička infrastruktura

Komunalna infrastruktura

Prometna infrastruktura

Stanje digitalizacije

Pristupačnost osobama s invaliditetom

Organiziranost i dostupnost usluga

Analiza ljudskih potencijala

Analiza komunikacijskih aktivnosti

Analiza konkurencije

2. ANALIZA STANJA

Analiza stanja predstavlja temeljnu fazu u procesu izrade Plana upravljanja turističkom destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Riječ je o sveobuhvatnom istraživanju i procjeni postojećih uvjeta s ciljem prepoznavanja ključnih resursa, razvojnih potencijala, izazova, prilika i prijetnji. Takva analiza omogućava definiranje strateških ciljeva i mjera koje će usmjeriti daljnji razvoj turizma u skladu s načelima održivosti, očuvanja prirodnih vrijednosti i jačanja identiteta destinacije.

Analiza stanja predstavlja temeljnu fazu u izradi Plana upravljanja turističkom destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Njome se provodi sustavno istraživanje i procjena postojećih uvjeta u destinaciji radi prepoznavanja ključnih resursa, razvojnih potencijala, izazova, prilika i prijetnji. Rezultati analize osiguravaju potrebne informacije za definiranje strateških ciljeva, razvojnih smjernica te mjera za budući razvoj turizma u skladu s načelima održivosti, očuvanja prirodnih vrijednosti i jačanja identiteta destinacije. Glavni elementi analize obuhvaćaju:

1. Definiranje ciljeva analize

- ✓ Utvrđuju se ciljevi analize kako bi se istraživanje usmjerilo na specifične razvojne potrebe destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi te na aspekte koji imaju najveći utjecaj na postupke upravljanja i planiranja turizma.

2. Prikupljanje podataka

- ✓ Podaci se prikupljaju iz različitih izvora, uključujući službene statistike (eVisitor, DZS), važeće strateške i planske dokumente (PPUO, županijski i regionalni planovi), postojeće studije, intervju s ključnim dionicima, ankete lokalnog stanovništva i posjetitelja, te promatranje na terenu.

3. Analiza i vrednovanje ključnih elemenata destinacije

- ✓ Resursna osnova – identifikacija i evaluacija prirodnih, kulturnih, gospodarskih i društvenih resursa kao osnova turističkog razvoja.
- ✓ Turističke atrakcije – analiza broja, vrste i kvalitete atrakcija (prirodnih, kulturnih, povijesnih, manifestacijskih) te njihovog kapaciteta i potencijala za kreiranje turističkog proizvoda.
- ✓ Prometna i komunalna infrastruktura – ocjena dostupnosti, prometne povezanosti i kvalitete infrastrukture koja podržava turistički sustav.
- ✓ Prostorna i okolišna obilježja – procjena utjecaja turizma na prostor i okoliš, uključujući usklađenost s prostorno-planskom dokumentacijom te osjetljivost područja (npr. ZOP).

- ✓ Pregled stanja drugih elemenata – uključujući digitalizaciju, pristupačnost osobama s invaliditetom, organiziranost usluga, ljudske potencijale, konkurenciju i komunikacijske aktivnosti.

4. Izrada izvješća o provedenoj analizi

Ključni zaključci integriraju se u sveobuhvatno izvješće koje predstavlja podlogu za definiranje strateškog usmjerenja, razvojnih prioriteta i operativnih mjera Plana upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Analiza stanja provodi se kako bi se:

- ✓ identificirale snage destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi koje treba iskoristiti,
- ✓ uočile slabosti i ograničenja koje treba otkloniti,
- ✓ prepoznale prilike za razvoj turističke ponude i diversifikaciju proizvoda,
- ✓ procijenile prijetnje koje bi mogle utjecati na konkurentnost i održivost destinacije,
- ✓ stvorila čvrsta podloga za definiranje razvojnih ciljeva, smjerova i mjera upravljanja turizmom.

Ova analiza daje uvid u trenutno stanje turističke ponude, dostupnih resursa, infrastrukture, atrakcija te razvojni potencijal destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, služeći kao ključna osnova za oblikovanje strateških i operativnih smjernica.

Cilj analize u okviru Plana upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi je procijeniti postojeće stanje i razvojne potencijale destinacije s naglaskom na održivi razvoj turizma, unapređenje kvalitete turističkog proizvoda i infrastrukture, očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti te povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Analiza će omogućiti donošenje informiranih odluka o strateškim mjerama koje će unaprijediti ukupno upravljanje destinacijom, jačati tržišnu poziciju destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi te omogućiti uravnotežen, cjelogodišnji i održiv turistički razvoj.

U skladu sa Smjernicama i važećom metodologijom, analiza stanja obuhvatit će:

- ✓ popis turističkih proizvoda i usluga
- ✓ analizu resursne osnove
- ✓ analizu javne turističke infrastrukture
- ✓ analizu komunalne infrastrukture
- ✓ analizu prometne infrastrukture
- ✓ analizu stanja digitalizacije
- ✓ analizu pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom
- ✓ analizu organiziranosti i dostupnosti usluga (javne usluge i servisi)
- ✓ analizu ljudskih potencijala
- ✓ analizu komunikacijskih aktivnosti
- ✓ analizu konkurencije
- ✓ izvješće o provedenoj analizi stanja

Za svaki pojedini element uključen u analizu stanja potrebno je uzeti u obzir broj i vrstu, kvalitetu, posebnosti, promjene i izazove te identifikaciju tržišnih trendova i potencijala turističkih proizvoda.

Geografski položaj

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi smještena je u zapadnom dijelu Republike Hrvatske, u okviru Zagrebačke županije, na prostoru dodira rijeka Save i Sutle. Geografski položaj destinacije obilježen je prijelazom između nizinskog savskog područja i brežuljkastog sutlanskog kraja, što prostoru daje izraženu krajobraznu raznolikost i prepoznatljiv identitet.

Destinacija obuhvaća područje Općine Brdovec, Općine Dubravica, Općine Pušća i Općine Marija Gorica, koje zajedno čine prostorno povezanu i funkcionalnu cjelinu. Područje se nalazi u neposrednoj blizini državne granice s Republikom Slovenijom, što mu daje dodatni prekogranični potencijal, osobito u kontekstu izletničkog, rekreacijskog i kulturnog turizma.

Prometno, Savsko - Sutlanska dolina i brigi ima povoljan položaj zahvaljujući blizini glavnih prometnih pravaca i urbanih središta. Destinacija je lako dostupna iz Zagreba i okolnih gradova, što je čini pogodnom za kratke boravke, vikend-turizam i jednodnevne posjete. Dobra prometna povezanost istodobno omogućuje svakodnevnu funkcionalnu povezanost prostora, ali i nameće potrebu za pažljivim upravljanjem prostornim i razvojnim pritiscima.

Reljefno, područje karakterizira kombinacija aluvijalnih ravnica uz Savu, brežuljkastih i vinorodnih predjela uz Sutlu te šumskih i poljoprivrednih površina, što stvara povoljne uvjete za razvoj različitih oblika boravka u prirodi, rekreacije i ruralnog turizma. Prirodne značajke prostora snažno utječu na strukturu naselja, korištenje zemljišta i način života lokalnog stanovništva.

Geografski položaj destinacije Savsko - Sutlanske doline i brigi predstavlja jednu od ključnih razvojnih prednosti destinacije, jer omogućuje povezivanje prirodnih, krajobraznih i kulturnih vrijednosti s dobrom dostupnošću i blizinom tržišta, uz potencijal za uravnotežen i održiv turistički razvoj.

Prirodne karakteristike

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi odlikuje se izraženom krajobraznom raznolikošću koja proizlazi iz susreta dvaju velikih prirodno-geografskih sustava – savske nizine i sutlanskog brežuljkastog područja. Upravo ta kombinacija nizinskih, brežuljkastih i prijelaznih krajobraza predstavlja temeljnu prirodnu vrijednost destinacije i važan resurs za razvoj održivog turizma.

Uz rijeku Savu razvija se prostrano nizinsko područje s aluvijalnim tlima, poljoprivrednim površinama, livadama i šumskim fragmentima, koje ima značajnu ekološku i krajobraznu vrijednost. Ovaj prostor obilježen je otvorenim vidicima, blizinom vodotoka i mirnim ambijentom, pogodnim za rekreaciju, boravak u prirodi i izletničke aktivnosti. Savski pojas

ujedno predstavlja osjetljiv ekosustav koji zahtijeva pažljivo upravljanje i očuvanje prirodne ravnoteže.

Sutlanski dio destinacije karakteriziraju valoviti brežuljci, vinogradi, voćnjaci, šumske cjeline i raspršena ruralna naselja. Ovaj krajobraz nosi snažan identitetski pečat, oblikovan dugotrajnim suživotom čovjeka i prirode. Mozaik poljoprivrednih površina, tradicijskih gospodarstava i prirodnih elemenata stvara vizualno prepoznatljiv i doživljajno bogat prostor, osobito pogodan za razvoj ruralnog, eno-gastro, pješačkog i biciklističkog turizma.

Posebnu vrijednost čine šumske površine i prirodni koridori koji povezuju nizinske i brežuljkaste dijelove destinacije. Oni imaju važnu ekološku funkciju, doprinose očuvanju biološke raznolikosti te istodobno nude potencijal za rekreacijske i edukativne sadržaje u prirodi. Očuvanost tih prostora jedan je od ključnih preduvjeta za dugoročnu održivost turističkog razvoja.

Krajobraz Savsko - Sutlanske doline i brigi u velikoj je mjeri oblikovan tradicionalnim načinima korištenja prostora, što se očituje u skladnom odnosu naselja, poljoprivrede i prirodnih cjelina. Upravo ta ravnoteža između prirodnih obilježja i ljudske aktivnosti stvara autentičan ambijent destinacije i razlikuje je od intenzivnije urbaniziranih i turistički opterećenih područja.

Prirodna obilježja i krajobrazne cjeline Savsko - Sutlanske doline i brigi predstavljaju temeljni resurs za razvoj selektivnih i niskointenzivnih oblika turizma, usmjerenih na očuvanje prostora, krajobraza i kvalitete života lokalnog stanovništva. Njihovo očuvanje i odgovorno upravljanje prepoznaju se kao jedan od ključnih prioriteta u budućem razvoju destinacije.

Klimatska obilježja

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi nalazi se u području umjereno kontinentalne klime, koju obilježavaju izražena godišnja doba, umjereno topla ljeta i hladnije zime. Klimatske značajke prostora u velikoj mjeri određuju prirodne uvjete, način korištenja prostora, ritam života lokalnog stanovništva te sezonalnost turističkih aktivnosti.

Ljetno razdoblje karakteriziraju tople, ali uglavnom ugodne temperature, osobito u brežuljkastim i šumovitim dijelovima destinacije, gdje vegetacija ublažava učinak visokih temperatura. Takvi uvjeti pogodni su za boravak na otvorenom, rekreaciju, biciklizam, pješačenje i izletničke aktivnosti. U nizinskim dijelovima uz rijeku Savu tijekom ljetnih mjeseci mogu se pojaviti viši temperaturni ekstremi, što dodatno naglašava važnost zelenih površina i prirodnih hladnih zona.

Proljeće i jesen predstavljaju izrazito povoljna razdoblja za boravak i turističke aktivnosti. Umjerene temperature, raznoliki krajobrazi i sezonske promjene u prirodi stvaraju optimalne uvjete za aktivni i tematski turizam, manifestacije na otvorenom, eno-gastro sadržaje te kulturna događanja. Ova razdoblja imaju poseban potencijal za produljenje turističke sezone i ravnomjerniju raspodjelu posjeta tijekom godine.

Zimsko razdoblje obilježeno je nižim temperaturama, povremenim snijegom i maglom, osobito u nizinskim dijelovima. Iako zima ima manji turistički intenzitet, ona pruža mogućnosti za razvoj sadržaja vezanih uz lokalne običaje, manifestacije, ruralni turizam i boravak u prirodi u mirnijem ambijentu. Zimski uvjeti također naglašavaju potrebu za prilagodbom turističke ponude i infrastrukture sezonskim promjenama.

Klimatska obilježja destinacije Savsko - Sutlanske doline i brigi omogućuju razvoj cjelogodišnjih, selektivnih oblika turizma, uz naglasak na aktivnosti na otvorenom, prirodni doživljaj i sadržaje usklađene s godišnjim dobima. Istodobno, promjenjivost klimatskih uvjeta zahtijeva planski pristup razvoju turizma, uključujući prilagodbu infrastrukture, rasporeda aktivnosti i upravljanja prostorom.

U kontekstu klimatskih promjena, klimatska obilježja predstavljaju važan čimbenik u dugoročnom planiranju razvoja destinacije. Očuvanje zelenih površina, prilagodba turističkih sadržaja i jačanje otpornosti prostora prepoznaju se kao ključni elementi odgovornog upravljanja turizmom u destinaciji Savsko - Sutlanskoj dolini i brigi.

Stanovništvo

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi obuhvaća područje četiriju općina s ukupno 16.587 stanovnika prema Popisu stanovništva 2021. godine. Riječ je o prostoru izrazito heterogene demografske strukture, u kojem se isprepliću obilježja prigradskog rasta, stabilnih ruralnih zajednica i manjih naselja s izraženim depopulacijskim rizicima.

Najveći udio stanovništva ima Općina Brdovec (10.737 stanovnika), koja čini gotovo dvije trećine ukupne populacije destinacije. Slijede Općina Pušća (2.564), Općina Marija Gorica (2.094) i Općina Dubravica (1.192), koje imaju izraženiji ruralni karakter i manju gustoću naseljenosti.

Stanovništvo je raspoređeno u velikom broju manjih naselja, s izraženom disperzijom, osobito u Dubravici i Mariji Gorici. Takva struktura upućuje na:

- slabiju koncentraciju stanovništva u središnjim naseljima,
- veću ovisnost o svakodnevnoj mobilnosti,
- povećane izazove u osiguravanju infrastrukture i javnih usluga.

U Brdovcu se izdvajaju veća i demografski stabilnija naselja (Brdovec, Prigorje Brdovečko, Zdenci Brdovečki, Prudnice), dok Dubravica i Marija Gorica imaju veći udio manjih naselja s manje od 150 stanovnika, što ukazuje na dugoročne demografske izazove.

Blizina Zagreba i Zaprešića doprinosi stabilnijim demografskim kretanjima u Brdovcu, uz mogućnost doseljavanja mlađeg stanovništva i obitelji. Dubravica i dijelovi Marije Gorice pokazuju obilježja dugoročnog smanjenja broja stanovnika i starenja, osobito u najmanjim naseljima. Velik broj malih naselja smanjuje kritičnu masu stanovništva za razvoj javnih i gospodarskih sadržaja, ali istodobno stvara potencijal za selektivne i niskointenzivne oblike turizma. Velik dio radno aktivnog stanovništva dnevno migrira prema Zagrebu i Zaprešiću, što utječe na obrasce korištenja prostora, slobodnog vremena i turističke ponude.

Implikacije za razvoj turizma i upravljanje destinacijom:

- Demografska struktura destinacije ima izravan utjecaj na razvoj i upravljanje turizmom;
- mali i disperzirani lokalni kapaciteti zahtijevaju snažno destinacijsko umrežavanje,
- lokalna zajednica ima ključnu ulogu u očuvanju identiteta i autentičnosti,
- turizam treba biti dopunska, a ne dominantna gospodarska aktivnost, usklađena s kvalitetom života stanovnika,
- selektivni, ruralni, izletnički i tematski oblici turizma prirodno se nadovezuju na postojeću demografsku strukturu.

Stanovništvo destinacije Savsko - Sutlanske doline i brigi obilježeno je izraženom prostornom raznolikošću, stabilnijim prigradskim dijelovima i demografski osjetljivim ruralnim područjima. Ovi trendovi jasno upućuju na potrebu pažljivo upravljano, niskointenzivnog i zajednici prilagođenog razvoja turizma, koji će pridonijeti očuvanju prostora, identiteta i dugoročne održivosti destinacije.

2.1. Analiza turističkih proizvoda i usluga

Analiza turističkih proizvoda i usluga predstavlja ključni dio analize stanja destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi te ima za cilj sagledati postojeću strukturu turističke ponude, njezinu razinu razvijenosti, prostornu raspodjelu i usklađenost s identitetom destinacije i potrebama tržišta. Svrha Analize turističkih proizvoda i usluga je osigurati analitičku podlogu za definiranje razvojnih smjerova, mjera i aktivnosti, usmjerenih na jačanje konkurentnosti destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, uz očuvanje njezina identiteta, prostora i kvalitete života lokalne zajednice.

2.1.1. Smještaj

Turistička ponuda smještaja na području destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi temelji se pretežito na manjim, privatnim i obiteljskim smještajnim kapacitetima, prvenstveno u obliku objekata u domaćinstvu, kuća za odmor, apartmana te pojedinačnih smještajnih kapaciteta na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Smještajna ponuda prostorno je disperzirana i integrirana u postojeću strukturu naselja, bez većih ili masovnih smještajnih kompleksa.

Ukupni smještajni kapacitet destinacije relativno je ograničen i niskointenzivan, što je u skladu s ruralnim i prigradskim karakterom prostora te razvojnim opredjeljenjem prema selektivnim oblicima turizma. Takva struktura smještaja pogodna je za obiteljski, izletnički i boravišni turizam manjeg opsega, uz naglasak na miran boravak, kontakt s prirodom i lokalni identitet.

Ovakav model smještajne ponude predstavlja važan temelj za pozicioniranje destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi kao autentične kontinentalne destinacije, usmjerene na kvalitetu

doživljaja, očuvanje prostora i uravnotežen odnos između turističkog razvoja i kvalitete života lokalnog stanovništva.

Tablica 2. Turistički kapacitet po vrstama objekata u 2023. i 2024. godini

Vrsta	2023.			2024.		
	Broj objekata	Broj glavnih ležajeva	Broj pomoćnih ležajeva	Broj objekata	Broj glavnih ležajeva	Broj pomoćnih ležajeva
Objekti u domaćinstvu / kuće za odmor	18	67	14	23	90	16
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj / Apartman	3	7	3	4	13	3
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	1	3	1	1	3	1

Podaci o turističkom kapacitetu u 2023. i 2024. godini ukazuju na umjeren, ali jasan rast smještajnih kapaciteta u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi, uz zadržavanje strukture koja je dominantno orijentirana na manje, obiteljske i disperzirane smještajne objekte.

Najznačajniji rast zabilježen je u kategoriji objekata u domaćinstvu i kuća za odmor. Broj objekata povećan je s 18 u 2023. na 23 u 2024. godini, dok je broj glavnih ležajeva porastao s 67 na 90. Istodobno je zabilježen i blagi rast pomoćnih ležajeva (s 14 na 16). Ovi podaci potvrđuju da se razvoj smještajne ponude u destinaciji temelji ponajprije na malim, privatnim kapacitetima, koji su u skladu s ruralnim i prigradskim karakterom prostora te pogodni za selektivne i niskointenzivne oblike turizma.

U kategoriji ostalih ugostiteljskih objekata za smještaj i apartmana također je zabilježen kontinuirani, ali umjeren rast. Broj objekata povećan je s 3 na 4, dok je broj glavnih ležajeva gotovo udvostručen – s 7 u 2023. na 13 u 2024. godini. Ovakav trend upućuje na postupno širenje ponude manjih komercijalnih smještajnih objekata, ali bez naglih ili prostorom intenzivnih zahvata.

U segmentu smještaja na OPG-ovima nije zabilježena promjena između promatranih godina. Broj objekata ostaje 1, uz 3 glavna i 1 pomoćni ležaj. Stabilnost ovog segmenta ukazuje na nedovoljno iskorišten potencijal ruralnog i agro-turizma, osobito u kontekstu resursne osnove destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

3.1.1.1. Kvantitativna obilježja

Kvantitativna analiza smještaja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi usmjerena je na sagledavanje strukture, obujma i dinamike razvoja smještajnih kapaciteta, kao jednog od ključnih elemenata turističke ponude destinacije. Analiza se temelji na dostupnim

administrativnim i statističkim podacima o komercijalnom i nekomercijalnom smještaju te omogućuje objektivnu procjenu trenutačnog stanja i recentnih trendova.

U fokusu analize su promjene u broju smještajnih jedinica i kreveta, struktura kapaciteta prema vrstama smještaja, prostorna raspodjela ponude te odnos smještajnih kapaciteta i ostvarenog turističkog prometa. Kvantitativni pokazatelji služe kao podloga za razumijevanje intenziteta korištenja prostora, sezonalnosti potražnje i potencijala za daljnji razvoj smještajne ponude.

Rezultati ove analize predstavljaju važnu osnovu za daljnje vrednovanje usklađenosti smještajnih kapaciteta s karakterom destinacije, razinom turističke aktivnosti i razvojnim opredjeljenjima destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, te za definiranje smjernica budućeg upravljanja turizmom usmjerenog na kvalitetu i održivost.

Tablica 3. Struktura komercijalnog smještaja (2023.–2025.)

Godina	Smještajne jedinice	Glavni kreveti	Pomoćni kreveti	Ukupni kapacitet
2023.	22	77	18	95
2024.	28	106	20	126
2025.	32	116	27	143

Podaci pokazuju kontinuiran, ali umjeren rast komercijalnih smještajnih kapaciteta u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi u razdoblju 2023.–2025. godine. Povećanje broja smještajnih jedinica i kreveta odvija se postupno, bez naglih skokova, što upućuje na razvoj koji je tržišno vođen, ali prostorno i funkcionalno kontroliran. Ovakav trend ukazuje na stabilno povećanje interesa za smještajnu ponudu destinacije, uz zadržavanje njezina niskointenzivnog karaktera.

Tablica 4. Struktura komercijalnog smještaja prema vrstama

Vrsta smještaja	2023.	2024.	2025.
Objekti u domaćinstvu / kuće za odmor	81	106	109
Ostali ugostiteljski objekti / apartmani	10	16	30
OPG smještaj	4	4	4
Ukupno	95	126	143

Struktura smještajnih kapaciteta jasno pokazuje da se razvoj turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi dominantno oslanja na privatni i obiteljski smještaj, koji čini najveći udio ukupnog kapaciteta u svim promatranim godinama. Rast je najizraženiji upravo u segmentu objekata u domaćinstvu i kuća za odmor, dok je udio smještaja na OPG-ovima stabilan i nizak. Ovakva struktura potvrđuje usmjerenost destinacije prema selektivnim, mirnim i individualiziranim oblicima boravka, uz istodobno prepoznavanje prostora za daljnju diversifikaciju ruralne ponude.

Tablica 5. Nekomercijalni smještaj (stalni kapacitet)

Vrsta	Smještajne jedinice	Glavni kreveti	Pomoćni	Ukupno
Vikendice / kuće za odmor	64	134	2	136

Nekomercijalni smještaj predstavlja značajan latentni kapacitet u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi, gotovo usporediv s ukupnim komercijalnim kapacitetima. Iako ne sudjeluje izravno u službenoj turističkoj statistici, ovaj segment ima važnu ulogu u sezonskom rasterećenju potražnje, posebice tijekom vikenda i ljetnih mjeseci. Istodobno, velik udio nekomercijalnog smještaja upućuje na potrebu pažljivog praćenja njegovog utjecaja na prostor, infrastrukturu i lokalnu zajednicu.

Tablica 6. Odnos duljine boravka i turističkog prometa (2024.) prema mjestu dolaska/noćenja

Općina	Dolasci	Noćenja	Prosječna duljina boravka
Brdovec	799	1.463	2 dana
Pušća	202	789	4 dana
Marija Gorica	326	1.675	5 dana
Dubravica	114	521	4 dana
Ukupno	1.441	4.448	3 dana

Podaci o turističkom prometu pokazuju jasne razlike u obrascima korištenja smještaja među općinama unutar destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Općine s manjim brojem dolazaka ostvaruju dulju prosječnu duljinu boravka, što upućuje na stacionarniji i mirniji tip turizma, dok područja s većim brojem dolazaka imaju izraženiji izletnički i kratkoročni karakter. Ovakva struktura potvrđuje potrebu za diferenciranim upravljanjem ponudom i razvojnim pristupima po prostoru.

Niska razina godišnje iskorištenosti smještajnih kapaciteta upućuje na izraženu sezonalnost i vikend-orijentiranost turističke potražnje u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Istodobno, ovakva razina iskorištenosti pokazuje da destinacija nije prostorno ili infrastrukturno opterećena turizmom, te raspolaže značajnim razvojnim prostorom. To stvara povoljne preduvjete za usmjeravanje budućeg razvoja prema produljenju boravka, jačanju cjelogodišnjih proizvoda i povećanju kvalitete, umjesto kvantitativnog rasta kapaciteta.

3.1.1.2. Kvalitativna obilježja

Kvalitativna analiza smještaja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi nadopunjuje kvantitativne pokazatelje sagledavanjem obilježja, strukture i razine ponude smještajnih kapaciteta iz perspektive kvalitete, tipologije i usklađenosti s identitetom destinacije. Cilj analize je procijeniti u kojoj mjeri postojeća smještajna ponuda odgovara očekivanjima ciljnih skupina posjetitelja te razvojnim opredjeljenjima destinacije.

Analiza se usmjerava na tipove smještaja, razinu opremljenosti, prostornu integraciju u naselja i krajolik, razinu personalizacije usluge te odnos smještajnih kapaciteta prema lokalnoj zajednici i prostoru. Posebna se pozornost posvećuje razlikovanju masovnih i selektivnih oblika smještaja, kao i potencijalu smještajnih objekata da doprinesu produljenju boravka, jačanju cjelogodišnje ponude i razvoju doživljaja.

Kvalitativni aspekti smještajne ponude važni su i za razumijevanje šireg utjecaja turizma na prostor, infrastrukturu i kvalitetu života stanovnika, budući da oblik i karakter smještaja izravno utječu na intenzitet turističkih tokova i način korištenja destinacije. Rezultati ove analize pružaju osnovu za definiranje smjernica za unaprjeđenje kvalitete smještaja, diferencijaciju ponude i daljnje usklađivanje razvoja smještajnih kapaciteta s dugoročnom vizijom destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Smještajna ponuda u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi kvalitativno je obilježena malim, individualnim i obiteljskim objektima, pretežito u privatnom vlasništvu. Dominiraju objekti u domaćinstvu, kuće za odmor i manji apartmani, dok su veći, profesionalno upravljani smještajni kapaciteti rijetki ili u potpunosti izostaju. Takva struktura smještaja u skladu je s ruralno-prigradskim karakterom destinacije i prostornim ograničenjima područja.

Smještajni objekti u pravilu su prostorno integrirani u postojeća naselja, bez izdvojenih turističkih zona, čime se izbjegava stvaranje turističkih enklava. Ovakav model pogoduje razvoju mirnog, nisko intenzivnog turizma, ali istodobno ograničava mogućnosti za veće organizirane dolaske i grupne aranžmane.

Kvalitativna razina smještaja u destinaciji je heterogena, s vidljivim razlikama u opremljenosti, razini uređenja i dodatnim sadržajima među objektima. Dio smještajnih kapaciteta nudi suvremeno uređene prostore, višu razinu privatnosti i dodatne pogodnosti (dvorište, mirna lokacija, blizina prirode), dok je kod dijela objekata prisutna osnovna razina opremljenosti, s ograničenim dodatnim sadržajima.

Općenito, kvaliteta smještaja više je usmjerena na funkcionalnost i miran boravak nego na luksuz ili visoku razinu hotelskih usluga. Takav profil odgovara ciljanim segmentima posjetitelja koji traže jednostavan, autentičan i povoljan boravak, ali može predstavljati ograničenje za zahtjevnije tržišne niše.

Tablica 7. Smještajni objekti prema kategorizaciji

Kategorija objekta	Broj objekata
Nema kategorizacije	64
2 zvjezdice	1
3 zvjezdice	14
4 zvjezdice	7
5 zvjezdica	2
3 sunca (OPG smještaj)	1
Ukupno	89

Struktura smještajnih objekata u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi obilježena je izrazitom dominacijom nekategoriziranog smještaja, koji čini daleko najveći udio ukupnog broja evidentiranih objekata. Kategorizirani smještaj čini manji dio ponude, pri čemu prevladavaju objekti srednje kategorije (3 zvjezdice), dok su objekti više kategorije (4 i 5 zvjezdica) zastupljeni u ograničenom broju. OPG smještaj prisutan je simbolično, što potvrđuje njegov potencijal kao selektivnog razvojnog segmenta.

Jedna od ključnih kvalitativnih prednosti smještajne ponude u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi jest izražena razina personalizacije usluge. Vlasnici smještajnih objekata često su izravno uključeni u prihvata gostiju, komunikaciju i pružanje informacija, što omogućuje neposredan kontakt s lokalnom zajednicom i jačanje osjećaja autentičnosti.

Takav odnos pogoduje stvaranju pozitivnog doživljaja boravka, osobito kod gostiju koji cijene osobni pristup, mir i lokalni karakter destinacije. Istodobno, razina profesionalizacije usluge ovisi o individualnim kapacitetima vlasnika, što rezultira neujednačenom kvalitetom iskustva među različitim objektima.

Smještajni kapaciteti u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi u većini slučajeva nisu snažno integrirani u strukturirane turističke proizvode, već funkcioniraju kao samostalne jedinice boravka. Veze sa sadržajima aktivnog, kulturnog ili eno-gastro turizma često se ostvaruju neformalno ili ostaju nedovoljno iskorištene.

Postoji jasan potencijal za jače povezivanje smještaja s:

- izletničkim i vikend-proizvodima,
- biciklističkim i pješačkim rutama,
- lokalnom gastro i OPG ponudom,
- manifestacijama i događanjima u destinaciji.

Takvo povezivanje moglo bi povećati dodanu vrijednost smještajne ponude i potaknuti dulje boravke.

Kvalitativna obilježja smještaja upućuju na izraženu sezonalnost i vikend-orijentiranost korištenja, osobito kod domaćih gostiju. Smještaj se često koristi kao baza za kratke boravke, izlete i bijeg iz urbanih sredina, dok je manji broj objekata prilagođen cjelogodišnjem, stacionarnom boravku.

Ovakav obrazac korištenja u skladu je s trenutnim razvojnim stupnjem destinacije, ali istodobno ukazuje na potrebu daljnjeg prilagođavanja smještajne ponude cjelogodišnjim i tematskim oblicima turizma.

Kvalitativna analiza smještaja pokazuje da se smještajna ponuda u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi temelji na autentičnosti, miru i individualnom pristupu, uz nisku razinu

intenziteta i ograničenu profesionalizaciju. Takav profil u velikoj je mjeri usklađen s identitetom destinacije, ali zahtijeva ciljano unaprjeđenje kvalitete, standardizacije i povezivanja s turističkim proizvodima kako bi se povećala konkurentnost i produljio boravak gostiju.

3.1.1.3. Turistički promet

Analiza turističkog prometa i performansi u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi usmjerena je na sagledavanje opsega, strukture i dinamike turističkih kretanja, kao i na procjenu učinkovitosti postojeće turističke ponude u odnosu na ostvarene rezultate. Ova analiza pruža uvid u obrasce dolazaka i noćenja, strukturu tržišta, duljinu boravka te prostornu i sezonsku raspodjelu turističkog prometa unutar destinacije.

Kvantitativni pokazatelji turističkog prometa koriste se kao temelj za razumijevanje razine turističke aktivnosti, intenziteta korištenja smještajnih kapaciteta i stvarnih performansi destinacije. Istodobno, analiza omogućuje prepoznavanje razlika među pojedinim dijelovima destinacije, identifikaciju dominantnih tržišnih segmenata te uočavanje trendova koji su relevantni za buduće upravljanje razvojem turizma.

Rezultati analize turističkog prometa i performansi predstavljaju važnu analitičku podlogu za vrednovanje učinkovitosti postojećih turističkih proizvoda, usklađenosti ponude s potražnjom te za definiranje smjernica usmjerenih na uravnoteženje turističkih tokova, produljenje boravka i jačanje kvalitativnih učinaka turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Tablica 8. Turistički dolasci i noćenja u 2024. godini

Općina	Dolasci	Noćenja
Brdovec	799	1.463
Pušća	202	789
Marija Gorica	326	1.675
Dubravica	114	521
Ukupno	1.441	4.448

Najveći broj dolazaka ostvaren je u Brdovcu, dok Marija Gorica bilježi najveći broj noćenja, što upućuje na dulji prosječni boravak gostiju. Dubravica i Pušća ostvaruju manji ukupni obujam prometa, ali sudjeluju u ukupnim noćenjima u većem omjeru u odnosu na dolaske, što ukazuje na stacionarniji karakter boravka.

Tablica 9. Struktura dolazaka prema vrsti posjetitelja (2024. godina)

Općina	Domaći	Strani	Ukupno
Brdovec	397	402	799
Pušća	62	140	202
Marija Gorica	103	223	326
Dubravica	65	49	114
Ukupno	627	814	1.441

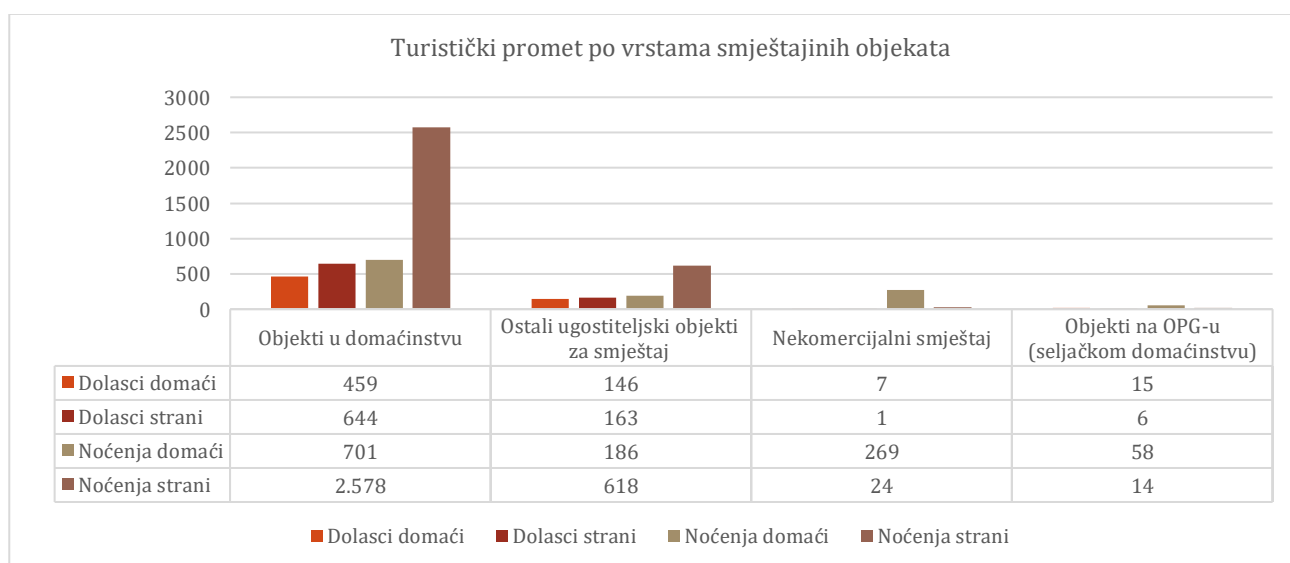
Strani gosti čine većinu dolazaka na razini destinacije, s izraženom dominacijom u Pušći i Mariji Gorici. Brdovec ima gotovo uravnoteženu strukturu domaćih i stranih dolazaka, dok je Dubravica jedina općina u kojoj prevladavaju domaći gosti.

Tablica 10. Struktura noćenja prema vrsti posjetitelja (2024. godina)

Općina	Domaći	Strani	Ukupno
Brdovec	665	798	1.463
Pušća	124	665	789
Marija Gorica	290	1.385	1.675
Dubravica	135	386	521
Ukupno	1.214	3.234	4.448

Strani gosti ostvaruju više od dvije trećine ukupnih noćenja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Osobito je izražena njihova dominacija u Mariji Gorici i Pušći, što potvrđuje da strani gosti ostvaruju znatno dulje boravke u odnosu na domaće. Analiza turističkog prometa u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi pokazuje umjeren, ali stabilan obujam turističke aktivnosti, uz jasno izražene razlike u strukturi i intenzitetu prometa među pojedinim općinama. Ukupan broj dolazaka i noćenja ukazuje na destinaciju koja se još uvijek razvija izvan okvira masovnog turizma, s prepoznatljivim potencijalom za daljnje usmjereno i uravnoteženo jačanje ponude. Struktura posjetitelja pokazuje da strani gosti imaju ključnu ulogu u generiranju noćenja, ostvarujući znatno dulje boravke u odnosu na domaće goste. Domaći gosti, iako značajno zastupljeni u dolascima, dominantno ostvaruju kraće, često izletničke ili vikend-boravke, osobito u Brdovcu. Nasuprot tome, Marija Gorica, Pušća i Dubravica bilježe dulju prosječnu duljinu boravka, što ih pozicionira kao prostore s izraženijim stacionarnim i mirnim tipom turizma.

Uočeni obrasci upućuju na prostornu diferencijaciju turističkih funkcija unutar destinacije, pri čemu pojedini dijelovi imaju snažniju izletničku ulogu, dok drugi nose potencijal za razvoj boravišnog, tematskog i selektivnog turizma. Istodobno, razina turističke aktivnosti ne pokazuje znakove preopterećenja prostora ni infrastrukture, što destinaciji ostavlja značajan manevarski prostor za daljnje upravljanje razvojem.

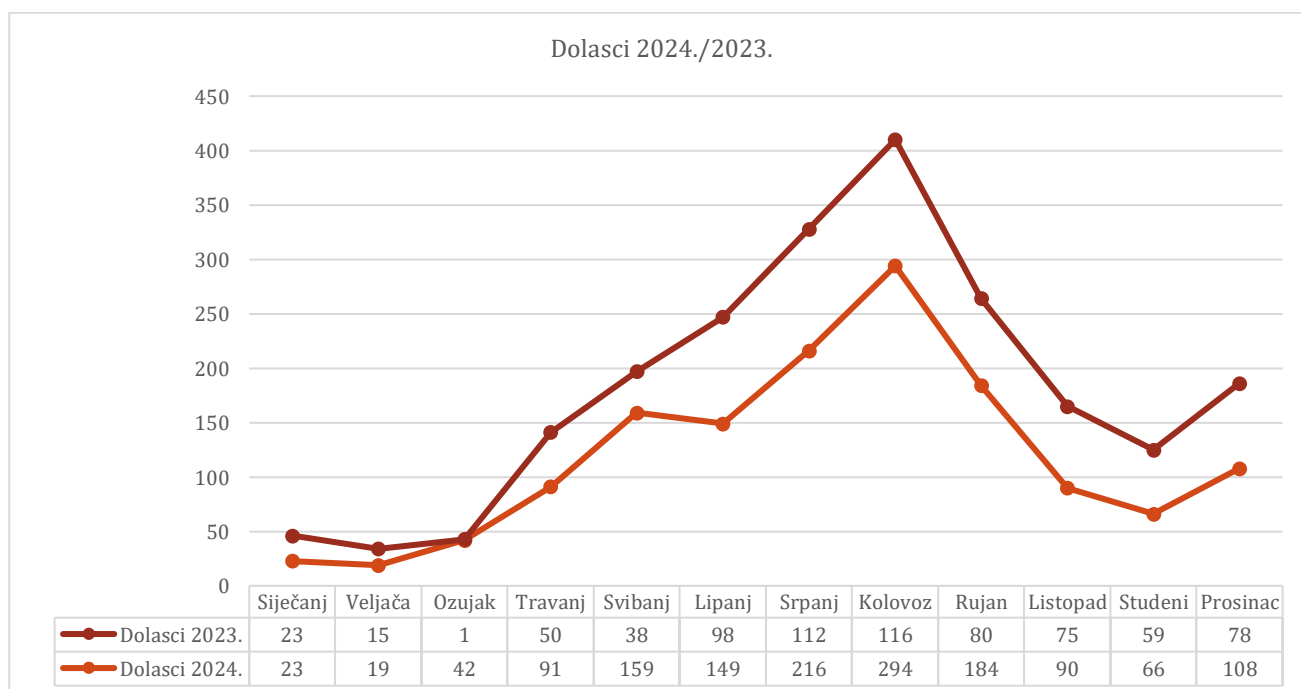
Analiza turističkog prometa prema vrstama smještajnih objekata u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi u 2024. godini jasno pokazuje dominantnu ulogu privatnog smještaja u domaćinstvima u ukupnom obujmu turističkih dolazaka i noćenja.

Objekti u domaćinstvu ostvaruju najveći broj dolazaka i noćenja, osobito u segmentu stranih gostiju. Strani gosti u ovoj vrsti smještaja generiraju višestruko veći broj noćenja u odnosu na domaće, što upućuje na dulji prosječni boravak i veću stabilnost potražnje. Ova struktura potvrđuje da privatni smještaj predstavlja okosnicu boravišnog turizma u destinaciji.

Ostali ugostiteljski objekti za smještaj sudjeluju u turističkom prometu u manjem, ali značajnom opsegu. I u ovom segmentu prevladavaju strani gosti, koji ostvaruju veći broj noćenja u odnosu na dolaske, dok domaći gosti češće koriste ovaj tip smještaja za kraće boravke.

Nekomericijalni smještaj ima marginalan udio u ukupnom broju dolazaka, ali ostvaruje zamjetan broj noćenja domaćih gostiju, što upućuje na povremeni boravak, posjete rodbini i prijateljima te sekundarno stanovanje. Ovaj segment nema značajnu tržišnu ulogu, ali ima utjecaj na sezonalno opterećenje prostora.

Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu) ostvaruju vrlo mali obujam turističkog prometa, no prisutnost noćenja, osobito domaćih gostiju, ukazuje na potencijal ovog oblika smještaja kao selektivnog i diferenciranog proizvoda, osobito u kontekstu ruralnog i doživljajnog turizma.

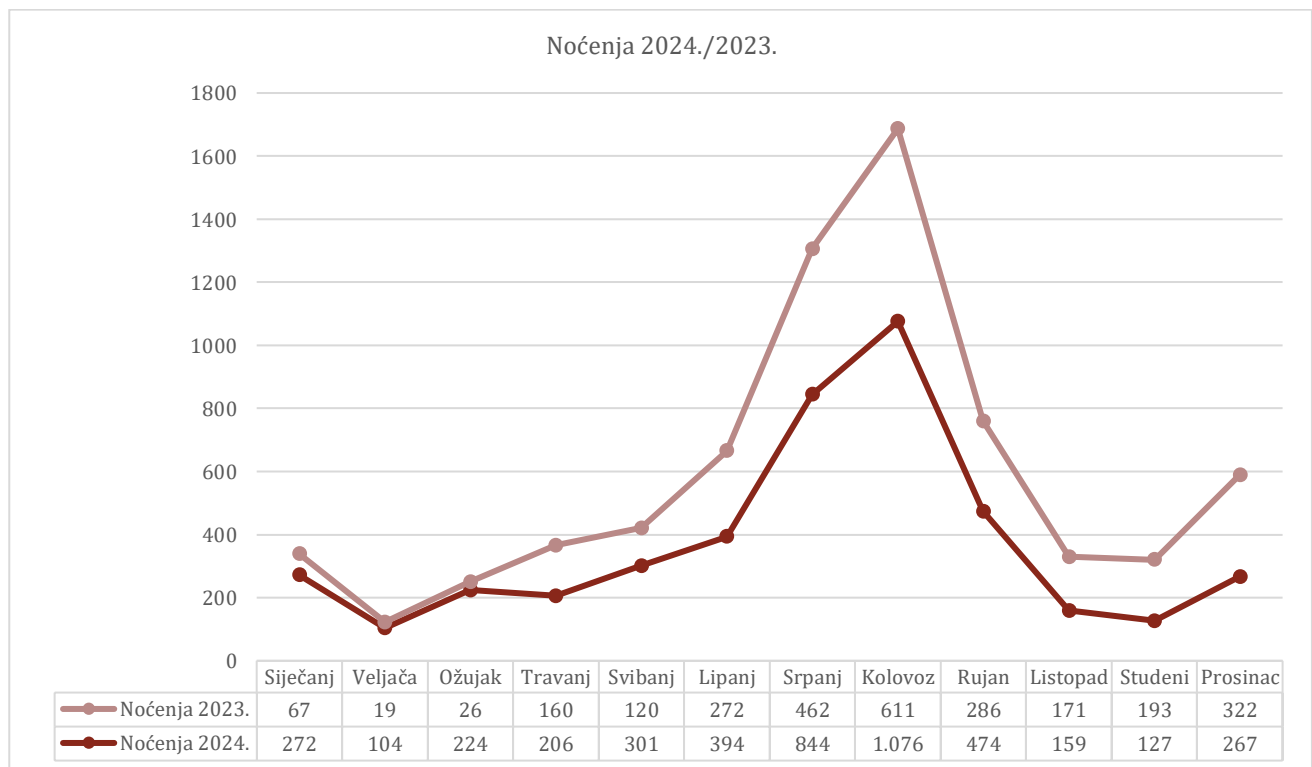

Usporedba mjesečnih turističkih dolazaka u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi za 2023. i 2024. godinu pokazuje jasno izražen sezonski obrazac, uz vidljive razlike u intenzitetu prometa između promatranih godina.

U oba promatrana razdoblja najniži broj dolazaka bilježi se u zimskim mjesecima (siječanj i veljača), nakon čega slijedi postupni rast od ožujka, s izraženijim porastom u proljetnim i ljetnim mjesecima. Vrhunac turističkih dolazaka ostvaren je u kolovozu, što potvrđuje dominantnu ulogu ljetne sezone u ukupnom turističkom prometu destinacije.

U odnosu na 2023. godinu, 2024. bilježi niže vrijednosti dolazaka u većini mjeseci, osobito u razdoblju od svibnja do rujna, kada je razlika najizraženija. Iako se sezonski vrhunac zadržava u kolovozu, njegov intenzitet u 2024. godini je osjetno slabiji u usporedbi s prethodnom godinom. U jesenskim mjesecima (listopad–prosinac) uočava se blagi oporavak i stabilizacija dolazaka, no bez dostizanja razina iz 2023. godine.

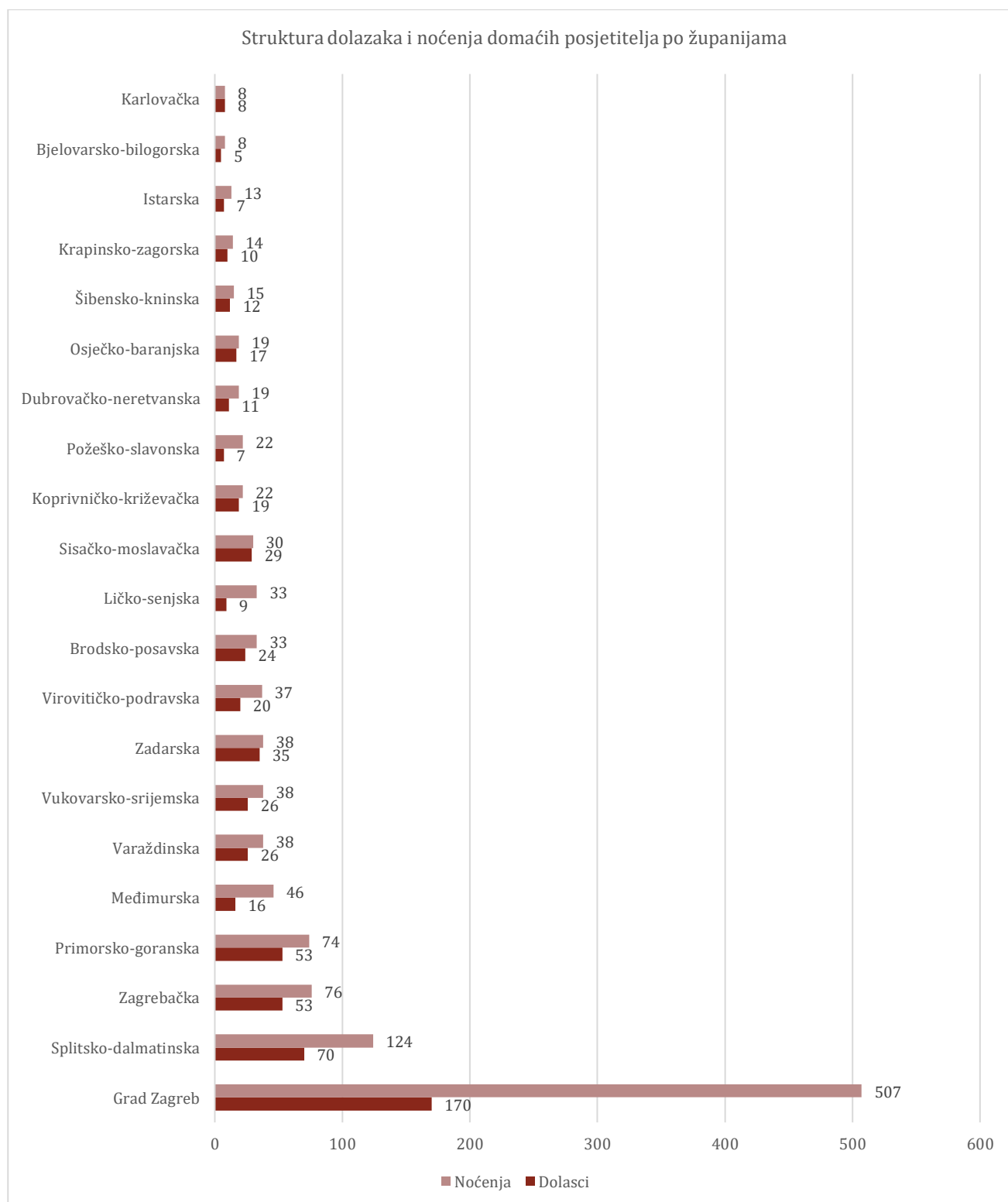
Općenito, grafikon ukazuje na smanjenje ukupnog broja dolazaka u 2024. godini, uz zadržavanje istog sezonskog obrasca. Takav trend može upućivati na promjene u strukturi potražnje, veću orijentaciju na kraće i selektivne boravke ili vanjske čimbenike koji su utjecali na turistička kretanja, pri čemu destinacija i dalje ostaje snažno sezonski orijentirana.

Usporedba mjesečnih turističkih noćenja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi za 2023. i 2024. godinu potvrđuje izraženu sezonalnost turističke potražnje, uz jasne razlike u intenzitetu ostvarenih noćenja između promatranih godina.

U obje godine najniže vrijednosti noćenja zabilježene su u zimskim mjesecima, dok se od proljeća bilježi kontinuirani rast, s naglašenim porastom u ljetnom razdoblju. Vrhunac turističkih noćenja ostvaren je u kolovozu, što potvrđuje dominantnu ulogu glavne sezone u ukupnim turističkim rezultatima destinacije. U odnosu na 2023. godinu, 2024. godina bilježi veći broj

noćenja u većini mjeseci, osobito u razdoblju od svibnja do rujna. Najizraženija razlika vidljiva je u srpnju i kolovozu, kada 2024. godina ostvaruje znatno više noćenja, što upućuje na dulji prosječni boravak gostiju, unatoč ranije utvrđenom smanjenju ukupnog broja dolazaka. U posezoni i zimskom razdoblju (listopad–prosinac) noćenja u 2024. godini također ostaju stabilna i u većini mjeseci nadmašuju razine iz 2023. godine, što ukazuje na blagi pomak prema ravnomjernijoj raspodjeli turističke aktivnosti tijekom godine.

Analiza strukture domaćih turističkih dolazaka i noćenja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi u 2024. godini pokazuje izraženu prostornu koncentraciju potražnje, uz jasnu dominaciju bližih i prometno dostupnih emitivnih područja.

Najveći broj domaćih dolazaka i noćenja ostvaren je od posjetitelja iz Grada Zagreba, koji se jasno izdvaja kao primarno emitivno tržište. Visok udio noćenja u odnosu na dolaske upućuje na relativno dulji boravak dijela posjetitelja iz Zagreba, ali i na učestalost ponovljenih dolazaka. Slijede Splitsko-dalmatinska, Zagrebačka i Primorsko-goranska županija, koje također ostvaruju značajan broj dolazaka, ali uz manji prosječni intenzitet noćenja u odnosu na Zagreb.

Srednje zastupljene županije uključuju Međimursku, Varaždinsku, Vukovarsko-srijemsku, Zadarsku i Virovitičko-podravsku županiju, pri čemu se uočava umjeren interes domaćih posjetitelja, najčešće povezan s kraćim boravcima, vikend-putovanjima ili specifičnim povodima (manifestacije, obiteljski posjeti).

Županije s manjim brojem dolazaka i noćenja uglavnom su udaljenije ili slabije povezane s destinacijom te generiraju pretežito sporadične posjete, bez značajnijeg utjecaja na ukupne turističke rezultate. Omjer dolazaka i noćenja po županijama pokazuje da domaći posjetitelji u pravilu ostvaruju kraće boravke, dok se dulji boravci vežu uz prostorno bliža tržišta i županije s jačim prometnim i društvenim vezama s destinacijom.

Analiza strukture stranih turističkih dolazaka i noćenja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi u 2024. godini pokazuje izraženu koncentraciju potražnje na nekoliko ključnih emitivnih tržišta, uz velik broj zemalja zastupljenih s manjim, ali raznolikim udjelima.

Najznačajnije strano tržište u 2024. godini je Njemačka, koja uvjerljivo prednjači i po broju dolazaka i po broju noćenja. Izrazito visok omjer noćenja u odnosu na dolaske upućuje na duže prosječne boravke njemačkih gostiju, što ih čini strateški važnim tržištem za destinaciju. Slijede Poljska, Bosna i Hercegovina, Italija i Austrija, koje također ostvaruju značajan broj dolazaka i noćenja, ali s nešto kraćim prosječnim boravkom u usporedbi s njemačkim gostima.

Srednji segment tržišta čine gosti iz Nizozemske, Rumunjske, Belgije, Slovenije i Francuske, pri čemu se uočava stabilna, ali umjerena razina potražnje. Ova tržišta često ostvaruju više noćenja po dolasku, što ukazuje na interes za mirniji, boravišni tip turizma.

Manji, ali raznoliki udjeli dolazaka i noćenja dolaze iz brojnih drugih europskih i prekomorskih zemalja (Švedska, Ujedinjena Kraljevina, Malta, SAD, Švicarska, Srbija, Mađarska i druge), što potvrđuje međunarodnu prepoznatljivost destinacije, ali i fragmentiranost potražnje iz udaljenijih tržišta.

Struktura dolazaka i noćenja stranih posjetitelja po zemljama

Turistički promet u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi obilježen je umjerenim obujmom i izraženom sezonalnošću, uz jasnu dominaciju ljetnih mjeseci. Iako je u 2024. godini zabilježen manji broj dolazaka u odnosu na prethodnu godinu, istodobno je ostvaren veći broj noćenja, što upućuje na produljenje prosječne duljine boravka i jačanje boravišnog karaktera destinacije.

Struktura turističkog prometa pokazuje snažnu ulogu stranih gostiju, osobito s tržišta srednje Europe, koji ostvaruju veći broj noćenja i stabilniju potražnju. Privatni smještaj u domaćinstvima nositelj je turističkog prometa, dok ostali oblici smještaja sudjeluju u manjem, ali komplementarnom opsegu.

Ukupno gledano, turistički promet ne pokazuje znakove preopterećenja prostora, što destinaciji omogućuje daljnje upravljanje razvojem u smjeru kvalitete, selektivnih oblika turizma i ravnomjernije raspodjele turističkih tokova tijekom godine.

2.1.2. Ugostiteljstvo

Ugostiteljstvo u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja važan, ali razmjerno ograničen i lokalno usmjeren segment turističke ponude, koji je u većoj mjeri prilagođen potrebama lokalnog stanovništva, izletnika i gostiju na kraćem boravku nego razvoju masovnog ili visoko specijaliziranog gastronomskog turizma. Struktura ugostiteljske ponude odražava ruralno-prigradski karakter destinacije i njezinu orijentaciju prema mirnim, selektivnim oblicima turizma.

Na području Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi prevladavaju manji ugostiteljski objekti – restorani, izletišta, bistroi i kafići – bez prisutnosti većih ugostiteljskih lanaca ili objekata visoke kapacitiranosti. Ugostiteljska ponuda u pravilu se temelji na klasičnoj kontinentalnoj kuhinji, jednostavnim jelima, dnevnim ponudama i tradicionalnim receptima, uz povremeno uključivanje lokalnih namirnica i sezonskih proizvoda.

Gastro ponuda nije snažno diferencirana niti tematski profilirana, ali ima izražen potencijal za nadogradnju kroz povezivanje s lokalnom poljoprivredom, OPG-ovima i manifestacijama.

Ugostiteljski objekti raspoređeni su disperzirano po naseljima unutar sve četiri općine, bez jasne prostorne koncentracije ili formiranja ugostiteljskih zona.

Općina Brdovec ima najrazvijeniju ugostiteljsku ponudu u smislu broja i raznolikosti objekata, što je povezano s većim brojem stanovnika, prometnom dostupnošću i većim udjelom izletničkog prometa.

Općina Marija Gorica ističe se prisutnošću izletišnih i restoranskih objekata koji su snažnije povezani s boravišnim i vikend-turizmom.

Općina Pušća raspolaže ograničenim brojem manjih ugostiteljskih objekata, koji prvenstveno služe lokalnom stanovništvu i gostima na kraćem boravku.

Općina Dubravica ima najmanji obujam ugostiteljske ponude, što je u skladu s manjim ukupnim turističkim prometom i ruralnim karakterom prostora. Ovakva prostorna struktura ugostiteljstva odgovara postojećem intenzitetu turizma, ali ograničava mogućnost snažnijeg razvoja gastronomske ponude kao samostalnog motiva dolaska.

Usluga je često personalizirana i neformalna, što doprinosi osjećaju autentičnosti, ali istodobno ukazuje na različitu razinu profesionalizacije među objektima. Ponuda je u velikoj mjeri prilagođena dnevnim i vikend-posjetima, dok je manji broj objekata orijentiran na cjelogodišnju turističku potražnju.

Ugostiteljstvo u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi još uvijek nije sustavno integrirano u turističke proizvode, već funkcionira kao potporna djelatnost. Povezanost s manifestacijama, lokalnim događanjima i turističkim rutama postoji, ali je uglavnom ad hoc i bez snažne koordinacije na razini destinacije.

Postoji izražen potencijal za:

- jače uključivanje ugostiteljskih objekata u manifestacije i tematske događaje,
- razvoj lokalno prepoznatljive gastro ponude,
- povezivanje s OPG-ovima i lokalnim proizvođačima,
- jačanje eno-gastro elemenata u ukupnoj turističkoj ponudi.

Ugostiteljstvo u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi trenutačno ima ulogu potporne turističke djelatnosti, prilagođene lokalnim potrebama i umjerenom turističkom prometu. Iako ne predstavlja snažan samostalni motiv dolaska, ugostiteljska ponuda ima važnu ulogu u oblikovanju ukupnog doživljaja boravka.

Daljnji razvoj ugostiteljstva trebao bi biti usmjeren na kvalitativno unaprjeđenje, diferencijaciju ponude i jače povezivanje s turističkim proizvodima i lokalnom zajednicom, uz zadržavanje mjerila razmjernosti i usklađenosti s karakterom prostora.

2.1.3. Turističke atrakcije

Turistička resursna osnova predstavlja skup svih prirodnih, kulturnih, društvenih i infrastrukturnih vrijednosti koje čine temelj turističkog razvoja destinacije. Ona obuhvaća prirodne atrakcije i krajolike, zaštićena prirodna područja, kulturno-povijesnu baštinu, tradiciju i identitet lokalne zajednice, kao i turističku infrastrukturu i suprastrukturu, uključujući smještajne kapacitete, ugostiteljsku ponudu i sadržaje za posjetitelje.

Turistička resursna i atrakcijska osnova destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi temelji se na očuvanim prirodnim krajolicima uz rijeke Savu i Sutlu, brežuljkastom i ruralnom ambijentu, šumskim cjelinama te zaštićenim prirodnim područjima. Posebnu vrijednost čine miran prostor, visoka razina očuvanosti okoliša i skladan odnos čovjeka i prirode, što destinaciju čini pogodnom za selektivne, niskointenzivne oblike turizma.

Kulturno-povijesna baština, sakralni objekti, tradicijska arhitektura, lokalni običaji i manifestacije dodatno oblikuju identitet destinacije i stvaraju prepoznatljivu osnovu za razvoj kulturnog, edukativnog i tematskog turizma. Resursna osnova nadopunjena je lokalnom gastronomijom, poljoprivrednom i vinskom tradicijom te aktivnostima u prirodi, poput pješačenja, bicikliranja i rekreacije.

Turistička infrastruktura i suprastruktura u destinaciji razvijaju se u skladu s prostornim mogućnostima i razvojnim opredjeljenjem prema kvaliteti, autentičnosti i održivosti, bez masovnih zahvata u prostor. Ovakva resursna osnova omogućuje postupno, uravnoteženo i dugoročno održivo upravljanje razvojem turizma, usklađeno s potrebama lokalne zajednice i očuvanjem prostora.

❖ Prirodne atrakcije

Prirodne atrakcije čine temelj identiteta destinacije. Posebno se ističe Botanički posebni rezervat Dubravica, kao zaštićeno područje visoke biološke i edukativne vrijednosti. Prirodni ambijent dodatno je obogaćen šumskim područjima, poljoprivrednim površinama i riječnim krajobrazima uz rijeke Savu i Sutlu, koji zajedno s vidikovcima, šumskim rubovima i otvorenim pejzažima čine prepoznatljiv vizualni identitet prostora.

Za boravak i rekreaciju u prirodi razvijeni su brojni sadržaji, među kojima se ističu Stanijak, prirodni izvor pitke vode u šumarku kod Pušće, kao i sustav RIDEBIKE staza, koji povezuje prirodne i kulturne točke destinacije te potiče aktivni boravak. Biciklističke staze, uključujući stazu Pušća – Zaprešić, Rail Ride Brdovec, Crvenu i Smeđu rutu, omogućuju doživljaj krajolika kroz poljoprivredne predjele, šumske zone i ruralna naselja.

❖ Kulturno - povijesna baština

Kulturna baština destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi prostorno je raspoređena po svim općinama i obuhvaća sakralne objekte, dvorce, kurije, povijesne građevine i arheološke lokalitete.

Na području općine Brdovec ističu se župna crkva sv. Vida Mučenika, kapela sv. Križa, dvorci Januševac i Vranjczany-Dobrinović te bogata narodna baština i djelovanje kulturnih udruga.

Općina Dubravica obiluje sakralnom i ruralnom baštinom, uključujući crkvu sv. Ane u Rozgi, župni dvor (farof), brojne kapelice (u Lušćakama, Lugarskom Bregu, Bobovcu i Merenju), tradicijske ruralne kuće te arheološka nalazišta, među kojima se ističu nalazište Sv. Križ i ostaci antičkog ladanjsko-gospodarskog kompleksa Laduč – Drenje.

U općini Marija Gorica važnu ulogu imaju župna crkva Blažene Djevice Marije od Pohođenja, kapela sv. Križa, praslon te kapelica Majke Božje Stalne.

Na području općine Pušća kulturnu ponudu čine kurija Rauch, kapela Majke Božje Vinske, zgrada stare škole u Pušći i kip sv. Florijana.

Kulturni krajolik dodatno je obogaćen povijesnim spomenicima, uključujući spomenike Pavlu Štoosu, spomenike poginulim braniteljima, domovinske ratne spomenike te rodne kuće poznatih osoba, među kojima se ističe rodna kuća Ante Kovačića..

❖ Manifestacijski sadržaji

Nematerijalna baština i manifestacije imaju važnu ulogu u turističkoj atraktivnosti destinacije. Tradicijski događaji poput „Kak su brali naši stari“, „Kosci kosiju“, susreta muzičaša, Štruklijade i kestenijade, kao i manifestacije Brdovečka jesen te Dani općina Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica, doprinose očuvanju lokalnih običaja i identiteta. Posebno mjesto zauzima Advent u Savsko - Sutlanskoj dolini i brigi, koji povezuje više lokaliteta i jača cjelogodišnju turističku prepoznatljivost. U nastavku je identificirano sveukupno 15 manifestacijskih sadržaja koji su sastavni dio turističkih atrakcija.

1. Obilježavanje Vincekova

Obilježavanje Vincekova od strane vinara i vinogradara u općinama Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica.

2. Harmička ocvarkijada

Harmička Ocvarkijada je natjecanje u spremanju čvaraka na tradicionalan način koja se organizira u općini Brdovec u Harmici. Dok ekipe pripremaju čvarke na tradicionalan način, lokalni OPG proizvođači i Udruge, nude svoje proizvode i najbolja vina, a na kraju slijedi zabava i slavlje uz tradicijske čvarke, starinska jela i tamburaše do kasno u noć. Cilj manifestacije je očuvanje kulturne baštine i tradicije ovog kraja uz obogaćivanje turističke ponude, povećanje broja turističkih dolazaka kroz promoviranje i prenošenje kulture, tradicije, narodnih običaja i tradicijskih gastronomskih delicija.

3. Uskrsni sajam u Dubravici

Uskrsni sajam se održava u općini Dubravica na kojem sudjeluju OPG-ovi okolnih općina i same općine Dubravica. Taj velik broj lokalnih i vanjskih izlagača promoviraju i prodaju raznolike proizvode i usluge specifične upravo za naš kraj. Uskrsni sajam je manifestacija koja je uvela ocjenjivanje sušene i kuhane šunke te se odvija i izložba i ocjenjivanje vina. Manifestacija je popraćena bogatim kulturno-zabavnim programom KUD-ova, puhačkih orkestara i zborova, nastupa školaraca i vrtićke djece te popularnih glazbenika s hrvatske estrade.

4. Jurjevo u Pušći

Manifestacija se održava u vrijeme kada se obilježava i Sv. Juraj, pa tako manifestacija započinje svetom misom povodom dana Župe Sv. Jurja. Tim se povodom u Pušći priprema bogat program, kulturna i sportska događanja, te sjajni koncerti. Manifestacija nudi i sajam domaćih proizvoda kao što su salame, špek, med, buče, vina i rakije. Organizira se i međunarodna Smotra KUD-ova „Kriči kriči tiček“ kao i predstave školaraca i vrtićkih grupa, Braniteljska gulašijada, Jurjevski fruštik, Puščanska salamijada i špekijada kao i Festival vina i sira. Manifestacija je također popraćena nastupima poznatih glazbenika s hrvatske estrade.

5. Obilježavanje 1. svibnja

Druženje povodom obilježavanja 1. svibnja odnosno praznika rada organizira se u Kraju Donjem u Mariji Gorici uz gastronomsku ponudu i zabavni program.

6. Manifestacija „Kosci kosiju“

Međunarodna manifestacija „Kosci kosiju“ i folklorni susreti održavaju se u Šenkovcu. „Kosci kosiju“ je ekipno natjecanje kosaca livadne trave. Nakon toga održavaju se i folklorni susreti uz nastup KUD-ova i udruga. Nakon proglašenja pobjednika manifestacija se nastavlja uz kulturno-zabavni program glazbenog sastava.

7. Brdovec Ride

Brdovec Ride je rekreativna utrka za sve generacije koja započinje u Ključu Brdovečkom, a završava u Javorju. Dolaskom u Javorje pripremljeni su programi za sve uzraste od foto kutka, dječjeg facepaintinga, raznih poligona, zabavnih igara i poklona.

8. Dani općine Marija Gorica

Dani općine i župe u Mariji Gorici održavaju se kroz tjedan dana. Tih dana održavaju se školske i vrtićke priredbe, nastupi mažoretkinja i KUD-ova, izložbe, vatrogasne vježbe te nogometni turnir. U glavnom danu proslave održava se kotlovinijada, a nakon proglašenja pobjednika slijedi kulturno-zabavni program poznatih glazbenika i glazbenih grupa.

9. Dani rijeke Save

Povodom međunarodnog dana rijeke Save, jedan od najljepših događaja tradicionalno održava se i u općini Brdovec na Prukvi. Cilj ove manifestacije je privući što veći broj posjetitelja na obalu rijeke Save te ih aktivirati i zainteresirati za što više aktivnosti. Proslava Dana rijeke Save započinje tradicionalnom biciklijadom, a nakon toga za posjetitelje se priprema besplatan rafting Savom. Ostatak dana nudi razne igre i radionice za djecu, sportske aktivnosti za sve uzraste poput piknika, modeliranja te odbojke na pijesku, ali i sajam domaćih OPG proizvođača i ponuđača, kao i bogatu zabavnu ponudu poznatih izvođača, te raznu gastronomsku ponudu kraj same rijeke Save. Svake godine manifestacija pokazuje bogatstvo koje nudi rijeka Sava sve većem broju posjetitelja.

10. Tradicionalna kotlovinijada i biciklijada općine Dubravica

Kotlovinijada se održava na igralištu PŠ Pavla Štoosa u Dubravici i započinje okupljanjem natjecatelja. U međuvremenu, kreće biciklijada čiji je start također kod škole, a završetkom biciklijade i natjecanja u pripremi kotlovine slijedi proglašenje pobjednika. Za gastronomsku ponudu brinu udruge, a večer se nastavlja uz druženje te zabavni program.

11. Susret muzikaša

Susret muzikaša je tradicionalni nastup domaćih glazbenih sastava Zagrebačke i Krapinsko zagorske županije, a poznata je i pod nazivom „Najljepše biti je muzikaš“. Manifestacija nema natjecateljski karakter, već je cilj upoznavanje lokalnih "muzikaša", njegovanje tradicionalne glazbe i očuvanje kajkavske baštine. Zadnjih godina, sam događaj privlači i goste iz Slovenije koji također njeguju svoju tradiciju glazbe kroz izvedbu i interpretaciju. Susret muzikaša nije samo zabavna, već i kulturna manifestacija kojom negujemo tradiciju i baštinu.

12. Berba „Kak su brali naši stari“

Manifestacija prikazuje berbu na način na koji se to izvodilo u prošlosti. Cijeli događaj započinje okupljanjem gdje dolazi više od 10 konjskih zaprega sa kočijama te velik broj mladih i starih u narodnim nošnjama. Polako se zauzimaju mjesta na kočijama, a jedna kočija je rezervirana za glazbenike koji uzvanike pjesmom vode do domaćina u vinograd. U vinogradu se bere grožđe koje zatim gaze mlade djevojke, dok se ne dobije mošt kojeg zatim kušaju svi uzvanici. Slijedi težački gablec, malo pjesme i veselja te nastavak kulturno zabavnog programa. Također ova tradicija je upotpunjena domaćom ponudom OPG proizvođača i ponuđača, kako bi posjetiteljima omogućili blagodati jesenskih plodova i proizvoda sa sela direktno od proizvođača.

13. Štruklijada, štrudlijada i kestenijada

Štruklijadu, štrudlijadu i kestenijadu organiziramo u općini Marija Gorica, te je izložbenog i prodajnog karaktera. Za najmlađe su pripremljene radionice, mađioničari i napuhanci te i sami sudjeluju u kulturno umjetničkom programu. Tijekom održavanja manifestacije svoje proizvode prezentiraju, promoviraju i prodaju OPG-ovi i lokalni tradicijski obrti na preko 60 štandova. Posjetitelji mogu razgledati i kupiti razne proizvode od bačvi, tradicijskih hrvatskih suvenira, pa sve do unikatnog izrađenog nakita, posuđa od gline, licitarskih proizvoda, te narodnih rukotvorina. Isto tako velika je ponuda domaćih proizvoda kao što su vino, med, sir, meso i mesni proizvodi, voće i povrće, bučina ulja, rakija, likeri te ostali jesenski plodovi, ali s naglaskom na ponudu kolača, štrukli, štrudli i kestena. Posjetitelji imaju priliku kušati brojne lokalne verzije ovih jednostavnih domaćih jela, ali i naučiti nešto više o njihovoj pripremi. Svi posjetitelji mogu uživati u raznim radionicama na otvorenom, jahanju pony konja ili se voziti na konjskim zapregama i pravom turističkom vlakiću. Tako je manifestacija „Štruklijada, štrudlijada i kestenijada“ događanje koje privlači posjetitelje, jača prepoznatljivost destinacije te obogaćuje kulturno-turističku ponudu Zagrebačke županije.

14. Jesen u Pušći

Jesen u Pušći je manifestacija koja čuva tradiciju i običaje, a označava dolazak jeseni u općinu. Manifestaciju organizira Udruga žena Pušća, a cilj im je potaknuti lokalno stanovništvo na druženje uz bogat kulturni program te ponudu obilja plodova i proizvoda jeseni na puščanskom trgu svim posjetiteljima. U ponudi su autohtona domaća jela za sve posjetitelje, te se održava cjelodnevni program za djecu, animatori i radionice za sve uzraste. Isto tako uključene su domaće Udruge i društva, te djeca vrtićke i predškolske dobi. Kroz manifestaciju nastupaju razni pjevački zborovi, KUD-ovi te udruge.

15. Advent – Marijagorički božićni sajam

Marijagorički božićni sajam organizira se u školskoj sportskoj dvorani. Sajam nudi bogatu domaću gastronomsku ponudu, igrokaze te kulturno-zabavni program u organizaciji udruga Marijagorička zipka i Trsje.

2.1.4. Turističke usluge

U destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi prisutne su sljedeće vrste turističkih usluga, definirane Zakonom o pružanju usluga u turizmu (NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21):

- **Usluge smještaja**

- usluge smještaja u domaćinstvu (kuće za odmor, apartmani, sobe),
- ruralni i obiteljski smještaj manjeg kapaciteta,
- nekomercijalni smještaj (vikendice i objekti za osobne potrebe).

- **Usluge ugostiteljstva**

- priprema i usluživanje hrane i pića (restorani, izletišta, seoska domaćinstva),
- ugostiteljske usluge u sklopu izletničkih zona i manifestacija,
- povremene ugostiteljske usluge tijekom lokalnih događanja.

- **Usluge organizacije izleta i aktivnosti**

- organizirani i individualni izleti,
- tematski programi vezani uz prirodnu i kulturnu baštinu,
- rekreativne aktivnosti u prirodi (biciklizam, šetnje, boravak uz rijeke Savu i Sutlu).

- **Turističko informiranje i promocija**

- informiranje putem Turističke zajednice,
- digitalni informacijski kanali (web stranica, društvene mreže),
- informativna podrška tijekom manifestacija i sezonskih događanja.

Turističke usluge razvijene su u skladu s ruralnim, prirodnim i izletničkim karakterom prostora te su prostorno disperzirane unutar četiri jedinice lokalne samouprave. Njihov opseg i

struktura odražavaju razvojno opredjeljenje prema niskointenzivnim, održivim i selektivnim oblicima turizma, bez koncentracije velikih kapaciteta.

Ponuda je primarno usmjerena na:

- jednodnevne posjete,
- vikend boravke,
- obiteljski i rekreativni turizam,
- lokalnu i regionalnu potražnju (šire zagrebačko područje).

❖ **Smještajne i ugostiteljske usluge**

Smještajni kapaciteti pretežito su manjeg opsega i raspoređeni po naseljima, bez hotelskih kompleksa ili masovnih smještajnih objekata. Takva struktura omogućuje očuvanje krajobraznog identiteta i ruralnog ambijenta, ali istodobno ograničava mogućnost značajnijeg produljenja boravka.

Ugostiteljska ponuda ima izraženu dvojnu funkciju:

- servisiranje lokalnog stanovništva,
- prihvrat izletnika i povremenih turista.

Dominacija lokalne potražnje osigurava stabilnost poslovanja, ali smanjuje izraženiji turistički multiplikativni učinak.

❖ **Izletničke i rekreacijske usluge**

Izletničke i rekreacijske aktivnosti snažno se oslanjaju na prirodne resurse – osobito rijeke Savu i Sutlu, brežuljkasti krajobraz i ruralne predjele.

Rekreacija u prirodi (biciklizam, šetnje, boravak uz vodu) u velikoj je mjeri organizirana kroz postojeću infrastrukturu odmorišta, vidikovaca i lokalnih ruta, ali dijelom ostaje neformalna. To doprinosi autentičnosti i spontanosti doživljaja, ali ukazuje na potrebu sustavnijeg upravljanja, signalizacije i interpretacije prostora.

❖ **Kulturno-edukativni i manifestacijski sadržaji**

Kulturni i edukativni sadržaji temelje se na lokalnoj baštini, tradiciji, sakralnim objektima i društvenim događanjima u naseljima. Manifestacije (kulturne, folklorne i društvene) imaju važnu ulogu u generiranju jednodnevnih posjeta i jačanju identiteta destinacije, ali njihov učinak na produljenje boravka ostaje ograničen.

Potencijal za razvoj doživljajnih proizvoda posebno je izražen kroz:

- interpretaciju tradicije i običaja,
- tematske rute,

- povezivanje kulturnih sadržaja s gastronomijom i aktivnim turizmom.

❖ Turističko informiranje i podrška

Informacijske usluge oslanjaju se pretežito na digitalne kanale i komunikaciju putem Turističke zajednice. Fizička signalizacija i interpretacijska infrastruktura prisutne su, ali nisu u potpunosti sustavno objedinjene na razini cijele destinacije.

Sustavniji razvoj interpretacije prostora predstavlja važan preduvjet za povećanje kvalitete doživljaja i jasnije pozicioniranje destinacije.

❖ Maloprodajna ponuda

Maloprodaja je primarno usmjerena na svakodnevne potrebe lokalnog stanovništva, ali ima i dopunsku funkciju za posjetitelje.

• Osnovna maloprodaja

- trgovine mješovitom robom,
- pekarnice i manji prehrambeni objekti,
- benzinske postaje u gravitacijskom području.

Ova ponuda omogućuje osnovnu opskrbu, ali nema izraženu turističku specijalizaciju.

• Lokalni proizvodi i kratki lanci opskrbe

- OPG-ovi s prodajom vlastitih proizvoda,
- povremena prodaja domaćih proizvoda tijekom manifestacija,
- lokalne prehrambene prerađevine.

Ovaj segment ima značajan razvojni potencijal, osobito u povezivanju s gastronomijom, tematskim rutama i brendiranjem destinacije.

Tablica 11. Pregled turističkih usluga i pratećih sadržaja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi

Skupina usluga / sadržaja	Vrsta usluge / sadržaja	Primarna funkcija	Uloga u turizmu	Ključna ograničenja	Razvojni potencijal
Smještajne usluge	Smještaj u domaćinstvu, kuće za odmor	Boravak turista	Temeljna	Mali kapaciteti, izostanak hotela	Visok
Ugostiteljske usluge	Restorani, izletišta	Prehrana i boravak	Prateća	Dominacija lokalne potražnje	Visok
Izletničke usluge	Rekreacija, boravak u prirodi	Jednodnevni posjeti	Dopunska	Djelomična formalizacija	Visok

Kulturno-manifestacijske usluge	Događanja, tradicija	Identitet i događanja	Povremena	Sezonalnost	Srednji
Turističko informiranje	Digitalni kanali, TZ	Informiranje	Podrška	Nedovoljna integriranost	Srednji
Maloprodaja – osnovna	Trgovine, pekarnice	Opskrba	Dopunska	Nema turističke profilacije	Nizak
Lokalni proizvodi	OPG-ovi, domaća proizvodnja	Autentičnost	Potencijalna	Nepovezanost s turizmom	Visok
Rekreacijski sadržaji	Biciklizam, šetnje	Aktivni odmor	Prateća	Nedostatak interpretacije	Srednji

Struktura turističkih usluga u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi funkcionalna je, prostorno disperzirana i usklađena s ruralnim karakterom prostora, ali ostaje fragmentirana i dominantno usmjerena na kratkotrajne posjete.

Najveći razvojni potencijal nalazi se u:

- povezivanju lokalnih proizvoda s turističkom potrošnjom,
- jačanju interpretacije i tematskog umrežavanja sadržaja,
- razvoju cjelovitijih doživljajnih proizvoda koji integriraju prirodu, baštinu i gastronomiju.

Daljnji razvoj potrebno je usmjeravati prema povećanju kvalitete, integraciji i dodanoj vrijednosti, uz očuvanje krajobraznog identiteta i prostorne ravnoteže destinacije.

2.2. *Analiza resursne osnove*

Nakon općeg pregleda turističkih atrakcija i usluga, daljnja analiza usmjerava se na konkretiziranje resursne osnove destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, s ciljem jasnijeg sagledavanja stvarne vrijednosti, prostorne raspodjele i razvojne uloge pojedinih resursa. Ovaj korak analize omogućuje prelazak s opisne razine na funkcionalno i upravljačko vrednovanje resursa, u kontekstu održivog razvoja turizma.

Konkretiziranje resursne osnove podrazumijeva detaljnije razmatranje pojedinih skupina resursa – prirodnih, kulturnih, društvenih i infrastrukturnih – u odnosu na njihovu dostupnost, razinu uređenosti, mogućnosti korištenja u turističkoj ponudi te potencijal za daljnju valorizaciju. Poseban naglasak stavlja se na usklađenost resursa s karakterom destinacije, postojećim obrascima turističkog kretanja i kapacitetima prostora.

Ovakav analitički pristup omogućuje jasnije prepoznavanje ključnih nositelja turističke ponude, ali i ograničenja koja proizlaze iz potrebe očuvanja prostora, okoliša i lokalnog identiteta. Rezultati konkretizirane analize resursne osnove čine temelj za daljnje definiranje razvojnih smjerova, prioriteta i mjera upravljanja turizmom u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

2.2.1. *Kultura i baština*

Kulturna baština predstavlja jednu od ključnih sastavnica resursne osnove destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, pri čemu se njezina vrijednost očituje u raznolikosti sakralnih objekata, povijesnih građevina, tradicijske arhitekture, arheoloških lokaliteta i nematerijalne baštine. Kulturni resursi prostorno su raspoređeni unutar sve četiri općine, čime se stvara potencijal za razvoj disperziranih i tematski povezanih turističkih sadržaja.

Kulturna baština općine Brdovec obuhvaća značajne sakralne i povijesne objekte, kao i elemente narodnog stvaralaštva. Među najvažnijim jedinicama kulturne baštine ističu se:

- Župna crkva sv. Vida Mučenika
- Kapela sv. Križa
- Dvorac Januševec
- Dvorac Vranjczany-Dobrinović
- Tradicijska narodna baština i djelovanje kulturnih udruga

Ovi resursi imaju potencijal za razvoj kulturno-interpretacijskih sadržaja, vođenih obilazaka i povezivanja s manifestacijama.

Općina Dubravica ističe se iznimno bogatom sakralnom, ruralnom i arheološkom baštinom. Kulturni resursi uključuju:

- Crkvu sv. Ane u Rozgi
- Župni dvor (farof) u Rozgi
- Kapelu Blažene Djevice Marije u Luščakama
- Kapelicu Majke Božje Lurdske u Lugarskom Bregu
- Kapelicu sv. Antuna u Bobovcu
- Kapelicu sv. Vida u Merenju
- Tradicionalne stare hiže (ruralna arhitektura)
- Arheološko nalazište Sv. Križ
- Arheološko nalazište antičkog ladanjsko-gospodarskog kompleksa Laduč – Drenje

Ova koncentracija raznovrsne baštine stvara snažan potencijal za razvoj edukativnog, kulturnog i tematskog turizma.

Kulturna baština općine Marija Gorica snažno je povezana sa sakralnim nasljeđem i lokalnim identitetom. Najvažnije jedinice uključuju:

- Župnu crkvu Blažene Djevice Marije od Pohoda
- Kapelu sv. Križa
- Praslon u Mariji Gorici
- Kapelicu Majke Božje Stalne

Ovi resursi predstavljaju osnovu za razvoj mirnog, hodočasničkog i kulturnog turizma manjeg intenziteta.

Kulturna baština općine Pušća obuhvaća vrijedne povijesne građevine i elemente lokalne memorije:

- Kuriju Rauch
- Kapelu Majke Božje Vinske
- Zgradu stare škole u Pušći
- Kip sv. Florijana

Navedeni resursi pogodni su za interpretaciju lokalne povijesti, povezivanje s edukativnim sadržajima i uključivanje u tematske rute.

- Nematerijalna kulturna baština i memorijalni resursi
- Nematerijalna baština dodatno obogaćuje kulturni identitet destinacije i uključuje:
- Tradicijske običaje i lokalne manifestacije
- Kulturno-umjetničke i baštinske udruge

Povijesne i memorijalne spomenike (spomenici Pavlu Štoosu, spomenici poginulim braniteljima, domovinski ratni spomenici)

Rodne kuće poznatih osoba, uključujući rodnu kuću Ante Kovačića.

Tablica 12. Popis zaštićenih kulturnih dobara

Općina	Naziv kulturnog dobra	Naselje	Vrsta kulturnog dobra	Registarski broj	Pravni status
Brdovec	Arheološko nalazište antičkog ladanjsko-gospodarskog kompleksa Laduč – Drenje	Drenje Brdovečko	arheološko kulturno dobro	Z-6712	zaštićeno kulturno dobro
	Zgrada Muzeja Brdovec (kuća Janeković)	Brdovec	nepokretno pojedinačno	Z-7053	zaštićeno kulturno dobro
Dubravica	Govor Dubravice	Dubravica	nematerijalno kulturno dobro	Z-6880	zaštićeno kulturno dobro
	Kapela Majke Božje Lušačke na groblju Rozga	Rozga	nepokretno pojedinačno	Z-5943	zaštićeno kulturno dobro
	Mlin – vodenica na potoku Dubravica	Dubravica	nepokretno pojedinačno	Z-2956	zaštićeno kulturno dobro
	Tradicijska okućnica	Dubravica	nepokretno pojedinačno	Z-5221	zaštićeno kulturno dobro

	Kurija staroga župnog dvora	Rozga	nepokretno pojedinačno	Z-5852	zaštićeno kulturno dobro
Pušća	Kulturno-povijesna cjelina naselja Donja Pušća	Donja Pušća	kulturno-povijesna cjelina	Z-3833	zaštićeno kulturno dobro
	Zgrada stare škole	Donja Pušća	nepokretno pojedinačno	Z-3535	zaštićeno kulturno dobro
Marija Gorica	Crkva Pohodenja Blažene Djevice Marije	Marija Gorica	nepokretno pojedinačno	Z-3918	zaštićeno kulturno dobro
	Kuća Krulc	Marija Gorica	nepokretno pojedinačno	Z-3525	zaštićeno kulturno dobro
	Kulturno-povijesna cjelina Marija Gorica	Marija Gorica	kulturno-povijesna cjelina	Z-5627	zaštićeno kulturno dobro
Sve općine (regionalno)	Kajkavski donjosutlanski (ikavski) dijalekt	–	nematerijalno kulturno dobro	Z-4059	zaštićeno kulturno dobro

izvor: Registar kulturnih dobara RH, stanje 30.12.2025.

Tablica obuhvaća isključivo kulturna dobra s formalnim statusom zaštite prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske. Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže 12 zaštićenih kulturnih dobara, ravnomjerno raspoređenih po općinama, s uravnoteženom zastupljenošću nepokretne, arheološke, kulturno-povijesne i nematerijalne baštine. Ovakva struktura predstavlja stabilnu osnovu za razvoj selektivnog kulturnog, edukativnog i interpretacijskog turizma, uz nužnost pažljivog upravljanja i očuvanja vrijednosti zaštićenih lokaliteta.

Kulturna baština destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi odlikuje se velikim brojem konkretnih, prostorno disperziranih jedinica, koje zajedno čine snažnu osnovu za razvoj kulturnog, edukativnog i selektivnog turizma. Iako većina resursa trenutačno ima prvenstveno lokalnu ili regionalnu funkciju, njihova sustavna interpretacija, umrežavanje i uključivanje u turističke proizvode predstavljaju značajan razvojni potencijal.

2.2.2. Priroda i okoliš

Prirodna baština predstavlja temeljnu sastavnicu resursne osnove destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi te jedan od ključnih diferencijacijskih elemenata u odnosu na druge kontinentalne destinacije. Vrijednost prirodnih resursa očituje se u očuvanim riječnim krajolicima, šumskim i brežuljkastim područjima, mozaiku poljoprivrednih površina te zaštićenim prirodnim lokalitetima, koji zajedno oblikuju prepoznatljiv identitet prostora.

Rijeke Sava i Sutla čine osnovni krajobrazni okvir destinacije i snažno utječu na njezin vizualni identitet, mikroklimu i mogućnosti boravka u prirodi. Riječni pojasevi, poplavne livade i okolni zeleni prostori pogodni su za šetnje, rekreaciju, boravak u prirodi i izletničke aktivnosti, pri čemu njihova turistička valorizacija zasad ostaje umjerena i nenametljiva.

Brežuljkasti predjeli, otvoreni vidici i prijelazi između poljoprivrednih i šumskih površina stvaraju dinamičan krajolik koji je posebno pogodan za aktivni i doživljajni turizam, fotografiju i miran boravak.

Među najvrjednijim prirodnim resursima ističe se Botanički posebni rezervat Dubravica, kao formalno zaštićeno područje visoke biološke, edukativne i znanstvene vrijednosti. Ovaj lokalitet ima potencijal za razvoj edukativnih, interpretacijskih i tematskih programa usmjerenih na prirodu, uz strogo poštivanje režima zaštite.

Dodatnu vrijednost čine prirodni izvori i manji lokaliteti, poput Stanijaka, koji imaju lokalnu prepoznatljivost i izletničku funkciju, osobito u kontekstu kratkog boravka i rekreacije.

Šumske cjeline prisutne na području svih općina čine važan resurs za razvoj pješaćenja, planinarenja, rekreacije i boravka u prirodi. Šume imaju višestruku funkciju – ekološku, krajobraznu i rekreativnu – te doprinose osjećaju mira i izdvojenosti, što je jedno od ključnih obilježja destinacije.

Ovi prostori trenutačno su uglavnom korišteni neformalno, bez snažne turističke infrastrukture, što ih čini pogodnima za niskointenzivne i održive oblike korištenja.

Prirodni resursi destinacije povezani su s razvojem aktivnog turizma kroz biciklističke i pješačke rute, osobito sustav RIDEBIKE staza, koje povezuju prirodne i kulturne točke destinacije. Ove rute omogućuju doživljaj krajolika kroz kretanje i predstavljaju jedan od najkonkretnijih oblika turističke valorizacije prirodne baštine.

Odmorišta, vidikovci i piknik-zone (npr. Prudnica, Polog, Trestnik, Zeleni gaj, područja uz Savu i Sutlu) omogućuju strukturirani boravak u prirodi, bez stvaranja pritiska na prostor.

Prirodna baština destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi izuzetno je vrijedna, prostorno disperzirana i očuvana, ali turistički valorizirana na umjeren i selektivan način. Takav pristup u skladu je s karakterom destinacije i predstavlja čvrstu osnovu za daljnji razvoj turizma usmjerenog na kvalitetu doživljaja, boravak u prirodi i očuvanje prostora. Budući razvoj treba se temeljiti na interpretaciji, povezivanju i upravljanju korištenjem resursa, a ne na njihovoj intenzivnoj eksploataciji.

Tablica 13. Popis zaštićenih prirodnih područja

Naziv područja	Kategorija zaštite	Opis značaja za Savsko - Sutlanska dolina i brigi
Botanički posebni rezervat Dubravica	<i>Posebni rezervat</i>	Rezervat ima važnu ulogu u očuvanju biološke raznolikosti i u proučavanju prirodne dinamike šumskih ekosustava. Status posebnog rezervata omogućuje strogu zaštitu — zabranjeno je sječenje, branje biljaka, uznemiravanje faune i bilo kakvo narušavanje prirodnog stanja. Održavanje i praćenje provodi se uz minimalne intervencije kako bi se očuvala prirodna sukcesija. Područjem upravlja Javna ustanova Zeleni prsten Zagrebačke županije, koja nadzire očuvanje i informira javnost o značaju lokalnih prirodnih vrijednosti. Rezervat nije turistički razvijen i pristup je moguć isključivo u svrhu znanstvenih istraživanja ili edukativnih aktivnosti uz prethodnu dozvolu.

2.3. Analiza javne turističke infrastrukture

Analiza javne turističke infrastrukture obuhvaća procjenu osnovnih elemenata koji omogućuju turističku djelatnost u određenom području. Primarna turistička infrastruktura odnosi se biciklističke rute i popratna infrastruktura (stanice za servis bicikala, brojila, biciklističkog prometa, parkirališta za bicikle i sl.), dvorci, utvrde i kurije, kongresni centri, odmorišta i vidikovci, kamp odmorišta, kupališta, plaže i popratna infrastruktura, planinarska infrastruktura: planinarski putovi i planinarski objekti (domovi, kuće, skloništa), pješačke trekking staze i staze dugog hodanja, poučne, hodočasničke, konjičke, zipline i druge tematske staze, staze, šetnice, stajališta uz more, jezera i rijeke, centri za posjetitelje, interpretacijski centri, info ploče i turistička signalizacija, vozila odnosno plovila namijenjena za prijevoz posjetitelja turističkih atrakcija. Sekundarnu turističku infrastrukturu čine arheološka nalazišta, speleološki objekti, povijesni spomenici i popratna infrastruktura, parkirališta i pristupne ceste u funkciji turističke infrastrukture koja nisu javne ceste, javni sanitarni čvorovi, sportski objekti i ostala sportska infrastruktura na otvorenom prostoru u funkciji aktivnog turizma i rodne kuće poznatih osoba.

2.3.1. Primarna turistička infrastruktura

Primarna turistička infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi oslonjena je na očuvane prirodne krajolike, riječne prostore Save i Sutle te mrežu uređenih rekreacijskih i interpretacijskih sadržaja koji omogućuju boravak u prirodi i aktivno korištenje prostora. Infrastruktura je razvijana postupno, bez stvaranja velikih ili izdvojenih turističkih kompleksa, te je u funkciji izletničkog, rekreativnog i selektivnog turizma.

Ključni infrastrukturni elementi uključuju odmorišta i vidikovce, piknik-zone uz riječne prostore, biciklističke rute te povijesne dvorce i kurije koji, osim kulturne vrijednosti, imaju i infrastrukturnu ulogu u oblikovanju turističkog doživljaja. Korištenje ove infrastrukture

obilježeno je sezonalnošću, ali i rastućim interesom za predsezonski i posezonski boravak, osobito u segmentu aktivnog turizma.

Tablica 14. Pregled primarne turističke infrastrukture

Kategorija	Naziv
Odmorišta i vidikovci	Prudnice
	Pologi
	Trstenik
	Piknik zona Sava
	Piknik zona Sutla 1
	Piknik zona Sutla 2
	Piknik zona Zeleni gaj
Biciklističke rute	Rail Ride Brdovec
	Crvena ruta
	Smeđa ruta
	Biciklistička staza Marija Gorica
	Biciklistička staza Pušća
Dvorci, kurije i povijesni kompleksi	Dvorac Laduč
	Dvorac Januševac
	Kurija Rauch

Primarna turistička infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi usmjerena je na kvalitetno, ali niskointenzivno korištenje prostora, s naglaskom na boravak u prirodi, rekreaciju i interpretaciju krajolika i baštine. Disperzirana prostorna struktura infrastrukture omogućuje ravnomjernu raspodjelu posjetitelja i izbjegavanje lokalnih pritisaka, dok postojeća mreža odmorišta, ruta i povijesnih lokaliteta predstavlja čvrstu osnovu za daljnji razvoj selektivnih i održivih turističkih proizvoda.

2.3.2. Sekundarna turistička infrastruktura

Sekundarna turistička infrastruktura u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi obuhvaća sadržaje koji nemaju isključivo turističku namjenu, ali značajno doprinose kvaliteti boravka posjetitelja, dostupnosti atrakcija i funkcionalnosti destinacije. Riječ je o infrastrukturi koja prvenstveno služi lokalnoj zajednici, a ujedno ima važnu potporu u razvoju izletničkog, kulturnog i aktivnog turizma.

Ovi infrastrukturni elementi omogućuju organizaciju događanja, rekreaciju, interpretaciju kulturne i povijesne baštine te jednostavno i sigurno kretanje posjetitelja unutar destinacije, bez potrebe za dodatnim prostornim zahvatima.

Tablica 15. Pregled sekundarne turističke infrastrukture

Kategorija	Naziv
Sportski objekti	Brdovec
	Zdenci Brdovečki
	Laduč
	Ključ Brdovečki
	Savski Marof
	Drenje Brdovečko
	Kraj Donji
	Pušća
Rodne kuće poznatih osoba	Rodna kuća Ante Kovačića
Parkirališta	Parkiralište HŽ (Brdovec, Šenkovec, Harmica, Savski Marof)
Arheološka nalazišta	Arheološko nalazište Sv. Križ
	Arheološko nalazište antičkog ladanjsko-gospodarskog kompleksa Laduč – Drenje
Povijesni i memorijalni spomenici	Spomenik Pavlu Štoosu
	Spomenik poginulim braniteljima Domovinskog rata
	Kip sv. Florijana

Sekundarna turistička infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi ima izraženu potpornu i integracijsku ulogu u turističkom sustavu destinacije. Iako primarno namijenjena lokalnom stanovništvu, ona omogućuje kvalitetno korištenje turističkih resursa, organizaciju manifestacija i rekreativnih aktivnosti te bolju dostupnost kulturnih i prirodnih atrakcija. Disperziranost i više funkcionalnost sekundarne infrastrukture doprinose uravnoteženom razvoju turizma i očuvanju prostorne ravnoteže destinacije.

2.4. Analiza komunalne infrastrukture

Komunalna infrastruktura predstavlja jednu od temeljnih pretpostavki funkcionalnosti destinacije, jer osigurava kvalitetu života lokalnog stanovništva te ima izravan, iako često posredno percipiran, utjecaj na ukupno iskustvo i zadovoljstvo posjetitelja. U destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi, u kojoj se turistički promet odvija u umjerenom obujmu, ali uz izražene sezonske i vikend-oscilacije, komunalni sustavi moraju biti prilagođeni promjenjivim obrascima korištenja prostora.

U redovnim okolnostima, sustavi vodoopskrbe, odvodnje otpadnih voda, opskrbe električnom energijom, gospodarenja otpadom, održavanja javnih površina te lokalne prometne i pristupne infrastrukture zadovoljavaju potrebe stanovništva. Međutim, u razdobljima pojačane turističke i izletničke aktivnosti, kao i tijekom manifestacija i vikend-boravaka, dolazi do privremenog povećanja opterećenja komunalne infrastrukture. Takva opterećenja najčešće se očituju kroz veću potrošnju vode, povećane količine otpada, opterećenje lokalne prometne i parkirališne infrastrukture te potrebu za intenzivnijim održavanjem javnih prostora.

S obzirom na to da destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi svoju turističku konkurentnost temelji na očuvanom okolišu, krajobraznim vrijednostima, prirodnim resursima i kvaliteti prostora, sustavno i plansko upravljanje komunalnom infrastrukturom predstavlja ključan preduvjet za održivi razvoj turizma. Pravodobno prilagođavanje kapaciteta, koordinacija s razvojem turističkih sadržaja i kontinuirano praćenje opterećenja omogućuju očuvanje kvalitete života lokalne zajednice i stabilan razvoj destinacije u skladu s njezinim prostornim i društvenim obilježjima. U ovoj će analizi biti obuhvaćeni sljedeći elementi:

- ✓ struktura i stanje komunalne infrastrukture (vodoopskrba, odvodnja, otpad, energija, promet, javne površine),
- ✓ kvalitativna ocjena sustava u kontekstu turističke opterećenosti,
- ✓ specifičnosti koje utječu na funkcioniranje u sezoni i izvan nje,
- ✓ ključni izazovi i ograničenja sustava u vršnim opterećenjima,
- ✓ te razvojni potencijali komunalne infrastrukture kao strateškog resursa u planiranju održivog upravljanja destinacijom.

Upravljački pristup komunalnoj infrastrukturi ne treba promatrati isključivo kao operativnu funkciju, već i kao strateški faktor destinacijskog razvoja, s izravnim utjecajem na korisničko iskustvo, kvalitetu boravka gostiju, očuvanje okoliša i dugoročnu održivost turističkog proizvoda destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Komunalna infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi razvijena je u skladu s potrebama stalnog stanovništva te predstavlja stabilnu osnovu za postojeći, umjereni turistički promet. Sustavi vodoopskrbe, elektroopskrbe, telekomunikacija, gospodarenja otpadom i prometne infrastrukture u najvećoj su mjeri funkcionalni, no razina njihove razvijenosti i dovršenosti razlikuje se među općinama te izravno utječe na prostorne mogućnosti daljnjeg turističkog razvoja

2.4.1. Energetska infrastruktura

Energetska infrastruktura na području destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja stabilan i funkcionalan sustav koji u sadašnjem stanju u najvećoj mjeri zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva i postojeći obujam turističkih aktivnosti. Sustav elektroopskrbe razvijen je na razini cijele destinacije, dok je plinska infrastruktura prisutna selektivno, ovisno o općini. Energetski sustavi imaju važnu ulogu u osiguravanju sigurnosti opskrbe, ali i u stvaranju preduvjeta za daljnji razvoj turističkih sadržaja, osobito u kontekstu smještajnih objekata, ugostiteljstva i javne infrastrukture.

Općina Brdovec

Elektroopskrba na području Općine Brdovec osigurana je putem mreže srednjonaponskih i niskonaponskih vodova, trafostanica i dalekovoda u nadležnosti Elektra Zagreb – Pogon Zaprešić. Sustav je tehnički stabilan i omogućuje pouzdanu opskrbu električnom energijom za kućanstva, gospodarske subjekte i javne sadržaje.

Prostorno-planska dokumentacija Općine Brdovec predviđa daljnju modernizaciju i dogradnju elektroenergetske mreže, osobito u zonama planiranog razvoja i u područjima

povećanog opterećenja. Postoji i potencijal za razvoj obnovljivih izvora energije, prvenstveno sunčanih elektrana na krovovima javnih i privatnih objekata, uz uvjet usklađenosti s prostornim i krajobraznim ograničenjima.

Plinska infrastruktura u Brdovcu nije u potpunosti razvijena te se opskrba energijom dominantno oslanja na električnu energiju i individualna rješenja grijanja, što predstavlja ograničenje u pogledu energetske učinkovitosti, ali istodobno otvara prostor za primjenu obnovljivih izvora.

Općina Dubravica

Na području Općine Dubravica elektroenergetski sustav također je funkcionalan i stabilan, s potpunom pokrivenošću naselja osnovnom elektroopskrbom. Sustav je dimenzioniran prema potrebama stalnog stanovništva, uz mogućnost prihvata umjerenih sezonskih povećanja potrošnje povezanih s turističkim i izletničkim aktivnostima.

Plinska infrastruktura nije razvijena, te se većina objekata oslanja na električnu energiju, drva ili druge energente. U kontekstu razvoja turizma, osobito ruralnog i smještaja u domaćinstvu, ovo stanje ne predstavlja neposredno ograničenje, ali dugoročno upućuje na potrebu povećanja energetske učinkovitosti objekata i primjene decentraliziranih obnovljivih izvora energije.

Općina Marija Gorica

Elektroopskrba Općine Marija Gorica osigurana je kroz postojeću mrežu trafostanica i distribucijskih vodova, koja u sadašnjem stanju zadovoljava potrebe stanovništva i javnih funkcija. Sustav je funkcionalan, ali u pojedinim dijelovima zahtijeva postupnu modernizaciju kako bi se dugoročno osigurala otpornost na povećana opterećenja i klimatske ekstreme.

Plinska mreža nije razvijena, što rezultira oslanjanjem na električnu energiju i individualne sustave grijanja. U kontekstu turističkog razvoja, osobito manjih smještajnih kapaciteta i izletničkih sadržaja, ovo stanje ne predstavlja prepreku, ali ograničava mogućnosti diversifikacije energetskih izvora bez dodatnih ulaganja.

Općina Pušća

Općina Pušća predstavlja iznimku unutar destinacije jer ima u potpunosti razvijenu plinsku infrastrukturu, s plinificiranim svim naseljima. Time je osigurana visoka razina energetske dostupnosti i fleksibilnosti za kućanstva, gospodarske subjekte i potencijalne turističke sadržaje.

Elektroopskrba je, uz plinsku mrežu, stabilna i pouzdana, a kombinacija više energenata predstavlja komparativnu prednost u odnosu na ostale općine destinacije. Ovo stanje omogućuje razvoj energetski zahtjevnijih turističkih sadržaja, uz manji rizik od

infrastrukturnih ograničenja, te olakšava uvođenje energetske učinkovitih i niskougljičnih rješenja.

Energetska infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi u cjelini je stabilna i dostatna za postojeću razinu turističkog razvoja. Ključne razlike među općinama odnose se na razvijenost plinske infrastrukture, pri čemu Općina Pušća ima najvišu razinu energetske diverzifikacije. U ostalim općinama naglasak budućeg razvoja treba biti na povećanju energetske učinkovitosti, modernizaciji elektroenergetske mreže i poticanju korištenja obnovljivih izvora energije, u skladu s prostornim ograničenjima i razvojnim opredjeljenjem destinacije.

2.4.2. Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta

Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta predstavljaju ključan preduvjet za suvremeno funkcioniranje destinacije, kako u svakodnevnom životu lokalnog stanovništva, tako i u kontekstu turističkih usluga, digitalne promocije i destinacijskog upravljanja. U destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi telekomunikacijski sustavi posljednjih godina bilježe značajan napredak, osobito kroz projekte razvoja širokopojasne i optičke infrastrukture, čime se postupno smanjuju razlike između urbanijih i ruralnih dijelova prostora.

Razina razvijenosti i dostupnosti digitalne infrastrukture razlikuje se među općinama, no u cjelini omogućuje osnovnu i naprednu digitalnu povezanost potrebnu za razvoj turizma, rad na daljinu, digitalne turističke usluge i informiranje posjetitelja.

Općina Brdovec

Općina Brdovec ima relativno dobro razvijenu telekomunikacijsku infrastrukturu, s dostupnom mobilnom mrežom i širokopojasnim internetom u većem dijelu naselja. Na pojedinim lokacijama osigurana je i javna Wi-Fi dostupnost, osobito u javnim prostorima i središnjim dijelovima naselja.

Postojeća infrastruktura omogućuje korištenje digitalnih turističkih sadržaja, online rezervacija i osnovnih pametnih rješenja, no u perifernijim dijelovima općine i dalje postoji potreba za dodatnim ulaganjima u brzinu i stabilnost internetske veze, osobito u kontekstu potencijalnog razvoja smještaja i rada na daljinu.

Općina Dubravica

Telekomunikacijska infrastruktura u Općini Dubravica značajno je unaprijeđena kroz projekte izgradnje širokopojasne mreže, osobito na tzv. „bijelim adresama“. Time je osigurana dostupnost interneta i u ruralnijim i slabije naseljenim područjima, što predstavlja važan iskorak u smanjenju digitalnog jaza.

Na pojedinim javnim lokacijama osiguran je besplatan Wi-Fi, što dodatno doprinosi dostupnosti digitalnih usluga za posjetitelje. Ovakva razina telekomunikacijske infrastrukture

stvara povoljne uvjete za razvoj izletničkog, edukativnog i selektivnog turizma, uz mogućnost korištenja digitalnih alata za interpretaciju prostora.

Općina Marija Gorica

Općina Marija Gorica raspolaže funkcionalnom telekomunikacijskom infrastrukturom koja omogućuje osnovnu i srednju razinu digitalne povezanosti. Mobilna mreža pokriva veći dio prostora, dok je dostupnost fiksnog širokopojsnog interneta postupno unaprijeđena, ali još uvijek neujednačena u svim dijelovima općine.

U kontekstu turizma, postojeća infrastruktura zadovoljava trenutačne potrebe manjih smještajnih objekata i izletničkih sadržaja, no daljnji razvoj digitalnih turističkih usluga, kao i potencijal privlačenja dugotrajnijih boravaka (npr. digitalni nomadi), zahtijevat će dodatna ulaganja u kvalitetu i pouzdanost internetske povezanosti.

Općina Pušća

Općina Pušća ističe se kao općina s najrazvijenijim digitalnim i komunikacijskim rješenjima unutar destinacije. Uz dobru pokrivenost mobilnom i fiksnom mrežom, uspostavljen je sustav besplatnog javnog Wi-Fi-ja na ključnim lokacijama, a dodatno je razvijena i mobilna aplikacija za komunikaciju s građanima, koja se može promatrati i kao temelj za buduće digitalne turističke usluge.

Ovakva razina telekomunikacijske infrastrukture predstavlja komparativnu prednost u razvoju suvremenih turističkih proizvoda, digitalnog marketinga i pametnog upravljanja destinacijom, osobito u segmentu kratkih boravaka, manifestacija i informiranja posjetitelja.

Telekomunikacijska infrastruktura i dostupnost interneta u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi u cjelini su na zadovoljavajućoj razini za postojeći obujam turističkih aktivnosti. Najveći iskoraci ostvareni su kroz razvoj širokopojsnih mreža i javnog Wi-Fi-ja, dok razlike među općinama i dalje postoje, osobito u perifernim i ruralnim dijelovima.

Za daljnji razvoj turizma, osobito u segmentima digitalnih usluga, interpretacije baštine, rada na daljinu i pametnog upravljanja destinacijom, preporučuje se kontinuirano unapređenje telekomunikacijske infrastrukture, uz koordinaciju s razvojnim i turističkim ciljevima destinacije.

2.4.3. Vodoopskrba i odvodnja

Sustavi vodoopskrbe i odvodnje predstavljaju jednu od ključnih komponenti komunalne infrastrukture, s izravnim utjecajem na kvalitetu života lokalnog stanovništva, zaštitu okoliša i mogućnosti razvoja turizma. U destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi vodoopskrba je u velikoj mjeri stabilna i funkcionalna, dok sustav odvodnje otpadnih voda predstavlja jedan od najznačajnijih infrastrukturnih izazova na razini cijele destinacije.

Razina razvijenosti i dovršenosti ovih sustava razlikuje se među općinama, što izravno utječe na prostorne mogućnosti daljnjeg razvoja turističkih sadržaja, osobito onih koji uključuju smještaj i ugostiteljstvo.

Općina Brdovec

Vodoopskrba na području Općine Brdovec osigurana je putem regionalnog vodoopskrbnog sustava Zaprešić, s vrlo visokom razinom priključenosti kućanstava i javnih objekata. Sustav osigurava stabilnu opskrbu pitkom vodom tijekom cijele godine te ima kapacitete za prihvrat sezonskih povećanja potrošnje, uključujući turističke i izletničke aktivnosti.

Sustav odvodnje otpadnih voda djelomično je razvijen. Dio naselja uključen je ili planiran za uključivanje u projekt Aglomeracije Zaprešić, s priključenjem na centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV Zajarki). Međutim, značajan dio područja i dalje se oslanja na individualne sabirne i septičke jame, što dugoročno predstavlja ograničenje u pogledu zaštite okoliša i razvoja turizma većeg intenziteta.

Općina Dubravica

Općina Dubravica ima visoku razinu pokrivenosti vodoopskrbnim sustavom, također oslonjenim na regionalni sustav Zaprešić. Opskrba pitkom vodom pouzdana je i zadovoljava potrebe stanovništva, kao i postojeće turističke i izletničke aktivnosti.

Sustav javne odvodnje nije u potpunosti razvijen, te se većina naselja oslanja na individualna rješenja. Ovakvo stanje predstavlja jedno od ključnih infrastrukturnih ograničenja, osobito u kontekstu zaštite prirodnih resursa i potencijalnog razvoja smještajnih kapaciteta. U prostorno-planskim dokumentima predviđeno je postupno unaprjeđenje sustava odvodnje, no realizacija tih zahvata ostaje srednjoročni razvojni izazov.

Općina Marija Gorica

Vodoopskrba u Općini Marija Gorica u velikoj je mjeri riješena priključenjem na regionalni sustav, uz stabilnu i zdravstveno ispravnu opskrbu pitkom vodom. Postojeći sustav može podnijeti sezonske oscilacije u potrošnji, koje su uglavnom povezane s vikend-boravcima i manifestacijama.

Odvodnja otpadnih voda predstavlja izražen infrastrukturni problem. Sustav javne kanalizacije nije cjelovito izgrađen, a dominantan način zbrinjavanja otpadnih voda su individualne septičke jame. Takav sustav zahtijeva strogi nadzor i redovito održavanje kako bi se spriječili negativni utjecaji na okoliš, osobito u blizini vodotoka i osjetljivih prirodnih područja.

Općina Pušća

Općina Pušća ima visoku razinu razvijenosti vodoopskrbnog sustava, s gotovo potpunom priključenosti stanovništva na javnu mrežu. Opskrba pitkom vodom stabilna je i pouzdana te predstavlja jednu od infrastrukturnih prednosti općine.

Sustav odvodnje u Pušći dijelom je razvijen, no i dalje postoji značajan udio objekata koji koriste individualna rješenja. Iako trenutačno stanje zadovoljava osnovne potrebe, daljnji razvoj turističkih i gospodarskih sadržaja zahtijevat će sustavno unaprjeđenje javne odvodnje i priključenje na odgovarajuće uređaje za pročišćavanje otpadnih voda.

Na razini destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, sustav vodoopskrbe predstavlja jednu od infrastrukturno najstabilnijih komponenti i ne predstavlja ograničenje za postojeći turistički promet. Nasuprot tome, sustav odvodnje otpadnih voda identificira se kao ključni infrastrukturni izazov i jedan od glavnih ograničavajućih čimbenika za daljnji razvoj turizma.

Daljnji razvoj destinacije nužno mora biti usklađen s planiranim ulaganjima u sustave javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, uz poseban naglasak na zaštitu vodnih resursa i očuvanje okoliša. Sustavno rješavanje odvodnje predstavlja preduvjet za dugoročnu održivost turizma i kvalitetu života lokalne zajednice..

2.4.4. Gospodarenje otpadom

Sustav gospodarenja otpadom predstavlja važan segment komunalne infrastrukture s izravnim utjecajem na očuvanje okoliša, kvalitetu prostora i ukupni doživljaj destinacije. U destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi sustav gospodarenja otpadom organiziran je na regionalnoj razini i u osnovi je funkcionalan, no suočen je s izazovima koji proizlaze iz sezonskih i vikend-oscilacija u korištenju prostora, povećanih izletničkih aktivnosti i manifestacija.

Razina organiziranosti i učinkovitosti sustava razlikuje se po općinama, ali se u svim slučajevima temelji na načelima odvojenog prikupljanja otpada i postupnog usklađivanja s nacionalnim i europskim ciljevima kružnog gospodarstva.

Općina Brdovec

U Općini Brdovec sustav gospodarenja otpadom obuhvaća redovito prikupljanje miješanog komunalnog otpada, odvojeno prikupljanje korisnih frakcija (papir, plastika, staklo, biootpad) te organizirano zbrinjavanje glomaznog otpada. Na području općine uspostavljeni su zeleni otoci i osigurana dostupnost reciklažnih dvorišta na regionalnoj razini.

S obzirom na relativno veći broj stanovnika i intenzivnije dnevne migracije, Brdovec bilježi veća količinska opterećenja sustava, osobito u razdobljima povećanog boravka posjetitelja i održavanja manifestacija. Sustav je funkcionalan, ali zahtijeva pojačanu logistiku i nadzor u razdobljima vršnog opterećenja.

Općina Dubravica

Općina Dubravica ima organiziran sustav prikupljanja otpada koji pokriva sva naselja, uz dostupne zelene otoke i mogućnost odlaganja posebnih kategorija otpada putem organiziranih akcija i reciklažnih dvorišta. Zbog ruralnog karaktera prostora i manjeg broja stanovnika, količine otpada su umjerenije, a sustav je u pravilu dostatan za postojeće potrebe.

Međutim, povećane izletničke aktivnosti i boravak posjetitelja u prirodi mogu povremeno rezultirati lokaliziranim pritiscima, osobito na lokacijama odmorišta i uz prometnice. U tom

kontekstu naglašava se potreba za dodatnim posudama za otpad, češćim odvozom i edukativnim aktivnostima usmjerenima na posjetitelje.

Općina Marija Gorica

U Općini Marija Gorica sustav gospodarenja otpadom također je uspostavljen kroz redovite komunalne usluge i odvojeno prikupljanje otpada. Sustav u redovnim uvjetima zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva, dok se u razdobljima manifestacija i vikend-boravaka javlja povećana količina otpada.

S obzirom na prisutnost kulturnih i vjerskih sadržaja koji privlače veći broj posjetitelja u pojedinim razdobljima, važno je osigurati fleksibilnost sustava kroz privremene kapacitete i prilagođene rasporede odvoza otpada, kako bi se očuvala urednost javnih prostora.

Općina Pušća

Općina Pušća raspolaže funkcionalnim sustavom gospodarenja otpadom s naglaskom na odvojeno prikupljanje i dostupnost informacija građanima. Sustav je dodatno podržan digitalnim alatima za komunikaciju s korisnicima, što olakšava informiranje o terminima odvoza i pravilima razvrstavanja otpada.

Zbog relativno dobre infrastrukturne opremljenosti i organiziranosti, Pušća ima potencijal za daljnje unapređenje sustava u smjeru povećanja stope odvajanja otpada i smanjenja količine miješanog komunalnog otpada, što je važno i u kontekstu razvoja turističkih sadržaja.

Na razini destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, sustav gospodarenja otpadom je u osnovi funkcionalan i prilagođen potrebama stalnog stanovništva. Međutim, u kontekstu turizma i izletničkih aktivnosti, sustav je izložen povremenim opterećenjima, osobito na frekventnim lokacijama i tijekom manifestacija.

Daljnji razvoj turizma zahtijeva jačanje preventivnih mjera, fleksibilnije operativno upravljanje u razdobljima povećane posjećenosti te sustavno podizanje svijesti posjetitelja i lokalne zajednice o pravilnom postupanju s otpadom. Održivo gospodarenje otpadom ostaje jedan od ključnih preduvjeta za očuvanje okoliša i dugoročnu konkurentnost destinacije..

2.5. Analiza prometne infrastrukture

Prometna infrastruktura ima ključnu ulogu u prostornoj dostupnosti, funkcionalnosti i razvojnim mogućnostima destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Destinacija se nalazi u neposrednoj blizini Grada Zagreba i na rubnom području Zagrebačke županije, uz granicu s Republikom Slovenijom, što joj osigurava dobru regionalnu i međunarodnu prometnu povezanost. Razvijenost cestovne i željezničke mreže razlikuje se po općinama, ali u cjelini omogućuje dobru dostupnost destinacije, osobito za izletnički i vikend-turizam.

Općina Brdovec

Općina Brdovec ima najznačajniji prometni položaj unutar destinacije, budući da se nalazi na prometnom koridoru prema Republici Sloveniji i u neposrednoj blizini Zagreba. Područjem

općine prolazi državna cesta D225, koja ima izraženo tranzitno opterećenje, osobito u međunarodnom prometu prema graničnom prijelazu Harmica. Osim državne ceste, mrežu čine županijske, lokalne i nerazvrstane ceste koje osiguravaju dobru unutarnju povezanost naselja.

Brdovec ima iznimno povoljan željeznički položaj, jer se na njegovom području nalazi međunarodna željeznička pruga M101 (Dobova – Savski Marof – Zagreb Glavni kolodvor), s frekventnim prigradskim vlakovima na relaciji Harmica – Dugo Selo. Na području općine nalazi se više željezničkih stajališta (Harmica, Šenkovec, Laduč, Savski Marof, Brdovec), uz uređena parkirališta većeg kapaciteta, što dodatno potiče korištenje javnog prijevoza.

Dodatno, na području općine uspostavljena je infrastruktura za elektromobilnost kroz punionicu za električna vozila ispred zgrade Općine, financiranu djelomično iz EU fondova. U tijeku je i obnova pruge M101, čime će se znatno unaprijediti kvaliteta i brzina željezničkog prijevoza, s izravnim pozitivnim učinkom na dostupnost destinacije

Općina Dubravica

Prometna infrastruktura Općine Dubravica temelji se na mreži županijskih i lokalnih cesta koje povezuju općinu s Pušćom, Marijom Goricom i Kraljevcem na Sutli. Iako cestovna mreža u prostornom smislu osigurava osnovnu dostupnost, stanje kolnika na pojedinim dionicama nije u potpunosti zadovoljavajuće te zahtijeva sanaciju i modernizaciju.

Područjem općine prolazi željeznička pruga L102 Savski Marof – Kumrovec – državna granica, s dva željeznička stajališta (Rozga i Prosinec) i više željezničko-cestovnih prijelaza. Pruga trenutačno nije u punoj funkciji, no Vlada Republike Hrvatske donijela je odluku o njezinoj obnovi, što predstavlja važan razvojni potencijal za buduću prometnu dostupnost i turističku valorizaciju prostora.

Pozitivnim elementom prometne infrastrukture smatra se izgradnja nogostupa u više naselja, čime se unapređuje sigurnost pješaka i kvaliteta kretanja, osobito za lokalno stanovništvo i posjetitelje

Općina Marija Gorica

Prometni sustav Općine Marija Gorica temelji se na mreži županijskih i lokalnih cesta koje povezuju općinu s okolnim naseljima i ostalim dijelovima destinacije. Cestovna mreža omogućuje osnovnu funkcionalnost, no zbog brežuljkastog reljefa i lokalnog karaktera prometnica, kapaciteti su ograničeni i prilagođeni umjerenim prometnim opterećenjima.

Područjem općine prolazi željeznička pruga L102, od značaja za lokalni promet, s jednim službenim stajalištem (Donji Kraj). Iako željeznički promet ima sekundarnu ulogu u odnosu na cestovni, njegova prisutnost predstavlja potencijal za razvoj održivijih oblika mobilnosti u budućnosti.

Općina Pušća

Općina Pušća smještena je na čvorištu regionalnih prometnih pravaca i povezana mrežom županijskih i lokalnih cesta koje osiguravaju dobru cestovnu dostupnost prema Zaprešiću, Klanjcu i ostalim dijelovima destinacije. Na području općine ne postoje državne ceste, ali je cestovna mreža razgranata i relativno dobro održavana.

Posebno se ističe velik broj nerazvrstanih cesta (oko 167, ukupne duljine približno 81 km), koje omogućuju dobru dostupnost ruralnih područja. Većina tih cesta je asfaltirana, dok se manji dio sastoji od tucaničkih kolnika.

Općina Pušća nema izravnu željezničku infrastrukturu, ali ima dobru cestovnu povezanost s obližnjim željezničkim postajama na međunarodnoj pruzi M101 i regionalnoj pruzi R201. Dodatna vrijednost prometne infrastrukture očituje se u razvijenoj biciklističkoj mreži, uključujući crvenu, plavu i smeđu rutu, koje prolaze područjem općine i predstavljaju važan element aktivnog turizma

Prometna infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi osigurava dobru regionalnu i lokalnu dostupnost, s izraženim prednostima u Općini Brdovec zbog blizine Zagreba i snažne željezničke povezanosti. Istodobno, postoje razlike u kvaliteti i kapacitetima prometne mreže među općinama, osobito u ruralnijim dijelovima destinacije.

Za daljnji razvoj turizma važno je usmjeriti se na modernizaciju cestovne infrastrukture, unaprjeđenje sigurnosti pješaka i biciklista te korištenje željezničkog prometa kao održive alternative individualnom prijevozu. Prometna infrastruktura u sadašnjem stanju ne predstavlja prepreku postojećem turističkom prometu, ali će imati ključnu ulogu u oblikovanju budućih razvojnih smjerova destinacije.

2.6. *Analiza stanja digitalizacije*

Digitalizacija se prepoznaje kao jedan od ključnih instrumenata učinkovitog upravljanja resursima i razvoja održivih modela upravljanja destinacijom. Poseban naglasak stavlja se na potrebu primjene pametnih i digitalnih rješenja za praćenje potrošnje resursa, optimizaciju infrastrukture te digitalno upravljanje javnim i turističkim objektima. Takva rješenja omogućuju pravodobno praćenje i prilagodbu potrošnje vode, energije i komunalnih usluga, što je osobito važno u kontekstu sezonskih, vikend i manifestacijskih oscilacija koje karakteriziraju destinaciju Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Destinacija raspolaže razmjerno razvijenom digitalnom i telekomunikacijskom infrastrukturom, osobito u segmentu širokopojasnog i optičkog interneta, koji je dostupan velikom dijelu kućanstava i poslovnih subjekata. Realizacija projekata financiranih iz europskih fondova, uključujući inicijative za uvođenje besplatnog javnog interneta (npr. WiFi4EU), omogućila je besplatan pristup internetu na odabranim javnim i frekventnim lokacijama, čime se unapređuje dostupnost informacija i iskustvo posjetitelja.

Razvoj optičke mreže i primjena hibridnih tehnologija doprinose stabilnosti i kvaliteti internetske povezanosti, uključujući i ruralnije dijelove destinacije. Ovakva razina digitalne

infrastrukture predstavlja važan preduvjet za razvoj suvremenih turističkih usluga, digitalne promocije, online rezervacija te potencijalno za privlačenje novih segmenata posjetitelja, poput gostiju na duljem boravku ili rada na daljinu.

Unatoč pozitivnim pomacima, digitalni razvoj destinacije suočen je s nizom izazova. Među ključnima su povremena opterećenja mreže u razdobljima povećane posjećenosti, neujednačena dostupnost naprednih mobilnih tehnologija u svim dijelovima prostora te potreba za dodatnim jačanjem digitalnih kompetencija lokalne zajednice i pružatelja turističkih usluga. Digitalna pismenost, kao i daljnja modernizacija javnih i turističkih servisa, prepoznaju se kao važan razvojni korak.

Trenutačno ne postoji jedinstveni sustav digitalnog upravljanja destinacijom, poput centraliziranog destinacijskog upravljačkog sustava (DMS). Digitalni alati koriste se fragmentirano i uglavnom individualno, ovisno o pojedinim pružateljima usluga, dok ne postoji objedinjena platforma ili mobilna aplikacija destinacije koja bi služila kao središnji kanal informiranja, vođenja posjetitelja i prikupljanja podataka. Takvo stanje upućuje na potrebu sustavnijeg i koordiniranog pristupa digitalizaciji u funkciji upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Tablica 16. Digitalizacija i pametni razvoj prema elementima i trenutnom stanju

Područje	Element	Stanje u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi
Digitalna infrastruktura	Širokopojasna povezanost	Visoka razina dostupnosti interneta zahvaljujući razvoju optičke i širokopojasne infrastrukture te hibridnih tehnologija. Besplatan javni Wi-Fi prisutan na odabranim javnim i frekventnim lokacijama (projekti poput WiFi4EU). Povremena sezonska i vikend-opterećenja mreže.
	Optički internet	Velik dio kućanstava i poslovnih subjekata priključen je na optičku mrežu. Kvaliteta povezivosti visoka, no pojedini periferni i ruralniji dijelovi destinacije još nisu u potpunosti obuhvaćeni.
	Mobilna mreža (4G/5G)	4G mreža stabilna i pouzdana na većem dijelu prostora. 5G mreža dostupna u početnoj fazi i primarno u centralnim dijelovima naselja; ograničenja u brdovitijim i slabije naseljenim područjima.
E-uprava i digitalne javne usluge	Portali općina i Turističke zajednice	Funkcionalne web stranice s osnovnim informacijama i kontaktima. Ograničena razina interaktivnosti (nedostatak digitalnih vodiča, personaliziranih sadržaja i online usluga za posjetitelje). Usklađivanje s načelima pristupačnosti u tijeku.
	Digitalizacija komunalnih usluga	Djelomično prisutna kroz sustave prijave komunalnih problema i informiranja građana u pojedinim općinama. Ne postoji integrirani digitalni sustav upravljanja komunalnim resursima na razini destinacije.

	e-Građani i administrativne usluge	Dostupne putem nacionalnih platformi (e-Građani). Lokalna razina još uvijek se velikim dijelom oslanja na fizičke postupke i osobni dolazak.
	Elektroničko izdavanje dozvola	Omogućeno putem nacionalnih sustava (npr. e-Dozvola). Na lokalnoj razini ograničena mogućnost praćenja postupaka u realnom vremenu.
Pametna destinacija	Pametne turističke usluge	Digitalni turistički sadržaji prisutni su selektivno (web stranice, pojedinačne aplikacije, digitalne karte i interpretacijski sadržaji). Ne postoji centralizirana digitalna platforma ili službena mobilna aplikacija destinacije.
	Upravljanje resursima (voda, energija, otpad)	Ne postoji jedinstveni digitalni sustav za praćenje i upravljanje potrošnjom resursa. Praćenje se provodi parcijalno kroz komunalne sustave i planove, bez primjene pametnih senzora i analitike u realnom vremenu.
	Digitalno upravljanje prometom i parkiranjem	Sustavno digitalno upravljanje prometom i parkiranjem nije uspostavljeno. Parkiranje se regulira fizički, s povremenim sezonskim opterećenjima na frekventnim lokacijama.
Obrazovanje i digitalne vještine	Edukacija turističkog sektora i stanovništva	Ne postoji organizirani, kontinuirani sustav edukacije o digitalnim alatima u turizmu. Digitalne kompetencije stječu se individualno ili kroz povremene lokalne inicijative.
Sigurnost i zaštita podataka	Kibernetička sigurnost	Osnovna razina sigurnosti osigurana je putem standardnih sigurnosnih protokola (SSL). Ne postoji destinacijska strategija kibernetičke sigurnosti niti sustavna edukacija dionika o zaštiti podataka.

2.7. Analiza pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom

Tržišni i društveni trendovi jasno upućuju na rastući značaj inkluzivnog i pristupačnog turizma, pri čemu destinacije koje sustavno ulažu u pristupačnost ostvaruju veću društvenu vrijednost, širu tržišnu prepoznatljivost i dugoročnu konkurentnost. Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže izraženim razvojnim potencijalom za unapređenje pristupačnosti, osobito zbog pretežito ravničarskog i blago brežuljkastog reljefa, ruralnog karaktera prostora te postojanja javnih, rekreacijskih i izletničkih zona koje je moguće postupno prilagođavati načelima univerzalnog dizajna.

❖ Fizička pristupačnost

Fizička pristupačnost prostora u destinaciji u značajnoj je mjeri osigurana. Analiza turističkih atrakcija pokazuje da 26 od ukupno 31 evidentirane atrakcije (oko 84 %) ima osiguran osnovni pristup osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti, ponajprije kroz asfaltirane ili uređene pristupne putove, prilaze u razini tla te dostupnost objekata javne namjene. Ovakav rezultat ukazuje na relativno dobru razinu pristupačnosti ključnih lokacija u destinaciji.

Preostalih pet lokacija odnosi se na piknik i izletnička područja smještena u prirodnom okruženju, gdje potpuna prilagodba pristupa osobama smanjene pokretljivosti nije u potpunosti provedena. Razlog tome leži u prirodnom karakteru prostora, osobito u šumskim i krajobrazno vrijednim područjima, gdje bi opsežniji infrastrukturni zahvati mogli narušiti prirodne vrijednosti i krajobrazne značajke prostora.

Pristupačnost parkirališta, sanitarnih čvorova i pristupnih putova na pojedinim frekventnijim turističkim lokacijama u pravilu je osigurana, no daljnji razvoj turističke infrastrukture može dodatno unaprijediti standarde pristupačnosti, osobito na izletničkim lokacijama i rekreacijskim područjima, uz pritom očuvanje prirodnih obilježja prostora.

❖ **Komunikacijska pristupačnost**

Komunikacijska pristupačnost u destinaciji predstavlja jedan od izraženijih izazova. Digitalni sadržaji, mrežne stranice općina i Turističke zajednice te informativna signalizacija nisu u potpunosti usklađeni sa standardima digitalne pristupačnosti (WCAG). Nedostaju sadržaji prilagođeni osobama s oštećenjem vida i sluha, kao i pojednostavljeni i lako razumljivi informativni materijali za osobe s kognitivnim poteškoćama.

U prostoru nisu razvijeni taktilni elementi, audiovodiči niti sustavi interpretacije koji bi omogućili samostalno i sigurno snalaženje osobama s invaliditetom.

❖ **Pristupačnost usluga**

Pristupačnost turističkih usluga, osobito u segmentu smještaja i ugostiteljstva, trenutačno je ograničena. Potpuno prilagođenih smještajnih jedinica ima vrlo malo, a većina objekata nije projektirana prema načelima univerzalnog dizajna. Ruralni karakter destinacije, stariji građevinski fond i ograničeni financijski kapaciteti privatnih iznajmljivača dodatno otežavaju bržu prilagodbu.

Turističke aktivnosti, manifestacije i interpretacijski sadržaji uglavnom nisu osmišljeni s aspekta inkluzivnosti, već se temelje na standardnim oblicima sudjelovanja.

❖ **Društvena i kognitivna pristupačnost**

U segmentu društvene i kognitivne pristupačnosti prisutna je pozitivna otvorenost i senzibilitet lokalne zajednice, no nedostaje sustavan pristup. Ne postoje organizirani programi edukacije turističkih djelatnika i pružatelja usluga o radu s osobama s invaliditetom, niti formalizirani dokumenti koji pristupačnost definiraju kao razvojni i strateški prioritet destinacije.

Izostanak jasno definiranih smjernica i koordiniranog djelovanja ograničava mogućnost razvoja inkluzivnog turizma i smanjuje vidljivost destinacije u ovom specifičnom, ali rastućem tržišnom segmentu.

2.8. Analiza organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Organiziranost i dostupnost usluga u destinaciji predstavljaju važan element kvalitete života lokalnog stanovništva, ali i značajan čimbenik ukupnog turističkog doživljaja, osobito u destinacijama poput destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, koje se oslanjaju na privatni smještaj, izletnički i vikend-turizam te povremeno bilježe povećana opterećenja tijekom manifestacija i turistički intenzivnijih razdoblja. U destinaciji je prisutna osnovna razina javnih, komunalnih i društvenih usluga koje prvenstveno služe lokalnoj populaciji, ali se u određenoj mjeri prilagođavaju i potrebama posjetitelja.

❖ Društvene usluge i javne institucije

Općinske uprave na području destinacije osiguravaju osnovne administrativne i razvojne usluge na lokalnoj razini, dok se dio specijaliziranih javnih i financijskih usluga ostvaruje u susjednim urbanim središtima (Zaprešić, Zagreb). Digitalizacija javnih usluga prisutna je u ograničenom opsegu, bez integriranog sustava e-usluga koji bi bio usmjeren i na stanovnike i na posjetitelje destinacije.

Na području destinacije dostupne su osnovne društvene usluge poput predškolskog odgoja i osnovnoškolskog obrazovanja (niži razredi), dok se viši stupnjevi obrazovanja realiziraju izvan područja destinacije. Kulturne aktivnosti odvijaju se prvenstveno kroz lokalna događanja, tradicijske manifestacije i rad udruga, dok nedostaje formalna i stalna kulturna infrastruktura poput javne knjižnice, galerijskog ili interpretacijskog centra u kontinuiranoj funkciji.

Zdravstvena zaštita osigurana je na razini primarne zdravstvene skrbi kroz ambulante i liječnike opće prakse, dok se specijalističke i bolničke usluge ostvaruju u većim regionalnim centrima. Tijekom razdoblja povećanog boravka posjetitelja raste potražnja za zdravstvenim uslugama, osobito u kontekstu rekreacijskih aktivnosti i sezonskih zdravstvenih poteškoća. Sustav funkcionira stabilno, ali bez posebnih protokola prilagođenih većim izletničkim ili manifestacijskim opterećenjima.

Socijalne usluge organizirane su na osnovnoj razini, dok su programi podrške za starije osobe, osobe s invaliditetom i druge osjetljive skupine ograničeni i pretežito usmjereni na zadovoljavanje minimalnih standarda.

Unatoč ograničenim prostornim i kadrovskim kapacitetima, ulaganja u predškolski odgoj, osnovno obrazovanje i sportske sadržaje pozitivno utječu na kvalitetu života stanovnika. Međutim, nedostatak stručnog kadra, specijaliziranih programa i digitalne integracije ograničava razvoj suvremenih edukativnih, kulturnih i turističkih sadržaja.

❖ Javne službe i sigurnosni sustavi

Na području destinacije ne postoje sve javne službe u punom opsegu, već se dio upravnih i sigurnosnih funkcija obavlja kroz nadležne institucije u susjednim gradovima. Policijska sigurnost osigurana je kroz nadležnu policijsku postaju, dok vatrogasni sustav djeluje putem

dobrovoljnih vatrogasnih društava u pojedinim općinama. Tijekom ljetnih mjeseci i sušnih razdoblja vatrogasne službe imaju pojačanu ulogu zbog povećanog rizika od požara, osobito u šumskim i poljoprivrednim područjima.

Sustav civilne zaštite uspostavljen je kao koordinacijski okvir, ali bez primjene naprednih digitalnih alata za upravljanje intervencijama i kriznim situacijama u realnom vremenu. To ograničava učinkovitost reakcije u slučaju većih ili složenijih izvanrednih događaja.

❖ **Komunalne, financijske i logističke usluge**

Komunalne i logističke usluge u destinaciji funkcioniraju stabilno u redovnim okolnostima, no u razdobljima povećane posjećenosti i tijekom manifestacija dolazi do pojačanog opterećenja lokalnih prometnica, parkirališta i opskrbnih sustava. Distribucija robe, opskrba ugostiteljskih objekata i dostavne usluge odvijaju se operativno, bez strateški definiranog sustava upravljanja logističkim tokovima, što povremeno utječe na protočnost prometa i kvalitetu boravka.

Financijske i platne usluge dostupne su kroz bankomate i poštanske usluge, dok su banke i financijske institucije većeg opsega dostupne u obližnjim urbanim centrima. U destinaciji su prisutne osnovne trgovačke, servisne i uslužne djelatnosti koje zadovoljavaju svakodnevne potrebe stanovnika i posjetitelja, uz povećanje broja sezonskih pružatelja usluga u turistički aktivnijim razdobljima.

❖ **Opremljenost javnih prostora**

Javni prostori, uključujući šetnice, sportske zone, odmorišta, parkirališta i središta naselja, predstavljaju važne točke društvenog i turističkog života destinacije. U razdobljima povećane posjećenosti dolazi do sljedećih izazova:

- povećane frekvencije kretanja u središnjim i izletničkim zonama,
- ograničenih parkirnih kapaciteta,
- povremenih prometnih zagušenja,
- pojačanog opterećenja komunalne infrastrukture,
- nedostatka sustavnog upravljanja javnim prostorima.

Pojedini dijelovi destinacije trenutačno su slabije uključeni u sustav javnih usluga i turističke recepcije, što ograničava mogućnosti ravnomjernije prostorne distribucije posjetitelja i širenja turističke ponude na cjelokupno područje destinacije.

2.9. Analiza stanja i potreba ljudskih potencijala

Kao i u većini turističkih destinacija u Hrvatskoj, Savsko - Sutlanska dolina i brigi se suočava s manjkom radne snage u turizmu i ugostiteljstvu, osobito tijekom turističke sezone kada se broj posjetitelja višestruko povećava. Dominantni izazovi odnose se na nedostatak kvalificirane radne snage, sezonalnost i nisku razinu motivacije mlađeg stanovništva za ostanak

u destinaciji, što je dodatno naglašeno blizinom većih gradova koji nude atraktivnije uvjete zapošljavanja i obrazovnih prilika.

Kadrovske potrebe pokrivaju se kombinacijom lokalne radne snage, sezonskih radnika iz drugih dijelova Hrvatske i stranih državljana. Rješavanje problema kadrova u velikoj mjeri ovisi o regionalnoj suradnji, prilagodbi obrazovnih programa potrebama tržišta, razvoju centara kompetentnosti te sustavu stipendiranja i promociji zanimanja u turizmu.

2.9.1. Trenutne potrebe poslodavaca u turizmu i ugostiteljstvu

Kao i većina manjih i pretežito ruralnih turističkih destinacija u Hrvatskoj, destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi suočava se s izazovima vezanim uz dostupnost i strukturu ljudskih potencijala u turizmu i s njime povezanim djelatnostima. Iako obujam turističkog prometa ne doseže razine masovnih destinacija, izražena sezonalnost, vikend-intenzitet i koncentracija aktivnosti u određenim razdobljima godine generiraju povećanu potražnju za radnom snagom, osobito u segmentima ugostiteljstva, smještaja, održavanja i organizacije događanja.

Dominantni izazovi odnose se na nedostatak kvalificirane i specijalizirane radne snage, ograničenu dostupnost sezonskih radnika te smanjenu motivaciju mlađeg stanovništva za dugoročno zapošljavanje u turizmu. Ovi trendovi dodatno su naglašeni blizinom većih urbanih središta, koja nude širi raspon obrazovnih i profesionalnih mogućnosti, stabilnije oblike zapošljavanja i konkurentnije uvjete rada.

Kadrovske potrebe u destinaciji trenutačno se pokrivaju kombinacijom lokalne radne snage, povremenih sezonskih radnika iz drugih dijelova Hrvatske te, u manjoj mjeri, stranih radnika. U privatnom smještaju i manjim ugostiteljskim objektima značajnu ulogu i dalje ima obiteljski rad, što smanjuje potrebu za formalnim zapošljavanjem, ali istodobno ograničava profesionalizaciju usluge i razvoj složenijih turističkih proizvoda.

Poseban izazov predstavlja ograničena povezanost obrazovnog sustava s potrebama lokalnog turističkog tržišta rada. Ne postoje specijalizirani obrazovni ili trening programi usmjereni na ruralni i selektivni turizam, interpretaciju baštine, outdoor aktivnosti ili upravljanje malim turističkim poduzećima. Time se propušta prilika za razvoj lokalnih kompetencija i jačanje ljudskog kapitala unutar same destinacije.

Dugoročno rješavanje pitanja ljudskih potencijala u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi zahtijeva koordinirani pristup koji uključuje jačanje regionalne suradnje, prilagodbu obrazovnih i osposobljavajućih programa stvarnim potrebama tržišta, poticanje cjeloživotnog učenja te razvoj mjera koje povećavaju atraktivnost rada i života u destinaciji. U tom kontekstu, važnu ulogu mogu imati programi stručnog osposobljavanja, mentorstva, stipendiranja te promocija zanimanja u turizmu i srodnim djelatnostima kao dugoročne razvojne prilike, a ne isključivo sezonskog zaposlenja.

2.9.2. Istraživanje potreba međunarodnih dionika

U cilju jačanja konkurentnosti i podizanja kvalitete turističke ponude, nužno je sustavno sagledati potrebe i očekivanja međunarodnih dionika relevantnih za razvoj destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Iako destinacija nije orijentirana na masovni međunarodni turizam, interes inozemnih tržišta prisutan je u segmentima selektivnog, aktivnog i boravišnog turizma, kao i u području manjih ulaganja u turističku infrastrukturu i usluge.

Prema obilježjima destinacije i dosadašnjim trendovima, prvi interes iskazuju sljedeće skupine međunarodnih dionika:

- posjetitelji s emitivnih tržišta srednje Europe (Austrija, Njemačka, Švicarska), koji u ruralnim i prirodno očuvanim destinacijama traže visoku razinu kvalitete usluge, autentična iskustva, aktivne i rekreativne programe te individualiziran i osoban pristup;
- potencijalni investitori, prvenstveno u segmentu manjih i srednjih turističkih projekata, koji očekuju infrastrukturnu spremnost prostora, jasno definirane prostorno-planske uvjete, administrativnu podršku na lokalnoj razini te dostupnost stabilnih i osposobljenih ljudskih potencijala;
- međunarodni turoperator i specijalizirane agencije, koji zahtijevaju profesionalnost kadrova, pouzdanu organizaciju usluga, jasno strukturiranu ponudu te usklađenost s načelima održivog upravljanja i uravnoteženja sezonskih opterećenja.

Za kvalitetno razumijevanje potreba međunarodnih dionika preporučuje se provođenje ciljanih istraživačkih aktivnosti, uključujući ankete među poslodavcima u turizmu, inozemnim posjetiteljima i poslovnim partnerima, kao i organizaciju tematskih stručnih radionica i konzultacija s predstavnicima odabranih emitivnih tržišta. Takav pristup omogućio bi prilagodbu kadrovskih politika, edukacijskih programa i turističkih proizvoda stvarnim tržišnim očekivanjima te jačanje konkurentne pozicije destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi na međunarodnoj razini.

2.9.3. Potreba za razvojem radne snage

U skladu s nacionalnim strateškim smjernicama i preporukama Ministarstva turizma i sporta, kao i identificiranim izazovima na razini destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, nužno je sustavno pristupiti razvoju ljudskih potencijala u turizmu i povezanim djelatnostima. Poseban naglasak potrebno je staviti na jačanje lokalnih kompetencija, povećanje atraktivnosti turističkih zanimanja te dugoročno zadržavanje radne snage u destinaciji.

U tom kontekstu preporučuju se sljedeći razvojni smjerovi:

- razvoj i prilagodba obrazovnih programa u suradnji s regionalnim centrima kompetentnosti i obrazovnim institucijama, s naglaskom na ruralni, selektivni i održivi turizam te usluge prilagođene manjim destinacijama;

- uvođenje i jačanje modela dualnog obrazovanja, kroz sustavnu suradnju između obrazovnih ustanova i lokalnih poslodavaca, čime se omogućuje stjecanje praktičnih znanja i lakša integracija mladih na tržište rada;
- poticanje stipendijskih programa za deficitarna zanimanja u turizmu i ugostiteljstvu, uz povezivanje stipendiranja s mogućnošću zapošljavanja u destinaciji;
- organizacija stručnih edukacija i radionica na lokalnoj razini, usmjerenih na podizanje kvalitete usluge, digitalne vještine, interpretaciju baštine, upravljanje malim turističkim poslovima i održive prakse;
- razvoj programa za privlačenje, motiviranje i zadržavanje mladih, uključujući mjere koje potiču ostanak u destinaciji, razvoj poduzetništva i stvaranje kvalitetnijih uvjeta rada i života.

Provedba navedenih mjera ključna je za jačanje otpornosti turističkog sektora, povećanje kvalitete ponude i osiguravanje dugoročne održivosti razvoja destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

2.10. Analiza komunikacijskih aktivnosti

Komunikacijski sustav Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja ključan alat za oblikovanje identiteta destinacije, informiranje posjetitelja, promociju turističke ponude te uključivanje lokalne zajednice u razvoj turizma. Destinacija se u komunikaciji oslanja na kombinaciju digitalnih i tradicionalnih kanala, pri čemu se naglasak stavlja na autentične vrijednosti prostora – očuvanu prirodu, krajobraz rijeka Save i Sutle, ruralni ambijent, kulturno-povijesnu baštinu, tradiciju, eno-gastronomiju i outdoor doživljaje.

❖ Analiza korištenja postojećih komunikacijskih kanala

Turistička zajednica koristi više komunikacijskih alata s ciljem informiranja posjetitelja i promocije lokalnih sadržaja. Temeljni kanali uključuju:

- službenu mrežnu stranicu destinacije, s osnovnim informacijama o atrakcijama, događanjima, smještaju i prirodno-kulturnim vrijednostima, uz potrebu dodatne modernizacije, jasnije strukture sadržaja i SEO optimizacije;
- društvene mreže (Facebook i Instagram), koje se koriste za redovitu objavu fotografija, kraćih videozapisa i najava događanja, s naglaskom na prirodu, lokalni život i autentičnost;
- lokalne digitalne informativne kanale (LED paneli, informativni ekrani, općinske objave), koji služe prvenstveno stanovnicima i posjetiteljima u destinaciji;
- tiskane promotivne materijale (brošure, karte, letci), koji omogućuju neposrednu komunikaciju s posjetiteljima na terenu;
- organizaciju manifestacija i događanja, koji imaju važnu ulogu u očuvanju identiteta, jačanju vidljivosti destinacije i komunikaciji lokalnih vrijednosti;

- izravnu komunikaciju putem općinskih kanala, koja osigurava transparentnost i pravodobno informiranje.

Iako je komunikacijski sustav funkcionalan, on je u velikoj mjeri operativnog karaktera, bez jasno definirane strategije upravljanja kanalima, segmentacije ciljnih skupina i dugoročnog planiranja poruka.

❖ Digitalno prisustvo i angažman

Digitalno prisustvo predstavlja jedan od važnijih komunikacijskih elemenata destinacije. Sadržaji se redovito ažuriraju, vizualna prezentacija je kvalitetna, a komunikacija se temelji na prikazu prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora. Uvedeni su i projekti besplatnog javnog interneta na pojedinim frekventnim lokacijama, čime se poboljšava dostupnost informacija i digitalna povezanost posjetitelja.

Unatoč pozitivnim pomacima, digitalna komunikacija nije u potpunosti strateški usmjerena. Nedostaje sustavna segmentacija tržišta, ciljana digitalna promocija, korištenje analitičkih alata za praćenje učinkovitosti, SEO optimizacija i puna usklađenost s načelima digitalne pristupačnosti (WCAG). Postoji značajan prostor za jačanje digitalnog identiteta destinacije i učinkovitije korištenje online kanala u promociji selektivnih oblika turizma.

❖ Offline komunikacija

Tradicionalni komunikacijski kanali i dalje imaju važnu ulogu, osobito u komunikaciji s posjetiteljima koji već borave u destinaciji. Tiskani materijali, informativne ploče, oznake i manifestacije predstavljaju ključne alate za prijenos identiteta i vrijednosti prostora. Lokalna događanja, kulturne i gastronomske manifestacije imaju snažan komunikacijski učinak jer omogućuju neposredno iskustvo destinacije.

Međutim, offline komunikacija nije dovoljno povezana s digitalnim kanalima, niti se sustavno koristi za strateško pozicioniranje destinacije. Izostaje mjerenje učinka i integracija offline aktivnosti u jedinstveni komunikacijski narativ.

❖ Suradnja s trećim stranama

Turistička zajednica surađuje s regionalnim i nacionalnim turističkim organizacijama, sudjeluje u zajedničkim promotivnim aktivnostima, tematskim projektima i manifestacijama. Ova suradnja doprinosi vidljivosti destinacije, ali je u velikoj mjeri projektno i povremeno usmjerena.

Suradnja s medijima, specijaliziranim turističkim portalima, influencerima i turoperatorima nije sustavno strukturirana. Ne postoji definirani model strateških partnerstava, planirani PR nastupi ni praćenje učinaka komunikacijskih suradnji, iako destinacija ima izražen potencijal za razvoj ovih oblika promocije, osobito u segmentima ruralnog, aktivnog i održivog turizma.

❖ **Prikupljanje i distribucija informacija**

Informacije za posjetitelje distribuiraju se putem mrežne stranice, društvenih mreža, lokalnih digitalnih kanala i tiskanih materijala. Iako su osnovne informacije dostupne, sustav nije u potpunosti prilagođen različitim skupinama korisnika, osobito u kontekstu pristupačnosti i alternativnih formata sadržaja.

Povratne informacije od posjetitelja prikupljaju se uglavnom neformalno, putem iznajmljivača i neposredne komunikacije, dok sustavna istraživanja zadovoljstva, digitalni feedback alati i analitika korisnika nisu uspostavljeni. Postoji značajan potencijal za razvoj centraliziranog sustava upravljanja informacijama i prikupljanja povratnih podataka.

❖ **Marketinško pozicioniranje i usklađenje s regionalnom i nacionalnom razinom**

Komunikacijski identitet destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi temelji se na očuvanoj prirodi, ruralnom krajoliku, tradiciji, eno-gastronomiji, kulturnoj baštini i outdoor aktivnostima. Međutim, destinacija se često promovira kao dio šire regije, bez jasno istaknute vlastite pozicijske poruke.

U komunikacijskom smislu, destinacija ima potencijal za jasnije pozicioniranje kao:

- ruralna i prirodna destinacija u blizini urbanih središta,
- prostor autentičnih doživljaja, tradicije i lokalnog identiteta,
- destinacija aktivnog, rekreativnog i edukativnog boravka,
- primjer mirnog, održivog i uravnoteženog razvoja turizma.

Za ostvarenje tog potencijala potrebno je uskladiti komunikacijske aktivnosti s nacionalnim i regionalnim smjernicama, definirati jasnu pozicijsku izjavu destinacije te razviti integriranu komunikacijsku strategiju koja povezuje digitalne i offline kanale u jedinstven sustav.

2.11. Analiza konkurencije

Analiza konkurencije predstavlja sustavan proces prikupljanja i vrednovanja informacija o drugim turističkim destinacijama koje se natječu za slične ciljne skupine, tržišta i oblike potražnje. Cilj analize je razumjeti njihove razvojne prednosti i ograničenja, strukturu turističke ponude, komunikacijske i tržišne pristupe te način upravljanja razvojem turizma. Takav uvid omogućuje prepoznavanje prilika i prijetnji, prilagodbu razvojnih i komunikacijskih strategija te donošenje informiranih odluka usmjerenih jačanju konkurentske pozicije destinacije.

U kontekstu destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, analiza konkurencije mora uzeti u obzir specifičan položaj destinacije kao pretežito ruralnog, prirodno očuvanog područja u blizini većih urbanih središta, s naglaskom na selektivne oblike turizma, izletnički i vikend-boravak, aktivni boravak u prirodi, kulturnu baštinu i lokalni identitet.

Konkurentsko okruženje destinacije obuhvaća dvije osnovne skupine:

- direktnu konkurenciju, koju čine destinacije sličnog profila i turističkih proizvoda (ruralne, prirodne i izletničke destinacije s naglaskom na aktivni odmor, eno-gastronomiju, kulturnu baštinu i boravak u prirodi), koje se obraćaju istim ili sličnim ciljnim skupinama;
- indirektnu konkurenciju, koju čine destinacije koje nude drugačiji tip turističkog doživljaja, ali se nalaze u relativnoj prostornoj blizini i konkuriraju za isto slobodno vrijeme posjetitelja, osobito u segmentu kratkih boravaka, vikend-izleta i jednodnevnih posjeta.

Zbog blizine snažnih emitivnih tržišta i dobre prometne dostupnosti, destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi nalazi se u okruženju u kojem konkurencija nije isključivo turističke prirode, već uključuje i druge oblike slobodnog vremena i rekreacije. Stoga analiza konkurencije predstavlja važnu podlogu za jasno diferenciranje destinacije, isticanje njezinih specifičnih vrijednosti i usmjeravanje razvoja prema oblicima turizma koji su u skladu s prostornim, društvenim i okolišnim obilježjima destinacije.

2.11.1. Identifikacija konkurentskih destinacija

Konkurentske destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi potrebno je promatrati u kontekstu kontinentalnog, ruralnog i izletničkog turizma, s naglaskom na blizinu urbanih središta, dostupnost prirodnih i krajobraznih vrijednosti te ponudu aktivnog i mirnog boravka u prirodi. Konkurencija se stoga ne temelji na masovnom turizmu, već na destinacijama koje nude slične obrasce korištenja slobodnog vremena i obraćaju se usporedivim ciljnim skupinama.

❖ Direktna konkurencija

Direktnu konkurenciju čine kontinentalne i ruralne destinacije u širem okruženju Zagrebačke i susjednih županija, koje razvijaju slične turističke proizvode – izletnički i vikend-turizam, boravak u prirodi, aktivni odmor, eno-gastronomiju i kulturnu baštinu. Među njima se osobito ističu:

- Hrvatsko zagorje, kao prepoznatljiva destinacija brežuljkastog krajolika, kulturne baštine, termalnih sadržaja i eno-gastronomije, s razvijenim brendom i snažnom promocijom;
- Zeleni prsten Zagrebačke županije, koji obuhvaća niz manjih ruralnih i izletničkih destinacija s naglaskom na prirodu, rekreaciju i lokalne proizvode;
- Područje uz rijeku Kupu i Savu u središnjoj Hrvatskoj, koje razvija slične oblike boravka u prirodi, rekreacije i vikend-turizma.

Ove destinacije konkuriraju Savsko - Sutlanskoj dolini i brigi u privlačenju posjetitelja koji traže miran boravak, prirodni ambijent, aktivan odmor i autentična lokalna iskustva, osobito u segmentu kratkih boravaka i izleta.

❖ Indirektna konkurencija

Indirektnu konkurenciju čine veći urbani i poluurbani centri u blizini destinacije, prvenstveno Grad Zagreb i šire zagrebačko urbano područje, koji nude širok raspon kulturnih, zabavnih, sportskih i rekreativnih sadržaja. Iako ne nude isti tip ruralnog doživljaja, ovi prostori konkuriraju za isto slobodno vrijeme potencijalnih posjetitelja, osobito u vikend-terminima.

Također, određeni oblik indirektna konkurencije predstavljaju i druge kontinentalne destinacije koje su snažno brendirane kroz pojedinačne atrakcije (terme, adrenalinski parkovi, vinske ceste), iako nude drugačiji tip turističkog iskustva.

Zajedničko obilježje svih promatranih konkurentskih destinacija jest izražena sezonalnost i koncentracija turističkih aktivnosti u toplijem dijelu godine, osobito tijekom proljeća, ljeta i rane jeseni, dok je turistički promet znatno slabiji u zimskim mjesecima. Ovakav obrazac potvrđuje važnost razvoja cjelogodišnjih, sadržajno raznovrsnih i vremenski neovisnih turističkih proizvoda kao ključnog elementa diferencijacije..

2.11.2. *Benchmarking – Usporedba ključnih pokazatelja*

Benchmarking predstavlja analitički i strateški alat kojim se omogućuje objektivna usporedba destinacije s odabranim konkurentskim i referentnim destinacijama, s ciljem prepoznavanja vlastitih prednosti, slabosti i razvojnih potencijala. U kontekstu destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, benchmarking ne služi pukoj kvantitativnoj usporedbi turističkih pokazatelja, već razumijevanju različitih razvojnih modela, razine organiziranosti sustava, kvalitete ponude i načina upravljanja destinacijom.

Primjenom benchmarkinga moguće je identificirati primjere dobre prakse u područjima kao što su razvoj selektivnih turističkih proizvoda, upravljanje posjetiteljima, komunikacija i brendiranje, uključivanje lokalne zajednice te održivo korištenje prostora i resursa. Takva usporedba pruža realan okvir za procjenu vlastitih mogućnosti i ograničenja, uzimajući u obzir prostorne, društvene i gospodarske specifičnosti destinacije.

U procesu izrade Plana upravljanja destinacijom, benchmarking ima ključnu ulogu u:

- postavljanju realnih i ostvarivih strateških ciljeva, usklađenih s razinom razvijenosti i nosivim kapacitetima destinacije;
- definiranju prioriteta ulaganja, osobito u infrastrukturu, ljudske potencijale i razvoj turističkih proizvoda;
- oblikovanju diferencijacijskog koncepta destinacijskog identiteta, temeljenog na autentičnim vrijednostima i komparativnim prednostima prostora;
- jačanju dugoročne tržišne pozicije destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, kroz planski i uravnotežen razvoj turizma.

Benchmarking tako omogućuje da se razvoj destinacije ne temelji na imitiranju konkurencije, već na promišljenom preuzimanju primjenjivih rješenja i prilagodbi modela

razvoja vlastitim prostornim i društvenim obilježjima, čime se osigurava održivost i prepoznatljivost destinacije u dugom roku.

Tablica 17. Digitalizacija i pametni razvoj prema elementima i trenutnom stanju

Pokazatelj	Savsko - Sutlanska dolina i brigi	Hrvatsko zagorje	Zeleni prsten Zagrebačke županije
Tip destinacije	Ruralna, prirodna, izletnička i boravišna destinacija	Razvijena kontinentalna turistička regija	Izletnička i rekreacijska zona u prstenu Zagreba
Geografski položaj	Uz rijeke Savu i Sutlu, uz granicu sa Slovenijom	Brežuljkasto područje s termalnim i kulturnim sadržajima	Periurbano područje oko Zagreba
Glavni turistički proizvodi	Boravak u prirodi, aktivni odmor, kulturna baština, manifestacije, eno-gastro	Termalni turizam, kulturna baština, dvorci, eno-gastro	Izleti, rekreacija, biciklizam, obiteljski sadržaji
Sezonalnost	Umjerena, naglasak na proljeće–jesen i vikende	Umjerena do cjelogodišnja	Izrazito vikend-orijentirana
Intenzitet turističkog prometa	Nizak do umjeren	Umjeren do visok	Umjeren (kratki boravci)
Smještajna struktura	Mali obiteljski smještaj, ograničeni kapaciteti	Razvijena struktura (hoteli, toplice, ruralni smještaj)	Ograničen smještaj, naglasak na dnevnim posjetima
Razina brendiranja	U razvoju, niska prepoznatljivost izvan regije	Visoka, jasno pozicionirana	Umjerena, oslonjena na blizinu Zagreba
Digitalna prisutnost	Osnovna, fragmentirana	Razvijena i strateški vođena	Neujednačena, informativna
Upravljanje destinacijom	Početna faza integriranog upravljanja	Sustavno i institucionalno	Fragmentirano po jedinicama
Uključenost lokalne zajednice	Visoka, ali neformalna	Visoka i organizirana	Umjerena
Održivost i upravljanje prostorom	Visok potencijal, nizak pritisak	Aktivno upravljanje opterećenjima	Pritisak vikend-posjeta
Ključna konkurentska prednost	Očuvani ruralni prostor, mir, autentičnost	Raznovrsnost i cjelogodišnja ponuda	Blizina velikog emitivnog tržišta
Ključno ograničenje	Slaba prepoznatljivost i strukturirana ponuda	Veće opterećenje prostora	Nedostatak identiteta destinacije

Benchmarking pokazuje da destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi ne konkurira razvijenim kontinentalnim regijama po volumenu ili raznolikosti ponude, već po kvaliteti

prostora, mirnoći, autentičnosti i potencijalu za selektivni razvoj. U usporedbi s konkurentskim destinacijama, ključne razvojne prilike leže u:

- jasnijem diferenciranju identiteta (ruralna destinacija uz rijeke, prirodni i kulturni pejzaž),
- razvoju manjih, tematski strukturiranih turističkih proizvoda,
- jačanju digitalne vidljivosti i komunikacijskog fokusa,
- postupnom prijenosu dobrih praksi upravljanja iz razvijenijih destinacija, bez preuzimanja njihovih modela masovnosti.

Benchmarking s Hrvatskim zagorjem pokazuje da Savsko - Sutlanska dolina i brigi ne treba težiti dosezanju razine volumena, gustoće sadržaja ili infrastrukture referentne destinacije. Suprotno tome, analiza jasno ukazuje da se konkurentska prednost Savsko - Sutlanske doline i brigi nalazi u:

- očuvanom ruralnom prostoru bez preopterećenja,
- nižem intenzitetu turizma i većoj kvaliteti doživljaja,
- mogućnosti ranog upravljanja razvojem bez korektivnih mjera kakve danas zahtijevaju razvijenije destinacije.

Primjenjive dobre prakse iz referentne destinacije odnose se prvenstveno na:

- tematsko strukturiranje turističkih proizvoda,
- jačanje uloge destinacijskog menadžmenta,
- razvoj jasne i dosljedne komunikacijske strategije,
- sustavno uključivanje lokalne zajednice.

Neprimjenjive prakse uključuju:

- masovne manifestacije,
- visoko infrastrukturno opterećenje prostora,
- koncentraciju velikih smještajnih kapaciteta.

Ovakav benchmarking služi kao realna osnova za definiranje strateških ciljeva, a ne kao poticaj za imitiranje konkurencije.

2.12. Izrada izvješća o analizi stanja

Izvješće o provedenoj analizi stanja destinacije predstavlja sastavni i ključni dio Plana upravljanja turističkom destinacijom te čini temelj za daljnje strateško usmjeravanje razvoja turizma. Svrha Izvješća jest pružiti cjelovit, strukturiran i argumentiran prikaz trenutnog stanja destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, kroz sustavnu analizu svih relevantnih

razvojnih elemenata, uključujući turističke proizvode i usluge, resursnu osnovu, infrastrukturu, organizacijsku i institucionalnu strukturu, razinu digitalizacije, ljudske potencijale, komunikacijske aktivnosti i konkurencijsku poziciju.

Provedenom analizom sagledano je kako se destinacija pozicionira u odnosu na tržišne zahtjeve i konkurentsko okruženje, identificirane su ključne prednosti i ograničenja u odnosu na usporedive destinacije te su utvrđeni dominantni trendovi na strani turističke potražnje i ponude. Poseban naglasak stavljen je na procjenu mogućnosti diferencijacije i diversifikacije ponude, kao i na usklađenost postojećih turističkih proizvoda, infrastrukture i razvojnih potencijala s aktualnim i očekivanim tržišnim kretanjima u pogledu atraktivnosti, konkurentnosti i održivosti.

U izradi Izvješća uzeti su u obzir postojeći i planirani razvojni projekti, inicijative u destinaciji i širem okruženju, sadržaji i razvojni smjerovi susjednih destinacija, kao i vanjski čimbenici koji mogu utjecati na budući razvoj turizma. Analiza je provedena uz uvažavanje relevantnih gospodarskih, društvenih i okolišnih trendova srednjeg roka, kao i globalnih i nacionalnih kretanja u turizmu, uključujući digitalnu transformaciju, jačanje održivosti, rast iskustvenog i aktivnog turizma, personalizaciju ponude, produljenje turističke sezone te sve veću važnost kvalitetnog i odgovornog upravljanja destinacijom.

Za svaki analizirani element razmotreni su:

- broj, struktura i kvalitativne karakteristike resursa te stupanj njihove iskorištenosti,
- specifičnosti i jedinstvene vrijednosti destinacije, kao i mogućnosti njihove interpretacije i turističke valorizacije,
- trendovi u razvoju turističkih proizvoda, tržišta i ponašanja posjetitelja,
- promjene i izazovi s kojima se destinacija trenutačno suočava,
- razvojni potencijali, s naglaskom na mogućnosti strateškog i planskog upravljanja.

Izvješće o provedenoj analizi stanja predstavlja polazišnu osnovu za sljedeću fazu izrade Plana upravljanja destinacijom, u kojoj će identificirani izazovi, ograničenja i razvojni potencijali biti pretočeni u jasno definirane strateške ciljeve i razvojne prioritete. Na toj će se osnovi oblikovati operativne mjere i aktivnosti usmjerene prema dugoročno održivom, uravnoteženom i konkurentnom razvoju turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

2.12.1. *Izvješće o analizi turističkih proizvoda i usluga*

Analiza turističkih proizvoda i usluga pokazuje da se destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi trenutno nalazi u fazi umjereno razvijene, ali nedovoljno strukturirane ponude, s izraženom sezonalnošću i dominantnim oslanjanjem na individualni smještaj i ljetni boravak. Turistička potražnja koncentrirana je u srpnju i kolovozu, dok su predsezona i posezona slabije iskorištene unatoč postojanju značajnih resursa pogodnih za cjelogodišnje korištenje.

Smještajna ponuda kvantitativno je dostatna, ali kvalitativno heterogena, bez jasnog programskog usmjerenja i tematskog pozicioniranja. Ugostiteljska ponuda prisutna je u osnovnom obliku, no nedovoljno koristi lokalne proizvode, tradiciju i interpretaciju prostora kao konkurentsku prednost. Turističke atrakcije, osobito prirodne i kulturne, prepoznate su kao snažan potencijal destinacije, ali još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri integrirane u cjelovite proizvode, itinerare i doživljaje.

Ukupno gledano, destinacija raspolaže visokim razvojnim potencijalom, ali nedostaje sustavna integracija ponude, koordinacija dionika i strateško usmjeravanje prema selektivnim, održivim i cjelogodišnjim oblicima turizma. To potvrđuje potrebu za planskim razvojem turističkih proizvoda i jačanjem upravljačke uloge destinacije.

Tablica 18. Izazovi i potencijali razvoja turističkih proizvoda i usluga

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
SMJEŠTAJ	- Visoka sezonalnost – koncentracija boravaka u toplijem dijelu godine - Ovisnost o privatnom i obiteljskom smještaju - Neujednačena kvaliteta i opremljenost objekata - Nedostatak dodatnih sadržaja koji produljuju boravak	- Razvoj ruralnog, eko i boutique smještaja - Uvođenje integriranih paketa (smještaj + doživljaj) - Rast potražnje za mirnim i autentičnim destinacijama
UGOSTITELJSTVO	- Ponuda koncentrirana u sezoni - Nedostatak tematskih i autohtonih menija - Sezonski manjak radne snage - Slaba digitalna vidljivost ponude - Nedovoljna interpretacija sadržaja	- Rast interesa za lokalnu gastronomiju - Povezivanje s OPG-ovima i lokalnim proizvođačima - Razvoj eno-gastro događanja
TURISTIČKE ATRAKCIJE	- Ograničena cjelogodišnja aktivacija - Slabo tematsko povezivanje atrakcija	- Visoka vrijednost prirodne i kulturne baštine - Razvoj tematskih ruta i doživljaja - Potencijal edukativnog i iskustvenog turizma
TURISTIČKE USLUGE	- Sezonski karakter usluga - Nedostatak specijaliziranog kadra - Ograničena ponuda organiziranih aktivnosti	- Razvoj outdoor i edukativnih usluga - Uvođenje vođenih programa tijekom godine - Digitalizacija usluga
UKUPNA TURISTIČKA PONUDA I POZICIONIRANJE DESTINACIJE	- Percepcija destinacije kao izletničke - Nedovoljna integracija ponude - Slaba koordinacija dionika	- Jačanje identiteta ruralne i prirodne destinacije - Razvoj integriranih tematskih proizvoda - Pozicioniranje kroz održivi i spori turizam

2.12.2. Izvješće o analizi resursne osnove

Analiza resursne osnove pokazuje da destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže izrazito vrijednim, raznolikim i očuvanim prirodnim i kulturnim resursima koji čine

temelj njezina turističkog identiteta i dugoročnog razvoja. Resursna osnova destinacije temelji se na očuvanom krajoliku uz rijeke Savu i Sutlu, ruralnom ambijentu, bogatoj kulturno-povijesnoj baštini, tradiciji lokalne zajednice te nizu manjih, ali autentičnih manifestacija i interpretacijskih sadržaja.

Prirodna baština destinacije predstavlja jednu od njezinih najvećih komparativnih prednosti. Visok stupanj očuvanosti prostora, niska razina urbanizacije i snažna prisutnost prirodnih elemenata omogućuju razvoj selektivnih oblika turizma usmjerenih na boravak u prirodi, aktivni odmor, rekreaciju i edukativne sadržaje. Istodobno, analiza pokazuje da prirodni resursi još uvijek nisu sustavno interpretirani niti povezani u tematske i upravljane turističke cjeline, što ograničava njihovu potpunu turističku valorizaciju.

Kulturna baština destinacije obuhvaća sakralne objekte, tradicijsku arhitekturu, povijesne lokalitete i nematerijalnu baštinu, koja ima snažnu lokalnu vrijednost, ali relativno ograničenu turističku vidljivost. Kulturni resursi pretežito su prisutni kao pojedinačne točke interesa, bez razvijenog sustava interpretacije, itinerara i suvremenih alata prezentacije. Unatoč tome, njihov potencijal za uključivanje u turističku ponudu ocjenjuje se kao visok, osobito u kontekstu kulturnog, edukativnog i iskustvenog turizma.

Krajobraz i ruralni identitet predstavljaju povezujući element resursne osnove. Autentičan ruralni pejzaž, očuvana naselja i snažna veza lokalnog stanovništva s prostorom stvaraju prepoznatljiv karakter destinacije, koji je u skladu s aktualnim tržišnim trendovima usmjerenima prema sporijem, mirnijem i održivom načinu putovanja. Međutim, krajobrazne vrijednosti još uvijek nisu dovoljno jasno prepoznate i komunicirane kao strateški resurs u turističkom razvoju.

Manifestacije, lokalni običaji i tradicija doprinose društvenoj i identitetskoj dimenziji destinacije, ali su prostorno i vremenski ograničeni te uglavnom usmjereni na lokalnu zajednicu. Njihov turistički doseg može se povećati kroz bolje povezivanje s ostalim elementima ponude, produljenje trajanja događanja i snažniju interpretaciju lokalnih priča i identiteta.

Zaključno, resursna osnova destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi ocjenjuje se kao visokokvalitetna, autentična i očuvana, ali nedovoljno strukturirana i interpretirana u turističkom smislu. Ključni razvojni izazov ne odnosi se na nedostatak resursa, već na potrebu za njihovim planskim povezivanjem, upravljanjem i turističkom valorizacijom na način koji je u skladu s nosivim kapacitetima prostora, identitetom destinacije i načelima održivog razvoja. Ova analiza predstavlja temelj za definiranje mjera usmjerenih na jačanje interpretacije, integracije i upravljanja resursnom osnovom u sljedećoj fazi Plana upravljanja destinacijom.

Tablica 19. Izazovi i potencijali razvoja resursne osnove

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
KULturna BAŠTINA	- Potrebno kontinuirano ulaganje u očuvanje i obnovu kulturnih dobara - Nedovoljna turistička interpretacija i vidljivost baštine	Pozicioniranje destinacije kao prostora kulturno-edukativnog i iskustvenog turizma

	• Rizik nedovoljnog korištenja potencijala kulturnih lokaliteta • Kulturni lokaliteti često nisu prilagođeni turističkom prihvatu • Nedostatak interpretacijskih elemenata (info-točke, signalizacija, vođeni sadržaji)	• Razvoj tematskih kulturnih ruta i interpretacijskih programa • Digitalna interpretacija kulturne baštine • Povezivanje baštine s manifestacijama i lokalnim identitetom • Suradnja s obrazovnim i znanstvenim institucijama
PRIRODA I OKOLIŠ	• Potreba za očuvanjem krajobrazu i prirodnih vrijednosti • Rizik neusklađenog korištenja prostora bez upravljanja posjetiteljima • Ograničena interpretacija prirodnih lokaliteta • Nedostatak usmjerenja posjetitelja prema manje korištenim područjima	• Visoka očuvanost prirodnog ambijenta uz rijeke Savu i Sutlu • Rast interesa za ekoturizam, geoturizam i aktivni boravak u prirodi • Razvoj interpretacijskih i edukativnih staza • Pozicioniranje destinacije kao prostora zdravog odmora i boravka u prirodi
KRAJOBRAZ I RURALNI PROSTOR	• Nedovoljno prepoznavanje krajobrazu kao strateškog resursa • Ograničena integracija ruralnog prostora u turističke proizvode • Rizik fragmentacije prostora bez planskog upravljanja	• Autentičan ruralni pejzaž kao temelj identiteta destinacije • Razvoj sporog, iskustvenog i ruralnog turizma • Potražnja za mirnim, nenarušenim prostorima • Mogućnost diferencijacije destinacije na tržištu
MANIFESTACIJE I TRADICIJA	• Sezonska koncentracija događanja • Ograničen turistički doseg izvan lokalne zajednice • Slaba povezanost manifestacija s boravkom posjetitelja	• Autentične lokalne manifestacije i običaji • Razvoj događanja izvan glavne sezone • Povezivanje manifestacija s gastronomijom i kulturnom baštinom • Jačanje identiteta i prepoznatljivosti destinacije

2.12.3. *Izvješće o analizi javne turističke infrastrukture*

Analiza javne turističke infrastrukture pokazuje da destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže osnovnom infrastrukturom potrebnom za prihvata posjetitelja i korištenje prostora, pri čemu je njezin razvoj u najvećoj mjeri usklađen s ruralnim karakterom destinacije i načelima nenametljivog korištenja prostora. Javna turistička infrastruktura obuhvaća elemente koji omogućuju boravak u prirodi, kretanje kroz prostor, korištenje rekreacijskih sadržaja, informiranje posjetitelja te dostupnost ključnih atrakcija.

Primarna turistička infrastruktura – uključujući odmorišta, vidikovce, piknik-zone i biciklističke rute – ravnomjerno je raspoređena po prostoru destinacije i omogućuje korištenje prirodnih i krajobraznih vrijednosti bez potrebe za razvojem velikih, zatvorenih turističkih kompleksa. Ovakav pristup pridonosi očuvanju prostora, ali istodobno rezultira ograničenom razinom opremljenosti i nedostatkom dodatnih sadržaja koji bi produljili boravak posjetitelja ili potaknuli cjelogodišnje korištenje infrastrukture. Infrastruktura je funkcionalna, ali pretežito osnovna, s naglaskom na rekreaciju i boravak na otvorenom.

Sekundarna turistička infrastruktura, poput sportskih objekata, parkirališta, arheoloških lokaliteta i povijesnih obilježja, predstavlja važnu potporu turističkoj ponudi, ali nije u potpunosti

integrirana u sustav destinacijskog upravljanja. Sportski i rekreacijski objekti primarno služe lokalnom stanovništvu, dok se njihov turistički potencijal koristi povremeno i bez jasnog programskog okvira. Parkirališna infrastruktura omogućuje osnovnu dostupnost prostora, no u razdobljima povećanog broja posjetitelja dolazi do lokalnih opterećenja, osobito u blizini frekventnijih lokacija i manifestacija.

Analiza pokazuje da je informacijska i interpretacijska infrastruktura nedovoljno razvijena. Nedostaje sustavna mreža informativnih točaka, interpretacijskih elemenata i jedinstvene signalizacije koja bi posjetiteljima omogućila lakše snalaženje i razumijevanje prostora. Digitalni alati prisutni su u ograničenom opsegu i nisu integrirani s fizičkom infrastrukturom, što smanjuje ukupnu učinkovitost sustava turističke recepcije destinacije.

Javna turistička infrastruktura trenutačno je usmjerena prvenstveno na sezonsko korištenje i vikend-posjete, dok su predsezona i posezona slabije podržane infrastrukturnim rješenjima i programima. Nedostatak strateškog upravljanja infrastrukturom ograničava mogućnost ravnomjernije prostorne i vremenske distribucije posjetitelja te smanjuje potencijal za razvoj selektivnih i cjelogodišnjih oblika turizma.

Zaključno, javna turistička infrastruktura u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi može se ocijeniti kao funkcionalna i prostorno nenametljiva, ali nedovoljno programski i interpretacijski razvijena. Ključni izazovi ne odnose se na količinu infrastrukture, već na potrebu za njezinim boljim povezivanjem, tematskim usmjeravanjem i integracijom u sustav upravljanja destinacijom. Ovo izvješće predstavlja osnovu za definiranje mjera usmjerenih na unaprjeđenje kvalitete javne turističke infrastrukture, jačanje interpretacije prostora i poticanje održivog korištenja resursa u skladu s identitetom destinacije.

Tablica 20. Izazovi i potencijali razvoja javne turističke infrastrukture

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Primarna turistička infrastruktura	• Infrastruktura pretežito osnovnog standarda bez dodatnih sadržaja za dulji boravak • Nedovoljna opremljenost odmorišta, vidikovaca i staza interpretacijskim i informativnim elementima • Djelomična neoznačenost pješačkih i trekking staza • Nedostatak odmorišnih točaka i zaklona na duljim rutama • Slaba povezanost pojedinih infrastrukturnih točaka u koherentne tematske cjeline • Izražena sezonalnost korištenja primarne infrastrukture • Ograničeno korištenje infrastrukture izvan glavne turističke sezone • Nedostatak jedinstvenog sustava upravljanja i održavanja primarne JTI • Neujednačena razina održavanja pojedinih lokacija	• Prostorna raspršenost infrastrukture koja omogućuje ravnomjernu distribuciju posjetitelja • Visoka očuvanost prirodnog i krajobraznog prostora pogodna za nenametljiv razvoj infrastrukture • Postojeća mreža pješačkih, trekking i biciklističkih staza kao temelj za razvoj aktivnog turizma • Mogućnost tematskog povezivanja staza, odmorišta i vidikovaca (priroda, kultura, edukacija) • Pogodnost infrastrukture za razvoj sporog, iskustvenog i rekreativnog turizma • Rastući interes tržišta za boravak u prirodi i aktivnosti na otvorenom • Potencijal za produljenje sezone kroz šetnje, rekreaciju i edukativne sadržaje • Mogućnost nadogradnje postojećih lokacija interpretacijskim i digitalnim rješenjima

	Ograničena prilagodba infrastrukture različitim skupinama korisnika (obitelji, stariji, osobe smanjene pokretljivosti)	- Usklađenost s trendovima održivog, zelenog i niskointenzivnog turizma - Mogućnost uključivanja primarne JTI u integrirane turističke proizvode destinacije
Sekundarna turistička infrastruktura	- Neujednačena razina uređenosti i opremljenosti sportskih i javnih prostora - Sekundarna infrastruktura primarno usmjerena lokalnim potrebama, s ograničenom turističkom funkcijom - Nedostatak interpretacije kulturnih, povijesnih i arheoloških lokaliteta u javnom prostoru - Parkirališne površine nisu planirane iz perspektive upravljanja turističkim tokovima - Povećano sezonsko opterećenje parkirališta i javnih prostora tijekom vršnih razdoblja - Ograničena povezanost sekundarne infrastrukture s primarnom JTI i turističkim rutama - Nedostatak informativnih i usmjeravajućih elemenata u javnom prostoru - Ograničena prilagodba infrastrukture različitim skupinama korisnika - Održavanje javnih prostora u velikoj mjeri ovisi o sezonskim kapacitetima - Nedostatak koordiniranog upravljanja sekundarnom JTI na razini destinacije	- Postojeća mreža sportskih i rekreacijskih objekata pogodna za širenje turističke ponude - Mogućnost multifunkcionalnog korištenja javnih prostora za događanja i rekreaciju - Potencijal povezivanja sekundarne infrastrukture s tematskim rutama i manifestacijama - Javni prostori kao nositelji identiteta i mjesta susreta lokalne zajednice i posjetitelja - Mogućnost interpretacijske i edukativne nadogradnje arheoloških i kulturnih lokaliteta - Potencijal uređenja parkirališta u funkciji upravljanja turističkim tokovima - Razvoj događanja i rekreativnih programa izvan glavne sezone - Uključivanje sekundarne JTI u integrirane turističke proizvode destinacije - Pogodnost za razvoj društveno odgovornog i zajednici usmjerenog turizma - Mogućnost postupne nadogradnje infrastrukture bez narušavanja prostora

2.12.4. *Izvješće o analizi komunalne infrastrukture*

Komunalna infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja ključnu osnovu funkcioniranja prostora i preduvjet održivog razvoja turizma. S obzirom na ruralni karakter destinacije i izraženu sezonalnost turističkih kretanja, komunalni sustavi moraju istodobno osiguravati stabilnu razinu usluge za lokalno stanovništvo te biti sposobni odgovoriti na višestruko povećano opterećenje tijekom turističke sezone.

Sustav vodoopskrbe u destinaciji u redovnim uvjetima zadovoljava potrebe stanovništva i poslovnih subjekata, no tijekom ljetnih mjeseci bilježi se znatno povećanje potrošnje, osobito u zonama intenzivnijeg turističkog korištenja. Postojeći kapaciteti zahtijevaju kontinuirano praćenje i postupna ulaganja kako bi se osigurala pouzdanost opskrbe u vršnim razdobljima. Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda funkcionalan je, ali pod povećanim pritiskom u sezoni, što zahtijeva pažljivo upravljanje i plansko proširenje u skladu s razvojem turizma.

Gospodarenje komunalnim otpadom organizirano je kroz redoviti sustav odvoza, uz sezonsko povećanje frekvencije. Tijekom vršne sezone dolazi do značajnog rasta količine otpada, osobito u područjima veće koncentracije posjetitelja, što dodatno opterećuje logističke i operativne kapacitete sustava. Sustav selektivnog prikupljanja otpada postoji, no razina

uključenosti posjetitelja i dosljednost primjene zahtijevaju dodatno unapređenje kroz informiranje i infrastrukturu.

Elektroenergetska infrastruktura osigurava stabilnu opskrbu u većem dijelu godine, no sezonski rast potrošnje, posebno u smještajnim i ugostiteljskim objektima, povećava opterećenje mreže. Dugoročno gledano, sustav zahtijeva prilagodbu trendovima rasta potrošnje i razvoju novih oblika turističkih usluga. Održavanje javnih površina, zelenih zona i komunalne opreme provodi se redovito, ali intenzitet korištenja tijekom sezone zahtijeva povećane kapacitete i bolju koordinaciju komunalnih službi.

Općenito, komunalna infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi omogućuje osnovnu funkcionalnost prostora i prihvata turističkih aktivnosti, no njezina dugoročna održivost ovisi o planskom upravljanju, pravovremenim ulaganjima i boljoj integraciji komunalnih sustava u destinacijsko upravljanje. Upravljanje sezonskim opterećenjima, učinkovitije korištenje resursa i prilagodba budućim razvojnim trendovima predstavljaju ključne izazove za sljedeće plansko razdoblje.

Tablica 21. Izazovi i potencijali razvoja komunalne infrastrukture

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Energetska infrastruktura	- Povećano opterećenje elektroenergetske mreže tijekom turističke sezone - Ovisnost energetskeg sustava o konvencionalnim izvorima energije - Ograničen udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji - Nedovoljna sustavna primjena mjera energetske učinkovitosti u javnim objektima - Rastući energetske zahtjevi smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta - Povećana osjetljivost sustava na ekstremne vremenske uvjete - Nedostatak integriranog energetskeg planiranja u kontekstu razvoja turizma - Ograničena primjena pametnih sustava upravljanja potrošnjom energije	- Mogućnost postupnog povećanja udjela obnovljivih izvora energije - Potencijal primjene solarnih sustava na javnim i privatnim objektima - Unapređenje energetske učinkovitosti javne rasvjete i objekata - Uvođenje pametnih sustava praćenja i upravljanja potrošnjom energije - Smanjenje sezonskih vršnih opterećenja kroz optimizaciju potrošnje - Povezivanje energetskeg ulaganja s ciljevima održivog turizma - Smanjenje operativnih troškova kroz energetske učinkovitost - Povećanje otpornosti destinacije na klimatske i tržišne promjene - Usklađivanje energetskeg razvoja s dugoročnim razvojnim planovima destinacije
Telekomunikacije	- Neujednačena kvaliteta mobilnog signala na cijelom području destinacije - Ograničena dostupnost brze internetske veze u pojedinim dijelovima destinacije - Sezonsko opterećenje mreže tijekom turističke sezone - Ograničena pokrivenost 5G mrežom izvan frekventnijih zona - Nedovoljna integracija telekomunikacijske infrastrukture u destinacijsko upravljanje	- Postojeća relativno dobra osnovna digitalna povezanost kao temelj daljnjeg razvoja - Mogućnost proširenja optičke mreže i jačanja širokopojasnog interneta - Potencijal razvoja pametnih rješenja u upravljanju destinacijom - Rastući značaj digitalne dostupnosti za iskustvo posjetitelja - Povezivanje telekomunikacijske infrastrukture s digitalnim turističkim uslugama

	• Ovisnost turističkih subjekata o individualnim rješenjima povezivosti • Nedostatak jedinstvenog sustava praćenja kvalitete usluge • Ograničena prilagodba digitalnih sadržaja standardima pristupačnosti • Potreba za kontinuiranim ulaganjem u modernizaciju mreže	• Unapređenje informiranja posjetitelja putem digitalnih kanala • Mogućnost uvođenja besplatnog interneta na ključnim javnim lokacijama • Podrška razvoju digitalnih interpretacijskih i edukativnih sadržaja • Usklađivanje s trendovima digitalnog i pametnog turizma
Vodoopskrba i odvodnja	• Povećano opterećenje vodoopskrbnog sustava tijekom turističke sezone • Ograničeni kapaciteti sustava odvodnje u vršnim razdobljima • Povećani rizik preopterećenja sustava u zonama intenzivnijeg turističkog korištenja • Potrebna stalna ulaganja u održavanje i modernizaciju mreže • Ograničena mogućnost brzog širenja kapaciteta sustava • Povećana osjetljivost sustava na klimatske ekstreme i sušna razdoblja • Nedovoljna integracija sustava u plansko upravljanje turizmom • Rizik gubitaka u mreži zbog starosti pojedinih dionica	• Postojeća funkcionalnost sustava kao stabilna osnova za daljnji razvoj • Mogućnost optimizacije potrošnje vode kroz pametne sustave praćenja • Potencijal za povećanje učinkovitosti sustava kroz modernizaciju mreže • Povezivanje ulaganja u sustav s ciljevima održivog turizma • Unapređenje kvalitete usluge kroz plansko proširenje kapaciteta • Smanjenje gubitaka u mreži kroz tehnička poboljšanja • Jačanje otpornosti sustava na klimatske promjene • Usklađivanje razvoja sustava s dugoročnim razvojnim planovima destinacije
Gospodarenje otpadom	• Povećano opterećenje sustava prikupljanja otpada u vršnim razdobljima • Nedovoljna uključenost posjetitelja u sustav odvajanja otpada • Ograničeni kapaciteti spremnika na pojedinim frekventnim lokacijama • Potreba za češćim odvozom otpada tijekom sezone • Povećani operativni troškovi sustava u ljetnim mjesecima • Nedovoljna informiranost posjetitelja o pravilima gospodarenja otpadom • Ograničena integracija sustava gospodarenja otpadom u destinacijsko upravljanje • Izazovi održavanja čistoće javnih prostora pri visokoj posjećenosti	• Postojeći organizirani sustav prikupljanja otpada kao osnova za unaprjeđenje • Mogućnost jačanja selektivnog prikupljanja otpada • Unapređenje informiranja i edukacije posjetitelja o odvajanju otpada • Uvođenje pametnih rješenja za praćenje popunjenosti spremnika • Optimizacija ruta i frekvencije odvoza otpada • Povezivanje sustava gospodarenja otpadom s ciljevima održivog turizma • Jačanje svijesti o odgovornom ponašanju u prostoru

2.12.5. *Izvešće o analizi prometne infrastrukture*

Prometna infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja jedan od ključnih čimbenika dostupnosti prostora, kvalitete boravka posjetitelja i svakodnevnog funkcioniranja lokalne zajednice. S obzirom na ruralni karakter destinacije i njezin položaj u širem području između većih urbanih središta, prometna infrastruktura ima dvostruku ulogu: omogućiti pristupačnost destinaciji te osigurati sigurno i protočno kretanje unutar samog prostora.

Cestovna mreža destinacije u osnovi zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva i posjetitelja, no njezina struktura pretežito je lokalnog i regionalnog značaja. Prometnice su većinom prilagođene svakodnevnom prometu, dok tijekom turističke sezone i vikendima dolazi do povećanog intenziteta prometa, osobito u zonama koncentracije turističkih sadržaja i javne turističke infrastrukture.

Parkirališna infrastruktura u destinaciji postoji, ali je uglavnom formirana funkcionalno i parcijalno, bez cjelovitog sustava upravljanja.

Pješački i biciklistički promet u destinaciji ima značajan potencijal, ali nije u potpunosti integriran u prometni sustav kao ravnopravna komponenta. Postojeće pješačke i biciklističke dionice često su dio javne turističke infrastrukture, no njihova povezanost s cestovnom mrežom, sigurnost i jasnoća signalizacije zahtijevaju dodatna poboljšanja. Prometna sigurnost, osobito u dijelovima gdje se miješaju lokalni promet, turistički promet i rekreativno kretanje, predstavlja važan aspekt budućeg upravljanja.

Javni prijevoz i alternativni oblici mobilnosti u destinaciji imaju ograničenu ulogu te su većinom usmjereni na osnovne potrebe stanovništva. Turistički promet u velikoj se mjeri oslanja na osobna vozila, što dodatno naglašava potrebu za boljim upravljanjem prometnim tokovima, parkiranjem i poticanjem održivijih oblika kretanja.

Općenito, prometna infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi omogućuje osnovnu dostupnost i funkcioniranje prostora, ali se suočava s izazovima vezanim uz sezonalnost, povećana opterećenja i potrebu za integriranim prometnim planiranjem. Dugoročna održivost prometnog sustava ovisit će o usklađivanju prometne infrastrukture s razvojem turizma, jačanju sigurnosti, optimizaciji parkiranja i postupnom uvođenju rješenja koja potiču održivu mobilnost i kvalitetniji boravak u destinaciji..

Tablica 22. Izazovi i potencijali razvoja prometne infrastrukture

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Cestovna infrastruktura (državne, županijske, lokalne ceste i nerazvrstane ceste)	- Ograničena protočnost pojedinih prometnica u razdobljima povećane posjećenosti - Povećano opterećenje lokalnih i nerazvrstanih cesta tijekom turističke sezone - Nedovoljna prilagodba cestovne infrastrukture kombiniranom lokalnom i turističkom prometu - Sigurnosni izazovi na dionicama s miješanim prometom (vozila, pješaci, biciklisti) - Ograničene mogućnosti brzog proširenja kapaciteta zbog prostornih ograničenja	- Postojeća cestovna mreža osigurava osnovnu dostupnost destinacije - Mogućnost poboljšanja prometne sigurnosti kroz manja infrastrukturna i organizacijska rješenja - Potencijal boljeg upravljanja prometnim tokovima u sezoni - Usklađivanje prometnih zahvata s razvojem turizma i javne infrastrukture
Zračni promet	- Izravna zračna dostupnost destinacije ne postoji - Ovisnost o udaljenim zračnim lukama i daljnjem kopnenom prijevozu - Ograničena vidljivost destinacije u kontekstu zračnih dolazaka	- Blizina regionalnih i međunarodnih zračnih luka u širem okruženju - Mogućnost jačanja transfernih i povezujućih usluga prema destinaciji - Potencijal za ciljano pozicioniranje destinacije prema gostima koji koriste zračni prijevoz

Javni prijevoz i lokalna mobilnost	• Ograničena ponuda javnog prijevoza unutar destinacije • Slaba prilagođenost javnog prijevoza turističkim potrebama • Velika ovisnost o osobnim vozilima • Nedovoljna povezanost javnog prijevoza s turističkim sadržajima	• Mogućnost prilagodbe postojećih linija sezonskim potrebama • Razvoj fleksibilnih i manjih prijevoznih rješenja • Uvođenje lokalnih prijevoznih modela za posjetitelje • Smanjenje prometnog pritiska kroz jačanje javne mobilnosti
Parkirališta	• Ograničeni parkirališni kapaciteti na frekventnim lokacijama • Sezonsko preopterećenje parkirališta • Nedostatak sustavnog upravljanja parkiranjem • Neujednačena opremljenost i signalizacija parkirališnih površina	• Postojeće parkirališne površine kao osnova za unapređenje sustava • Mogućnost boljeg prostornog i vremenskog upravljanja parkiranjem • Uvođenje pametnih rješenja za informiranje i upravljanje • Smanjenje pritiska na prostor kroz usmjeravanje i regulaciju parkiranja
Održiva mobilnost (biciklizam, pješčenje, električna vozila)	• Nedovoljna integracija održive mobilnosti u prometni sustav • Ograničena infrastruktura za sigurno kretanje biciklista • Nedostatak sustavne mreže pješačkih poveznica • Ograničena infrastruktura za električna vozila	• Postojeći prirodni i krajobrazni uvjeti pogodni za pješčenje i biciklizam • Rast interesa za aktivne i održive oblike kretanja • Mogućnost razvoja cjelovitog sustava održive mobilnosti • Povezivanje održive mobilnosti s javnom turističkom infrastrukturom • Smanjenje prometnog opterećenja i poboljšanje kvalitete boravka u destinaciji

2.12.6. *Izvješće o analizi stanja digitalizacije*

Digitalizacija predstavlja sve važniji element upravljanja razvojem turizma i funkcioniranja destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. U kontekstu suvremenih turističkih trendova, digitalni alati i sustavi imaju ključnu ulogu u informiranju posjetitelja, promociji destinacije, upravljanju resursima i unapređenju ukupnog turističkog iskustva, ali i u učinkovitijem radu javnog i privatnog sektora.

Destinacija raspolaže osnovnom digitalnom infrastrukturom koja omogućuje pristup internetu i korištenje digitalnih usluga za stanovništvo i posjetitelje. U određenim dijelovima destinacije osigurana je dostupnost besplatnog interneta, osobito na frekventnijim javnim prostorima, što doprinosi dostupnosti informacija i digitalnoj povezanosti gostiju tijekom boravka. Digitalni komunikacijski kanali Turističke zajednice i lokalnih dionika predstavljaju primarni izvor informacija o destinaciji, događanjima i ponudi.

Digitalna prisutnost destinacije temelji se na službenim mrežnim stranicama, društvenim mrežama i pojedinim digitalnim rješenjima za interpretaciju prostora i kulturne baštine. Ovakvi alati omogućuju osnovnu promociju i informiranje, no njihova primjena uglavnom je operativnog karaktera, bez cjelovitog strateškog okvira digitalnog upravljanja destinacijom. Digitalni sadržaji često su raspršeni, a međusobna integracija platformi ograničena.

U području upravljanja destinacijom ne postoji jedinstveni digitalni sustav koji bi omogućio centralizirano praćenje podataka o posjetiteljima, opterećenjima infrastrukture,

kretanjima i ponašanju korisnika. Digitalni alati koriste se pojedinačno, najčešće od strane smještajnih i ugostiteljskih subjekata, dok razina koordinacije i razmjene podataka na razini destinacije ostaje ograničena. Analitika, sustavno prikupljanje povratnih informacija i korištenje podataka u planiranju razvoja nisu u potpunosti razvijeni.

Razina digitalne pismenosti među dionicima u destinaciji varira, pri čemu dio turističkih subjekata aktivno koristi digitalne alate za promociju i prodaju, dok drugi i dalje ovise o tradicionalnim kanalima. Postoji potreba za dodatnim edukacijama i jačanjem kapaciteta za korištenje digitalnih rješenja, osobito u kontekstu održivog upravljanja destinacijom i prilagodbe suvremenim tržišnim zahtjevima.

Općenito, stanje digitalizacije u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi omogućuje osnovno funkcioniranje i promociju turizma, ali predstavlja i jedno od ključnih razvojnih područja s najvećim potencijalom za unapređenje. Sustavno ulaganje u digitalne alate, integraciju podataka i razvoj pametnih rješenja može značajno doprinijeti učinkovitijem upravljanju destinacijom, poboljšanju iskustva posjetitelja i jačanju konkurentnosti destinacije u srednjem i dugom roku.

Tablica 23. Izazovi i potencijali razvoja digitalizacije

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Digitalna infrastruktura (internet, mobilna mreža, Wi-Fi)	• Neujednačena kvaliteta internetske i mobilne mreže na cijelom području destinacije • Sezonsko opterećenje mreže tijekom vršne turističke sezone • Ograničena dostupnost brze internetske veze u pojedinim dijelovima destinacije • Nedovoljna pokrivenost 5G mrežom izvan frekventnijih zona • Ovisnost o pojedinačnim rješenjima povezivosti kod turističkih subjekata	• Postojeća osnovna digitalna povezanost kao temelj daljnjeg razvoja • Mogućnost proširenja širokopojasne i optičke mreže • Potencijal unaprjeđenja Wi-Fi pokrivenosti na javnim prostorima • Rastući značaj digitalne dostupnosti za iskustvo posjetitelja • Podrška razvoju digitalnih turističkih usluga i sadržaja
Digitalna javna uprava / komunalne usluge	• Djelomična digitalizacija javnih i komunalnih usluga • Nedostatak integriranih e-usluga za stanovnike i posjetitelje • Ograničena razmjena podataka između sustava • Pretežno administrativni, a ne korisnički orijentirani digitalni procesi • Nedovoljno korištenje digitalnih alata u praćenju komunalnih pokazatelja	• Uvođenje integriranih digitalnih rješenja za javne i komunalne usluge • Unapređenje dostupnosti informacija za stanovnike i posjetitelje • Digitalno praćenje potrošnje resursa i opterećenja sustava • Povećanje učinkovitosti i transparentnosti rada javnih službi • Povezivanje digitalne uprave s destinacijskim upravljanjem
Pametna destinacija / digitalni turizam	• Ne postoji jedinstveni sustav digitalnog upravljanja destinacijom • Digitalni alati koriste se fragmentirano i nesustavno • Nedostatak centraliziranog prikupljanja i analize podataka	• Uvođenje koncepta pametne destinacije • Razvoj integriranog sustava za upravljanje posjetiteljima i resursima • Primjena digitalnih alata za upravljanje turističkim tokovima

	• Ograničeno korištenje podataka u planiranju i odlučivanju • Raspršenost digitalnih informacija po različitim platformama	• Razvoj digitalnih interpretacijskih i informativnih rješenja • Jačanje konkurentnosti kroz data-driven upravljanje destinacijom
Obrazovanje i digitalne vještine	• Neujednačena razina digitalnih vještina među dionicima • Ovisnost dijela subjekata o tradicionalnim načinima poslovanja • Nedostatak strukturiranih edukacija iz digitalnih alata i marketinga • Ograničena primjena digitalnih rješenja u manjem poslovanju	• Organizacija edukacija i radionica za digitalne vještine • Jačanje kapaciteta lokalnih dionika za korištenje digitalnih alata • Povezivanje obrazovanja s potrebama turizma i upravljanja destinacijom • Poticanje inovacija i digitalne transformacije lokalnih poduzetnika
Cyber sigurnost i zaštita podataka	• Nedovoljna razina svijesti o važnosti zaštite podataka • Ograničeno poznavanje obveza vezanih uz GDPR i sigurnost sustava • Rizici vezani uz korištenje više nepovezanih digitalnih platformi • Nedostatak standardiziranih sigurnosnih protokola	• Uvođenje osnovnih standarda cyber sigurnosti • Edukacija dionika o zaštiti podataka i digitalnoj sigurnosti • Povećanje povjerenja korisnika u digitalne usluge destinacije • Sigurno upravljanje podacima kao temelj pametne destinacije

2.12.7. *Izvješće o analizi pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom*

Pristupačnost destinacije osobama s invaliditetom predstavlja važan pokazatelj društvene odgovornosti, kvalitete upravljanja prostorom i razine inkluzivnosti turizma. U suvremenim razvojnim okvirima pristupačnost se ne promatra isključivo kao tehničko pitanje prilagodbe infrastrukture, već kao integralni dio planiranja destinacije koji obuhvaća fizičku, komunikacijsku, digitalnu i društvenu dimenziju.

Destinacija Savsko Sutlanska dolina i brigi, s obzirom na svoj ruralni karakter, prirodni ambijent i disperziranu strukturu turističkih sadržaja, posjeduje određene prostorne prednosti za razvoj inkluzivnog turizma, ali i specifična ograničenja koja proizlaze iz prirodnih obilježja prostora i postojećeg stanja infrastrukture. Ravničarski dijelovi prostora, otvoreni javni prostori i uređene turističke lokacije omogućuju relativno dobru fizičku pristupačnost, dok prirodna izletišta i krajobrazno osjetljiva područja zahtijevaju pažljivo planiranje kako bi se osigurala pristupačnost bez narušavanja prirodnih vrijednosti.

Iako većina atrakcija omogućuje osnovni fizički pristup osobama smanjene pokretljivosti (ravne površine, asfaltirani pristup), potpuna pristupačnost u smislu univerzalnog dizajna, prilagođenih sanitarnih čvorova i interpretacijskih sadržaja još uvijek nije sustavno razvijena.

Komunikacijska i informacijska pristupačnost u destinaciji djelomično je razvijena. Iako destinacija raspolaže digitalnim kanalima informiranja i osnovnim sustavom turističke signalizacije, sadržaji nisu u potpunosti prilagođeni standardima digitalne pristupačnosti, poput prilagodbe osobama slabijeg vida, jednostavnog jezika ili alternativnih formata

informacija. U fizičkom prostoru također postoji prostor za daljnje unaprjeđenje kroz razvoj taktilnih elemenata, interpretacijskih sadržaja i pristupačnih informativnih materijala.

U području pristupačnosti turističkih usluga, osobito smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, razina prilagodbe osobama s invaliditetom još uvijek nije sustavno razvijena. Potpuno prilagođeni objekti relativno su rijetki, dok privatni smještaj uglavnom nije projektiran prema načelima univerzalnog dizajna. Turističke aktivnosti, interpretacijski sadržaji i manifestacije također se rijetko planiraju s posebnim naglaskom na pristupačnost za osobe s invaliditetom.

Društvena i organizacijska dimenzija pristupačnosti u destinaciji temelji se ponajprije na senzibiliziranosti lokalne zajednice i pojedinačnih inicijativa, dok formalizirani programi edukacije, standardi pristupačnosti i strateški dokumenti koji pristupačnost jasno definiraju kao razvojni prioritet još uvijek nisu u potpunosti razvijeni.

Općenito, analiza pokazuje da destinacija Savsko Sutlanska dolina i brigi raspolaže relativno dobrom osnovnom razinom fizičke pristupačnosti turističkih atrakcija, ali istodobno postoji prostor za sustavno unaprjeđenje pristupačnosti u segmentima informiranja, turističkih usluga i organizacije turističkih sadržaja. Postupna integracija načela univerzalnog dizajna u razvoj infrastrukture, usluga i turističkih proizvoda može doprinijeti povećanju društvene uključenosti, produljenju turističke sezone te jačanju imidža destinacije kao inkluzivne i održive kontinentalne destinacije.

Tablica 24. Izazovi i potencijali razvoja pristupačnosti destinacije osobama s invaliditetom

Segment pristupačnosti	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Fizička pristupačnost	• Ograničena prilagođenost javnih prostora osobama smanjene pokretljivosti • Većina pješačkih staza i prirodnih lokaliteta nije pristupačna osobama s invaliditetom • Nedostatak rampi, prilagođenih prilaza i kontinuiteta kretanja • Ograničen broj prilagođenih sanitarnih čvorova u javnim prostorima • Neujednačena razina pristupačnosti javnih i turističkih objekata • Nedostatak univerzalnog dizajna u postojećoj infrastrukturi • Ograničen pristup turističkim atrakcijama zbog konfiguracije terena • Nedovoljna prilagodba javnog prijevoza osobama s invaliditetom	• Ravničarski dijelovi destinacije pogodni za prilagodbu kretanja • Mogućnost postupne prilagodbe javnih prostora prema načelima univerzalnog dizajna • Integracija pristupačnosti u planiranje nove i obnovu postojeće infrastrukture • Unapređenje pristupačnosti ključnih javnih i turističkih lokacija • Razvoj inkluzivnih turističkih proizvoda i sadržaja • Povećanje dostupnosti destinacije širem krugu posjetitelja • Jačanje imidža destinacije kao društveno odgovorne i inkluzivne • Mogućnost korištenja pristupačnosti kao konkurentske prednosti
Komunikacijska pristupačnost	• Digitalni sadržaji nisu u skladu s WCAG standardom • Neprilagođena signalizacija i interpretacija	• Uvođenje interaktivnih vodiča i audio interpretacija • Razvoj QR sustava s opcijom naracije

	Nedostatak audio vodiča, taktilnih i jednostavnih materijala	Pristupačni digitalni vodič za destinaciju
Pristupačnost usluga (turizam)	- Mali broj potpuno prilagođenih smještajnih objekata - Ugostiteljski objekti uglavnom bez pristupačnih sanitarija - Aktivnosti i atrakcije nemaju definiran inkluzivni standard	- EU fondovi za adaptaciju smještaja - Razvoj prilagođenih izleta, wellness i aktivnosti - Certifikacija objekata
Društvena i kognitivna pristupačnost	- Izostanak sustavne edukacije djelatnika - Pristupačnost nije strateški definirana	- Edukacija turističkih kadrova (univerzalni dizajn) - Pozicioniranje Savsko - Sutlanska dolina i briga kao inkluzivne destinacije - Razvoj strategije pristupačnosti kao dijela turističkog proizvoda
Upravljanje i strateško pozicioniranje	- Nepostojanje strateškog okvira inkluzivnog turizma - Strukturalna razjedinjenost ulaganja	- Izrada "Plana razvoja inkluzivnog turizma do 2030." - Umrežavanje kroz projekte (EUSAIR, EU Interreg) - Mogućnost certifikacije destinacije za inkluzivnost
Promocija i identitet	- Pristupačni sadržaji nisu jasno komunicirani - Nedostaje brendiranje inkluzivnog segmenta	- Promocija kroz teme "odmor bez prepreka" - Uključivanje inkluzivnosti u identitet destinacije

2.12.8. *Izvešće o analizi organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji*

Organiziranost i dostupnost usluga u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavljaju važan temelj kvalitete života lokalnog stanovništva, ali i bitan čimbenik ukupnog turističkog doživljaja. U destinaciji s izraženim ruralnim obilježjima i sezonskim intenziviranjem turističkih aktivnosti, sustav usluga mora istodobno odgovarati svakodnevnom potrebama zajednice i povremenom, znatno povećanom broju korisnika tijekom turističke sezone.

Destinacija raspolaže osnovnim spektrom javnih, društvenih i komunalnih usluga koje su primarno usmjerene lokalnom stanovništvu, ali se u određenoj mjeri prilagođavaju i potrebama posjetitelja. Administrativne usluge dostupne su lokalno kroz općinske strukture, dok se dio javnih i specijaliziranih usluga ostvaruje putem funkcionalne povezanosti s okolnim većim središtima. Digitalna dostupnost javnih usluga postoji, ali nije u potpunosti integrirana niti razvijena kao jedinstven sustav prilagođen korisnicima.

U području društvenih usluga, destinacija osigurava osnovne obrazovne, zdravstvene i socijalne funkcije. Predškolski i dio osnovnoškolskog obrazovanja dostupni su lokalno, dok se viši stupnjevi obrazovanja ostvaruju izvan destinacije. Zdravstvena zaštita osigurana je na razini primarne skrbi, uz sezonska pojačanja tijekom turističke sezone, dok se za specijalističke i složenije usluge korisnici upućuju u regionalna središta. Ovakva organizacija osigurava osnovnu razinu sigurnosti, ali istodobno ukazuje na ovisnost destinacije o vanjskim kapacitetima.

Javne službe i sigurnosni sustavi funkcioniraju kroz kombinaciju lokalnih i nadležnih regionalnih struktura. Vatrogasna zaštita, civilna zaštita i sigurnost u prostoru prilagođavaju se sezonskim rizicima, osobito u razdobljima povećane posjećenosti i pojačanih aktivnosti na otvorenom. Međutim, sustavi su pretežito organizirani operativno, bez naprednih digitalnih alata za koordinaciju i upravljanje u realnom vremenu.

Komunalne, logističke i financijske usluge dostupne su u osnovnom opsegu. Opskrba, dostavne i servisne djelatnosti funkcioniraju stabilno izvan sezone, dok se tijekom ljetnih mjeseci suočavaju s povećanim opterećenjem, osobito u dijelovima destinacije s većom koncentracijom posjetitelja. Financijske usluge i širi spektar trgovačkih djelatnosti dostupni su djelomično unutar destinacije, a djelomično u okolnim središtima, što je uobičajeno za destinacije ovakvog prostornog i demografskog profila.

Javni prostori predstavljaju važne točke svakodnevnog života i turističkog boravka. Uređeni prostori u središtima naselja, uz rekreacijske i društvene sadržaje, doprinose kvaliteti boravka, ali tijekom sezone bilježe povećano opterećenje, osobito u pogledu prometa, parkiranja i održavanja. U manje frekventnim dijelovima destinacije dostupnost i razina opremljenosti javnih prostora slabije su povezane s turističkom recepcijom i organizacijom usluga.

Općenito, analiza pokazuje da je organiziranost i dostupnost usluga u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi funkcionalna i prilagođena osnovnim potrebama zajednice, ali ograničena u pogledu integracije, digitalne povezanosti i prilagodbe turističkim vršnim opterećenjima. Daljnji razvoj destinacije zahtijevat će jačanje koordinacije među pružateljima usluga, bolju prostornu i vremensku prilagodbu sezonalnosti te postupno unapređenje dostupnosti i kvalitete usluga za stanovnike i posjetitelje..

Tablica 25. Izazovi i potencijali razvoja organiziranosti i dostupnosti usluga u destinaciji

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Društvene usluge i javne institucije	- Ograničena dostupnost specijaliziranih javnih i društvenih usluga unutar destinacije - Ovisnost o vanjskim središtima za višu razinu obrazovanja i zdravstvene zaštite - Djelomična digitalizacija javnih usluga bez integriranog sustava e-usluga - Nedostatak stalne kulturne infrastrukture i sadržaja - Ograničeni kadrovski i prostorni kapaciteti javnih institucija - Povećano sezonsko opterećenje društvenih usluga tijekom turističke sezone	- Postojeća mreža osnovnih društvenih usluga kao stabilna osnova funkcioniranja - Mogućnost unapređenja digitalne dostupnosti javnih usluga - Razvoj društvenih i kulturnih programa povezanih s turizmom - Jačanje uloge javnih institucija u razvoju zajednice i destinacije - Povezivanje društvenih usluga s potrebama posjetitelja i lokalne zajednice
Javne službe i sigurnosni sustavi	- Ograničena lokalna prisutnost pojedinih sigurnosnih službi - Ovisnost o regionalnim strukturama u hitnim i složenijim situacijama	- Postojeća organiziranost osnovnih sigurnosnih službi - Mogućnost jačanja sezonskih kapaciteta i koordinacije službi

	• Sezonski porast rizika i intervencija tijekom turističke sezone • Nedostatak naprednih digitalnih alata za koordinaciju i upravljanje intervencijama • Povećani zahtjevi za pripravnosti u razdobljima visoke posjećenosti	• Unapređenje sustava civilne zaštite i preventivnih aktivnosti • Uvođenje digitalnih rješenja za upravljanje sigurnošću • Jačanje percepcije sigurnosti među stanovnicima i posjetiteljima
Komunalne, financijske i logističke usluge	• Povećano sezonsko opterećenje komunalnih i logističkih sustava • Ograničena dostupnost financijskih usluga unutar destinacije • Neujednačena opskrba i logistika u razdobljima vršne potražnje • Prometna i prostorna ograničenja u organizaciji dostave • Nedovoljna koordinacija logističkih tokova tijekom sezone	• Postojeća funkcionalnost osnovnih komunalnih i logističkih usluga • Mogućnost optimizacije opskrbe i dostave kroz organizacijska rješenja • Razvoj lokalnih uslužnih i servisnih djelatnosti • Unapređenje financijske dostupnosti kroz digitalne usluge • Povezivanje logističkih rješenja s održivim upravljanjem destinacijom
Opremljenost javnih prostora	• Povećano opterećenje javnih prostora tijekom turističke sezone • Ograničeni kapaciteti parkirališta i prateće infrastrukture • Potreba za intenzivnijim održavanjem javnih površina u sezoni • Nedostatak sustavnog upravljanja korištenjem javnih prostora • Neujednačena opremljenost pojedinih prostora	• Postojeći uređeni javni prostori kao temelj turističkog doživljaja • Mogućnost unapređenja opreme i sadržaja u javnim prostorima • Razvoj javnih prostora kao mjesta susreta lokalne zajednice i posjetitelja • Povezivanje javnih prostora s manifestacijama i društvenim događanjima • Unapređenje kvalitete boravka kroz plansko upravljanje prostorom

2.12.9. *Izvješće o analizi stanja i potreba ljudskih potencijala*

Ljudski potencijali predstavljaju jedan od ključnih razvojnih resursa destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, budući da kvaliteta turističkih proizvoda i usluga u velikoj mjeri ovisi o dostupnosti, znanjima i motivaciji radne snage. Analiza stanja pokazuje da se destinacija suočava s izazovima koji su karakteristični za većinu hrvatskih turističkih područja, ali su dodatno naglašeni zbog izražene sezonalnosti turizma i ruralnog karaktera prostora.

Turističke i ugostiteljske djelatnosti u destinaciji u velikoj se mjeri oslanjaju na sezonsko zapošljavanje. Tijekom glavne turističke sezone potreba za radnom snagom višestruko raste, dok izvan sezone dolazi do smanjenja opsega poslova i ograničenih mogućnosti stalnog zapošljavanja. Lokalno stanovništvo sudjeluje u turističkim aktivnostima, no dostupnost radne snage ograničena je demografskim trendovima, starenjem stanovništva i migracijama mlađih osoba prema većim urbanim središtima.

Zbog navedenih okolnosti, značajan dio potreba za radnom snagom zadovoljava se angažmanom sezonskih radnika iz drugih dijelova Hrvatske i inozemstva. Ovakav model omogućuje osnovno funkcioniranje turističkog sustava, ali istodobno otvara pitanja kontinuiteta kvalitete usluge, integracije radnika u lokalni identitet destinacije i dugoročne održivosti kadrovskog sustava. Fluktuacija radne snage i kratkotrajni radni angažmani otežavaju prijenos znanja i razvoj specifičnih kompetencija vezanih uz destinaciju.

Struktura kvalifikacija pokazuje rastuću potrebu za specifičnim znanjima i vještinama, osobito u područjima profesionalne usluge, interpretacije baštine, aktivnog turizma, animacije, digitalnog marketinga i upravljanja turističkim sadržajima. Istodobno, u destinaciji je ograničena dostupnost formalnih obrazovnih i stručnih programa koji bi bili izravno povezani s potrebama lokalnog turističkog tržišta rada. Edukacije se najčešće odvijaju izvan destinacije ili su organizirane povremeno.

Radni uvjeti u turizmu, obilježeni sezonalnošću, visokim intenzitetom rada u kratkom razdoblju i ograničenim mogućnostima cjelogodišnjeg zapošljavanja, utječu na razinu motivacije i zadržavanje radne snage. Konkurencija razvijenijih i većih destinacija dodatno otežava privlačenje kvalificiranih kadrova, osobito među mlađom populacijom. Istodobno, postoji interes za poboljšanje uvjeta rada, razvoj stabilnijih oblika zapošljavanja i jačanje povezanosti turizma s lokalnom zajednicom.

Analiza pokazuje da budući razvoj destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi zahtijeva sustavan pristup upravljanju ljudskim potencijalima. To uključuje prilagodbu obrazovnih i edukacijskih programa potrebama tržišta, jačanje suradnje s regionalnim i nacionalnim institucijama, razvoj mjera za privlačenje i zadržavanje radne snage te poticanje cjelogodišnjih i selektivnih oblika turizma koji omogućuju stabilnije zapošljavanje. Ljudski potencijali prepoznaju se kao jedan od ključnih faktora konkurentnosti i dugoročne održivosti destinacije..

Tablica 26. Izazovi i potencijali razvoja potreba ljudskih potencijala

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Potrebe poslodavaca	- Nedostatak kvalificirane radne snage tijekom turističke sezone - Ograničena dostupnost radnika s iskustvom u turizmu i ugostiteljstvu - Visoka fluktuacija sezonskih zaposlenika - Teškoće u osiguravanju kontinuiteta kvalitete usluge - Ograničene mogućnosti cjelogodišnjeg zapošljavanja - Povećani troškovi zapošljavanja i zadržavanja radnika	- Bolje povezivanje poslodavaca s obrazovnim i edukacijskim institucijama - Razvoj programa stručnog osposobljavanja prema stvarnim potrebama tržišta - Uvođenje fleksibilnijih i atraktivnijih modela zapošljavanja - Poticanje zapošljavanja lokalnog stanovništva - Razvoj selektivnih oblika turizma koji omogućuju stabilniji radni angažman
Međunarodni dionici	- Potreba za prilagodbom standarda usluge međunarodnim očekivanjima - Ograničeno poznavanje stranih jezika i interkulturalnih kompetencija - Integracija stranih sezonskih radnika u lokalni kontekst destinacije - Nedostatak sustavnih integracijskih i orijentacijskih programa - Razlike u radnim kulturama i očekivanjima	- Razmjena znanja i iskustava kroz međunarodnu radnu snagu - Unapređenje kvalitete usluge kroz međunarodne standarde - Razvoj programa integracije i edukacije stranih radnika - Jačanje konkurentnosti destinacije na međunarodnom tržištu - Pozicioniranje destinacije kao otvorenog i profesionalnog radnog okruženja
Razvoj radne snage	Nedostatak strukturiranih programa obrazovanja i osposobljavanja u destinaciji	Razvoj lokalnih i regionalnih edukacijskih programa za turizam

	• Ograničene mogućnosti stručnog napredovanja • Slaba motivacija mladih za ostanak i rad u turizmu • Sezonalnost koja otežava dugoročno planiranje karijera • Nedovoljna povezanost obrazovnog sustava i potreba tržišta rada	• Uvođenje modela dualnog obrazovanja • Poticanje cjeloživotnog učenja i stručnog usavršavanja • Stvaranje preduvjeta za cjelogodišnje zapošljavanje • Jačanje uloge ljudskih potencijala kao strateškog resursa destinacije
--	--	---

2.12.10. *Izvešće o analizi komunikacijskih aktivnosti*

Komunikacijske aktivnosti u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi imaju važnu ulogu u oblikovanju percepcije destinacije, informiranju posjetitelja te povezivanju lokalne zajednice, turističkih dionika i tržišta. One predstavljaju jedan od ključnih alata destinacijskog upravljanja jer izravno utječu na vidljivost, prepoznatljivost i razumijevanje identiteta destinacije.

Destinacija se u komunikaciji oslanja na kombinaciju digitalnih i tradicionalnih kanala. Digitalni kanali, prije svega službene mrežne stranice, društvene mreže i pojedini digitalni informacijski alati, čine temelj promocije i informiranja posjetitelja. Komunikacija je sadržajno usmjerena na prirodne vrijednosti, miran boravak, autentičnost prostora, lokalnu tradiciju i aktivnosti na otvorenom. Vizualni identitet i poruke uglavnom su usklađeni s karakterom destinacije, no komunikacija je pretežito operativna i orijentirana na informiranje, a manje na strateško pozicioniranje.

Digitalna prisutnost omogućuje osnovnu dostupnost informacija o događanjima, ponudi i sadržajima, ali je razina integracije komunikacijskih kanala ograničena. Ne postoji jedinstveni komunikacijski okvir kojim bi se jasno definirale ciljne skupine, ključne poruke i dugoročni komunikacijski ciljevi destinacije. Analitika korištenja digitalnih kanala i sustavno praćenje učinka komunikacijskih aktivnosti provode se u ograničenom opsegu, što smanjuje mogućnost prilagodbe poruka tržišnim trendovima i ponašanju korisnika.

Offline komunikacija i dalje ima značajnu ulogu, osobito kroz tiskane materijale, informativne točke i lokalna događanja. Manifestacije i javna okupljanja služe kao važan kanal očuvanja identiteta i izravne komunikacije s posjetiteljima, ali i s lokalnim stanovništvom. Međutim, offline i online komunikacija nisu u potpunosti povezane u jedinstven narativ, što ograničava njihov zajednički doseg i učinkovitost.

Suradnja s vanjskim komunikacijskim dionicima, poput regionalnih i nacionalnih turističkih organizacija, medija i specijaliziranih platformi, postoji, ali se uglavnom odvija projektno i povremeno. Nedostaje sustavan pristup odnosima s javnošću, medijima i digitalnim kreatorima sadržaja, kao i jasno definirani modeli partnerske promocije. Time se dio komunikacijskog potencijala destinacije ne koristi u potpunosti.

Prikupljanje povratnih informacija od posjetitelja i lokalnih dionika provodi se uglavnom neformalno, kroz izravnu komunikaciju i iskustva pružatelja usluga. Sustavni mehanizmi za

prikupljanje, analizu i korištenje povratnih informacija u planiranju komunikacijskih aktivnosti nisu razvijeni, što ograničava mogućnost kontinuiranog unapređenja komunikacije i prilagodbe potrebama tržišta.

Općenito, analiza pokazuje da komunikacijske aktivnosti u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi osiguravaju osnovnu razinu vidljivosti i informiranja, ali nisu u potpunosti razvijene kao strateški alat upravljanja destinacijom. Daljnji razvoj komunikacijskih aktivnosti zahtijevat će jasnije definiranje komunikacijskog identiteta, bolju integraciju kanala, jačanje analitičkog pristupa i sustavno povezivanje komunikacije s razvojnim ciljevima destinacije.

Tablica 27. Izazovi i potencijali razvoja komunikacijskih aktivnosti

Segment	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Digitalno prisustvo i angažman	- Digitalna komunikacija pretežito informativnog, a ne strateškog karaktera - Nedostatak jasne segmentacije ciljnih skupina - Ograničeno korištenje analitike i mjerenja učinkovitosti - Nedovoljna SEO optimizacija i digitalno oglašavanje - Raspršenost digitalnih sadržaja po više kanala	- Postojeća digitalna prisutnost kao temelj daljnjeg razvoja - Rast značaja digitalnih kanala u donošenju odluka o putovanju - Mogućnost jačanja angažmana kroz ciljano oglašavanje i personalizirane sadržaje - Unapređenje vidljivosti destinacije kroz optimizaciju digitalnih alata - Razvoj snažnijeg digitalnog identiteta destinacije
Offline komunikacija	- Ograničena povezanost offline i online komunikacijskih kanala - Pretežito operativni pristup bez mjerenja učinka - Nedostatak jedinstvenog narativa u tiskanim materijalima - Ovisnost o sezonskim događanjima kao glavnom kanalu komunikacije	- Manifestacije kao snažan alat komunikacije identiteta destinacije - Mogućnost integracije offline sadržaja s digitalnim kanalima - Razvoj kvalitetnijih interpretacijskih i promotivnih materijala - Jačanje doživljajne komunikacije u prostoru destinacije
Suradnja s trećim stranama	- Suradnja uglavnom projektna i povremena - Nedostatak sustavnih odnosa s medijima i influencerima - Ograničena prisutnost na specijaliziranim turističkim platformama - Neujednačen pristup partnerskoj promociji	- Suradnja s regionalnim i nacionalnim turističkim organizacijama - Razvoj strateških partnerstava s medijima i digitalnim kreatorima - Uključivanje destinacije u tematske i regionalne promotivne projekte - Povećanje vidljivosti kroz koordinirane promotivne aktivnosti
Prikupljanje i distribucija informacija	- Nedostatak centraliziranog sustava prikupljanja podataka - Ograničeno sustavno prikupljanje povratnih informacija posjetitelja - Informacije distribuirane kroz više nepovezanih kanala - Nedovoljna prilagodba informacija različitim korisničkim skupinama	- Uvođenje jedinstvenog sustava distribucije informacija - Razvoj digitalnih alata za prikupljanje povratnih informacija - Unapređenje kvalitete informiranja posjetitelja - Korištenje podataka u planiranju komunikacijskih aktivnosti

Marketinško pozicioniranje (regionalno/nacionalno)	• Destinacija često percipirana kao dio šireg područja, bez jasnog izdvajanja • Nedovoljno artikulirana jedinstvena tržišna pozicija • Ograničena vidljivost na nacionalnoj razini • Nedostatak jasne pozicijske poruke	• Pozicioniranje kao autentična, mirna i održiva destinacija • Usklađivanje komunikacije s regionalnim i nacionalnim strategijama • Razvoj jasne i prepoznatljive pozicijske izjave • Isticanje specifičnih vrijednosti u odnosu na konkurenciju
---	--	---

2.12.11. *Izvjешće o analizi konkurencije*

Analiza konkurencije ima za cilj sagledati tržišno okruženje u kojem se destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi razvija te identificirati njezin relativni položaj u odnosu na druge destinacije sličnih obilježja. Konkurentske destinacije promatraju se kao izvor usporedbe, ali i kao referentni okvir za prepoznavanje vlastitih prednosti, slabosti i mogućnosti diferencijacije.

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi ne natječe se primarno s masovnim, visoko urbaniziranim turističkim područjima, već s destinacijama koje nude mirniji boravak, boravak u prirodi, autentičnost i doživljaj prostora. U tom kontekstu razlikuju se destinacije koje nude slične turističke proizvode (izravna konkurencija) te one koje privlače iste ciljne skupine, ali kroz drukčiji tip ponude ili višu razinu urbanizacije i dostupnosti (neizravna konkurencija).

Izravnu konkurenciju čine destinacije koje se oslanjaju na prirodne resurse, aktivni boravak i obiteljski turizam, s naglašenom sezonalnošću i relativno sličnom strukturom smještaja. Ove destinacije često imaju razvijeniju infrastrukturu ili prepoznatljivije pojedinačne atrakcije, ali se istodobno suočavaju s većim prostornim pritiscima i gužvama u vršnim razdobljima. U usporedbi s njima, Savsko - Sutlanska dolina i brigi zadržava prednost očuvanosti prostora, niže razine opterećenja i mirnijeg ritma boravka, ali ima slabiju razinu vidljivosti i diferencijacije na tržištu.

Neizravnu konkurenciju predstavljaju veća i prometno dostupnija turistička središta koja ciljaju iste segmente tržišta (obiteljski turizam, kratki odmori, aktivni boravak), ali nude širi spektar sadržaja, urbanih usluga i zabave. Takve destinacije često ostvaruju veće obujme turističkog prometa i snažniju marketinšku prisutnost, no istodobno trpe veće sezonske gužve, pritiske na prostor i smanjenu kvalitetu boravka. U tom kontekstu, Savsko - Sutlanska dolina i brigi ima potencijal diferencirati se kroz mir, autentičnost i održivi pristup razvoju.

Analiza pokazuje da se konkurentske destinacije u pravilu snažno oslanjaju na sezonsku potražnju, pri čemu se najveći obujam dolazaka i noćenja ostvaruje u ljetnim mjesecima, dok je izvan sezone ponuda ograničena. Sličan obrazac prisutan je i u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi, što upućuje na potrebu zajedničkog tržišnog iskoraka prema produljenju sezone i razvoju selektivnih oblika turizma.

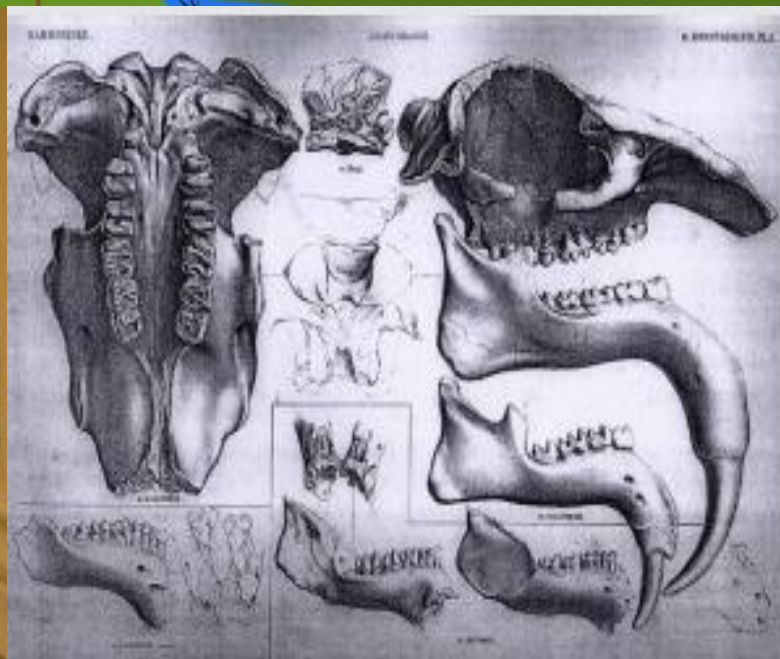
U usporedbi s konkurencijom, destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže snažnim resursnim potencijalom, ali slabije razvijenim sustavom tržišnog pozicioniranja i komunikacije. Konkurentske destinacije koje uspješnije koriste digitalne kanale, tematsko

brendiranje i integrirane turističke proizvode ostvaruju veću prepoznatljivost i tržišnu stabilnost.

Zaključno, analiza konkurencije pokazuje da Savsko - Sutlanska dolina i brigi ima realnu mogućnost jačanja svoje tržišne pozicije kroz jasno definiranu diferencijaciju, razvoj specifičnih turističkih proizvoda i strateško pozicioniranje prema ciljanim tržištima. Umjesto natjecanja s masovnim destinacijama po obujmu, konkurentska prednost destinacije leži u kvaliteti doživljaja, očuvanosti prostora i održivom upravljanju, što predstavlja ključnu osnovu za daljnje strateško planiranje razvoja turizma.

Tablica 28. Izazovi i potencijali destinacije u odnosu na konkurentske destinacije

Destinacija	Izazovi / Problemi	Potencijali / Tržišni trendovi
Savsko - Sutlanske doline i brigi	- Niža razina tržišne prepoznatljivosti u odnosu na etablirane konkurentske destinacije - Slabije izražena diferencijacija turističke ponude na regionalnoj i nacionalnoj razini - Ograničena vidljivost u digitalnim i promotivnim kanalima u usporedbi s konkurencijom - Uža ponuda sadržaja izvan glavne turističke sezone - Manji marketinški i organizacijski kapaciteti u odnosu na veće destinacije - Ovisnost o sezonskoj potražnji slična konkurentskim destinacijama - Slabija integracija turističkih proizvoda u koherentne i tržišno prepoznatljive cjeline	- Viša razina očuvanosti prostora i niži stupanj prostornog opterećenja - Mogućnost pozicioniranja kao mirne, autentične i održive destinacije - Potencijal diferencijacije kroz kvalitetu doživljaja umjesto obujma prometa - Pogodnost za razvoj selektivnih i iskustvenih oblika turizma - Fleksibilnost u upravljanju razvojem zbog manjeg opsega destinacije - Mogućnost bržeg prilagođavanja tržišnim trendovima - Jačanje konkurentnosti kroz strateško pozicioniranje i ciljanu komunikaciju

**POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE
KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA**

3. POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

Turistički proizvodi destinacije predstavljaju objedinjeni skup usluga, doživljaja, atrakcija i aktivnosti koje destinacija nudi posjetiteljima te koje zajednički oblikuju cjelokupno turističko iskustvo tijekom boravka. Oni proizlaze iz kombinacije prirodnih, kulturnih i društvenih resursa, postojeće infrastrukture, organiziranosti usluga i načina upravljanja destinacijom. Kvaliteta i prepoznatljivost turističkih proizvoda izravno utječu na konkurentnost destinacije i njezinu sposobnost privlačenja ciljanih tržišnih segmenata.

Analiza potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi obuhvaća sljedeće ključne elemente:

- turističke proizvode i usluge (smještaj, gastronomiju, aktivni, kulturni i iskustveni turizam),
- resursnu i atrakcijsku osnovu destinacije,
- javnu turističku infrastrukturu kao potporu razvoju i korištenju proizvoda.

Analiza potencijala razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda temelji se na rezultatima prethodnih analitičkih poglavlja, uključujući analizu turističkih proizvoda i usluga, resursne osnove, javne turističke infrastrukture te ostalih elemenata ponude koji utječu na oblikovanje turističkog doživljaja.

Cilj ovog analitičkog segmenta je:

- identificirati turističke proizvode s najvećim razvojnim potencijalom,
- prepoznati proizvode s najvećim marketinškim potencijalom,
- utvrditi područja u kojima je potrebno kvalitativno unaprjeđenje ponude,
- identificirati ključne prepreke i problemske točke u razvoju,
- formulirati preporuke za daljnje unaprjeđenje turističkih proizvoda.

Radi objektivnijeg vrednovanja potencijala, za svaki turistički proizvod sagledavaju se razvojni i marketinški aspekti. Razvojni potencijal obuhvaća elemente poput sezonalnosti, prostorne i funkcionalne nosivosti, boravišno-izletničkih obilježja, uključenosti u širi sustav atrakcija te ukupnog značaja u privlačenju posjetitelja. Marketinški potencijal odnosi se na razinu fizičke i javne dostupnosti, stanje infrastrukture, vidljivost, obilježenost prostora te dostupnost i kvalitetu informacija.

Provedena analiza pokazuje da turistički proizvodi i atrakcije u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolažu izraženim turističkim potencijalom, ali i različitim razinama razvijenosti, vidljivosti i iskorištenosti. Razlike se prvenstveno očituju u sezonalnosti korištenja,

stupnju interpretacije, razini infrastrukturne podrške i tržišnoj prepoznatljivosti pojedinih proizvoda.

Ključne preporuke za daljnji razvoj turističkih proizvoda uključuju:

- produljenje turističke sezone kroz razvoj selektivnih i cjelogodišnjih proizvoda,
- unapređenje javne turističke infrastrukture i signalizacije,
- jačanje digitalne i fizičke dostupnosti informacija,
- integraciju atrakcija i sadržaja u tematske i interpretacijske cjeline,
- očuvanje prirodnih i kulturnih resursa uz primjenu načela održivog razvoja.

Provedbom navedenih smjernica stvaraju se preduvjeti za povećanje konkurentnosti destinacije, ravnomjerniju distribuciju turističkih tokova tijekom godine te dugoročno održiv razvoj turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

3.1. Metodološki okvir procjene potencijala turističkih proizvoda

Procjena potencijala razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi provodi se na temelju integrirane analize postojećeg stanja ponude, resursne osnove, javne turističke infrastrukture, dostupnih terenskih podataka te relevantnih tržišnih trendova. Analiza se oslanja na rezultate prethodnih poglavlja Plana upravljanja destinacijom, s ciljem cjelovitog sagledavanja stvarnih razvojnih mogućnosti destinacije.

Svrha ovog procesa jest identificirati turističke proizvode i segmente ponude s najvećim strateškim potencijalom za daljnji razvoj, kao i utvrditi njihovu relativnu važnost u odnosu na buduće planiranje, usmjeravanje ulaganja i definiranje provedbenih mjera. Procjena ne polazi od pretpostavke kvantitativnog rasta, već od unapređenja kvalitete, diferencijacije ponude i usklađivanja s dugoročnim ciljevima održivog razvoja destinacije.

Metodološki okvir temelji se na kombinaciji kvalitativne i kvantitativne procjene svakog turističkog proizvoda, atrakcije ili infrastrukturnog elementa prema unaprijed definiranim kriterijima. Za svaki proizvod razmatraju se sljedeće značajke:

- Razvojni potencijal, kojim se procjenjuje mogućnost daljnjeg unapređenja proizvoda u odnosu na prostorna, prirodna, organizacijska i planska ograničenja, kao i njegova sposobnost integracije u postojeću i novu turističku ponudu destinacije.
- Marketinški potencijal, koji obuhvaća procjenu sposobnosti proizvoda da privuče ciljane skupine posjetitelja, razinu njegove prepoznatljivosti i atraktivnosti na tržištu, komunikacijski doseg te usklađenost s identitetom i brendom destinacije.
- Sezonalnost i mogućnost produljenja sezone, kao jedan od ključnih elemenata održivog razvoja turizma i ravnomjernijeg korištenja resursa tijekom godine.

- Usklađenost s nacionalnim i međunarodnim turističkim trendovima, uključujući održivost, digitalizaciju, aktivni odmor, tematska i iskustvena putovanja.
- Povezanost s drugim turističkim proizvodima, odnosno sposobnost proizvoda da se uključi u šire itinerere, tematske rute, jednodnevne izlete i koherentan destinacijski narativ.

Na ovaj način osigurava se objektivna i usporediva procjena razvojnih mogućnosti turističkih proizvoda u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi, koja predstavlja temelj za daljnje definiranje razvojnih smjerova, prioriteta i mjera unutar Plana upravljanja destinacijom.

3.2. Procjena razvojnog potencijala

Za svaki element provedene analize primjenjuje se klasifikacija razvojnog i marketinškog potencijala prema tri razine: visok, srednji i nizak. Dodatno, za potrebe strateškog programiranja u kasnijim poglavljima (poglavlje 5), svaki proizvod dobiva ocjenu strateškog prioriteta, na temelju kombinacije razvojnih potencijala, tržišne potražnje i kapaciteta destinacije za provedbu. Proizvodi koji su ocijenjeni visokim potencijalom u razvoju i marketingu definiraju se kao prioritetni okviri djelovanja u sljedećem planskom razdoblju, dok proizvodi sa srednjim potencijalom mogu biti uključeni kao podržavajući ili dopunski sadržaji. Elementi s niskim potencijalom ne isključuju se u potpunosti, ali se ne određuju kao ključni pokretači razvoja u prvoj fazi upravljačkog ciklusa.

U analitičkom procesu osobita se važnost pridaje podacima iz poglavlja 2. (analiza stanja ponude), kao i rezultatima terenske identifikacije ključnih JTI objekata. Ti podaci služe kao ulazni indikator u procjeni nosivosti, atraktivnosti i razine infrastrukturne opremljenosti. Dodatno, kroz usporednu analizu s tržišnim trendovima i očekivanjima posjetitelja (iz anketa, intervjua i statističkih podataka), procjenjuje se potencijal destinacije da poveže svoje osnovne proizvode s novim oblicima ponude.

Metodološki okvir stoga ujedinjuje analitički pristup, evaluacijsku matricu i strateško rangiranje proizvoda, čime se omogućuje davanje jasne preporuke za smjer budućeg razvoja turističke ponude destinacije. Rezultat ove procjene predstavlja podlogu za definiranje strateških prioriteta i operativnih ciljeva u narednim poglavljima dokumenta.

3.2.1. Potencijal proizvoda i usluga

Turistički proizvodi i usluge u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolažu izraženim razvojnim potencijalom, ponajprije zahvaljujući visokoj kvaliteti prirodnih resursa, prepoznatljivoj strukturi potražnje te kontinuiranom interesu tržišta za selektivne i specijalizirane oblike turizma. Odmorišni turizam, utemeljen na pješčanim plažama, sigurnom i uređenom prostoru te naglašenoj obiteljskoj orijentaciji destinacije, čini stabilnu i pouzdanu osnovu postojeće ponude. Takva struktura omogućuje daljnju nadogradnju turističkih proizvoda, osobito kroz tematsku diversifikaciju, razvoj dodatnih sadržaja i postupno produljenje turističke sezone, uz očuvanje temeljnih vrijednosti destinacije..

3.2.1.1. Smještajni kapaciteti (privatni smještaj, kuće za odmor, manji objekti)

❖ Razvojni potencijal

Razvojni potencijal smještajnog turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi temelji se na snažnoj zastupljenosti privatnog smještaja i kuća za odmor, koje su dobro uklopljene u prostor i ruralni karakter destinacije. Postojeći kapaciteti omogućuju daljnje kvalitativno unaprjeđenje bez potrebe za intenzivnim prostornim širenjem. Potencijal leži u podizanju razine kvalitete, tematskom profiliranju smještaja (obiteljski, aktivni, mirni boravak), produljenju sezone te jačoj povezanosti sa sadržajima u destinaciji. Poseban razvojni prostor postoji u integraciji smještaja s outdoor, eno-gastro i iskustvenim proizvodima.

❖ Marketinški potencijal

Ključna prednost smještajnog turizma je autentičnost, mir i osobni pristup domaćina, što predstavlja jasnu diferencijaciju u odnosu na urbanije i masovnije destinacije. Digitalna promocija može se snažnije usmjeriti na doživljaj boravka, prirodni ambijent i kvalitetu odmora, uz korištenje storytellinga i vizualnog sadržaja. Promocija kroz događanja i tematske boravke (vikend-paketi, aktivni odmori, sezonske manifestacije) dodatno jača tržišnu vidljivost i prepoznatljivost smještajne ponude.

3.2.1.2. Gastronomija i lokalni proizvodi

❖ Razvojni potencijal

Gastronomska ponuda destinacije ima izražen potencijal razvoja kroz valorizaciju lokalnih namirnica, tradicijskih recepata i manjih ugostiteljskih objekata. Iako je ponuda trenutno ograničenog opsega, postoji prostor za njezino tematsko oblikovanje, povezivanje s lokalnim proizvođačima i uključivanje u turističke itinerere. Razvoj gastronomije kao doživljaja, a ne samo usluge, predstavlja važan alat za produljenje sezone i jačanje identiteta destinacije.

❖ Marketinški potencijal

Diferencijacija se temelji na autentičnosti, lokalnom porijeklu i jednostavnosti ponude. Digitalna promocija gastronomije može se razvijati kroz priče o proizvođačima, sezonskim jelima i manifestacijama. Događanja vezana uz hranu i piće imaju snažan promotivni potencijal i mogu poslužiti kao ključni motiv dolaska, osobito u predsezoni i posezoni.

3.2.1.3. Outdoor i aktivni turizam (pješačenje, biciklizam, boravak u prirodi)

❖ Razvojni potencijal

Outdoor turizam jedan je od najsnažnijih razvojnih segmenata destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Postojeća mreža pješačkih i biciklističkih staza, odmorišta i prirodnih lokaliteta pruža kvalitetnu osnovu za daljnji razvoj bez značajnih infrastrukturnih zahvata.

Potencijal se očituje u tematskom povezivanju staza, interpretaciji prostora, cjelogodišnjem korištenju i integraciji s drugim proizvodima (smještaj, gastronomija, kulturna baština).

❖ **Marketinški potencijal**

Destinacija se može jasno diferencirati kao prostor mirnog, nenametljivog boravka u prirodi, bez gužvi i masovnosti. Digitalna promocija treba isticati vizualni doživljaj krajolika, jednostavnost korištenja staza i dostupnost aktivnosti za različite skupine. Outdoor događanja, rekreativne manifestacije i tematski vikendi dodatno jačaju tržišnu vidljivost.

3.2.1.4. Kulturni i interpretativni turizam

❖ **Razvojni potencijal**

Kulturno-povijesna baština destinacije ima značajan, ali djelomično neiskorišten razvojni potencijal. Postojeći lokaliteti, tradicija i nematerijalna baština pružaju dobru osnovu za razvoj interpretativnih sadržaja, tematskih ruta i edukativnih programa. Ključni izazov, ali i prilika, leži u kvalitetnoj interpretaciji i povezivanju baštine s ostalim segmentima ponude.

❖ **Marketinški potencijal**

Diferencijacija se ostvaruje kroz autentičnost, lokalne priče i povezivanje kulture s prostorom i svakodnevnim životom zajednice. Digitalna promocija može koristiti interpretativne sadržaje, multimediju i storytelling, dok manifestacije i kulturna događanja predstavljaju snažan offline promotivni alat koji doprinosi prepoznatljivosti destinacije.

3.2.1.5. Manifestacije i događanja

❖ **Razvojni potencijal**

Manifestacije imaju važnu ulogu u društvenom i turističkom životu destinacije te predstavljaju snažan alat za aktivaciju prostora i zajednice. Razvojni potencijal leži u profesionalizaciji organizacije, tematskom profiliranju događanja i njihovom boljem vremenskom rasporedu izvan glavne sezone. Manifestacije mogu postati nositelji identiteta i ključni motiv dolaska.

❖ **Marketinški potencijal**

Događanja su jedan od najjačih komunikacijskih alata destinacije. Digitalna promocija omogućuje širenje dosega izvan lokalne razine, dok fizička prisutnost i iskustvo događanja stvaraju snažnu emocionalnu vezu s destinacijom. Povezivanje manifestacija s drugim proizvodima (smještaj, gastronomija, outdoor) dodatno povećava njihov tržišni učinak.

3.2.1.6. Rekreativni i mirni boravišni turizam (obiteljski, prirodni odmor)

❖ Razvojni potencijal

Ovaj segment predstavlja temeljnu vrijednost destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Razvojni potencijal leži u očuvanju postojećeg karaktera, unaprjeđenju kvalitete boravka i boljoj organizaciji javnih prostora. Ovaj oblik turizma ne zahtijeva velike zahvate, već plansko upravljanje i umrežavanje sadržaja.

❖ Marketinški potencijal

Destinacija se može jasno pozicionirati kao prostor mirnog, sigurnog i prirodnog odmora. Digitalna promocija treba naglašavati osjećaj prostora, sporiji ritam i kvalitetu boravka, dok se kroz manja događanja i sezonske programe dodatno jača vidljivost i diferencijacija.

3.2.2. Potencijal resursa i atrakcija

Resursna osnova destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja temelj za razvoj diferenciranih, selektivnih i održivih oblika turizma. Kulturna baština te prirodni i krajobrazni resursi oblikuju identitet destinacije, određuju njezin doživljajni karakter i predstavljaju ključni ulazni element za oblikovanje turističkih proizvoda. Analiza razvojnih i marketinških potencijala resursne osnove temelji se na postojećem stanju resursa, njihovoj očuvanosti, razini interpretacije, dostupnosti i mogućnosti integracije u turističku ponudu.

3.2.2.1. Kultura i baština

❖ Razvojni potencijal

Kulturna baština općine Brdovec obuhvaća značajne sakralne i povijesne objekte te elemente narodnog stvaralaštva. Među najvažnijim jedinicama kulturne baštine ističu se župna crkva sv. Vida Mučenika, kapela sv. Križa, dvorac Januševac, dvorac Vranjczany-Dobrinović te tradicijska narodna baština i aktivno djelovanje kulturnih udruga. Ovi resursi pružaju dobru osnovu za razvoj kulturno-interpretacijskih sadržaja, vođenih obilazaka i povezivanja s lokalnim manifestacijama.

Općina Dubravica ističe se iznimno bogatom sakralnom, ruralnom i arheološkom baštinom. Kulturni resursi uključuju crkvu sv. Ane u Rozgi, župni dvor (farof) u Rozgi, kapelu Blažene Djevice Marije u Luščakama, kapelice Majke Božje Lurdske u Lugarskom Bregu, sv. Antuna u Bobovcu i sv. Vida u Merenju, tradicijsku ruralnu arhitekturu (stare hiže) te arheološka nalazišta Sv. Križ i antičkog ladanjsko-gospodarskog kompleksa Laduč – Drenje. Ova koncentracija raznovrsne baštine stvara snažan potencijal za razvoj edukativnog, kulturnog i tematskog turizma.

Kulturna baština općine Marija Gorica snažno je povezana sa sakralnim nasljeđem i lokalnim identitetom. Najvažnije jedinice uključuju župnu crkvu Pohodenja Blažene Djevice

Marije, kapelu sv. Križa, lokalitet Praslon u Mariji Gorici te kapelicu Majke Božje Stalne. Ovi resursi predstavljaju osnovu za razvoj mirnog, hodočasničkog i kulturnog turizma manjeg intenziteta.

Kulturna baština općine Pušća obuhvaća vrijedne povijesne građevine i elemente lokalne memorije, među kojima se ističu kurija Rauch, kapela Majke Božje Vinske, zgrada stare škole u Pušći i kip sv. Florijana. Navedeni resursi pogodni su za interpretaciju lokalne povijesti, razvoj edukativnih sadržaja i uključivanje u tematske rute.

Nematerijalna kulturna baština dodatno obogaćuje identitet destinacije i uključuje tradicijske običaje, lokalne manifestacije, djelovanje kulturno-umjetničkih i baštinskih udruga, povijesne i memorijalne spomenike (uključujući spomenike Pavlu Štoosu i poginulim braniteljima Domovinskog rata) te rodne kuće poznatih osoba, među kojima se ističe rodna kuća Ante Kovačića.

Tablica zaštićenih kulturnih dobara obuhvaća isključivo jedinice s formalnim statusom zaštite prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske. Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže s ukupno 12 zaštićenih kulturnih dobara, ravnomjerno raspoređenih po općinama, uz uravnoteženu zastupljenost nepokretne, arheološke, kulturno-povijesne i nematerijalne baštine. Ovakva struktura predstavlja stabilnu osnovu za razvoj selektivnog kulturnog, edukativnog i interpretacijskog turizma, uz nužnost sustavnog upravljanja i očuvanja vrijednosti zaštićenih lokaliteta.

Kulturna baština destinacije obilježena je velikim brojem konkretnih, prostorno disperziranih jedinica koje trenutačno imaju pretežito lokalnu ili regionalnu funkciju. Njihova sustavna interpretacija, umrežavanje i uključivanje u turističke proizvode predstavljaju jedan od značajnijih razvojnih potencijala destinacije.

Razvojni potencijal kulture i baštine osobito se očituje u mogućnosti sustavne interpretacije postojećih lokaliteta, njihovog umrežavanja u kulturne i edukativne rute te uključivanja u šire turističke proizvode destinacije. Većina resursa trenutačno ima pretežito lokalnu ili regionalnu funkciju, no kroz interpretacijske sadržaje, vođene obilaske, manja kulturna događanja i edukativne programe moguće je značajno povećati njihovu vidljivost i turističku funkciju, bez ugrožavanja njihove autentičnosti ili režima zaštite.

Dodatni razvojni potencijal leži u povezivanju kulturne baštine s manifestacijama, lokalnim običajima, gastronomijom i outdoor aktivnostima, čime se stvara slojevit i doživljajan kulturni proizvod. Zaštićena kulturna dobra, uz odgovarajuće upravljanje, mogu postati stabilna osnova za selektivni kulturni i interpretativni turizam.

❖ **Marketinški potencijal**

Marketinški potencijal kulturne baštine temelji se na njezinoj autentičnosti, lokalnom identitetu i povezanosti s prostorom i zajednicom. Iako kulturna baština destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi nema snažnu samostalnu tržišnu prepoznatljivost, upravo ta nenametljivost predstavlja priliku za diferencijaciju u odnosu na komercijaliziranije destinacije.

Kulturna baština može se tržišno pozicionirati kao dodatna vrijednost boravka u destinaciji, namijenjena posjetiteljima koji traže sadržaj, mir i smisleno iskustvo. Digitalna promocija ima ključnu ulogu u jačanju vidljivosti kulturnih resursa, osobito kroz storytelling, tematske prikaze, interpretativne sadržaje i povezivanje s manifestacijama. Kulturna događanja i lokalne manifestacije dodatno povećavaju komunikacijski doseg baštine, osobito u predsezoni i posezoni, te doprinose izgradnji prepoznatljivog i autentičnog identiteta destinacije.

3.2.2.2. Priroda i okoliš

❖ **Razvojni potencijal**

Prirodna baština predstavlja temeljnu sastavnicu resursne osnove destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi i jedan od ključnih diferencijacijskih elemenata u odnosu na druge kontinentalne destinacije. Vrijednost prirodnih resursa očituje se u očuvanim riječnim krajolicima, šumskim i brežuljkastim područjima, mozaiku poljoprivrednih površina te formalno zaštićenim prirodnim lokalitetima.

Rijeke Sava i Sutla čine osnovni krajobrazni okvir destinacije i snažno oblikuju njezin vizualni identitet, mikroklimu i mogućnosti boravka u prirodi. Riječni pojasevi, poplavne livade i prateći zeleni prostori pogodni su za šetnje, rekreaciju, boravak u prirodi i izletničke aktivnosti, pri čemu je njihova turistička valorizacija umjerena i nenametljiva.

Brežuljkasti predjeli, otvoreni vidici te prijelazi između poljoprivrednih i šumskih površina stvaraju dinamičan krajolik pogodan za aktivni i doživljajni turizam, fotografiju i miran boravak. Šumske cjeline prisutne na području svih općina imaju višestruku funkciju – ekološku, krajobraznu i rekreativnu – te predstavljaju važan resurs za pješaćenje, rekreaciju i boravak u prirodi.

Među najvrjednijim prirodnim resursima ističe se Botanički posebni rezervat Dubravica, kao formalno zaštićeno područje visoke biološke, edukativne i znanstvene vrijednosti. Rezervat ima strogi režim zaštite te nije turistički razvijen, no predstavlja značajan potencijal za znanstvene i edukativne programe uz prethodnu dozvolu i kontrolirane uvjete korištenja.

Dodatnu vrijednost čine prirodni izvori i manji lokaliteti s lokalnom izletničkom funkcijom, poput Stanijaka, osobito u kontekstu kratkog boravka i rekreacije. Prirodni resursi povezani su s razvojem aktivnog turizma kroz mrežu biciklističkih i pješačkih ruta, osobito

sustav RIDEBIKE staza, koje povezuju prirodne i kulturne točke destinacije i omogućuju doživljaj krajolika kroz kretanje.

Odmorišta, vidikovci i piknik-zone (Prudnice, Polog, Trestnik, Zeleni gaj te prostori uz Savu i Sutlu) omogućuju strukturiran boravak u prirodi bez stvaranja značajnog pritiska na prostor.

Prirodna baština destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi izrazito je vrijedna, prostorno disperzirana i očuvana, a turistički valorizirana na umjeren i selektivan način. Takav pristup u skladu je s karakterom destinacije te predstavlja čvrstu osnovu za daljnji razvoj turizma usmjerenog na kvalitetu doživljaja, boravak u prirodi i dugoročno očuvanje prostora. Budući razvoj treba se temeljiti na interpretaciji, povezivanju i upravljanju korištenjem resursa, a ne na njihovoj intenzivnoj eksploataciji.

❖ **Marketinški potencijal**

Marketinški potencijal prirodnih resursa destinacije temelji se na rastućem interesu tržišta za mirne, očuvane i niskointenzivne destinacije koje omogućuju boravak u prirodi i aktivni odmor izvan masovnih turističkih tokova. Priroda i okoliš omogućuju jasno i prepoznatljivo pozicioniranje destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi kao prostora sporijeg ritma, rekreacije i kvalitetnog boravka.

Digitalna promocija prirodnih vrijednosti ima snažan učinak, osobito kroz vizualne sadržaje, video materijale i narativ usmjeren na doživljaj krajolika, kretanje i boravak na otvorenom. Prirodni resursi lako se integriraju u promociju smještaja, gastronomije, manifestacija i aktivnih sadržaja, čime postaju povezujući element cjelokupne turističke ponude.

Priroda i okoliš ne funkcioniraju kao izoliran turistički proizvod, već kao temeljni diferencijacijski okvir destinacije, koji podržava razvoj selektivnih, iskustvenih i održivih oblika turizma te dugoročno jača tržišnu prepoznatljivost Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

3.2.3. Potencijal javne turističke infrastrukture

Javna turistička infrastruktura u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja važan oslonac razvoja turizma i jedan od ključnih preduvjeta za osiguravanje kvalitete boravka, sigurnosti posjetitelja i dugoročne prostorne održivosti. Postojeća infrastruktura u osnovi je funkcionalna i prilagođena sezonskom korištenju, no analiza pokazuje da su razvojni potencijali izraziti, osobito u području modernizacije postojećih sadržaja, unaprjeđenja standarda opremljenosti te prilagodbe suvremenim trendovima održivog, iskustvenog i cjelogodišnjeg turizma.

3.2.3.1. Primarna turistička infrastruktura

❖ Razvojni potencijal primarne javne turističke infrastrukture

Primarna turistička infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi pokazuje izražen razvojni potencijal zahvaljujući svojoj prostornoj raspršenosti, očuvanom okolišu i niskom intenzitetu korištenja. Postojeća mreža odmorišta, vidikovaca, piknik-zona uz rijeke Savu i Sutlu te biciklističkih ruta omogućuje daljnji razvoj bez potrebe za velikim infrastrukturnim zahvatima ili narušavanjem krajobraznih vrijednosti.

Razvojni potencijal osobito se očituje u mogućnosti kvalitativne nadogradnje postojećih sadržaja kroz bolju opremljenost, signalizaciju i interpretaciju prostora. Odmorišta i vidikovci poput Prudnica, Pologa i Trstenika, kao i piknik-zone uz riječne prostore, imaju potencijal postati jasno definirane točke boravka, odmora i edukacije u prirodi. Biciklističke rute (Rail Ride Brdovec, Crvena i Smeđa ruta, staze Marija Gorica i Pušća) predstavljaju stabilnu osnovu za razvoj aktivnog turizma i njihovo daljnje tematsko povezivanje s prirodnim i kulturnim sadržajima destinacije.

Povijesni dvorci i kurije (Dvorac Laduč, Dvorac Januševac i Kurija Rauch) imaju dodatni razvojni potencijal jer, osim kulturne vrijednosti, mogu imati i funkciju interpretacijskih točaka unutar mreže javne turističke infrastrukture. Njihovo uključivanje u sustav posjećivanja, edukacije i manjih događanja može doprinijeti slojevitosti turističkog doživljaja, uz očuvanje njihove primarne vrijednosti i režima korištenja.

Sezonalnost korištenja infrastrukture trenutačno je izražena, no sve veći interes za predsezonski i posezonski boravak, osobito u segmentu aktivnog turizma, otvara prostor za produljenje razdoblja korištenja primarne infrastrukture i ravnomjerniju distribuciju posjetitelja tijekom godine.

❖ Marketinški potencijal primarne javne turističke infrastrukture

Marketinški potencijal primarne turističke infrastrukture proizlazi iz njezine usklađenosti s aktualnim tržišnim trendovima, posebno rastućom potražnjom za boravkom u prirodi, aktivnim odmorom i nenametljivim turističkim iskustvima. Disperzirana i niskointenzivna infrastruktura omogućuje pozicioniranje destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi kao prostora mirnog, rekreativnog i održivog turizma, bez masovnih pritisaka i velikih turističkih kompleksa.

Odmorišta, vidikovci, piknik-zone i biciklističke rute imaju snažan komunikacijski potencijal u digitalnoj promociji, osobito kroz vizualne sadržaje, tematske prikaze ruta i narative usmjerene na doživljaj prostora. Infrastruktura se lako integrira u marketinšku komunikaciju s drugim segmentima ponude, poput smještaja, gastronomije, kulturne baštine i manifestacija, čime se stvara koherentan destinacijski narativ.

Povijesni dvorci i kurije dodatno jačaju diferencijaciju destinacije jer povezuju prirodni i kulturni doživljaj unutar jedinstvenog prostornog konteksta. Marketinški potencijal primarne infrastrukture osobito je izražen u segmentu izletničkog i vikend-turizma te u razvoju tematskih programa i itinerera, pri čemu infrastruktura ne djeluje samo kao prateći sadržaj, već kao aktivni nositelj turističkog iskustva.

3.2.3.2. Sekundarna turistička infrastruktura

❖ Razvojni potencijal sekundarne javne turističke infrastrukture

Sekundarna turistička infrastruktura destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi pokazuje izražen razvojni potencijal zbog svoje višefunkcionalnosti i čvrste ukorijenjenosti u svakodnevni život lokalne zajednice. Sportski objekti, parkirališta, arheološka nalazišta, rodne kuće i memorijalni spomenici već su infrastrukturno prisutni u prostoru, što omogućuje njihovu dodatnu turističku valorizaciju bez potrebe za novim ili intenzivnim prostornim zahvatima.

Razvojni potencijal osobito se očituje u mogućnosti prilagodbe sportskih objekata za organizaciju rekreativnih, sportskih i društvenih događanja, kako za lokalno stanovništvo tako i za posjetitelje. Ovi objekti mogu imati važnu ulogu u razvoju aktivnog turizma, manifestacija manjeg i srednjeg opsega te programa koji doprinose produljenju sezone.

Arheološka nalazišta i povijesni i memorijalni spomenici imaju potencijal za jaču interpretaciju i uključivanje u kulturno-edukativne sadržaje, tematske rute i vođene obilaske. Rodna kuća Ante Kovačića, kao kulturno-povijesni resurs, predstavlja dodatnu razvojnu osnovu za razvoj književnog i edukativnog turizma, osobito u kombinaciji s lokalnim manifestacijama i obrazovnim programima.

Parkirališta, osobito ona uz željezničke postaje, imaju razvojni potencijal u kontekstu upravljanja posjetiteljskim tokovima i organizacije izletničkog turizma, jer omogućuju pristup destinaciji bez dodatnog opterećenja lokalnih prometnica. Disperziranost sekundarne infrastrukture omogućuje ravnomjernije korištenje prostora i podržava prostorno uravnotežen razvoj turizma.

❖ Marketinški potencijal sekundarne javne turističke infrastrukture

Marketinški potencijal sekundarne turističke infrastrukture proizlazi iz njezine uloge u obogaćivanju turističkog doživljaja i produljenju boravka posjetitelja u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Iako sama po sebi rijetko predstavlja primarni motiv dolaska, sekundarna infrastruktura ima snažnu potporu u oblikovanju sadržajnog, raznolikog i funkcionalnog turističkog boravka.

Sportski objekti i javni prostori mogu se učinkovito uključiti u marketinšku komunikaciju kroz promociju događanja, rekreativnih programa i lokalnih manifestacija. Arheološka nalazišta, memorijalni spomenici i rodne kuće poznatih osoba nude snažan storytelling potencijal koji se može koristiti u digitalnoj promociji, tematskim prikazima i interpretativnim sadržajima.

Parkirališta i dobra prometna dostupnost pojedinih lokacija predstavljaju dodatnu tržišnu prednost u segmentu izletničkog i vikend-turizma, osobito za posjetitelje koji destinaciju koriste kao prostor kratkog boravka ili polazišnu točku za istraživanje šireg područja.

Sekundarna turistička infrastruktura omogućuje tržišno pozicioniranje destinacije kao funkcionalne, pristupačne i sadržajno uravnotežene ruralne destinacije, u kojoj su kulturni, rekreativni i društveni sadržaji integrirani u svakodnevni život prostora. Time se jača ukupna atraktivnost destinacije i njezina diferencijacija u odnosu na destinacije koje se oslanjaju isključivo na pojedinačne, izolirane turističke atrakcije.

3.2.4. Zaključak razvojnih i marketinških potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda

Analiza turističkih proizvoda i usluga, resursne osnove te javne turističke infrastrukture pokazuje da destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže snažnim i međusobno komplementarnim razvojnim i marketinškim potencijalima, koji omogućuju planski razvoj turizma usmjerenog na kvalitetu doživljaja, selektivne oblike turizma i prostornu održivost.

Smještajni kapaciteti, ponajprije privatni smještaj, kuće za odmor i manji objekti, predstavljaju stabilnu osnovu ponude, s potencijalom za kvalitativnu nadogradnju kroz tematsko profiliranje, povezivanje s aktivnostima u prirodi te razvoj paket-aranžmana (npr. aktivni vikendi, mirni obiteljski boravci, kulturni programi). Marketinški potencijal smještaja osobito se očituje u naglašavanju autentičnosti, osobnog pristupa domaćina i integracije s lokalnim sadržajima.

Gastronomija i lokalni proizvodi imaju razvojni potencijal kroz jače uključivanje lokalnih proizvođača, interpretaciju tradicijskih jela, organizaciju manjih gastro-događanja i povezivanje s manifestacijama. Marketinški, gastronomija može djelovati kao snažan diferencijacijski element, osobito kroz digitalnu promociju lokalnih priča, sezonskih proizvoda i eno-gastro doživljaja.

Outdoor i aktivni turizam, utemeljen na pješačkim i biciklističkim rutama, odmorištima i boravku u prirodi, jedan je od najsnažnijih razvojnih potencijala destinacije. Postojeća mreža omogućuje nadogradnju kroz tematsko označavanje ruta, interpretacijske sadržaje i povezivanje s kulturnim i prirodnim točkama. Marketinški potencijal ovog segmenta izražen je kroz vizualnu i doživljajnu promociju, razvoj itinerera i pozicioniranje destinacije kao prostora za aktivan, ali nenametljiv boravak.

Kulturni i interpretativni turizam, temeljen na sakralnoj, povijesnoj, arheološkoj i nematerijalnoj baštini, ima značajan razvojni potencijal kroz interpretaciju, umrežavanje

lokaliteta i razvoj tematskih ruta. Marketinški potencijal očituje se u storytellingu, edukativnim programima i povezivanju baštine s manifestacijama i lokalnim identitetom.

Manifestacije i događanja predstavljaju važan alat aktivacije prostora, jačanja identiteta i produljenja sezone. Razvojni potencijal leži u njihovom tematskom profiliranju, boljem vremenskom rasporedu i povezivanju s drugim proizvodima (smještaj, gastronomija, outdoor). Marketinški, manifestacije imaju snažan komunikacijski učinak i mogu biti ključni motiv dolaska.

Rekreativni i mirni boravišni turizam, usmjeren na obiteljski i prirodni odmor, čini temeljnu vrijednost destinacije. Razvojni potencijal očituje se u očuvanju prostora, unaprjeđenju kvalitete javnih prostora i boljoj organizaciji boravka, dok je marketinški potencijal snažan u pozicioniranju destinacije kao mirne, sigurne i kvalitetne ruralne destinacije.

Resursna osnova – kultura i baština te priroda i okoliš – pruža stabilan temelj za sve navedene proizvode. Njihov razvojni potencijal leži u interpretaciji, povezivanju i upravljanju korištenjem resursa, dok marketinški potencijal proizlazi iz autentičnosti, očuvanosti i usklađenosti s trendovima održivog i iskustvenog turizma.

Javna turistička infrastruktura, primarna i sekundarna, omogućuje funkcionalnu i prostorno uravnoteženu realizaciju turističkih aktivnosti. Razvojni potencijal očituje se u modernizaciji, interpretacijskom unaprjeđenju i boljoj organizaciji korištenja postojećih sadržaja, dok marketinški potencijal proizlazi iz njihove uloge u oblikovanju cjelovitog i dostupnog turističkog doživljaja.

Ukupno gledano, destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi posjeduje jasnu osnovu za integrirani razvoj turizma kroz međusobno povezivanje proizvoda, resursa i infrastrukture. Daljnji razvoj treba se temeljiti na postupnoj nadogradnji postojećeg stanja, jačanju interpretacije i komunikacije te usklađivanju s tržišnim trendovima, uz očuvanje prostorne ravnoteže i identiteta destinacije.

Tablica 29. Procjena potencijala turističkih proizvoda

Tablica 23.1 Procjena potencijala turističkih proizvoda								
TURISTIČKI PROIZVOD	PRIMJERI	Razvojni potencijal	Marketinški potencijal	Strateški prioritet	RAZLOZI OČJENE	KLJUČNI IZAZOVI	PREPORUKE	MOGUĆI PROJEKTI
		¹ V – visoki, S – srednji, N – niski						
Smještajni kapaciteti	Privatni smještaj, kuće za odmor, manji objekti	V	S	V	Stabilna i prostorno disperzirana baza smještaja, mogućnost kvalitativne nadogradnje i integracije s aktivnostima i događanjima	Sezonalnost, neujednačena kvaliteta, slaba tematska diferencijacija	Poticanje tematskog i specijaliziranog smještaja, razvoj paket-aranžmana, jačanje standarda kvalitete	Program kvalitativne nadogradnje privatnog smještaja (tematske oznake: bike-friendly, family-friendly, nature stay) Razvoj integriranih boravišnih paketa (smještaj + aktivnost + događanje) Edukacijski program za iznajmljivače (kvaliteta usluge, digitalni kanali, održivost) Pilot-projekt tematskih kuća za odmor (mir, priroda, lokalna priča) Uspostava lokalne oznake kvalitete smještaja destinacije
Gastronomija i lokalni proizvodi	Lokalni OPG-ovi, tradicionalna jela, sezonski proizvodi	S	S	S	Autentična osnova postoji, ali je turistička vidljivost i interpretacija ograničena	Nedostatak tematskih gastro-konceptata, slaba promocija	Razvoj gastro-događanja, povezivanje s manifestacijama i smještajem, digitalna promocija lokalnih proizvoda	Razvoj destinacijskog gastro-identiteta (lokalni jelovnici, sezonske namirnice) Program „Okusi Savsko - Sutlanske doline i brigi“ –

¹ Visok- Značajan potencijal za razvoj turističkog proizvoda, atraktivnost i iskustveni turizam s mogućnošću produljenja sezone
Srednji - Potencijal prisutan ali zahtijeva dodatne intervencije (pristup, interpretacija, promocija)
Nizak - Manje atraktivno samostalno, moguće kao dio šire tematske rute ili edukativnog programa

								umrežavanje OPG-ova i ugostitelja Organizacija tematskih gastro-događanja (lokalni proizvodi, tradicijska kuhinja) Digitalna promocija lokalnih proizvođača (mini platforma / katalog) Uključivanje gastronomije u manifestacije i boravišne pakete
Outdoor i aktivni turizam	Biciklističke rute, pješaćenje, boravak u prirodi, odmorišta	V	V	V	Postojeća infrastruktura (rute, odmorišta) i snažna prirodna osnova omogućuju cjelogodišnje aktivnosti	Sezonsko korištenje, nedovoljna interpretacija i signalizacija	Razvoj tematskih ruta, interpretacijskih sadržaja, digitalnih vodiča i itinerera	Razvoj tematskih pješačkih i biciklističkih ruta (priroda, baština, rijeke) Interpretacijsko opremanje postojećih ruta (info-ploče, digitalni vodiči) Digitalna karta aktivnog boravka (rute, odmorišta, sigurnosne informacije) Program predsezonskih i posezonskih outdoor vikenda Suradnja s klubovima i udrugama za organizaciju rekreativnih događanja
Kulturni i interpretativni turizam	Sakralna baština, dvorci, kurije, arheološka nalazišta	S	S	S	Velik broj konkretnih lokaliteta, ali ograničena turistička	Nedostatak interpretacijskih programa i vođenja	Razvoj interpretacijskih ruta, edukativnih sadržaja i povezivanje s manifestacijama	Razvoj interpretacijskih tematskih ruta (sakralna baština, dvorci i kurije, arheologija)

					interpretacija i umrežavanje			Edukacija lokalnih interpretatora i vodiča Digitalna interpretacija kulturne baštine (QR kodovi, audio vodiči) Povezivanje kulturnih lokaliteta s manifestacijama i edukativnim programima Pilot-projekt „Baština u funkciji doživljaja“ (manji, vođeni sadržaji)
Manifestacije i događanja	Lokalna tradicijska i kulturna događanja	S	V	V	Manifestacije imaju snažan komunikacijski i identitetski učinak	Ograničena sezonalna raspodjela, nedovoljna povezanost s ostalim proizvodima	Tematsko profiliranje događanja, raspored izvan glavne sezone, integracija s ponudom smještaja i gastronomije	Tematsko profiliranje postojećih manifestacija (kultura, priroda, gastronomija) Razvoj novih manjih događanja izvan glavne sezone Integracija manifestacija u turističke pakete (smještaj + događanje) Jačanje marketinške vidljivosti događanja (digitalne kampanje, kalendar) Suradnja s lokalnim udrugama kao nositeljima sadržaja
Rekreativni i mirni boravišni turizam	Obiteljski odmor, miran boravak u prirodi	V	V	V	U skladu s identitetom destinacije, odgovara tržišnim	Ovisnost o sezoni, potreba za boljom komunikacijom vrijednosti	Jače brendiranje destinacije kao mirne i prirodne, razvoj cjelogodišnjih	Razvoj boravišnih programa „sporog odmora“ (vikend i višednevni boravci)

					trendovima i resursnoj osnovi		boravišnih programa	Uređenje i dodatno opremanje odmorišta i piknik-zona Program obiteljskih aktivnosti u prirodi (lagane rute, edukativni sadržaji) Brendiranje destinacije kao prostora mira, prirode i ravnoteže Promocija destinacije kao idealne za kratke bijegove i cjelogodišnji boravak
--	--	--	--	--	-------------------------------------	--	------------------------	--

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

4. POKAZATELJI ODRŽIVOSTI NA RAZINI DESTINACIJE

Pokazatelji održivosti destinacije su alat za praćenje održivosti i informirano upravljanje razvojem turizma. Pokazatelji koji se prate, mjere utjecaje turizma na gospodarske, društvene, okolišne i prostorne aspekte održivosti destinacije. Definiranjem pokazatelja održivosti ocjenjujemo utjecaj turizma na destinaciju i utvrđujemo područja koja zahtijevaju poboljšanje. Na taj način identificiramo objektivne podatke koji podržavaju donošenje odluka i planiranje dugoročnog održivog razvoja. Mjerenjem pokazatelja održivosti, destinacije mogu uspostaviti održivije prakse, osigurati zadovoljstvo svih dionika, očuvati prirodne i kulturne resurse te osigurati dugoročnu ekonomsku stabilnost.

Mjerenje pokazatelja održivosti omogućuju dionicima donošenje informiranih odluka temeljenih na objektivnim podacima, pomažu u praćenju napretka prema postavljenim ciljevima održivog razvoja, identificiraju područja koja zahtijevaju poboljšanje i intervencije te osiguravaju transparentnost i odgovornost u upravljanju destinacijom.

Praćenje održivosti provodi se kroz aktivnosti prikupljanja, praćenja i analize podataka o pokazateljima održivosti i drugim podacima vezanim uz turizam i utjecaj turizma na druge djelatnosti te o raspoloživoj infrastrukturi, suprastrukturi i socio-demografskim pokazateljima.

Podatke i analize podataka o turističkom prometu u destinaciji, uključujući i podatke o turistima koji ne koriste uslugu smještaja u destinaciji, prikupljene od strane turističkih zajednica, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su koristiti kao podlogu za donošenje odluka o modernizaciji i prilagođavanju javne i privatne infrastrukture, kao i komunalne i prometne infrastrukture i za definiranje alata za upravljanje turističkim tokovima.

4.1. *Definiranje i mjerenje pokazatelja održivosti destinacije*

Pokazatelji održivosti u upravljanju destinacijom alati su koji se koriste za mjerenje i procjenu gospodarske, društvene, okolišne i prostorne aspekte održivosti turističke destinacije. Oni pomažu donositeljima odluka, turističkim organizacijama i drugim dionicima razumjeti kako turističke aktivnosti utječu na destinaciju te identificirati područja koja zahtijevaju poboljšanja.

Pokazatelji koji se prate su slijedeći:

- ✓ broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone,
- ✓ zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom,
- ✓ zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji,
- ✓ udio atrakcije (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom,
- ✓ broj organiziranih turističkih ambulanti,
- ✓ omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i noćenju),
- ✓ omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvu u destinaciji (tone),

- ✓ udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite),
- ✓ omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije,
- ✓ uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika,
- ✓ ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem
- ✓ prosječna duljina boravka turista u destinaciji,
- ✓ ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane,
- ✓ poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane,
- ✓ identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija,
- ✓ status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom,
- ✓ broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS.

Svaka grupa pokazatelja sadrži obvezne i specifične pokazatelje održivosti. Obvezni pokazatelji održivosti prate se na razini svake destinacije i ima 17 obaveznih pokazatelja. Za 2 pokazatelja nužno se provode primarna istraživanja dok za ostale su podaci dostupni na zahtjev upućen različitim upravljačkim tijelima unutar destinacije. Specifični pokazatelji održivosti koji se prate na razini destinacije određuju se planom upravljanja destinacijom.

4.2. Metodološki okvir obveznih pokazatelja

Kako bi definirali sveobuhvatan uvid u održivost turističke destinacije i olakšali dionicima donošenje informiranih odluka za budući razvoj i upravljanje mjerimo pokazatelje održivosti na slijedeće načine:

- ✓ provođenje anketa među turistima i lokalnim stanovništvom o zadovoljstvu i percepcijama,
- ✓ praćenje službenih statističkih podataka o prihodima, zaposlenosti, potrošnji i drugim ekonomskim pokazateljima,
- ✓ mjerenje senzorima i laboratorijskim analizama kvalitetu zraka, vode i razine bioraznolikosti,
- ✓ analiziranje turističke infrastrukture, uključujući smještajne kapacitete, prometnu povezanost i dostupnost javnih usluga,
- ✓ osnivanje radnih grupa i ispitivanje ključnih dionika radi definiranja specifičnih izazova i prilika u upravljanju destinacijom.

Mjerenje pokazatelja održivosti u turizmu zahtijeva sustavan pristup koji uključuje prikupljanje, analizu i interpretaciju podataka. Većina podataka nije javno dostupna, dostupni su na zahtjev, te je stoga komunikacija unutar destinacije različitih upravljačkih tijela preduvjet za prikupljanje podataka i izračun pokazatelja. Ta tijela su TZ-a, Općine, Komunalna društvo, MUP, HEP, JU za zaštićena prirodna područja te druga tijela.

Kako bi se osigurala kvalitetna podloga za izračun pokazatelja održivosti i razumijevanje učinaka turizma na destinaciju, u okviru izrade Plana upravljanja destinacijom provedena su primarna istraživanja usmjerena na ključne skupine dionika. Istraživanja su obuhvatila lokalno stanovništvo, posjetitelje destinacije te gospodarske subjekte koji djeluju u turističkom sektoru.

Cilj ovih istraživanja bio je prikupiti podatke o percepciji turizma, razini zadovoljstva turističkom ponudom te izazovima i potrebama poslovne zajednice u turizmu. Važno je napomenuti da je riječ o prvoj godini uspostave sustava provedbe anketnih istraživanja u destinaciji, zbog čega nije bilo moguće prikupiti reprezentativan uzorak ispitanika. Istraživanje percepcije lokalnog stanovništva provedeno je na ograničenom uzorku ispitanika, dok u istraživanju zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja nije zaprimljen nijedan ispunjen anketni upitnik. Razlog tome dijelom proizlazi iz činjenice da se istraživanje provodilo izvan glavne turističke sezone, tijekom razdoblja listopad – studeni, kada je broj posjetitelja u destinaciji znatno manji.

Dobiveni rezultati stoga imaju prvenstveno indikativan karakter, ali predstavljaju važan prvi korak u uspostavi sustava kontinuiranog praćenja stavova i percepcije ključnih dionika u destinaciji.

a) Istraživanje percepcije i stavova lokalnog stanovništva

Istraživanje percepcije i stavova lokalnog stanovništva usmjereno je na razumijevanje mišljenja i stavova lokalne zajednice o utjecaju turizma na destinaciju. Cilj istraživanja bio je utvrditi kako stanovnici doživljavaju razvoj turizma te u kojoj mjeri ga percipiraju kao gospodarsku i društvenu priliku ili kao potencijalni izvor izazova.

Istraživanje je provedeno putem anketnog upitnika, a prikupljeni odgovori analizirani su primjenom osnovnih kvantitativnih metoda. Zbog ograničenog broja ispitanika rezultati imaju indikativan karakter, no pružaju početni uvid u percepciju turizma među stanovnicima te mogu poslužiti kao polazište za daljnja istraživanja i uključivanje lokalne zajednice u planiranje turističkog razvoja.

b) Istraživanje zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja

Istraživanje zadovoljstva turista i jednodnevnih posjetitelja usmjereno je na prikupljanje podataka o iskustvu boravka u destinaciji te percepciji kvalitete turističke ponude. Cilj istraživanja bio je utvrditi razinu zadovoljstva posjetitelja ključnim elementima turističkog doživljaja, poput kvalitete usluga, infrastrukture, dostupnosti sadržaja i ukupnog dojma o destinaciji.

Anketni upitnik bio je namijenjen turistima i jednodnevnim posjetiteljima, no tijekom razdoblja provedbe istraživanja nije zaprimljen nijedan ispunjen upitnik. Ovakav rezultat može se povezati s činjenicom da se istraživanje provodilo izvan glavne turističke sezone, kada je broj posjetitelja u destinaciji znatno manji. U narednim razdobljima preporučuje se provedba istraživanja tijekom razdoblja povećane turističke aktivnosti kako bi se osigurao veći broj ispitanika i pouzdaniji rezultati.

c) Istraživanje gospodarskih subjekata u turizmu

Istraživanje gospodarskih subjekata u turizmu usmjereno je na prikupljanje informacija o poslovanju, izazovima i razvojnim potrebama poduzetnika koji djeluju u turističkom sektoru. Cilj istraživanja bio je steći uvid u perspektivu poslovne zajednice te identificirati ključne prepreke i mogućnosti za razvoj održivog i konkurentnog turizma u destinaciji.

Podaci su prikupljeni putem izravne komunikacije s predstavnicima gospodarskih subjekata, uključujući ugostiteljske objekte, smještajne kapacitete i druge pružatelje turističkih usluga. Dobiveni odgovori omogućuju bolje razumijevanje potreba turističkog gospodarstva te predstavljaju važan izvor informacija za oblikovanje budućih razvojnih mjera i aktivnosti u destinaciji.

4.3. Izvori podataka potrebni za praćenje i izračun pokazatelja održivosti

Izvori podataka potrebni za praćenje i izračun pokazatelja održivosti dijele se na:

1. primarna istraživanja koja je potrebno provoditi u kontinuitetu, prema utvrđenoj frekvenciji, instrumentu i uzorku,
2. sekundarne izvore podataka, koji su javno dostupni,
3. sekundarne izvore podataka iz evidencija, baza, registara organizacija i institucija, a koji nisu javno dostupni te je za dostavu podataka potrebno uputiti poseban zahtjev za dostavom podataka organizaciji ili instituciji koja vodi baze tih podataka.

Turističke zajednice podatke potrebne za izračun pokazatelja održivosti destinacije prikupljaju primarno iz javno dostupnih izvora i službenih evidencija javnopravnih tijela putem integriranog informacijskog sustava turizma.

4.4. Izračun pokazatelja održivosti

Izračun pokazatelja održivosti turizma je važan korak za procjenu utjecaja turističkih aktivnosti na okoliš, društvo i ekonomiju određene destinacije. Okolišni, društveni i ekonomski pokazatelji i pokazatelji održivosti infrastrukture omogućuju turističkim destinacijama da održe ravnotežu između ekonomskih koristi i očuvanja resursa, prirodnih i kulturnih dobara.

U nastavku se nalazi metodološka tablica pokazatelja održivosti destinacije.

Tablica 30. Metodološka tablica pokazatelja održivosti destinacije

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone (ZL-1)				
Metodologija izračuna pokazatelja	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika <i>pokazatelj</i> $= \frac{\text{ukupan broj noćenja turista u vršnom mjesecu}}{\text{broj dana u vršnom mjesecu} \cdot \text{broj stalnih stanovnika u destinaciji}/100}$ Pod pojmom »vršni mjesec« misli se na mjesec u kojem je ostvaren najveći broj noćenja.				
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje				
Rezultati:					
2025. (početna vrijednost)	2026.	2027.	2028.	2029.	
0,21					
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom (ZL-2)				
Metodologija izračuna pokazatelja	Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji računa se kao omjer broja ispitanika zadovoljnih turizmom i ukupnog broja ispitanika. Pokazatelj se računa na ukupnom skupu te zasebno na skupu ispitanika koji ostvaruju koristi od turizma i na skupu ispitanika koji ne ostvaruju koristi od turizma. Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom i udio stanovnika koji ostvaruju koristi od turizma u destinaciji procjenjuje se pitanjima koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja.				
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine				
Rezultati:					
2025. (početna vrijednost)	2027.		2029.		
25%					
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji (ZT-1)				
Metodologija izračuna pokazatelja	Vrijednost pokazatelja ZT-1 – Zadovoljstvo turista i jednodnevnih posjetitelja destinacijom sastoji se od: (i) vrijednosti indeksa zadovoljstva posjetitelja destinacijom i (ii) neto spremnost na preporuku destinacije				

	Vrijednosti pokazatelja mjere se pomoću varijabli/pitanja koja su definirana smjernicama za provođenje primarnih istraživanja, donesenih od strane ministarstva nadležnog za poslove turizma.			
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine za ITR I i II, za ITR III i IV svake četiri godine			
Rezultati:				
2025. (početna vrijednost)	2027.		2029.	
n/p* *Tijekom provedbe istraživanja nije prikupljen nijedan ispunjeni upitnik, zbog čega nije bilo moguće provesti analizu stavova i zadovoljstva posjetitelja niti izvesti relevantne zaključke.				
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom PD-1			
Metodologija izračuna pokazatelja	EA – broj svih evidentiranih atrakcija u destinaciji EAP – broj atrakcija pristupačnih osobama s invaliditetom $Udio\ pristupačnih\ atrakcija = \frac{EAP}{EA} \times 100$			
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine			
Rezultati:				
2025. (početna vrijednost)	2027.		2029.	
83,88%				
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj organiziranih turističkih ambulanti (SD-1)			
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o broju ambulanti u destinaciji, te se broj direktno preuzima i služi kao pokazatelj.			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Rezultati:				
2025. (početna vrijednost)	2026.	2027.	2028.	2029.
0				

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju) (UVR-1)		
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer (%) finalne potrošnje vode po noćenju turista (m ³) u smještajnim objektima destinacije i u odnosu na potrošnju vode po stanovniku destinacije (m ³).		
	F_1 – ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja		
	F_2 – ukupna finalna potrošnja vode u kućanstvima i smještajnim objektima kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja		
	T_1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja		
	T_2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja		
	N_1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)		
	N_2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31)		
	S – broj stanovnika u destinaciji		
	$potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ turista = \frac{F_2 N_1 - F_1 N_2}{T_2 N_1 - T_1 N_2}$		
	$potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ stanovnika$		
	$= \frac{1}{S} \left(\frac{T_2 F_1 - T_1 F_2}{T_2 N_1 - T_1 N_2} \right)$		
	$omjer\ potrošnje\ vode\ po\ noćenju\ turista\ i\ stanovnika$		
	$= \frac{potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ turista}{potrošnja\ vode\ po\ noćenju\ stanovništva} \times 100$		
	Alternativna metoda: Anketa gospodarskih subjekata u turizmu u smještajnim objektima = norma potrošnje vode turista po noćenju / potrošnja vode		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Rezultati:			
2025. (početna vrijednost)	2027.	2029.	
102,91			

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone) (GO-1)
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer količine otpada nastalog po noćenju turista u smještaju u odnosu na ukupne količine komunalnog otpada nastale u destinaciji u mjesecima s najnižom i najvišom turističkom aktivnosti F_1 – ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja (tone) F_2 – ukupne količine komunalnog otpada nastalog u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja T_1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim brojem noćenja T_2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja S – broj stanovnika u destinaciji N_1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) N_2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) W_{TN} – količina otpada po turističkom noćenju, $W_{TN} = \frac{F_2 N_1 - F_1 N_2}{T_2 N_1 - T_1 N_2}$ W_{RN} – količina otpada po noćenju stanovnika, $W_{RN} = \frac{1}{S} \left(\frac{T_2 F_1 - T_1 F_2}{T_2 N_1 - T_1 N_2} \right)$ W_T – količina otpada nastalog zbog noćenja turizma u vremenskom intervalu (mjesec s najvećim brojem noćenja). Izračunava se kao umnožak broja noćenja u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (T_2) i količine otpada po turističkom noćenju (W_{TN}), $W_T = T_2 \times W_{TN}.$ W_R – količina otpada od lokalnog stanovništva u destinaciji u vremenskom intervalu (mjesec s najvećim brojem noćenja). Izračunava se kao umnožak broja stanovnika (S), broja dana u kalendarskom mjesecu s najvećim brojem noćenja (N_2) i količine otpada po noćenju stanovnika (W_{RN}), $W_R = S \times N_2 \times W_{RN}.$ <i>omjer količine komunalnog otpada koji su proizveli turist u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju i lokalno stanovništvo (za promatrani period) =</i> $\frac{W_T}{W_R}$
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine
Rezultati:	
2025. (početna vrijednost)	2027. 2029.
0,09	

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite) (BR-1)
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao udio površina zaštićenih područja u destinaciji u odnosu na ukupnu površinu destinacije i prema kategorijama zaštite temeljem zakona kojim se uređuje zaštita prirode
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine
Rezultati:	
2025. (početna vrijednost)	2029.
0,05%	
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije (UEN-1)
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj se izračunava kao omjer finalne potrošnje el. energije po noćenju turista (kWh) u smještajnim objektima u odnosu na potrošnju el. energije po stanovniku destinacije (kWh). F_1 – ukupna finalna potrošnja el. energije u kućanstvima i smještajnim objektima u destinaciji u kalendarskom mjesecu s najmanje ostvarenim brojem noćenja F_2 – ukupna finalna potrošnja el. energije kućanstvima i smještajnim objektima u destinaciji kalendarskom mjesecu s najviše ostvarenih noćenja T_1 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najmanjim ostvarenim brojem noćenja T_2 – broj ostvarenih turističkih noćenja u smještajnim objektima u kalendarskom mjesecu s najvećim ostvarenim brojem noćenja S – broj stanovnika u destinaciji N_1 – broj dana u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) N_2 – broj dana u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja (28/29/30/31) <i>potrošnja el. energije po noćenju turista</i> $= \frac{F_2 N_1 - F_1 N_2}{T_2 N_1 - T_1 N_2}$ <i>potrošnja el. energije po noćenju stanovnika</i> $= \frac{1}{S} \left(\frac{T_2 F_1 - T_1 F_2}{T_2 N_1 - T_1 N_2} \right)$

	$\frac{\text{omjer potrošnje el. energije po noćenju turista i stanovnika}}{\text{potrošnja el. energije po noćenju stanovnika}} \times 100$			
Učestalost mjerenja	Svake četiri godine			
Rezultati:				
2025. (početna vrijednost)		2029.		
-83,30				
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika (UPK-1)			
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o tome je li destinacija donijela dokumente (strategiju i/ili plan i/ili program) te koji je napredak/udio mjera u provedbi i/ili implementiranih mjera za prilagodbu i ublažavanje klimatskih promjena i procjenu rizika – DA/NE/ udio mjera u provedbi i/ili implementiranih			
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine			
Rezultati:				
2025. (početna vrijednost)		2027.	2029.	
n/p				
Pokazatelj (kod pokazatelja)	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem (TP-1)			
Metodologija izračuna pokazatelja	Pokazatelj je informacija o ukupnom broju dolazaka turista u destinaciji u mjesecu s najvećim brojem ostvarenih dolazaka, te se broj direktno preuzima iz sustava eVisitor i služi kao pokazatelj.			
Učestalost mjerenja	Jednom godišnje			
Rezultati:				
2025. (početna vrijednost)	2026.	2027.	2028.	2029.
294				

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Prosječna duljina boravka turista u destinaciji (TP-2)				
Metodologija izračuna pokazatelja		Prosječna duljina boravka turista u destinaciji = $\frac{\text{Ukupan broj registriranih noćenja u destinaciji}}{\text{Ukupan broj dolazaka turista u destinaciju}}$				
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje				
Rezultati:						
2025. (početna vrijednost)		2026.	2027.	2028.	2029.	
3,09 dana						
Pokazatelj (kod pokazatelja)		Broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-1)				
Metodologija izračuna pokazatelja		Podaci se preuzimaju iz službenih administrativnih izvora				
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje				
Rezultati:						
2025. (početna vrijednost)		2026.	2027.	2028.	2029.	
Siječanj 105 Veljača 104 Ožujak 109 Travanj 100 Svibanj 106 Lipanj 102 Srpanj 101 Kolovoz 99 Rujan 99 Listopad 100 Studeni 106 Prosinac 95						

Pokazatelj (kod pokazatelja)		Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (PGS-2)			
Metodologija izračuna pokazatelja		Podaci će na zahtjev biti dostupni u Ministarstvu			
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
Rezultati:					
2025. (početna vrijednost)	2026.		2027.	2028.	2029.
6.381.737,58 €					
Pokazatelj (kod pokazatelja)		Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (TI-1)			
Metodologija izračuna pokazatelja					
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
Rezultati:					
2025. (početna vrijednost)	2026.		2027.	2028.	2029.
31					
Pokazatelj (kod pokazatelja)		Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom (OUD -1)			
Metodologija izračuna pokazatelja		Omjer implementiranih aktivnosti / ukupni broj aktivnosti definiranih Planom X 100 Implementirane aktivnosti su one koje su u potpunosti završene, te za njih postoje mjerljivi rezultati provedbe.			
Učestalost mjerenja		Jednom godišnje			
Rezultati:					
2025. (početna vrijednost)	2026.		2027.	2028.	2029.
U postupku implementacije					

Pokazatelj (kod pokazatelja)	Broj ostvarenih noćenja u smještajnim objektima destinacije po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS (OUP-1)		
Metodologija izračuna pokazatelja	T_N – broj turističkih noćenja unutar destinacije ostvarenih u jednoj godini P_S – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama stanovanja (ha) P_M – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama mješovite namjene ((pretežito stambene namjene) (ha) P_T – površina izgrađenog građevinskog zemljišta u zonama predviđenim za odvijanje ugostiteljsko-turističke aktivnosti		
	$\frac{\text{broj turističkih noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju}}{\text{po izgrađenoj građevinskoj površini}} = \frac{T_N}{P_S + P_M + P_T}$		
Učestalost mjerenja	Svake dvije godine		
Rezultati:			
2025. (početna vrijednost)	2027.	2029.	
2,67			

4.5. Procjena trenutnog stanja održivosti

Procjena trenutnog stanja održivosti u upravljanju destinacijom temelji se na analizi gospodarskih, društvenih, okolišnih i prostornih pokazatelja. Analizirani pokazatelji omogućuju razumijevanje odnosa između turističke aktivnosti, lokalne zajednice, okoliša i prostora te pružaju uvid u razinu turističkog opterećenja i razvojne potencijale destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Dobiveni rezultati ukazuju da se destinacija nalazi u ranoj fazi turističkog razvoja, s relativno malim intenzitetom turističkih aktivnosti i niskim pritiskom na prostor i resurse, što stvara povoljne uvjete za plansko i održivo usmjeravanje budućeg razvoja turizma.

4.5.1. Gospodarski aspekti

Gospodarski aspekti održivosti procjenjuju ulogu turizma u lokalnom gospodarstvu, uključujući ostvarene prihode, zapošljavanje te razinu turističke aktivnosti u odnosu na veličinu destinacije.

❖ Turistički promet

U promatranoj godini u destinaciji je ostvareno ukupno 1.441 turistički dolazak i 4.448 noćenja, uz prosječnu duljinu boravka od 3,09 dana. Najveći broj turističkih dolazaka zabilježen je u mjesecu s najvećim turističkim opterećenjem, kada je ostvareno 294 dolaska.

Nizak broj noćenja u odnosu na broj stanovnika rezultira pokazateljem od 0,21 noćenje na 100 stalnih stanovnika u vršnom mjesecu, što ukazuje na vrlo nizak intenzitet turističkog opterećenja. Takva razina turističkog prometa potvrđuje da turizam trenutačno nema značajan pritisak na lokalnu infrastrukturu, prostor ili svakodnevni život stanovništva.

❖ Turistički prihodi

Ukupan poslovni prihod gospodarskih subjekata u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane iznosi 6.381.737,58 eura. Ovaj iznos potvrđuje da turizam već generira određene gospodarske učinke, no s obzirom na relativno mali broj turističkih dolazaka i noćenja, većina prihoda proizlazi iz šire ugostiteljske i uslužne aktivnosti koja nije isključivo vezana uz turističku potražnju.

Postoji značajan prostor za povećanje prihoda kroz razvoj novih turističkih proizvoda, produljenje prosječnog boravka te snažnije povezivanje turizma s lokalnim gospodarstvom, osobito s poljoprivredom, tradicijskim proizvodima i lokalnim uslugama.

❖ Zaposlenost

Broj zaposlenih u djelatnostima smještaja i ugostiteljstva tijekom godine kreće se između 95 i 109 zaposlenih, što ukazuje na relativno stabilnu, ali umjereno sezonsku strukturu zaposlenosti. Najveći broj zaposlenih bilježi se u proljetnim i ljetnim mjesecima, dok se blagi pad bilježi tijekom zimskog razdoblja.

Takva dinamika zapošljavanja odražava dominantan izletnički i vikend karakter turizma, pri čemu dio zaposlenosti ovisi o sezonskim turističkim aktivnostima i manifestacijama.

❖ Lokalna ekonomija

Turizam ima potencijal za snažnije povezivanje s lokalnim gospodarstvom, osobito kroz suradnju s malim poduzetnicima, obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, lokalnim proizvođačima hrane i tradicijskih proizvoda te pružateljima usluga u području rekreacije i kulture. Daljnji razvoj turizma može pridonijeti povećanju lokalne dodane vrijednosti i diversifikaciji gospodarskih aktivnosti.

4.5.2. Društveni aspekti

Društvena održivost turizma odnosi se na percepciju turizma među lokalnim stanovništvom, njegov utjecaj na kvalitetu života te na uključivanje lokalne zajednice u razvoj turističkih aktivnosti.

❖ Zadovoljstvo lokalnog stanovništva

Rezultati primarnog istraživanja pokazuju da 25 % ispitanika izražava zadovoljstvo turizmom u destinaciji. Ovakav rezultat treba interpretirati s oprezom jer je istraživanje provedeno na relativno malom uzorku ispitanika (12 ispitanika), što ograničava mogućnost donošenja čvrstih zaključaka.

Niska razina percepcije koristi od turizma može biti povezana s relativno slabom vidljivošću turističkih učinaka u svakodnevnom životu lokalnog stanovništva. S obzirom na nizak intenzitet turističkog prometa, turizam još uvijek ne generira značajne izravne koristi za širu lokalnu zajednicu.

Iako u prvoj godini provedbe istraživanja nije prikupljen reprezentativan uzorak ispitanika, uspostavljen je metodološki okvir i instrumenti prikupljanja podataka koji će omogućiti sustavno prikupljanje i usporedivost podataka u narednim godinama

❖ Kvaliteta života

S obzirom na mali broj turističkih dolazaka i noćenja, turizam trenutačno nema izražen negativan utjecaj na kvalitetu života lokalnog stanovništva. Nema značajnih pritisaka na cijene nekretnina, dostupnost javnih usluga ili prometnu infrastrukturu.

To stvara povoljne uvjete za planski razvoj turizma koji može doprinijeti poboljšanju lokalne infrastrukture i kvalitete života bez narušavanja socijalne ravnoteže.

❖ **Kulturni identitet i turistička ponuda**

U destinaciji je evidentirana 31 turistička atrakcija, od kojih je 26 pristupačno osobama s invaliditetom, što rezultira udjelom pristupačnih atrakcija od 83,88 %. Ovaj pokazatelj ukazuje na relativno visoku razinu dostupnosti turističke ponude različitim skupinama posjetitelja.

Unaprjeđenje interpretacije kulturne i prirodne baštine te uključivanje lokalnih udruga i zajednice u turističke aktivnosti može dodatno doprinijeti očuvanju kulturnog identiteta i autentičnosti destinacije.

4.5.3. Okolišni aspekti

Okolišna održivost analizira odnos turizma prema prirodnim resursima, uključujući potrošnju vode i energije, stvaranje otpada te zaštitu prirodnih područja.

❖ **Korištenje vodnih resursa**

Izračun pokazatelja omjera potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku temelji se na usporedbi ukupne potrošnje vode u mjesecu s najvećim i mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja. U promatranoj destinaciji ukupna potrošnja vode u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja iznosila je 95.396 m³, dok je u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja iznosila 72.530 m³.

Na temelju primijenjene metodologije procijenjena potrošnja vode po turističkom noćenju iznosi 15,71 m³, dok procijenjena potrošnja vode po noćenju stanovnika iznosi 0,15 m³. Dobiveni omjer iznosi 2,91, odnosno 102,91 %, što znači da je procijenjena potrošnja vode povezana s turističkim noćenjem znatno viša od prosječne potrošnje vode po stanovniku.

Takav rezultat prvenstveno je posljedica vrlo malog broja turističkih noćenja u destinaciji (4.448 godišnje) u odnosu na broj stanovnika (16.587 stanovnika). Zbog toga metodologija raspodjeljuje ukupnu razliku u potrošnji vode između promatranih mjeseci na relativno mali broj turističkih noćenja, što može rezultirati izrazito visokim procijenjenim iznosom potrošnje vode po turističkom noćenju.

Stoga dobiveni pokazatelj treba promatrati kao indikativan analitički pokazatelj, a ne kao izravnu mjeru stvarne potrošnje vode po turistu. Na ukupnu razliku u potrošnji vode između promatranih mjeseci mogu utjecati i drugi sezonski čimbenici, poput povećane potrošnje vode u kućanstvima tijekom ljetnih mjeseci, poljoprivrednih aktivnosti, navodnjavanja ili punjenja bazena.

❖ **Potrošnja električne energije**

Pokazatelj potrošnje električne energije po turističkom noćenju izračunava se na sličnom principu kao i potrošnja vode, usporedbom ukupne potrošnje električne energije u mjesecu s najvećim i mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja.

U destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi ukupna potrošnja električne energije iznosila je 2.114.100 kWh u mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja, dok je u mjesecu s najmanjim brojem noćenja iznosila 2.269.456 kWh. Budući da je potrošnja energije veća u razdoblju s manjim brojem turističkih noćenja, primjena standardne metodologije rezultira negativnom vrijednošću pokazatelja, odnosno omjerom -83,30.

Negativna vrijednost pokazatelja ukazuje da potrošnja električne energije u destinaciji nije izravno povezana s turističkom aktivnošću, već je primarno određena potrošnjom lokalnog stanovništva i gospodarskih subjekata. U zimskim mjesecima povećana potrošnja električne energije često je povezana s potrebama grijanja, duljim razdobljima rasvjete te drugim sezonskim energetske potrebama kućanstava i poslovnih objekata.

Drugim riječima, turistička aktivnost u trenutnom opsegu nema značajan utjecaj na ukupnu potrošnju električne energije u destinaciji. Negativna vrijednost pokazatelja dodatno potvrđuje da razlike u ukupnoj potrošnji energije između promatranih mjeseci proizlaze prvenstveno iz sezonskih obrazaca potrošnje stanovništva i gospodarstva, a ne iz turističkog prometa.

U kontekstu održivosti, ovakav rezultat pokazuje da turizam trenutačno ne generira energetske pritisak na lokalnu infrastrukturu. Ipak, s potencijalnim povećanjem turističkog prometa preporučljivo je poticati energetske učinkovitost u turističkim objektima, uključujući primjenu energetske učinkovitih uređaja, korištenje obnovljivih izvora energije te sustave pametnog upravljanja potrošnjom energije.

❖ **Komunalni otpad**

Pokazatelj omjera količine komunalnog otpada nastalog po turističkom noćenju u odnosu na količinu otpada koju generira lokalno stanovništvo temelji se na usporedbi količine otpada u mjesecu s najvećim i mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja.

U mjesecu s najvećim brojem turističkih noćenja u destinaciji je zabilježeno 280 tona komunalnog otpada, dok je u mjesecu s najmanjim brojem noćenja zabilježeno 234 tone otpada. Dobiveni pokazatelj od 0,09 ukazuje da turistička aktivnost sudjeluje s vrlo malim udjelom u ukupnoj količini komunalnog otpada nastalog u destinaciji.

Drugim riječima, najveći dio komunalnog otpada generira lokalno stanovništvo i redovite gospodarske aktivnosti, dok je doprinos turističkog sektora trenutačno relativno ograničen. Ovakav rezultat može se objasniti relativno malim brojem turističkih noćenja i dominantnim izletničkim karakterom destinacije, pri čemu dio posjetitelja ne ostvaruje noćenja u destinaciji.

Unatoč trenutačno niskom utjecaju turizma na nastanak otpada, važno je pravovremeno razvijati sustav održivog gospodarenja otpadom u turističkom sektoru. To uključuje poticanje odvojenog prikupljanja otpada u smještajnim objektima, smanjenje uporabe jednokratne plastike, edukaciju posjetitelja te suradnju turističkih subjekata s lokalnim komunalnim službama.

❖ **Zaštićena prirodna područja**

Na području destinacije evidentirano je 8 hektara zaštićenog područja u kategoriji posebnog rezervata, što čini približno 0,05 % ukupne površine destinacije. Iako je udio formalno zaštićenih područja relativno nizak, širi prostor destinacije obiluje prirodnim krajolicima, šumama i riječnim ekosustavima koji predstavljaju važan temelj za razvoj održivog turizma.

4.5.4. Prostorni aspekti

Prostorni aspekti održivosti odnose se na strukturu izgrađenog prostora, raspodjelu turističkih aktivnosti i usklađenost turističkog razvoja s prostorno-planskim dokumentima.

❖ **Izgrađenost prostora**

Ukupna površina destinacije iznosi 17.152 ha, od čega je:

- 1.343,25 ha izgrađeno u zonama stanovanja
- 316 ha u zonama mješovite namjene (pretežito stambene)
- 2,89 ha u zonama predviđenim za ugostiteljsko-turističke aktivnosti.

Relativno mala površina namijenjena turističkim sadržajima potvrđuje da je turistički razvoj u destinaciji još uvijek u početnoj fazi.

❖ **Turistička infrastruktura**

Pokazatelj turističke infrastrukture pokazuje da u destinaciji nije uspostavljena turistička ambulanta, što ukazuje na potrebu za daljnjim razvojem zdravstvene i sigurnosne infrastrukture u slučaju povećanja turističkog prometa.

❖ **Upravljanje razvojem destinacije**

Analiza pokazuje da nije donesen plan upravljanja destinacijom, niti postoje posebni dokumenti za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu klimatskih rizika

na razini destinacije. Uspostava takvih strateških dokumenata predstavlja važan korak za sustavno i dugoročno upravljanje održivim razvojem turizma.

4.5.5. Zaključak o trenutnom stanju održivosti

Tablica 31. Interpretacija pokazatelja održivosti

Pokazatelj	Vrijednost	Opis	Implikacija za upravljanje destinacijom
Intenzitet turističkog opterećenja	0,21 noćenje na 100 stanovnika u vršnom mjesecu	Turističko opterećenje na lokalnu zajednicu i infrastrukturu vrlo je nisko	Omogućuje planski razvoj turizma bez značajnog pritiska na lokalne resurse
Prosječna duljina boravka	3,09 dana	Posjetitelji se u destinaciji zadržavaju kratko, što upućuje na izletnički ili vikend karakter turizma	Razvoj tematskih itinerara i paket-aranžmana može produljiti boravak i povećati turističku potrošnju
Turistički prihodi	6.381.737,58 €	Turizam generira određene gospodarske učinke, ali još uvijek bez snažnog cjelogodišnjeg utjecaja	Jačati povezanost turizma s lokalnim gospodarstvom (OPG-ovi, lokalni proizvodi, gastronomija)
Zaposlenost u turizmu	95 – 109 zaposlenih	Zapošljavanje je stabilno, ali djelomično sezonskog karaktera	Razvoj cjelogodišnjih turističkih sadržaja može povećati stabilnost zapošljavanja
Pristupačnost turističkih atrakcija	83,88 %	Visoka razina dostupnosti turističke ponude različitim skupinama posjetitelja	Nastaviti unaprjeđivati pristupačnost i uključivost turističke infrastrukture
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva	25 % ispitanika zadovoljno turizmom	Lokalna zajednica trenutačno ograničeno percipira koristi turizma	Potrebno je jačati uključivanje stanovništva u razvoj turizma i komunikaciju o njegovim koristima
Potrošnja vode po turističkom noćenju	102,91	Turističko noćenje generira veću potrošnju vode od prosječne potrošnje stanovnika, ali ukupni utjecaj turizma je mali	U budućem razvoju turizma poticati racionalno korištenje vode i primjenu štedljivih sustava
Potrošnja električne energije	-83,30	Potrošnja energije veća je u mjesecu s najmanjim brojem turističkih noćenja, što znači da turizam nema značajan utjecaj na ukupnu potrošnju energije	Potrošnja energije u destinaciji prvenstveno ovisi o lokalnom stanovništvu i gospodarskim aktivnostima
Komunalni otpad	0,09	Turizam trenutačno generira vrlo mali udio	Razvoj turizma može se planirati bez značajnog

		ukupnog komunalnog otpada	pritiska na sustav gospodarenja otpadom
Zaštićena prirodna područja	0,05 % površine destinacije	Formalno zaštićena područja zauzimaju mali udio prostora, ali prirodni krajolik ima visoku vrijednost	Turistički razvoj treba usmjeravati prema očuvanju prirodnih i krajobraznih vrijednosti
Površina turističke zone	2,89 ha	Turistička infrastruktura prostorno je vrlo ograničena	Razvoj turističkih sadržaja treba planirati unutar postojećih naselja i planiranih zona
Turistička zdravstvena infrastruktura	turistička ambulanta nije uspostavljena	Destinacija još nema posebnu zdravstvenu infrastrukturu za turiste	S rastom turističkog prometa razmotriti razvoj osnovnih sigurnosnih i zdravstvenih usluga
Strateški dokumenti upravljanja	plan upravljanja destinacijom nije donesen	Sustavno upravljanje turizmom još nije institucionalno uspostavljeno	Donošenje plana upravljanja destinacijom ključan je korak za koordinirani razvoj turizma

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi nalazi se u ranoj do srednjoj fazi turističkog razvoja, s niskim opterećenjem prostora, očuvanim resursima i znatnim prostorom za planski, održiv rast. Pokazatelji upućuju na kontroliran utjecaj turizma na okoliš i infrastrukturu, ali i na potrebu jačanja društvene uključenosti, ekonomske koristi i upravljačkih kapaciteta.

Fokus treba biti na diverzifikaciji ponude, produljenju boravka i povezivanju turizma s lokalnom ekonomijom (OPG-ovi, usluge, manifestacije). Prioritet je povećati vidljivost koristi za zajednicu, jačati participaciju, informiranje i uključivanje lokalnih dionika u razvoj i provedbu mjera. Očuvani okoliš omogućuje daljnji razvoj uz strogo upravljanje, interpretaciju i praćenje resursa, bez intenzivne eksploatacije. Prostorno planiranje treba ostati preventivno i usmjereno na očuvanje krajolika, uz jačanje pješačko-biciklističke povezanosti.

Destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi ima povoljan startni položaj za održivi razvoj: nizak pritisak, očuvane resurse i jasne razvojne poluge. Ključ uspjeha leži u pravodobnom upravljanju, jačanju društvene i gospodarske koristi te sustavnom praćenju pokazatelja, kako bi se razvoj odvijao kontrolirano, uključivo i u skladu s nosivim kapacitetima prostora.

4.6. Praćenje održivosti

Praćenje održivosti turističke destinacije važno je za osiguranje dugoročnog razvoja turizma uz minimalan negativan utjecaj na okoliš, lokalnu zajednicu i ekonomiju. Proces praćenja uključuje redovito mjerenje i analizu određenih pokazatelja koji pomažu destinacijama da prilagode svoje turističke politike i upravljanje. Praćenje

održivosti može se obavljati na ekološkom, društvenom i ekonomskom nivou, uz korištenje konkretnih alata i metodologija.

Održivost destinacije prati se sagledavanjem kretanja trendova osnovnih pokazatelja i odabranih specifičnih pokazatelja održivosti.

Prilikom izrade plana upravljanja destinacijom iznimno bitno, pored obaveznih pokazatelja, odabrati specifične pokazatelje koji će omogućiti:

- ✓ praćenje utjecaja odabranog smjera razvoja na održivost destinacije,
- ✓ usporedbu destinacije s drugim usporedivim destinacijama odnosno usporedbu svih ili pojedinih područja održivosti,
- ✓ ostvarivanje preduvjeta za certificiranje destinacije ukoliko destinacija želi neki od relevantnih certifikata održivosti.

Tablica 32. Praćenje održivosti obveznih pokazatelja

POKAZATELJ	UČESTALOST MJERENJA
Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	Jednom godišnje
Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom	Svake dvije godine za ITR I II, za ITR III i IV svake četiri godine
Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji	Svake dvije godine za ITR I II, za ITR III i IV svake četiri godine
Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom	Svake dvije godine
Broj organiziranih turističkih ambulanti	Jednom godišnje
Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)	Svake dvije godine
Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)	Svake dvije godine
Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)	Svake četiri godine
Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije	Svake četiri godine
Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika	Svake dvije godine

Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem	Jednom godišnje
Prosječna duljina boravka turista u destinaciji	Jednom godišnje
Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Jednom godišnje
Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	Jednom godišnje
Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija	Jednom godišnje
Status implementacije aktivnosti iz plan upravljanja destinacijom	Jednom godišnje
Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS	Svake dvije godine

Redovito prikupljanje podataka, analiza pokazatelja i prilagodba strategija omogućuju destinacijama da odgovore na izazove koje turizam može donijeti, osiguravajući dugoročni održivi razvoj.

RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

SWOT analiza

Identificiranje općih načela i ciljeva turizma

Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

Mjere i aktivnosti

5. RAZVOJNI SMJER S MJERAMA I AKTIVNOSTIMA

Savsko - Sutlanska dolina i brigi strateški se usmjerava prema modelu održive, autentične i tematski specijalizirane destinacije, s naglaskom na obiteljski boravak, outdoor aktivnosti i doživljaj prirode, koja svoj razvoj temelji na očuvanim prirodnim resursima (riječni krajolici Save i Sutle, šumski i brežuljkasti predjeli, geobaština), bogatom kulturnom identitetu i suvremenim oblicima interpretacije, uz jasno usmjeren cilj produljenja sezone, diversifikacije ponude i jačanja kvalitete života lokalne zajednice.

Destinacija postupno prelazi s pozicije pretežito pasivnog, izletničkog i rekreativnog boravka prema proaktivno upravljanoj modelu razvoja turizma, koji se temelji na planskom korištenju resursa, integraciji dionika i upravljanju razvojnim procesima. Takav model uključuje:

- jačanje selektivnih oblika turizma, osobito outdoor, aktivnog, interpretacijskog, kulturnog, gastro i edukativnog turizma
- upravljanje sezonalnošću kroz razvoj sadržaja za predsezonu i posezonu te poticanje cjelogodišnjeg korištenja infrastrukture
- povećanje kvalitete i održivosti turističke ponude, osobito u segmentu smještaja, interpretacije resursa i javne turističke infrastrukture
- digitalnu transformaciju turističkog proizvoda i destinacijskog upravljanja, uključujući digitalnu interpretaciju, informiranje i promociju
- razvoj ljudskih potencijala i jačanje povezanosti turizma s lokalnim gospodarstvom i poduzetništvom
- integraciju turizma s lokalnom zajednicom, očuvanjem identiteta prostora i participativnim upravljanjem
- jačanje tržišne vidljivosti i prepoznatljivosti destinacije, uz jasno pozicioniranje na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Ovakvo strateško usmjerenje omogućuje destinaciji Savsko - Sutlanskoj dolini i brigi razvoj turizma koji je prostorno uravnotežen, društveno prihvatljiv i ekonomski održiv, uz očuvanje temeljnih vrijednosti prostora i dugoročnu korist za lokalnu zajednicu.

5.1. SWOT analiza

SWOT analiza je među najčešće korištenim metodama za procjenu trenutnog stanja i planiranje strateških koraka, jer omogućava sveobuhvatan uvid u unutarnje i vanjske čimbenike koji utječu na razvoj destinacije. Ova analiza uključuje identifikaciju snaga i slabosti, koje predstavljaju karakteristike same destinacije, te prilika i prijetnji koje dolaze iz vanjskog okruženja i utječu na budući smjer.

SWOT analiza omogućuje cjeloviti pregled ključnih tema za destinaciju, ali također može otkriti nova važna pitanja koja dosad nisu bila u fokusu dionika. Ovakav pristup pomaže u prepoznavanju prednosti koje treba dodatno ojačati i iskoristiti, dok se slabosti identificiraju kako bi se učinkovito uklonile.

Cilj SWOT analize je utvrditi trenutno stanje turističke destinacije kako bi se identificirale snage, slabosti i prijetnje, te definirale prilike za daljnji razvoj turizma. SWOT analiza će se temeljiti na podacima prikupljenim u prethodno provedenoj analizi stanja.

Na temelju provedene analize stanja te procjene potencijala za razvoj i podizanje kvalitete turističkih proizvoda (poglavlje 3), utvrđeno je da destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi raspolaže značajnim prirodnim, kulturnim, infrastrukturnim i razvojno-strateškim resursima, koji predstavljaju čvrstu osnovu za daljnje unapređenje turističke ponude u nadolazećem planskom razdoblju. Uspješnost budućeg razvoja ovisit će o sposobnosti destinacije da:

- učinkovito valorizira prepoznatljive resurse, osobito očuvane riječne krajolike Save i Sutle, krajobrazne vrijednosti, prirodna izletišta i kulturnu baštinu
- diverzificira turističku ponudu u smjeru autentičnih, iskustvenih i tematski profiliranih proizvoda
- ublaži sezonalnost kroz razvoj proizvoda s potencijalom cjelogodišnjeg ili produženog korištenja, poput outdoor, aktivnog, kulturnog, edukativnog i eno-gastro turizma
- unaprijedi kvalitetu boravišnog i izletničkog turizma, koji trenutno čini temelj turističke potražnje
- uvede i razvije digitalne alate i interpretacijske sadržaje, radi modernijeg upravljanja destinacijom, informiranja posjetitelja i promocije ponude
- upravlja prostornim korištenjem i kapacitetima, osobito na frekventnim izletničkim lokacijama, uz očuvanje ruralnog karaktera prostora i kvalitete života lokalne zajednice

Dijagnostički okvir obuhvaća identificirane snage i slabosti turističke ponude i organizacije destinacije, kao i prilike i prijetnje koje proizlaze iz tržišnih trendova, promjena u ponašanju posjetitelja, prostorno-planskih ograničenja, dostupnosti infrastrukture i klimatskih utjecaja.

Ovaj dijagnostički okvir predstavlja polazište za izradu SWOT analize koja slijedi, a koja će biti strukturirana tematski, kroz ključne turističke proizvode i horizontalne strateške komponente razvoja, uključujući upravljanje destinacijom, javnu turističku infrastrukturu, digitalizaciju, razvoj ljudskih potencijala i održivost.

Tablica 33. SWOT analiza destinacije

Snage	Slabosti
- Raznolika struktura turističkih proizvoda s naglaskom na obiteljski, izletnički i outdoor turizam - Očuvani prirodni i ruralni ambijent pogodan za miran boravak i boravak u prirodi - Dominacija manjih smještajnih kapaciteta (privatni smještaj, kuće za odmor) koji odgovaraju profilu destinacije - Postojeća mreža manifestacija i lokalnih događanja povezanih s identitetom prostora - Rast interesa za aktivni, iskustveni i edukativni turizam - Bogata i prostorno disperzirana kulturna baština na području sve četiri općine - Postojanje 12 zaštićenih kulturnih dobara i vrijedne nematerijalne baštine - Očuvani riječni krajolici Save i Sutle, šumske cjeline i brežuljkasti predjeli - Botanički posebni rezervat Dubravica kao vrijedan prirodni resurs - Visoka razina očuvanosti prostora i niska razina turističkog pritiska - Postojeća mreža odmorišta, vidikovaca, piknik-zona i biciklističkih ruta - Disperzirana infrastruktura bez koncentracije pritisaka - Povezanost infrastrukture s prirodnim i kulturnim resursima - Višefunkcionalna sekundarna infrastruktura (sportski objekti, javni prostori) - Mogućnost korištenja infrastrukture tijekom većeg dijela godine - Postojanje institucionalnog okvira za upravljanje destinacijom - Osnovna digitalna prisutnost i informacijski kanali - Motivirana lokalna zajednica i aktivne udruge - Relativno nizak intenzitet turističkih konflikata	- Ograničena razina strukturiranih i komercijalno zaokruženih turističkih proizvoda - Niska razina tematskog pakiranja ponude i integracije proizvoda - Izražena sezonalnost i kratko prosječno trajanje boravka - Nedostatak specijaliziranih sadržaja za cjelogodišnje korištenje - Ograničena ponuda organiziranih turističkih aktivnosti i vođenih programa - Niska razina turističke interpretacije i vidljivosti resursa - Ograničena infrastrukturna opremljenost pojedinih lokaliteta - Nedostatak sustavno razvijenih interpretacijskih centara i sadržaja - Slaba povezanost kulturnih i prirodnih resursa u jedinstvene proizvode - Ograničena razina interpretacije i signalizacije - Neujednačena kvaliteta opreme i sadržaja - Nedostatak sustava praćenja korištenja i opterećenja - Ograničena pristupačnost pojedinih lokacija osobama s invaliditetom - Nedostatak jedinstvenog sustava digitalnog upravljanja destinacijom - Ograničeni kadrovski kapaciteti i sezonalnost zapošljavanja - Niska razina formalnih edukacija u turizmu - Ograničeno prikupljanje i analiza podataka
Prilike	Prijetnje
- Razvoj selektivnih oblika turizma (outdoor, kulturni, interpretacijski, edukativni, eno-gastro) - Produljenje sezone kroz predsezonu i posezonu - Povezivanje turističkih proizvoda u tematske rute i itinerere - Razvoj proizvoda temeljenih na lokalnim pričama, baštini i prirodi - Jačanje ponude kratkih boravaka i vikend-turizma	- Zadržavanje pasivnog modela turizma bez daljnje diferencijacije - Ovisnost o sezonskoj potražnji i izletničkom prometu - Konkurencija razvijenijih kontinentalnih i ruralnih destinacija - Ograničeni ljudski i financijski kapaciteti za bržu profesionalizaciju ponude - Rizik nedovoljnog održavanja i valorizacije kulturnih dobara - Potencijalni pritisci na osjetljive prirodne lokalitete bez jasnog upravljanja

- Razvoj interpretacijskog, edukativnog i kulturnog turizma - Povezivanje baštine i prirode kroz tematske rute i programe - Korištenje digitalnih alata za interpretaciju i promociju - Pozicioniranje destinacije kao očuvane i mirne ruralne cjeline - Razvoj niskointenzivnih, održivih oblika korištenja prostora - Nadogradnja postojeće infrastrukture bez novih prostornih zahvata - Tematsko i interpretacijsko obogaćivanje sadržaja - Razvoj održive mobilnosti i aktivnog kretanja - Povećanje dostupnosti i inkluzivnosti infrastrukture - Jače uključivanje infrastrukture u promociju destinacije - Uvođenje digitalnih alata za upravljanje i interpretaciju - Edukacije i jačanje kompetencija lokalnih dionika - Jačanje suradnje s regionalnim i nacionalnim institucijama - Razvoj participativnog upravljanja i uključivanja zajednice	- Ograničeni financijski kapaciteti za obnovu i interpretaciju baštine - Klimatske promjene i ekstremni vremenski uvjeti - Nedostatna sredstva za redovito održavanje - Fragmentirani razvoj bez jedinstvenog upravljačkog okvira - Potencijalno neusklađeni zahvati s prostorno-planskim ograničenjima - Odlazak mlađe radne snage - Ovisnost o vanjskim izvorima financiranja - Spora prilagodba tržišnim i tehnološkim promjenama
---	---

Na temelju provedene analize stanja destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi i procjene razvojnih potencijala turističkih proizvoda (poglavlje 3), kao i dijagnostičkog okvira sintetiziranog kroz SWOT analizu, definiraju se ključne strateške smjernice koje će predstavljati temelj budućeg razvoja turizma na području destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

SWOT analiza potvrđuje da Savsko - Sutlanska dolina i brigi ima izražene razvojne snage i prilike, uz relativno kontrolirane slabosti i upravljive prijetnje, što destinaciju stavlja u povoljan položaj za planski, održiv i selektivan razvoj turizma u sljedećem planskom razdoblju.

5.2. Identifikacija općih načela i ciljeva turizma

Turizam predstavlja jednu od važnih razvojnih djelatnosti u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi, s izravnim utjecajem na lokalno gospodarstvo, zapošljavanje, prostorno planiranje i očuvanje identiteta prostora. Njegova važnost očituje se kroz turističku potrošnju, potporu malom i lokalnom poduzetništvu, očuvanje i stvaranje radnih mjesta te razvoj povezanih djelatnosti, ali i kroz promociju destinacije, valorizaciju kulturne i prirodne baštine te poticanje društvene dinamike i razmjene iskustava.

Istodobno, turistički razvoj, ako nije planski upravljan, može generirati i određene izazove – ponajprije neravnomjerno prostorno korištenje u razdobljima povećane potražnje, dodatni pritisak na prirodne resurse, komunalnu i prometnu infrastrukturu te

rizik postupnog gubitka autentičnosti i prepoznatljivog ruralnog karaktera destinacije. Upravo zbog toga, daljnji razvoj turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi mora biti utemeljen na jasno definiranim načelima i ciljevima koji osiguravaju ravnotežu između gospodarskih koristi, očuvanja prostora i kvalitete života lokalne zajednice.

Definiranje općih načela turizma predstavlja temeljni strateški okvir za upravljanje destinacijom, usmjeravanje budućih razvojnih odluka te koordinaciju dionika u procesu planiranja i provedbe.

❖ Načela turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi

Daljnji razvoj turizma u destinaciji treba se temeljiti na sljedećim načelima:

- Održivost – racionalno i odgovorno korištenje prirodnih i kulturnih resursa, uz očuvanje okoliša, prostorne ravnoteže i identiteta destinacije.
- Kvaliteta – kontinuirano podizanje razine turističkih proizvoda i usluga, s naglaskom na iskustveni, autentični i sadržajno bogat turizam.
- Pristupačnost – osiguravanje fizičke, digitalne i komunikacijske dostupnosti turističkih sadržaja, informacija i prostora za sve korisnike.
- Zadovoljstvo – razvoj turizma koji istodobno doprinosi pozitivnom iskustvu posjetitelja i očuvanju kvalitete života lokalnog stanovništva.
- Sigurnost – osiguravanje visokih standarda sigurnosti u destinaciji, uključujući funkcionalnost javnih i žurnih službi, zdravstvenu i digitalnu sigurnost te sustavno upravljanje rizicima.

Ova načela predstavljaju polazište za definiranje strateških ciljeva, mjera i aktivnosti u sljedećim poglavljima Plana upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

❖ Ciljevi razvoja turizma

Razvoj turizma u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi treba biti usmjeren prema postizanju sljedećih ciljeva:

- Ekonomski cilj – doprinos stabilnom gospodarskom razvoju, povećanju turističke potrošnje i produženju sezone uz racionalno upravljanje prihvatnim kapacitetima.
- Kulturološki cilj – očuvanje i valorizacija kulturne i tradicijske baštine, interpretacija identiteta destinacije te njegovanje lokalnog načina života kao dijela turističke ponude.
- Ekološki cilj – očuvanje prirodnog prostora i morskog okoliša, aktivno upravljanje resursima te smanjenje negativnih utjecaja turizma na okoliš.
- Socijalni cilj – podizanje kvalitete života stanovnika, uključivanje lokalne zajednice u planiranje razvoja te poticanje zapošljavanja uz povećanje kompetencija i stručnosti kadrova.

- Infrastrukturni cilj – unapređenje i usklađivanje komunalne, prometne, javne i digitalne infrastrukture s razvojnim potrebama destinacije, u skladu s načelima održivosti i kapaciteta prostora.

Turizam predstavlja važan razvojni potencijal za destinaciju Savsko Sutlanska dolina i brigi, no njegovo daljnje jačanje treba biti usmjereno na načela održivog i odgovornog upravljanja. Razvoj turističke ponude pritom treba temeljiti na jačanju kvalitete i autentičnosti proizvoda, očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora te poticanju koordiniranog djelovanja javnog i privatnog sektora.

U središtu budućeg modela upravljanja turizmom mora se nalaziti ravnoteža između gospodarskih koristi, očuvanja prostora i prirodnih resursa te dobrobiti lokalne zajednice. Takav pristup omogućuje razvoj turizma koji istodobno doprinosi lokalnom gospodarstvu, unapređuje kvalitetu života stanovništva i čuva identitet destinacije.

Navedena načela i razvojni smjerovi predstavljaju temelj za definiranje vizije i strateških prioriteta turističkog razvoja destinacije Savsko Sutlanska dolina i brigi, koji će u nastavku dokumenta biti razrađeni kroz konkretne ciljeve, mjere i instrumente njihove provedbe.

5.3. Oblikovanje strateškog pravca i prioriteta

U skladu s definiranim općim načelima i ciljevima razvoja turizma, strateški pravac razvoja destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi usmjerava se prema modelu održivog, konkurentnog i diferenciranog turizma. Takav model temelji se na valorizaciji očuvanih prirodnih krajolika, kulturne i nematerijalne baštine te ruralnog identiteta prostora, uz istodobno jačanje tržišne prepoznatljivosti destinacije i dugoročno očuvanje kvalitete života lokalne zajednice.

Provedena analiza stanja identificirala je ključne razvojne izazove destinacije, među kojima se posebno ističu izražena sezonalnost turističkih aktivnosti, pretežito izletnički i kratkotrajni boravci, nedovoljno strukturirana i tržišno valorizirana ponuda selektivnih turističkih proizvoda, ograničena razina interpretacije prirodnih i kulturnih resursa te povremena koncentracija korištenja prostora na pojedinim frekventnijim lokacijama. Ovi izazovi upućuju na potrebu strateškog usmjeravanja razvoja turizma prema povećanju kvalitete sadržaja i ukupnog doživljaja destinacije, a ne prema povećanju samog obujma turističkog prometa.

Temelj budućeg upravljanja destinacijom počiva na uspostavljanju ravnoteže između intenziteta korištenja prostora i stvarne vrijednosti turističkog doživljaja. Razvojni fokus pritom se ne stavlja na rast broja posjetitelja, već na unapređenje kvalitete boravka, razvoj sadržaja koji potiču dulji boravak te povećanje potrošnje po posjetitelju, uz očuvanje prostorne ravnoteže i ruralnog karaktera destinacije.

Na taj se način Savsko - Sutlanska dolina i brigi pozicionira kao destinacija odabira za miran, sadržajan i autentičan boravak, a ne kao prostor masovnog

posjećivanja, što je u skladu s prostornim, infrastrukturnim i društvenim specifičnostima destinacije.

U strateškom smislu identificirani su sljedeći prioriteti:

STRATEŠKI PRIORITET 1. Razvoj cjelogodišnje i sezonski uravnotežene turističke ponude

Usmjeravanje razvoja prema produljenju turističke sezone kroz jačanje selektivnih oblika turizma koji nisu vezani uz vršna sezonska opterećenja. Poseban naglasak stavlja se na outdoor i aktivni turizam, kulturno-interpretacijske sadržaje, edukativne i izletničke programe te kratke boravke i vikend-turizam. Time se smanjuje sezonalnost, povećava stabilnost potražnje i stvara preduvjet za ravnomjerniju raspodjelu turističkih tokova kroz godinu.

STRATEŠKI PRIORITET 2. Očuvanje i održivo korištenje prostora, prirodnih i kulturnih resursa

Razvoj turizma temeljen na očuvanim riječnim krajolicima Save i Sutle, šumskim i ruralnim područjima te bogatoj kulturnoj i nematerijalnoj baštini, uz jasno upravljanje prostornim korištenjem i kapacitetima. Prioritet je usmjeren na niskointenzivne, selektivne oblike turizma, interpretaciju resursa bez njihove prekomjerne eksploatacije te očuvanje ruralnog identiteta i kvalitete života lokalne zajednice.

STRATEŠKI PRIORITET 3. Podizanje kvalitete, inovativnosti i diferencijacije turističkih proizvoda

Unapređenje turističke ponude kroz povećanje kvalitete smještaja, sadržaja i doživljaja, tematsko povezivanje proizvoda te razvoj interpretacijskih i digitalnih rješenja. Fokus je na diferencijaciji destinacije kao autentične, mirne i iskustvene ruralne cjeline, uz jačanje tržišne prepoznatljivosti i konkurentnosti u odnosu na slične kontinentalne destinacije.

STRATEŠKI PRIORITET 4. Jačanje upravljačkih, digitalnih i ljudskih kapaciteta destinacije

Razvoj otpornosti destinacije kroz jačanje kapaciteta destinacijskog upravljanja, digitalizaciju procesa, prikupljanje i korištenje podataka te kontinuirano ulaganje u razvoj ljudskih potencijala. Prioritet uključuje edukaciju dionika, poticanje lokalnog poduzetništva, jačanje suradnje i participativnog upravljanja, kako bi se destinacija mogla prilagoditi tržišnim, klimatskim i društvenim promjenama.

STRATEŠKI PRIORITET 5. Integracija turizma s lokalnom zajednicom i lokalnim gospodarstvom

Osiguravanje da razvoj turizma donosi vidljive i dugoročne koristi lokalnoj zajednici kroz jačanje lokalnog gospodarstva, uključivanje stanovništva u planiranje i provedbu, poticanje lokalnih proizvoda i usluga te očuvanje kulturnog identiteta. Ovaj prioritet doprinosi društvenoj prihvatljivosti turizma i dugoročnoj stabilnosti destinacije.

Strateški prioriteti koji proizlaze iz ovakvog pristupa bit će u nastavku razrađeni kroz jasne razvojne smjerove i ciljeve, s mjerama usmjerenim na ostvarenje dugoročne vizije razvoja turizma destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi. U temeljnom fokusu bit će razvoj proizvoda s visokim tržišnim potencijalom, digitalna transformacija destinacije, upravljanje kapacitetima te jačanje organizacijske i kadrovske strukture.

5.4. Identificiranje ciljeva

Ako razvojni smjer i ciljevi razvoja turizma destinacije nisu utvrđeni prethodno donesenim strateško-planskim dokumentima, isti se definiraju u okviru Plana upravljanja destinacijom, temeljem provedene analize stanja, procjene potencijala i postavljenog strateškog pravca razvoja. U slučaju destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi, ciljevi se oblikuju kao logična nadogradnja utvrđenih strateških prioriteta, pri čemu je nužno osigurati da budu realni, provedivi, mjerljivi te usklađeni s načelima održivog razvoja, vrijednostima lokalne zajednice i potrebama tržišta.

Oblikovani strateški prioriteti razvoja predstavljaju temelj za definiranje ciljeva usmjerenih na postizanje konkretnih, mjerljivih i prepoznatljivih razvojnih učinaka u destinaciji Savsko - Sutlanska dolina i brigi. U tom smislu, ciljevi su orijentirani na ostvarivanje kvantitativnih učinaka (npr. produljenje prosječne duljine boravka, ravnomjernija raspodjela turističkog prometa tijekom godine, rast potrošnje po posjetitelju) te kvalitativnih poboljšanja (npr. viša razina doživljaja, bolja interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti, jačanje autentičnosti i identiteta destinacije).

Definirani ciljevi izravno proizlaze iz prioritetnih područja djelovanja utvrđenih analizom stanja, a osobito iz:

- razvoja outdoor i aktivnog turizma temeljenog na prirodnim resursima,
- diversifikacije odmorišnog i rekreativnog turizma,
- jačanja kulturno-interpretativnih i manifestacijskih sadržaja,
- razvoja autentične lokalne i enogastronomске ponude,
- digitalne interpretacije i komunikacije s posjetiteljima,
- upravljanja prostornim opterećenjima i očuvanja krajobraznih vrijednosti.

Pri definiranju ciljeva uvažavaju se postojeći i ciljani tržišni segmenti, prostorne i infrastrukturne mogućnosti destinacije, kao i očekivani trendovi u turizmu, uključujući održivost, iskustveni pristup, digitalizaciju i otpornost destinacija na sezonske i tržišne promjene.

U metodološkom smislu, ciljevi su strukturirani po strateškim prioritetima te predstavljaju razvojne orijentire koji usmjeravaju buduće mjere, aktivnosti i projekte. Njihova je svrha omogućiti koordinirano djelovanje dionika, učinkovito korištenje resursa i sustavno upravljanje razvojem turizma, s naglaskom na dugoročnu održivost, kvalitetu ponude i dobrobit lokalne zajednice.

Tablica 34. Identifikacija glavnih ciljeva

STRATEŠKI PRIORITETI	CILJEVI
SP1 – Očuvanje prostora, okoliša i resursa kroz održivo upravljanje	1.1. Unaprijediti sustav održivog upravljanja prirodnim i kulturnim resursima destinacije 1.2. Očuvati krajobrazne, riječne i šumske ekosustave Save i Sutle kroz plansko korištenje i kontrolu opterećenja 1.3. Jačati održivo korištenje javne turističke infrastrukture uz smanjenje sezonskih pritisaka na prostor
SP2 – Diverzifikacija ponude i produljenje turističke sezone	2.1. Razviti i aktivirati selektivne oblike turizma s potencijalom cjelogodišnjeg korištenja (outdoor, rekreativni, kulturni i interpretativni turizam) 2.2. Povezati prirodne i kulturne resurse u tematske rute i doživljajne proizvode 2.3. Jačati manifestacijski i događajni turizam u predsezoni i sezoni
SP3 – Podizanje kvalitete i održivosti turističkih proizvoda i usluga	3.1. Unaprijediti kvalitetu i održivost smještajnih kapaciteta, s naglaskom na privatni smještaj i kuće za odmor 3.2. Razviti autentičnu gastronomsku ponudu temeljenu na lokalnim proizvodima i kratkim lancima opskrbe 3.3. Jačati kvalitetu i raznolikost pratećih turističkih usluga i sadržaja
SP4 – Jačanje upravljanja, digitalizacije i otpornosti destinacije	4.1. Unaprijediti organizacijske i upravljačke kapacitete destinacije kroz koordinaciju dionika i plansko upravljanje 4.2. Razviti digitalne alate za interpretaciju, informiranje i upravljanje turističkim tokovima 4.3. Povećati otpornost destinacije na sezonske, klimatske i tržišne promjene
SP5 – Integracija turizma s lokalnom zajednicom i gospodarstvom	5.1. Povećati uključenost lokalne zajednice u planiranje i provedbu turističkog razvoja 5.2. Poticati zapošljavanje, razvoj ljudskih potencijala i ostanak stanovništva kroz turizam 5.3. Jačati povezanost turizma s lokalnim gospodarstvom, OPG-ovima i uslužnim djelatnostima.

5.5. *Mjere i aktivnosti*

Mjere i aktivnosti moraju biti detaljno specificirane u planu upravljanja destinacijom, pri čemu bi trebale biti povezane sa strateškim prioritetima, definiranim izvorima financiranja, odgovornim subjektima za provedbu i jasno određenim rokovima za realizaciju tih aktivnosti.

Definirani razvojni smjerovi, mjere i aktivnosti trebale bi pomoći destinaciji u dugoročnom razvoju u održivu, inovativnu i konkurentnu destinaciju, koja će privući posjetitelje kroz autentična iskustva, dok istovremeno čuva svoje prirodne i kulturne resurse.

U narednim tablicama navedene su mjere i aktivnosti koje su utvrđene za ostvarenje razvojnog smjera.

Tablica 35. Definiranje mjera i aktivnosti

CILJEVI / SP	MJERE	AKTIVNOSTI
SP1 – Očuvanje prostora, okoliša i resursa kroz održivo upravljanje		
1.1. Unaprijediti sustav održivog upravljanja prirodnim i kulturnim resursima destinacije	1.1.1. Uspostava sustava praćenja korištenja JTI i prirodnih lokaliteta	Uvođenje sezonskog praćenja opterećenja piknik-zona (Prudnice, Zeleni gaj, Sutla, Sava) Izrada digitalne evidencije korištenja biciklističkih i pješačkih ruta
	1.1.2. Prostorno usmjeravanje i rasterećenje najkorištenijih lokacija	Razvoj alternativnih izletničkih točaka i disperzija posjetitelja kroz tematske rute
1.2. Očuvati krajobrazne, riječne i šumske ekosustave Save i Sutle kroz plansko korištenje i kontrolu opterećenja	1.2.1. Aktivno upravljanje zaštićenim i osjetljivim područjima	Edukativni i interpretacijski programi uz Botanički posebni rezervat Dubravica Suradnja s JU Zeleni prsten na kontroliranim edukativnim posjetima
	1.2.2. Održivo korištenje riječnih prostora	Uređenje i označavanje boravka uz Savu i Sutlu bez novih građevinskih zahvata
1.3. Jačati održivo korištenje javne turističke infrastrukture uz smanjenje sezonskih pritisaka na prostor	1.3.1. Energetska učinkovitost javne infrastrukture	Postavljanje solarne rasvjete na odmorištima i vidikovcima
	1.3.2. Održivo gospodarenje otpadom u turističkim zonama	Pametni spremnici za otpad, edukativna signalizacija i sezonske kampanje za posjetitelje
SP2 – Diversifikacija ponude i produljenje turističke sezone		
2.1. Razviti i aktivirati selektivne oblike turizma s potencijalom cjelogodišnjeg korištenja (outdoor, rekreativni, kulturni i interpretativni turizam)	2.1.1. Razvoj mreže aktivnih sadržaja	Tematsko povezivanje RIDEBIKE staza s kulturnim i prirodnim točkama Razvoj označenih pješačkih i interpretacijskih ruta
		Izrada interpretacijskih ploča za dvorce, kurije i arheološka nalazišta Razvoj vođenih i samostalnih kulturnih itinerera
2.2. Povezati prirodne i kulturne resurse u tematske rute i doživljajne proizvode	2.2.1. Sustavna interpretacija baštine	
2.3. Jačati manifestacijski i događajni turizam u predsezoni i posezoni	2.3.1. Programsko jačanje postojećih događanja	Tematsko proširenje lokalnih manifestacija (baština, gastronomija, priroda) Razvoj manjih predsezonskih i posezonskih događanja
SP3 – Podizanje kvalitete i održivosti turističkih proizvoda i usluga		
	3.1.1. Unapređenje privatnog i malog smještaja	Edukacije za iznajmljivače (kvaliteta, održivost, digitalni alati)

3.1. Unaprijediti kvalitetu i održivost smještajnih kapaciteta, s naglaskom na privatni smještaj i kuće za odmor		Poticanje tematskih kuća za odmor (outdoor, mir, priroda)
3.2. Razviti autentičnu gastronomsku ponudu temeljenu na lokalnim proizvodima i kratkim lancima opskrbe	3.2.1. Povezivanje ugostiteljstva i lokalne proizvodnje	Uključivanje OPG-ova u gastro-ponudu i manifestacije
		Razvoj lokalnih gastro-preporuka i tematskih večeri
3.3. Jačati kvalitetu i raznolikost pratećih turističkih usluga i sadržaja	3.3.1. Razvoj vođenih i iskustvenih sadržaja	Licenciranje lokalnih vodiča i interpretatora
SP4 – Jačanje upravljanja, digitalizacije i otpornosti destinacije		
4.1. Unaprijediti organizacijske i upravljačke kapacitete destinacije kroz koordinaciju dionika i plansko upravljanje	4.1.1. Razvoj planskih i upravljačkih alata za upravljanje destinacijom	Izrada i donošenje godišnjih i višegodišnjih operativnih planova upravljanja destinacijom
4.2. Razviti digitalne alate za interpretaciju, informiranje i upravljanje turističkim tokovima	4.2.1. Digitalni alati za posjetitelje	Nadogradnja digitalnih karata i vodiča (rute, atrakcije, usluge) QR kodovi na ključnim JTI i kulturnim lokalitetima
	4.2.2. Ciljana digitalna promocija	Kampanje za outdoor, kulturu i mirni odmor
SP5 – Integracija turizma s lokalnom zajednicom i gospodarstvom		
5.1. Povećati uključenost lokalne zajednice u planiranje i provedbu turističkog razvoja	5.1.1. Uspostava sustava uključivanja lokalne zajednice u upravljanje razvojem turizma	Uspostava redovitih konzultacijskih procesa između upravljačkih tijela turističke zajednice i lokalne zajednice
5.2. Poticati zapošljavanje, razvoj ljudskih potencijala i ostanak stanovništva kroz turizam	5.2.1. Razvoj programa za jačanje ljudskih potencijala u turizmu	Uspostava suradnje s obrazovnim institucijama, razvojnim agencijama i relevantnim dionicima
5.3. Jačati povezanost turizma s lokalnim gospodarstvom, OPG-ovima i uslužnim djelatnostima	5.3.1. Uspostava sustava integracije lokalnog gospodarstva u turističku ponudu destinacije	Izrada baze lokalnih proizvođača, OPG-ova i uslužnih djelatnosti relevantnih za turizam

5.5.1. Mjere i aktivnosti SP1 – Očuvanje prostora, okoliša i resursa kroz održivo upravljanje

MJERA	AKTIVNOSTI	NOSITELJ / PARTNERI	ROK PROVEDBE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	POVEZANOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE
1.1.1. Uspostava sustava praćenja korištenja JTI i prirodnih lokaliteta	• Uvođenje sezonskog praćenja opterećenja piknik-zona (Prudnice, Zeleni gaj, Sutla, Sava) • Izrada digitalne evidencije korištenja biciklističkih i pješačkih ruta	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima, Hrvatske vode	2025.–2028.	• Uspostavljen sustav sezonskog praćenja opterećenja • Izrađena digitalna evidencija ruta • Broj praćenih lokaliteta i ruta	SC1, SC3
1.1.2. Prostorno usmjeravanje i rasterećenje najkorištenijih lokacija	• Razvoj alternativnih izletničkih točaka • Disperzija posjetitelja kroz tematske rute	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, razvojne agencije, lokalni dionici	2025.–2028.	• Broj razvijenih alternativnih izletničkih točaka • Broj uspostavljenih tematskih ruta • Evidentirano smanjenje pritiska na najopterećenije lokacije	SC1, SC2
1.2.1. Aktivno upravljanje zaštićenim i osjetljivim područjima	• Edukativni i interpretacijski programi uz Botanički posebni rezervat Dubravica • Suradnja s JU Zeleni prsten na kontroliranim edukativnim posjetima	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, JU Zeleni prsten, stručne institucije	2025.–2028.	• Broj razvijenih edukativnih programa • Broj kontroliranih edukativnih posjeta • Uspostavljena suradnja s nadležnom JU	SC1, SC3

1.2.2. Održivo korištenje riječnih prostora	• Uvođenje i označavanje boravka uz Savu i Sutlu bez novih građevinskih zahvata	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, Hrvatske vode, nadležne institucije	2025.–2028.	• Broj označenih zona boravka • Izrađene smjernice za nekonstruktivno korištenje prostora	SC1, SC3
1.3.1. Energetska učinkovitost javne infrastrukture	• Postavljanje solarne rasvjete na odmorštima i vidikovcima	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, komunalna društva	2025.–2028.	• Broj lokacija s postavljenom solarnom rasvjetom • Smanjena potrošnja energije	SC3
1.3.2. Održivo gospodarenje otpadom u turističkim zonama	• Pametni spremnici za otpad • Edukativna signalizacija i sezonske kampanje za posjetitelje	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, komunalna društva	2025.–2028.	• Broj postavljenih pametnih spremnika • Provedene informativne kampanje • Smanjena količina nepropisno odloženog otpada	SC3

5.5.2. Mjere i aktivnosti SP2 – Diverzifikacija ponude i produljenje turističke sezone

MJERA	AKTIVNOSTI	NOSITELJ / PARTNERI	ROK PROVEDBE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	POVEZANOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE
2.1.1. Razvoj mreže aktivnih sadržaja	• Tematsko povezivanje RIDEBIKE staza s kulturnim i prirodnim točkama • Razvoj označenih pješačkih i interpretacijskih ruta	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, razvojne agencije, lokalni dionici	2025.–2028.	• Broj tematski povezanih RIDEBIKE staza • Broj razvijenih i označenih pješačkih i interpretacijskih ruta • Povećanje korištenja aktivnih sadržaja izvan glavne sezone	SC1, SC2
2.2.1. Sustavna interpretacija baštine	• Izrada interpretacijskih ploča za dvorce, kurije i arheološka nalazišta • Razvoj vođenih i samostalnih kulturnih itinerera	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, ustanove u kulturi, stručne institucije	2025.–2028.	• Broj postavljenih interpretacijskih ploča • Broj razvijenih kulturnih itinerera • Unaprijeđena interpretacija baštine na razini destinacije	SC1, SC2
2.3.1. Programsko jačanje postojećih događanja	• Tematsko proširenje lokalnih manifestacija (baština, gastronomija, priroda) • Razvoj manjih predsezonskih i posezonskih događanja	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, lokalne udruge, organizatori događanja	2025.–2028.	• Broj programski unaprijeđenih manifestacija • Broj novih predsezonskih i posezonskih događanja • Produženje turističke aktivnosti izvan glavne sezone	SC2

5.5.3. Mjere i aktivnosti SP3 – Podizanje kvalitete i održivosti turističkih proizvoda i usluga

MJERA	AKTIVNOSTI	NOSITELJ / PARTNERI	ROK PROVEDBE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	POVEZANOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE
3.1.1. Unapređenje privatnog i malog smještaja	Edukacije za iznajmljivače (kvaliteta, održivost, digitalni alati)	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, razvojne agencije, stručne institucije	2025.–2028.	- Broj provedenih edukacija - Broj uključenih iznajmljivača - Unaprijeđena kvaliteta privatnog smještaja	SC2, SC3
3.2.1. Povezivanje ugostiteljstva i lokalne proizvodnje	- Poticanje tematskih kuća za odmor (outdoor, mir, priroda) - Uključivanje OPG-ova u gastro-ponudu i manifestacije - Razvoj lokalnih gastro-preporuka i tematskih večeri	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, ugostitelji, OPG-ovi, lokalni proizvođači	2025.–2028.	- Broj tematskih kuća za odmor - Broj uključenih OPG-ova u turističku ponudu - Broj razvijenih gastro-preporuka	SC2, SC3
3.3.1. Razvoj vođenih i iskustvenih sadržaja	Licenciranje lokalnih vodiča i interpretatora	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, strukovne udruge, obrazovne institucije	2025.–2028.	- Broj licenciranih lokalnih vodiča - Broj razvijenih vođenih i iskustvenih programa	SC2

5.5.4. Mjere i aktivnosti SP4 – Jačanje upravljanja, digitalizacije i otpornosti destinacije

MJERA	AKTIVNOSTI	NOSITELJ / PARTNERI	ROK PROVEDBE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	POVEZANOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE
4.1.1. Razvoj planskih i upravljačkih alata za upravljanje destinacijom	Izrada i donošenje godišnjih i višegodišnjih operativnih planova upravljanja destinacijom	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, razvojne agencije	2025.–2028.	- Doneseni godišnji i višegodišnji operativni planovi - Uspostavljen planski okvir upravljanja destinacijom	SC1, SC3
4.2.1. Digitalni alati za posjetitelje	- Nadogradnja digitalnih karata i vodiča (rute, atrakcije, usluge) - Postavljanje QR kodova na ključnim JTI i kulturnim lokalitetima	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, IT partneri, lokalni dionici	2025.–2028.	- Broj nadograđenih digitalnih karata i vodiča - Broj postavljenih QR kodova - Povećano korištenje digitalnih alata	SC2, SC3
4.2.2. Ciljana digitalna promocija	Kampanje za outdoor, kulturu i mirni odmor	TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, marketinški partneri	2025.–2028.	- Provedene ciljane digitalne kampanje - Doseg i angažman ciljnih skupina - Povećana vidljivost destinacije	SC2

5.5.5. Mjere i aktivnosti SP5 – Integracija turizma s lokalnom zajednicom i gospodarstvom

MJERA	AKTIVNOSTI	NOSITELJ / PARTNERI	ROK PROVEDBE	INDIKATORI USPJEŠNOSTI	POVEZANOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE
5.1.1. Uspostava sustava uključivanja lokalne zajednice u upravljanje razvojem turizma	• Uspostava redovitih konzultacijskih procesa između upravljačkih tijela turističke zajednice i lokalne zajednice	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, predstavnici lokalne zajednice	2025.–2028.	• Uspostavljen sustav konzultacija s lokalnom zajednicom • Broj održanih konzultacijskih procesa • Uključenost lokalne zajednice u planske procese	SC1, SC3
5.2.1. Razvoj programa za jačanje ljudskih potencijala u turizmu	• Uspostava suradnje s obrazovnim institucijama, razvojnim agencijama i relevantnim dionicima	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, obrazovne institucije, razvojne agencije	2025.–2028.	• Uspostavljena partnerstva s obrazovnim institucijama • Razvijeni programi jačanja kompetencija • Broj uključenih sudionika	SC2, SC3
5.3.1. Uspostava sustava integracije lokalnog gospodarstva u turističku ponudu destinacije	• Izrada baze lokalnih proizvođača, OPG-ova i uslužnih djelatnosti relevantnih za turizam	Općine Savsko - Sutlanske doline i brigi, TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi, OPG-ovi, lokalni gospodarski subjekti	2025.–2028.	• Izrađena i ažurirana baza lokalnih proizvođača i OPG-ova • Broj uključenih lokalnih gospodarskih subjekata u turističku ponudu	SC2, SC3

Razrada strateških prioriteta kroz jasno definirane ciljeve, mjere i pripadajuće aktivnosti omogućuje operativnu i provedivu strukturu Plana upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Uključivanjem nositelja i partnera provedbe, vremenskih rokova te mjerljivih indikatora uspješnosti uspostavlja se transparentan, praćenju podložan i na rezultate usmjeren sustav destinacijskog upravljanja, koji omogućuje sustavno donošenje odluka i kontinuirano unaprjeđenje upravljačkih procesa.

Mjere i aktivnosti usklađene su sa Strategijom razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine, čime se osigurava strateška kompatibilnost nacionalnih i lokalnih razvojnih ciljeva, ali i povećava spremnost destinacije za korištenje nacionalnih i europskih izvora financiranja. Takva usklađenost osobito je važna u kontekstu provedbe infrastrukturnih, planskih i razvojno zahtjevnijih mjera, koje podrazumijevaju dugoročan pristup, međusektorsku suradnju i stabilan institucionalni okvir.

U skladu s nacionalnim strateškim okvirom, mjere Plana doprinose ostvarivanju četiriju ključnih strateških ciljeva razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine: razvoju cjelogodišnjeg i prostorno uravnoteženijeg turizma, očuvanju okoliša, prostora i klimatskih vrijednosti, jačanju konkurentnosti i inovativnosti turističke ponude te povećanju otpornosti destinacije na razvojne i tržišne izazove.

Strateški prioriteti definirani Planom međusobno su povezani i komplementarni. Njihovim istodobnim provođenjem ostvaruje se sinergijski učinak koji obuhvaća održivo upravljanje prostorom i prirodnim resursima, unapređenje kvalitete privatnog i malog smještaja, razvoj iskustvene i tematski usmjerene ponude, jačanje interpretacije prirodne i kulturne baštine, digitalizaciju posjetiteljskog iskustva te sustavno jačanje organizacijskih i ljudskih kapaciteta u turizmu.

Diversifikacija turističke ponude usmjerena je na jačanje selektivnih i iskustvenih proizvoda koji odgovaraju razvojnim obilježjima destinacije, uključujući outdoor i rekreativne sadržaje, tematske pješačke i biciklističke rute, enogastronomsku ponudu temeljenu na lokalnoj proizvodnji, interpretacijske programe baštine te manja, sadržajno profilirana događanja izvan glavne sezone. Takav pristup doprinosi smanjenju sezonalnosti, ravnomjernijoj prostornoj raspodjeli posjetitelja i stvaranju veće dodane vrijednosti po gostu.

Poseban naglasak stavljen je na mjere koje jačaju kvalitetu života lokalne zajednice, uključivanje stanovništva u procese planiranja i upravljanja turizmom, povezivanje turizma s lokalnim gospodarstvom i OPG-ovima te razvoj ljudskih potencijala. Istodobno se unapređuju digitalni alati, planski i upravljački mehanizmi te profesionalizacija dionika, čime se stvara stabilan i dugoročno održiv model upravljanja destinacijom.

Sveukupno, sustav mjera i aktivnosti definiran Planom predstavlja cjelovit, integriran i provediv razvojni okvir koji omogućuje da se Savsko - Sutlanska dolina i brigi pozicionira kao održiva, autentična i tržišno konkurentna kontinentalna destinacija, sposobna odgovoriti na suvremene razvojne izazove i ostvariti željene učinke u razdoblju provedbe Plana upravljanja destinacijom..

SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

6. SMJERNICE I PREPORUKE ZA DIONIKE RAZVOJA

Dionici u razvoju turizma – uključujući ugostitelje, pružatelje smještaja, privatni sektor, lokalne udruge, kulturne i sportske ustanove, komunalna poduzeća, pružatelje usluga vezanih uz rekreaciju i boravak u prirodi, obrazovne i razvojne institucije, općine, turističku zajednicu te lokalno stanovništvo – imaju ključnu ulogu u provedbi Plana upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi. Njihovo djelovanje doprinosi uspostavi usmjerenog, održivog i koordiniranog razvoja turizma, utemeljenog na jasno definiranim ciljevima, mjerama i aktivnostima Plana.

Smjernice i preporuke namijenjene dionicima usmjerene su na osiguravanje usklađenosti pojedinačnih inicijativa i projekata s razvojnim prioritetima destinacije, osobito u područjima održivog korištenja prostora i resursa, jačanja kvalitete turističke ponude, razvoja selektivnih i iskustvenih proizvoda, digitalizacije posjetiteljskog iskustva, uključivanja lokalne zajednice te jačanja ljudskih i organizacijskih kapaciteta u turizmu.

Primjenom ovih smjernica omogućuje se ostvarivanje strateških ciljeva razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine, uključujući razvoj cjelogodišnjeg i prostorno uravnoteženijeg turizma, očuvanje okoliša i prostora, jačanje konkurentnosti turističke ponude te povećanje otpornosti destinacije. Istodobno se osigurava provedba lokalno definiranih prioriteta i mjera Plana upravljanja destinacijom, uz aktivno sudjelovanje i odgovornost svih relevantnih dionika.

Tablica 36. Smjernice i preporuke po skupinama dionika

Dionik	Smjernica / preporuka	Povezani SP	Tip aktivnosti / provedbeni smjer
JLS (Općine Brdovec, Dubravica, Pušća, Marija Gorica)	Integracija turističkih prioriteta (cikloturizam, eno-gastro, outdoor) u prostorne planove i razvojne akte	SP1, SP2	Izmjene PPUO-a, planiranje zona javne turističke infrastrukture
	Sustavno ulaganje u zelenu i prometnu infrastrukturu (biciklističke staze, odmorišta, signalizacija)	SP1, SP3	Planiranje investicija, EU fondovi
	Poticanje razvoja predsezonskih i posezonskih programa	SP2	Javni pozivi, sufinanciranje događanja
	Uspostava formalnog koordinacijskog tijela (JLS-TZ-gospodarstvo)	SP4	Partnersko savjetodavno tijelo

	Poticanje suradnje s OPG-ovima i lokalnim proizvođačima	SP5	Lokalni poticaji, ugovorni modeli suradnje
<i>TZ Savsko - Sutlanska dolina i brigi</i>	Implementacija modela destinacijskog menadžmenta (DMO)	SP4	Koordinacijski model upravljanja
	Razvoj tematskih ruta (eno-gastro, riječna baština, sakralna baština, cycling)	SP2, SP3	Razvoj paketa i integriranih proizvoda
	Digitalna transformacija destinacije	SP4	Online platforma, digitalne karte, integrirani informacijski sustav
	Sustavno brendiranje destinacije kao „eno-gastro i outdoor mikroregije uz Savu i Sutlu“	SP2, SP5	Marketinške kampanje, segmentacija tržišta
	Uspostava sustava monitoringa zadovoljstva posjetitelja	SP4	Ankete, godišnja izvješća
<i>Privatni sektor (iznajmljivači, ugostitelji, OPG-ovi)</i>	Podizanje kvalitete smještaja i usluga (kategorizacija, certifikacija)	SP3	Ulaganja, standardizacija
	Razvoj autentičnih turističkih proizvoda (kušaone, tematske večeri, outdoor programi)	SP2, SP3	Lokalni paketi, suradnja s TZ
	Primjena održivih poslovnih praksi (energija, otpad, voda)	SP1	Eko-standardi
	Aktivna online prisutnost i digitalna prodaja	SP4	Booking platforme, digitalni marketing
	Uključivanje u manifestacije i zajedničke promotivne programe	SP5	Partnerski modeli
<i>Udruge, sport, kultura i</i>	Organizacija outdoor, kulturnih i tradicijskih programa	SP2, SP5	Volonterske i tematske aktivnosti
	Sudjelovanje u interpretaciji baštine	SP3	Vođene ture, radionice

lokalna zajednica	Edukativne i društvene inicijative vezane uz održivost	SP1, SP5	Lokalne kampanje
Obrazovne institucije i mladi	Uključivanje učenika i studenata u projekte razvoja turizma	SP5	Volonterski programi
	Razvoj edukacijskih programa (digitalizacija, održivost, poduzetništvo)	SP4	Suradnja s TZ i JLS
	Poticanje mladih na poduzetništvo u turizmu	SP2, SP5	Inkubatori, mentorski programi

6.1. Smjernice i preporuke za jedinice lokalne samouprave

Jedinice lokalne samouprave imaju ključnu ulogu u uspostavi regulatornog, infrastrukturnog i investicijskog okvira razvoja turizma. Preporučuje se sustavna integracija turističkih razvojnih prioriteta – osobito cikloturizma, eno-gastro ponude i outdoor sadržaja – u prostorno-plansku i stratešku dokumentaciju. Time se osigurava usklađenost turističkih projekata s načelima očuvanja prostora, krajobraza i riječnih ekosustava.

Poseban naglasak potrebno je staviti na ulaganja u zelenu i prometnu infrastrukturu (biciklističke staze, signalizaciju, odmorišta, javne prostore), čime se istodobno podiže kvaliteta života lokalnog stanovništva i sigurnost posjetitelja. U kontekstu produljenja sezone, preporučuje se kreiranje lokalnih programa sufinanciranja manifestacija i sadržaja u predsezoni i posezoni.

Radi jačanja koordinacije i otpornosti sustava, preporučuje se formalizacija stalnog koordinacijskog tijela (JLS – TZ – privatni sektor), koje bi pratilo provedbu Plana i osiguravalo usklađeno donošenje odluka.

6.2. Smjernice i preporuke za Turističku zajednicu Savsko - Sutlanska dolina i brigi

Turistička zajednica treba preuzeti operativnu i koordinacijsku ulogu u implementaciji modela destinacijskog menadžmenta (DMO). To uključuje sustavno upravljanje razvojem turističkih proizvoda, koordinaciju dionika i uspostavu digitalnih alata za informiranje i upravljanje posjetiteljskim tokovima.

Preporučuje se razvoj integriranih tematskih ruta (eno-gastro, riječna i sakralna baština, cycling i outdoor programi), uz jasno brendiranje destinacije kao održive kontinentalne mikroregije uz Savu i Sutlu. Posebnu pažnju potrebno je posvetiti digitalnoj

transformaciji – objedinjavanju informacija o smještaju, OPG-ovima i manifestacijama kroz zajednički informacijski sustav. Također se preporučuje uspostava kontinuiranog sustava monitoringa (zadovoljstvo posjetitelja, učinci manifestacija, sezonalnost), kako bi se upravljanje temeljilo na podacima, a ne isključivo na procjenama.

6.3. Privatni sektor (iznajmljivači, ugostitelji, OPG-ovi)

Privatni sektor predstavlja temelj razvoja autentične i tržišno relevantne ponude. Preporučuje se kontinuirano podizanje kvalitete smještaja i ugostiteljskih usluga, uključujući standardizaciju, certifikaciju i ulaganja u energetska učinkovitost.

Posebno je važno razvijati proizvode više dodane vrijednosti – kušaone, tematske večeri, interpretativne sadržaje, aktivne programe u prirodi – koji nadilaze osnovnu uslugu smještaja ili prehrane. Time se povećava prosječna potrošnja i produljuje boravak.

Privatni sektor treba aktivno sudjelovati u digitalnoj promociji i prodaji, koristiti online platforme i surađivati s Turističkom zajednicom na razvoju zajedničkih paketa i promotivnih aktivnosti. Uvođenje održivih poslovnih praksi (upravljanje otpadom, racionalna potrošnja vode i energije) dodatno jača konkurentnost i usklađenost s europskim trendovima.

6.4. Udruge, sport, kultura i lokalna zajednica

Udruge i organizacije civilnog društva imaju važnu ulogu u očuvanju identiteta i stvaranju autentičnih sadržaja. Preporučuje se njihovo aktivno uključivanje u organizaciju outdoor, kulturnih i tradicijskih programa, kao i u interpretaciju lokalne baštine kroz vođene ture, radionice i tematske događaje.

Kroz volonterske i edukativne aktivnosti moguće je dodatno jačati svijest o održivom razvoju, očuvanju prostora i društvenoj odgovornosti. Uključivanje lokalne zajednice u manifestacije i projekte povećava prihvaćenost turizma i smanjuje potencijalne konflikte između turizma i svakodnevnog života.

6.5. Obrazovne institucije i mladi

Obrazovne institucije i mladi predstavljaju dugoročni razvojni potencijal destinacije. Preporučuje se njihovo sustavno uključivanje u projekte razvoja turizma kroz volonterske programe, stručnu praksu i projektne aktivnosti povezane s digitalizacijom, održivošću i poduzetništvom.

Potrebno je razvijati edukacijske programe usmjerene na digitalne vještine, održivo upravljanje i razvoj turističkih proizvoda, u suradnji s Turističkom zajednicom i jedinicama lokalne samouprave. Poticanje poduzetništva mladih u segmentima eno-

gastro, outdoor i kreativnih industrija može doprinijeti zadržavanju stanovništva i jačanju lokalne ekonomije.

7. POPIS PROJEKATA

Popis projekata sastavni je dio Plana upravljanja destinacijom te predstavlja ključni operativni instrument za provedbu definirane strategije razvoja turizma. Projekti proizlaze iz strateških prioriteta, ciljeva, mjera i aktivnosti utvrđenih u prethodnim poglavljima te su usmjereni na postizanje pokazatelja održivosti i učinkovito upravljanje destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Projekti obuhvaćeni popisom mogu se odnositi na infrastrukturne, upravljačke, razvojne, organizacijske, edukacijske, promotivne i druge aktivnosti relevantne za razvoj turizma, a moraju biti u skladu s razvojnim smjerom destinacije i zakonskim okvirom utvrđenim Zakonom o turizmu.

Nakon donošenja Plana upravljanja destinacijom, popis svih projekata dostavlja se Ministarstvu turizma i sporta radi upisa u nacionalnu bazu projekata, a ažuriranje baze provodi se sukladno pravilnicima i daljnjem razvoju destinacije.

7.1. Popis projekata koji pridonose provedbi mjera i postizanju pokazatelja održivosti

U ovom dijelu bit će navedeni projekti koji doprinose ostvarivanju mjera definiranih u provedbenom dijelu plana upravljanja, a time i postizanju pokazatelja održivosti. Ti projekti:

- mogu biti infrastrukturni, organizacijski, promotivni, digitalni, edukacijski ili investicijski
- mogu se provoditi kao dio redovnih aktivnosti ili kroz posebno definirane programe
- mogu biti financirani iz različitih izvora (vlastita sredstva, proračun, Fond za turizam, EU fondovi, međunarodni programi, privatne investicije, javno-privatna partnerstva)
- mogu istovremeno biti označeni kao projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije, ukoliko ispunjavaju kriterije iz članka 34. Zakona o turizmu.

7.2. Projekti od posebnog značaja za razvoj destinacije

Projekt od posebnog značaja za razvoj destinacije definiran je Zakonom o turizmu kao projekt koji:

- doprinosi strateškom i/ili posebnom cilju definiranom aktima strateškog planiranja
- ima značajan i mjerljiv financijski učinak na sektor turizma i povezane sektore
- započinje provedbu u razdoblju važenja ovog plana
- ima izrađenu minimalno studijsku/projektanu dokumentaciju
- ima vrijednost $\geq 1.000.000$ EUR

Nositelj može biti turistička zajednica, jedinica lokalne samouprave, javna ustanova, trgovačko društvo u većinskom vlasništvu JLS ili RH. Projekti od posebnog značaja imaju prednost pri sufinanciranju iz Fonda za turizam i ostalih namjenskih izvora financiranja.

7.3. Način prikaza projekata

U skladu sa Smjernicama Ministarstva turizma i sporta, svaki projekt bit će naveden u tabličnom obliku i sadržavati minimalno sljedeće podatke:

- ✓ naziv projekta
- ✓ kratki opis predmeta i svrhe projekta
- ✓ naznaku radi li se o projektu od posebnog značaja za razvoj destinacije
- ✓ način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti, a za projekte od posebnog značaja za razvoj destinacije i način doprinosa strateškom/posebnom cilju
- ✓ podatke o nositelju provedbe i lokaciji provedbe projekta
- ✓ podatke o planiranim rokovima početka i završetka provedbe projekta
- ✓ podatke o ključnim točkama ostvarenja projekta, s planiranim rokovima postignuća
- ✓ ukupnu procijenjenu vrijednost projekta s naznačenim iznosima vlastitog financiranja/mogućim izvorima financiranja
- ✓ podatke o statusu izrade potrebne studijske/projektne dokumentacije.

Popis projekata predstavlja operativni alat provedbe Plana upravljanja destinacijom i temelj za pripremu investicijskih, razvojnih i organizacijskih aktivnosti. Uspješna provedba projekata ovisit će o suradnji svih dionika, dostupnosti financijskih sredstava, strateškom upravljanju i pravovremenoj dokumentacijskoj pripremi.

Provedba prioriternih projekata ima izravan utjecaj na razvoj destinacije u smjeru cjelogodišnjeg, održivog, inovativnog i otpornog turizma, u skladu s nacionalnom reformom i lokalno utvrđenim razvojnim prioritetima

Tablica 37. Popis projekata

NAZIV PROJEKTA		1. VINSKI HRAM – infrastruktura u funkciji valorizacije gastronomske i enološke ponude destinacije							
		Kratki opis							
Predmet projekta		Izgradnja i opremanje nove javne turističke infrastrukture posjetiteljskog centra "Vinski hram" bit će izvedena s ciljem valoriziranja gastronomske i enološke ponude destinacije što će doprinijeti proširenju turističke ponude, većim brojem posjetitelja Općine Brdovec i Zagrebačke županije te produljenjem turističke sezone na cijelu godinu.							
Svrha projekta		Projekt "Vinski hram" - infrastruktura u funkciji valorizacije gastronomske i enološke ponude destinacije odnosi se na valorizaciju gastronomske i enološke ponude destinacije kroz izgradnju posjetiteljskog centra te nabavu i instalaciju opreme za digitalizaciju turističkih sadržaja i procesa. Ulaganjem u izgradnju infrastrukture tj. kroz izgradnju centra za posjetitelje valorizirat će se gastronomska i enološka ponuda destinacije i razviti novi održivi oblici turističke infrastrukture koja će biti usklađena sa EU standardima zaštite okoliša.							
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi jačanju konkurentnosti destinacije kroz razvoj specijalizirane eno-gastro infrastrukture, povećanje atraktivnosti kontinentalnog područja te stvaranje preduvjeta za rast turističke potrošnje i prihoda lokalnih proizvođača i ugostitelja. Izgradnjom centra osigurava se plansko i funkcionalno unapređenje prostora u skladu s razvojnim smjernicama, čime se potiče uravnotežen teritorijalni razvoj i strukturirani rast turističkih sadržaja. Projekt promiče održivi model razvoja kroz primjenu digitalnih rješenja i poticanje kratkih lanaca opskrbe, čime se doprinosi učinkovitijem korištenju resursa. Valorizacijom lokalne gastronomske i enološke baštine jača se identitet destinacije te potiče suradnja i uključenost lokalne zajednice u turistički razvoj.							
Projekt od posebnog značaja? (DA/NE)	Doprinos strateškim prioritetima/ ciljevima	Nositelj provedbe	Lokacija provedbe	Planirani rok početka	Planirani rok završetka	Ključne točke implementacije	Procijenjena vrijednost (EUR)	Izvor financiranja	Status dokumentacije
DA	SP2 – C2.1. SP2 – C2.2. SP3 – C3.2. SP3 – C3.3. SP4 – C4.2. SP5 – C5.3.	Općina Brdovec	Općina Brdovec	2026.	2028.	Izgrađena i prilagođena nova javna turistička infrastruktura Razvijena nova usluga temeljena na digitalnim tehnologijama Porast zapošljavanja: 4	2.500.000,00	Općina Brdovec Vlastita sredstva	Izrađena studijska dokumentacija Ishodovana građevinska dozvola

NAZIV PROJEKTA		2. Pušća Bike vol.2							
		Kratki opis							
Predmet projekta		Projekt obuhvaća nastavak izgradnje biciklističke staze na području Općine Pušća, uključujući produženje postojeće trase, izvođenje potrebnih građevinskih radova, uređenje podloge te osiguravanje funkcionalnog i sigurnog povezivanja s postojećom prometnom i rekreativnom infrastrukturom. Zahvat je usmjeren na infrastrukturno unaprjeđenje mreže nemotoriziranih prometnica na području općine.							
Svrha projekta		Svrha projekta je produženje i funkcionalno zaokruživanje postojeće biciklističke staze kao dijela turističke i rekreativne ponude Općine Pušća, radi razvoja cikloturizma, povećanja sigurnosti i dostupnosti za korisnike te poticanja aktivnog načina života. Projektom se doprinosi podizanju kvalitete boravka posjetitelja i stanovnika te jačanju prepoznatljivosti destinacije u segmentu aktivnog turizma.							
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi gospodarskom aspektu kroz jačanje aktivnog i cikloturizma te povećanje atraktivnosti destinacije, čime se potiče rast turističke potrošnje i produljenje boravka posjetitelja. U okviru okolišnog aspekta potiče održive oblike mobilnosti i smanjenje emisija kroz razvoj nemotorizirane infrastrukture. S aspekta društvene održivosti, projekt unapređuje kvalitetu života lokalnog stanovništva osiguravanjem sigurnog prostora za rekreaciju i aktivan boravak na otvorenom.							
Projekt od posebnog značaja? (DA/NE)	Doprinos strateškim prioritetima/ciljevima	Nositelj provedbe	Lokacija provedbe	Planirani rok početka	Planirani rok završetka	Ključne točke implementacije	Procijenje na vrijednost (EUR)	Izvor financiranja	Status dokumentacije
NE	SP1 – C1.3. SP2 – C2.1. SP3 – C3.3. SP4 – C4.3.	Općina Pušća	Općina Pušća	2026.	2026.	Provedeni građevinski radovi na produženju i uređenju trase biciklističke staze. Osigurano sigurno i funkcionalno povezivanje nove dionice s postojećom infrastrukturom. Uređena horizontalna i vertikalna signalizacija te elementi sigurnosti korisnika. Staza stavljena u funkciju kao dio turističke i rekreativne ponude Općine Pušća.	924.549,63	Općina Pušća Vlastita sredstva	Izrađena projektna dokumentacija

NAZIV PROJEKTA		3. Biciklistička staza SUTLA ROAD							
Kratki opis									
Predmet projekta		Projekt obuhvaća izgradnju prilaznih biciklističkih staza uz rijeku Sutlu u ukupnoj duljini od 2,40 kilometara, s ciljem uspostave sigurne i funkcionalne infrastrukture za nemotorizirani promet te povezivanja s postojećom prometnom i rekreativnom mrežom.							
Svrha projekta		Svrha projekta je usmjeravanje biciklista s prometne županijske ceste prema koridoru uz rijeku Sutlu radi povećanja sigurnosti u prometu te poticanje stanovništva i posjetitelja na korištenje bicikla kao alternativnog i održivog prijevoznog sredstva. Razvoj i unapređenje prometnog sustava prihvatljivog za okoliš. Biciklisti kao osobe koje vode zdrav život, vole boravak u prirodi, sport i rekreaciju, izgradnjom biciklističke staze obogaćuje se njihovo iskustvo vožnje biciklom u prirodi. Tako dolazi do razvoja cikloturizma kao perspektivne grane turizma koja pridonosi razvoju lokalne zajednice.							
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi okolišnom aspektu kroz poticanje održive mobilnosti i smanjenje emisija štetnih plinova, gospodarskom aspektu kroz razvoj cikloturizma i povećanje atraktivnosti destinacije, te društvenom aspektu kroz povećanje sigurnosti sudionika u prometu, promicanje zdravih životnih navika i poticanje društvenih aktivnosti na otvorenom.							
Projekt od posebnog značaja? (DA/NE)	Doprinos strateškim prioritetima/ ciljevima	Nositelj provedbe	Lokacija provedbe	Planirani rok početka	Planirani rok završetka	Ključne točke implementacije	Procijenjena vrijednost (EUR)	Izvor financiranja	Status dokumentacije
NE	SP1 – C1.2. SP1 – C1.3. SP2 – C2.1. SP3 – C3.3. SP4 – C4.3.	Općina Dubravica	Općina Dubravica	2025.	2026.	Provedeni građevinski radovi na produženju i uređenju trase biciklističke staze. Osigurano sigurno i funkcionalno povezivanje nove dionice s postojećom infrastrukturom. Uređena horizontalna i vertikalna signalizacija te elementi sigurnosti korisnika. Staza stavljena u funkciju kao dio turističke i rekreativne ponude Općine Pušća.	666.239,14	Općina Dubravica Vlastita sredstva Zagrebačka županija, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU	Izrađena glavni projekt i ishodovana građevinska dozvola

NAZIV PROJEKTA		4. Razvoj eno-gastro turizma							
		Kratki opis							
Predmet projekta		Projekt je usmjeren na sustavni razvoj i promociju eno-gastro turizma kroz unapređenje infrastrukture (kušaone, lokalni proizvođači), brendiranje autohtonih proizvoda i običaja te organizaciju i unaprjeđenje tradicionalnih eno-gastro manifestacija. Projekt doprinosi očuvanju lokalne gastronomije, produljenju turističke sezone i jačanju identiteta destinacije kao autentične eno-gastro destinacije.							
Svrha projekta		Razviti prepoznatljivu eno-gastro ponudu destinacije temeljenu na lokalnim proizvodima, tradiciji i iskustvenom turizmu te povećati atraktivnost destinacije za posjetitelje tijekom cijele godine.							
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi ekonomskoj, društvenoj i okolišnoj održivosti destinacije kroz jačanje lokalne ekonomije, valorizaciju autohtone gastronomije i vina te očuvanje kulturne baštine. Aktivnosti projekta potiču sudjelovanje lokalnih dionika, produljenje turističke sezone i smanjenje pritiska na resurse u vršnim razdobljima, uz naglasak na korištenje lokalnih proizvoda i održivih modela organizacije manifestacija.							
Projekt od posebnog značaja? (DA/NE)	Doprinos strateškim prioritetima/ciljevima	Nositelj provedbe	Lokacija provedbe	Planirani rok početka	Planirani rok završetka	Ključne točke implementacije	Procijenjena vrijednost (EUR)	Izvor financiranja	Status dokumentacije
NE	SP2 – C2.1. SP2 – C2.2. SP2 – C2.3. SP3 – C3.2. SP5 – C5.1. SP5 – C5.3.	TZ Savsko-sutlanska dolina i brigi	Općine Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica	2026.	2028.	održan planirani broj eno-gastro manifestacija godišnje; povećan broj uključenih lokalnih proizvođača i sudionika; provedene promotivne kampanje i komunikacijske aktivnosti; evidentiran rast posjećenosti manifestacija i interesa za vinske kušaone.	300.000,00 €	Općine Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica, Hrvatska turistička zajednica, TZ Zagrebačke županije, Zagrebačka županija Vlastita sredstva	n/p

NAZIV PROJEKTA		5. Destinacijski menadžment – zajednički informacijski sustav							
Kratki opis									
Predmet projekta		Projekt je usmjeren na jačanje destinacijskog menadžmenta kroz umrežavanje smještajnih objekata i lokalnih OPG-ova u zajednički informacijski sustav. Cilj projekta je unaprijediti koordinaciju dionika, dostupnost informacija, vidljivost lokalne ponude te kvalitetu upravljanja destinacijom, uz poticanje suradnje između turističke zajednice, privatnog sektora i lokalne zajednice.							
Svrha projekta		Unaprijediti upravljanje destinacijom kroz uspostavu zajedničkog informacijskog sustava koji povezuje smještajne kapacitete i OPG-ove, povećava transparentnost, učinkovitost i vidljivost turističke ponude destinacije.							
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Projekt doprinosi održivom razvoju destinacije kroz jačanje institucionalne i društvene održivosti, poticanje suradnje lokalnih dionika te učinkovitije upravljanje turističkim tokovima. Zajednički informacijski sustav omogućuje bolju distribuciju posjetitelja, ravnomjernije korištenje kapaciteta te povećava vidljivost lokalnih proizvođača, čime se jača lokalna ekonomija i smanjuje pritisak na pojedine resurse.							
Projekt od posebnog značaja? (DA/NE)	Doprinos strateškim prioritetima/ ciljevima	Nositelj provedbe	Lokacija provedbe	Planirani rok početka	Planirani rok završetka	Ključne točke implementacije	Procijenjena vrijednost (EUR)	Izvor financiranja	Status dokumentacije
NE	SP4 – C4.1. SP4 – C4.2. SP4 – C4.3. SP5 – C5.1. SP5 – C5.3.	TZ Savsko-sutlanska dolina i brigi	Općine Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica	2026.	2028.	broj uključenih smještajnih objekata i OPG-ova; funkcionalan zajednički informacijski sustav; povećana dostupnost i kvaliteta informacija o ponudi destinacije; poboljšana koordinacija i suradnja dionika	60.000,00 €	Općine Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica, Hrvatska turistička zajednica, TZ Zagrebačke županije, Zagrebačka županija Vlastita sredstva	n/p

NAZIV PROJEKTA		6. TOP događanja							
		Kratki opis							
Predmet projekta		S obzirom da su našu turističku zajednicu osnovala četiri općine s interesom objedinjavanja i jedinstvene turističke ponude, upravo su četiri glavne manifestacije najznačajniji događaji kroz godinu koji okupljaju više tisuća posjetitelja i turista iz regije, ali i šire. U svakoj općini organiziramo po jednu značajnu manifestaciju tokom godine koju prilagođavamo željama ciljne skupine turista prigodnim programom koji se temelji na očuvanju tradicije i kulturne baštine našeg kraja.							
Svrha projekta		Svrha projekta je povećati prepoznatljivost postojećih TOP događanja od regionalnog i lokalnog značaja, na način da u iste uključimo što veći broj lokalnih i domaćih proizvođača i ostalih dionika u turizmu te tako povećamo konkurentnost destinacije i omogućimo razvoj održivog turizma.							
Način doprinosa ostvarenju pokazatelja održivosti		Manifestacije iz projekta ujediniju ponudu našeg kraja, pomažu lokalnim proizvođačima da se promoviraju te lakše plasiraju svoje proizvode i usluge na tržište, unapređuju kvalitetu života lokalnog stanovništva, a ujedno valoriziraju kulturnu baštinu, tradiciju i identitet destinacije.							
Projekt od posebnog značaja? (DA/NE)	Doprinos strateškim prioritetima/ciljevima	Nositelj provedbe	Lokacija provedbe	Planirani rok početka	Planirani rok završetka	Ključne točke implementacije	Procijenjena vrijednost (EUR)	Izvor financiranja	Status dokumentacije
NE	SP2 – C2.3. SP3 – C3.3. SP5 – C5.1. SP5 – C5.3.	TZ Savsko-sutlanska dolina i brigi	Općine Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica	2026.	2028.	evidentiran rast posjećenosti manifestacija; porast broja turističkih dolazaka i noćenja za vrijeme održavanja manifestacija	300.000,00 €	Općine Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica, Hrvatska turistička zajednica, TZ Zagrebačke županije, Zagrebačka županija Vlastita sredstva	Izrađen profil projekta

Projektni portfelj destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi obuhvaća međusobno usklađen skup infrastrukturnih, razvojnih i upravljačkih projekata usmjerenih na dugoročno održiv, siguran i konkurentan razvoj destinacije. Projekti definirani u Planu upravljanja destinacijom predstavljaju operativni instrument provedbe strateških prioriteta SP1–SP5 te su strukturirani tako da istodobno jačaju turistički proizvod, upravljačke kapacitete i integraciju turizma s lokalnim gospodarstvom.

U segmentu specijalizirane turističke infrastrukture, projekt VINSKI HRAM – infrastruktura u funkciji valorizacije gastronomske i enološke ponude destinacije predstavlja stratešku investiciju s izraženim razvojnim učinkom. Izgradnjom i opremanjem posjetiteljskog centra uspostavlja se suvremena eno-gastro infrastruktura koja omogućuje valorizaciju lokalnih proizvoda, digitalizaciju turističkih sadržaja te razvoj cjelogodišnjih doživljajnih programa. Projekt izravno pridonosi ostvarenju drugog operativnog cilja Plana razvoja Zagrebačke županije 2021.–2027., vezanog uz jačanje regionalne konkurentnosti (pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti), jer integrira lokalne proizvođače u strukturirani turistički sustav više dodane vrijednosti i podiže tržišnu prepoznatljivost destinacije.

Projekti aktivne mobilnosti – Pušća Bike vol.2 i Biciklistička staza SUTLA ROAD – usmjereni su na razvoj nemotorizirane prometne infrastrukture i jačanje cikloturizma kao selektivnog oblika turizma s visokim potencijalom rasta. Produženjem i funkcionalnim povezivanjem biciklističkih trasa uz rijeku Sutlu i unutar naselja povećava se sigurnost sudionika u prometu, potiče održiva mobilnost te unapređuje dostupnost prirodnih i rekreacijskih zona. Ovi projekti doprinose smanjenju prometnih opterećenja, ravnomjernijoj distribuciji posjetitelja i jačanju identiteta destinacije kao prostora aktivnog i outdoor turizma.

Projekt Razvoj eno-gastro turizma predstavlja programski okvir za sustavno jačanje gastronomskog i vinskog identiteta destinacije kroz unapređenje kušaona, brendiranje autohtonih proizvoda i organizaciju tradicionalnih manifestacija. Njegov učinak ogleda se u produljenju turističke sezone, povećanju uključenosti lokalnih proizvođača te jačanju povezanosti turizma s OPG-ovima i lokalnim gospodarstvom. Time se stvara integrirani model razvoja u kojem turizam generira multiplikativne učinke na ruralni prostor.

Projekt Destinacijski menadžment – zajednički informacijski sustav usmjeren je na jačanje institucionalnih i upravljačkih kapaciteta kroz digitalno umrežavanje smještajnih objekata i lokalnih proizvođača. Uspostavom zajedničke platforme povećava se transparentnost ponude, omogućuje bolja koordinacija dionika te učinkovitije upravljanje turističkim tokovima. Projekt doprinosi otpornosti destinacije, ravnomjernijoj distribuciji potražnje i sustavnijem planiranju razvoja.

Projekt TOP događanja usmjeren je na jačanje četiri ključne manifestacije u općinama Brdovec, Dubravica, Pušća i Marija Gorica. Kroz njih se potiče uključenost lokalnih proizvođača, valorizira tradicija i kulturna baština te povećava vidljivost destinacije na regionalnom tržištu. Manifestacije imaju važnu ulogu u generiranju posjeta izvan glavnih razdoblja potražnje te u jačanju društvene kohezije i identiteta prostora.

Ukupno gledano, projektni portfelj destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi čini integriran i uravnotežen skup intervencija koje:

- jačaju specijaliziranu turističku infrastrukturu (eno-gastro, cikloturizam),
- unapređuju održivu mobilnost i sigurnost kretanja,
- razvijaju autentične turističke proizvode temeljene na lokalnim resursima,
- digitaliziraju i profesionaliziraju upravljanje destinacijom,
- potiču uključenost lokalne zajednice i gospodarstva.

Naglasak na održivosti, energetske učinkovitosti, digitalizaciji i kratkim lancima opskrbe osigurava usklađenost s nacionalnim i europskim razvojnim politikama te otvara mogućnosti financiranja iz fondova EU i drugih vanjskih izvora. Dosljedna povezanost projekata sa strateškim prioritetima potvrđuje koherentan i planski vođen razvoj destinacije, usmjeren prema povećanju kvalitete, konkurentnosti i dugoročne otpornosti.

MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

8. MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

Mjerenje napretka i redovito izvješćivanje o provedbi Plana upravljanja destinacijom ključni su za osiguravanje uspješnosti održivog razvoja turizma te pravovremeno prilagođavanje razvojnih smjernica potrebama destinacije. U kontekstu Turističke zajednice Savsko Sutlanska dolina i brigi, važno je kontinuirano pratiti učinke turizma na lokalnu zajednicu, gospodarstvo i okoliš, uz osiguravanje transparentnosti procesa i aktivno uključivanje relevantnih dionika.

Prvi korak u sustavnom praćenju napretka jest definiranje ključnih pokazatelja uspješnosti (KPI – Key Performance Indicators) koji omogućuju kvantitativnu i kvalitativnu procjenu provedbe Plana upravljanja destinacijom. Ti pokazatelji trebaju obuhvatiti sve ključne dimenzije održivog upravljanja destinacijom, uključujući ekološke, gospodarske i društvene pokazatelje.

Za pouzdano mjerenje napretka nužno je osigurati kvalitetne i vjerodostojne izvore podataka. To uključuje primjenu različitih metoda prikupljanja informacija, poput analize službenih statističkih podataka, provedbe anketa i intervjua s posjetiteljima i lokalnim stanovništvom te terenskih istraživanja. Prikupljeni podaci analiziraju se u odnosu na postavljene ciljeve i mjere definirane Planom upravljanja destinacijom.

Proces evaluacije provodi se periodično, na godišnjoj ili polugodišnjoj razini, kako bi se pravovremeno procijenio napredak u ostvarivanju ekoloških ciljeva, utvrdio ekonomski doprinos turizma te analizirali društveni učinci turističkog razvoja na lokalnu zajednicu.

8.1. Podrška i implementacija Plana upravljanja destinacijom

Implementacija Plana upravljanja destinacijom temelji se na načelu participativnog upravljanja, što podrazumijeva uključivanje ključnih dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora tijekom cijelog procesa izrade i provedbe Plana. Turistička zajednica koordinira aktivnosti, osigurava komunikaciju i nadzire praćenje provedbe strateških prioriteta, ciljeva i mjera.

Nakon usvajanja Plana upravljanja destinacijom od strane predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave, dokument stječe obvezujuću snagu, čime se omogućuje:

- integracija mjera Plana u razvojne dokumente jedinice lokalne samouprave (proračun, strategije, projekti),
- koordinacija aktivnosti i odluka u području turizma, prostornog uređenja, infrastrukture i zaštite okoliša,
- provedba projekata iz Plana u skladu s nadležnostima dionika i zakonskom regulativom.

Ulogu glavnog koordinatora ima Turistička zajednica Savsko - Sutlanska dolina i brigi, koja osigurava praćenje provedbe, komunikacijski okvir i izvješćivanje, u suradnji s:

- jedinicama lokalne samouprave,
- javnim ustanovama (komunalno društvo, zaštita prirode, kultura, sport),
- privatnim sektorom (ugostitelji, smještajni objekti, ponuđači usluga),
- regionalnom turističkom zajednicom,
- Ministarstvom turizma i sporta,
- lokalnom zajednicom i civilnim sektorom.

Plan upravljanja destinacijom usvaja predstavničko tijelo jedinice lokalne odnosno područne samouprave na prijedlog turističkog vijeća turističke zajednice te ima zakonsko uporište čija je obveza donošenja propisana prvenstveno Zakonom o turizmu i pripadajućim pravilnikom.

Usvojeni plan upravljanja destinacijom objavljuje se u službenom glasniku jedinice lokalne samouprave i na mrežnim stranicama turističke zajednice.

8.2. Izvješće o provedbi Plana upravljanja destinacijom

Provedba Plana upravljanja destinacijom zahtijeva sustavno praćenje napretka i evaluaciju ostvarenja ciljeva, prema utvrđenim rokovima, indikatorima i projektnim točkama iz provedbenog dijela.

Turističko vijeće izrađuje godišnje izvješće o provedbi Plana upravljanja za prethodnu godinu i dostavlja ga predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave do 31. ožujka tekuće godine.

Izvješće mora sadržavati:

- pregled provedenih aktivnosti i status provedbe mjera,
- ostvarenje ciljeva po strateškim prioritetima,
- praćenje indikatora održivosti i učinka,
- identifikaciju prepreka, odstupanja i rizika,
- preporuke za korektivne mjere (ako su potrebne),
- status projektne dokumentacije i realizacije projekata,
- prijedlog izmjena Plana, ako se pokaže nužnim.

Redovito izvješćivanje o provedbi plana upravljanja destinacijom od ključne je važnosti za osiguravanje transparentnosti i povjerenja svih dionika. Izvješća trebaju biti dostupna lokalnoj zajednici, turističkom sektoru i javnosti, a mogu uključivati:

- **Godišnja izvješća:** Obuhvaćaju rezultate praćenja ključnih pokazatelja uspješnosti te analize postignuća i izazova u provedbi plana. Važno je navesti konkretne podatke o postizanju ekoloških, ekonomskih i društvenih ciljeva.
- **Izvješća za lokalne dionike:** Namijenjena lokalnom stanovništvu i poduzetnicima, ova izvješća uključuju informacije o tome kako turizam utječe na svakodnevni život, koja su nova ulaganja i što se planira u budućnosti.
- **Online izvješćivanje:** Transparentnost i šira dostupnost izvješća mogu se osigurati kroz internetske stranice općine ili destinacije, s redovitim ažuriranjem ključnih podataka, info grafikama i interaktivnim kartama.

Na temelju rezultata analize i povratnih informacija lokalne zajednice, turističkih stručnjaka i posjetitelja, plan upravljanja destinacijom može se redovito prilagođavati. Ključne prilagodbe uključuju: reviziju ciljeva i pokazatelja, unaprjeđenje mjera i strategija i uključivanje inovacija.

9. ZAKLJUČAK

Plan upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi izrađen je u skladu sa Smjernicama i uputama Ministarstva turizma i sporta te na temelju sveobuhvatne analize stanja, resursne osnove, infrastrukturnih kapaciteta, turističke ponude, razvojnih potencijala i potreba destinacije. Dokument predstavlja temeljni strateško-operativni okvir za upravljanje turizmom u nadolazećem planskom razdoblju, s jasnim naglaskom na održivosti, koordiniranom djelovanju dionika, racionalnom korištenju prostora i očuvanju identiteta destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi.

Provedena analiza potvrdila je da turizam predstavlja gospodarski potencijal destinacije, ali istodobno ukazuje i na određene razvojne izazove, među kojima se ističu sezonalnost turističkih aktivnosti, ograničeni infrastrukturni kapaciteti, potreba za jačanjem zaštite prirodnih resursa, dostupnost kvalificirane radne snage te fragmentiranost turističke ponude. U skladu s tim definirani su strateški prioriteti (SP1 – SP5), ciljevi, mjere i aktivnosti usmjereni na produljenje turističke sezone, diversifikaciju turističkih proizvoda, povećanje kvalitete doživljaja posjetitelja, razvoj tematskih i interpretacijskih sadržaja, digitalnu transformaciju te jačanje upravljačkih i organizacijskih kapaciteta destinacije.

Plan upravljanja destinacijom utemeljen je na načelima održivosti, kvalitete, pristupačnosti, sigurnosti i društvene odgovornosti. Razvoj turizma usmjerava se prema povećanju vrijednosti turističke ponude, a ne isključivo prema povećanju volumena turističkog prometa, uz istodobno očuvanje prirodnih i kulturnih resursa te usklađivanje interesa lokalne zajednice, posjetitelja i gospodarskih subjekata. Dokument je u

potpunosti usklađen sa Strategijom razvoja održivog turizma Republike Hrvatske do 2030. godine, Zakonom o turizmu te relevantnim lokalnim strateškim i prostornim aktima.

Smjernice izrađene za ključne dionike — jedinice lokalne samouprave, Turističku zajednicu i privatni sektor — uspostavljaju jasnu podjelu odgovornosti i operativnu razradu aktivnosti, dok definirani projekti predstavljaju konkretne instrumente za provedbu mjera i ostvarivanje pokazatelja održivosti. Projekti usmjereni na razvoj komunalne, prometne, energetske i digitalne infrastrukture, kao i projekti turističke valorizacije prostora, doprinose transformaciji destinacije Savsko - Sutlanska dolina i brigi u destinaciju višeg stupnja kvalitete, otpornosti i tržišne prepoznatljivosti.

Uspješnost provedbe Plana ovisit će o kontinuiranoj međusektorskoj suradnji, sustavnom praćenju učinaka mjera, redovitom praćenju pokazatelja te transparentnom izvješćivanju o napretku. Predviđeni mehanizmi evaluacije i prilagodbe osiguravaju da Plan ostane fleksibilan i prilagodljiv promjenama u okruženju, turističkom tržištu i prostornim okolnostima, čime se potvrđuje njegova funkcija „živog dokumenta“ upravljanja destinacijom.

Zaključno, Plan upravljanja destinacijom Savsko - Sutlanska dolina i brigi predstavlja ključni strateški i operativni okvir za usmjeravanje razvoja turizma prema održivosti, konkurentnosti i dugoročnoj dodanoj vrijednosti. Njegova provedba omogućuje uravnoteženo korištenje prirodnih, krajobraznih i kulturnih resursa, uz sustavno upravljanje turističkim tokovima i infrastrukturom.

Poseban naglasak stavlja se na očuvanje riječnih prostora Save i Sutle, ruralnog krajobraza i lokalne baštine, uz istodobno jačanje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz povezivanje turizma s lokalnim gospodarstvom, obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima i društvenim životom zajednice.

Kroz diversifikaciju turističke ponude, razvoj eno-gastro i outdoor proizvoda, digitalizaciju upravljanja destinacijom te jačanje manifestacijskih i cjelogodišnjih sadržaja, destinacija Savsko - Sutlanska dolina i brigi pozicionira se kao autentična, sigurna, prostorno uravnotežena i održiva kontinentalna destinacija, usmjerena na kvalitetu doživljaja, a ne na masovni turizam.

10. LITERATURA

Pri izradi Plana upravljanja destinacijom korišteni su sljedeći izvori i bibliografija:

Elektronski izvori:

- Zakon o turizmu (»Narodne novine«, broj 156/23)
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (»Narodne novine«, broj 52/19, 42/20, 144/20),
- Zakon o članarinama u turističkim zajednicama (»Narodne novine«, broj 52/19, 144/20),
- Zakon o turističkoj pristojbi (»Narodne novine«, broj 52/19, 32/20, 42/20),
- Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti (»Narodne novine«, broj 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21),
- Zakon o neprocijenjenom građevinskom zemljištu (»Narodne novine«, broj, 50/20),
- Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom (»Narodne novine«, broj 112/24),
- Pravilnik o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma (»Narodne novine«, broj 112/24),
- Uredba o poticanju ulaganja u sektoru turizma (»Narodne novine«, broj 39/24),
- Službene stranice Turističke zajednice Savsko - Sutlanska dolina i brigi,
- eVisitor

Dokumenti:

- [Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine](#)
- Drugi dokumenti ustupljeni od strane Turističke zajednice.